

Dómar Félagsdóms

1953-1960

Útgáfa 1.1 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af dómasafni Félagsdóms. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af prentaða dómasafni Félagsdóms án endurgjalds. Engin stjórnvöld standa að gerð skjals þessa umfram það að hafa útvegað höfundu skjalsins prenteintök af ritinu.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta dómar ekki verndar höfundalaga.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Alþýðusamband Íslands (ASÍ) útvegaði þetta prenteintak.

Gallar á bls. VII, X, 5, 7-8, 56, 60, 82, 95, 108, 132-133, 164, 171, 186, 206, og 209.

Í útgáfu 1.1 var OCR endurunnið og textinn er beinni.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

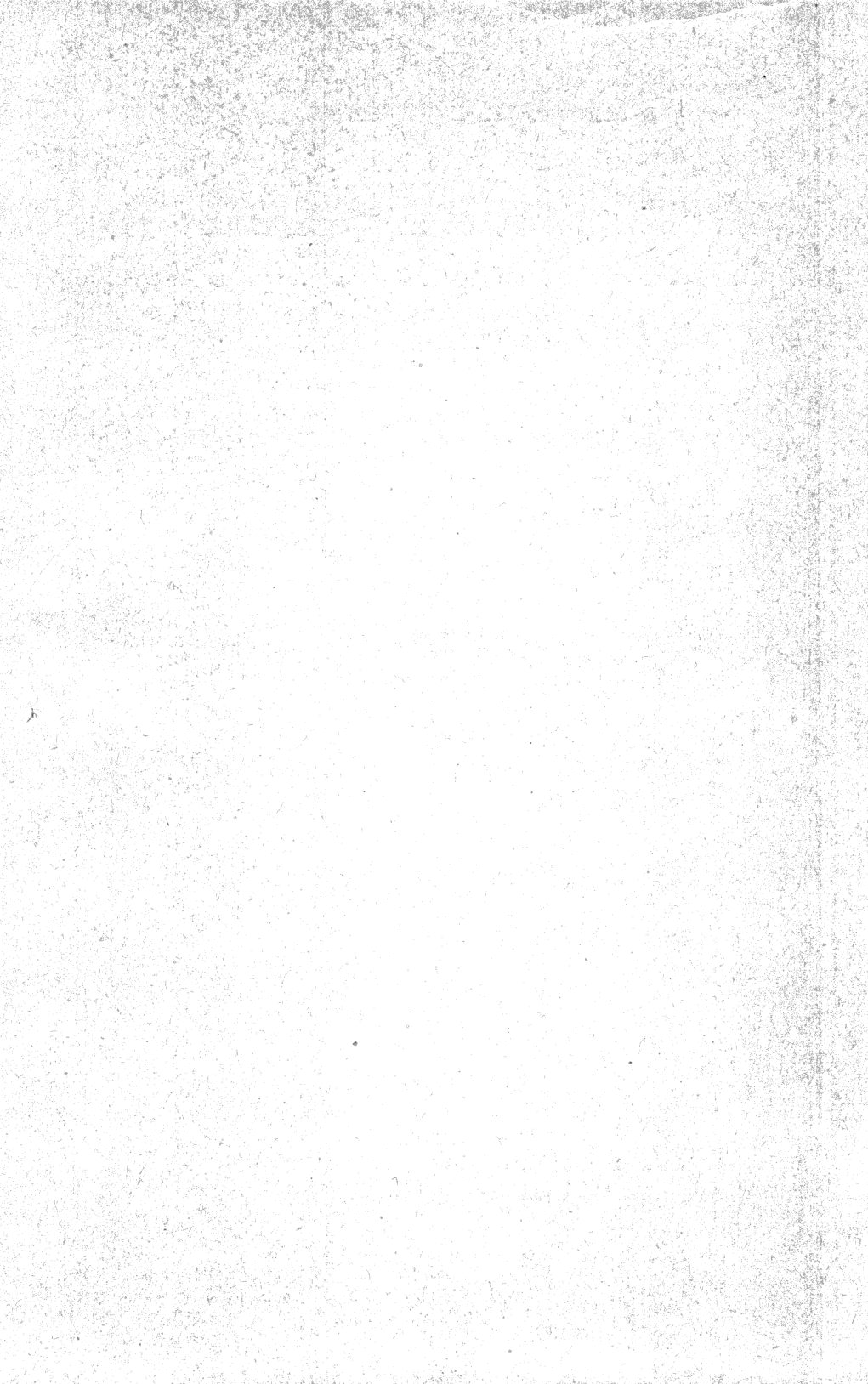
DÓMAR FÉLAGSDÓMS

IV. BINDI

1953—1960

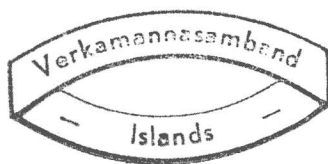
ÚTGEFANDI: FÉLAGSDÓMUR
REYKJAVÍK — 1961

DÓMAR FÉLAGSDÓMS

IV. BINDI

1953—1960

ÚTGEFANDI: FÉLAGSDÓMUR
REYKJAVÍK — 1961

FÉLAGSPRENTSMÍÐJAN H.F.

Félagsdómur, dómarar og verksvið.

Í ársbyrjun 1953 áttu þessir menn sæti í Félagsdómi:

Hákon Guðmundsson, hæstaréttarritari, forseti dómsins,
Gunnlaugur E. Briem, skrifstofustjóri,
Ísleifur Árnason, fulltrúi,
Einar B. Guðmundsson, hæstaréttarlögmaður og
Helgi Hannesson, bæjarstjóri.

Varamenn voru þá:

Ragnar Jónsson, hæstaréttarlögmaður,
Sigtryggur Klemenzson, skrifstofustjóri,
Benedikt Sigurjónsson, fulltrúi,
Eyjólfur Jónsson cand. juris og
Sigurjón Jónsson, fyrrv. útíbússtjóri.

Í októbermánuði sama ár voru þessir dómendur nefndir í dóm-
inn til næstu þriggja ára:

Af Hæstarétti:

Hákon Guðmundsson, hæstaréttarritari, forseti dómsins, og
Gunnlaugur E. Briem, skrifstofustjóri.

Til vara:

Ragnar Jónsson, hæstaréttarlögmaður, og
Sigtryggur Klemenzson, skrifstofustjóri.

Af félagsmálaráðherra:

Ísleifur Árnason, fulltrúi.

Til vara:

Benedikt Sigurjónsson, fulltrúi.

Af Alþýðusambandi Íslands:

Helgi Hannesson, bæjarstjóri.

Til vara:

Eyjólfur Jónsson, cand. juris.

Af Vinnuveitendasambandi Íslands:

Einar B. Guðmundsson, hæstaréttarlögmaður.

Til vara:

Sigurjón Jónsson, fyrrv. útíbússtjóri.

Með lögum nr. 70, 24. apríl 1954 var gerð sú breyting á 44. gr. laga nr. 80/1938, að stéttarfélögum, félögum meistara og iðnrek-
enda og einstökum atvinnurekendum, var heimilað að leita úr-
skurðar Félagsdóms um það, hvort starfsemi félli undir I. eða II. kafla laga um iðju og iðnað. Samkvæmt sömu lögum skulu, er

Þessi mál eru til meðferðar, dómendur þeir, sem Vinnuveitenda-samband Íslands og Alþýðusamband Íslands nefnir í Félagsdóm, víkja sæti, en í þeirra stað skal nefna dómendur úr hópi 18 manna, er Landssamband iðnaðarmanna, Iðnsveinaráð Alþýðusambands Íslands og Félag íslenzkra iðnrekenda tilnefnir.

Samkvæmt þessu ákvæði voru eftirtaldir menn nefndir til dóm-arakjörs frá 28. janúar 1955 til 1. okt. 1956:

Af Landssambandi iðnaðarmanna:

Björgvin Frederiksen, vélvirkjameistari,
Einar Gíslason, málarameisteri,
Jónas Sólmundsson, húsgagnasm.meistari,
Guðmundur Halldórsson, húsgagnasm.meistari,
Jón Bergsteinsson, múrarameisteri,
Vigfús Sigurðsson, forstjóri.

Varamenn:

Haukur Eggertsson, útvarpsv.meistari,
Gísli Ólafsson, bakarameisteri,
Jón Kaldal, ljósmyndasm.meistari,
Gunnar Björnsson, bifreiðasm.meistari,
Bjarni Guðmundsson, klæðskerameistari,
Jón Ormsson, rafvirkjameistari.

Af Iðnsveinaráði Alþýðusambands Íslands:

Eggert G. Þorsteinsson, múrari,
Óskar Hallgrímsson, rafvirki,
Þórólfur Beck, húsgagnasmiður,
Guðmundur Halldórsson, prentari,
Snorri Jónsson, járnsmiður,
Guðmundur B. Hersir, bakari.

Varamenn:

Halldóra Ó. Guðmundsdóttir, netagerðarm.,
Helgi Þorkelsson, klæðskeri,
Helgi Arnlaugsson, skipasmiður,
Sverrir Gíslason, prentmyndasmiður,
Kristján Guðlaugsson, málari,
Valdimar Leonharðsson, bifvélavirki.

Af Félagi íslenzkra iðnrekenda:

Björn Sveinbjörnsson, verkfræðingur,
Sveinn Guðmundsson, forstjóri,
Andrés Andrésson, forstjóri,
Sveinn B. Valfells, forstjóri,
Axel Kristjánsson, forstjóri,
Kristján Jóh. Kristjánsson, forstjóri.

Varamenn:

Pétur Sigurjónsson, verkfræðingur,
Höskuldur Baldvinsson, forstjóri,
Hjálmar Þorsteinsson, forstjóri,

Gunnar Björnsson, verkfræðingur,
Einar Ásmundsson, forstjóri,
Hannes B. Kristinsson, verkfræðingur.

Frá 1. október 1956 til 1. okt. 1959, áttu þessir dómarar sæti í Félagsdómi:

Nefndir af Hæstarétti:

Hákon Guðmundsson, hæstaréttarritari, forseti dómsins, og
Gunnlaugur E. Briem, ráðuneyttisstjóri.

Til vara:

Ragnar Jónsson, hæstaréttarlögmaður,
Sigtryggur Klemenzson, ráðuneyttisstjóri.

Nefndir af félagsmálaráðherra:

Ísleifur Árnason, fulltrúi.

Til vara:

Benedikt Sigurjónsson, hæstréttarlögmaður.

Nefndir af Vinnuveitendasambandi Íslands:

Einar B. Guðmundsson, hæstaréttarlögmaður.

Til vara:

Sigurjón Jónsson, fyrrv. útibússtjóri.

Nefndir af Alþýðusambandi Íslands:

Ragnar Ólafsson, hæstaréttarlögmaður.

Til vara:

Eyjólfur Jónsson, cand. juris.

Nefndir af Landssambandi iðnaðarmanna, Iðnsveinaráði Alþýðusambands Íslands og Félagi íslenskra iðnrekenda til þess að taka sæti í Félagsdómi í einstökum málum samkvæmt ákvæðum 3. mgr. 39. greinar laga nr. 80/1938, sbr. lög nr. 70/1954:

Frá Landssambandi iðnaðarmanna:

Björgvin Frederiksen, vélvirkjameistari,
Einar Gíslason, málarameisteri,
Jónas Sólmundsson, húsgagnasm.meistari,
Guðm. Halldórsson, húsgagnasm.meistari,
Jón Bergsteinsson, múrarameisteri,
Vigfús Sigurðsson, forstjóri.

Varamenn:

Haukur Eggertsson, útvarpsv.meistari,
Gísli Ólafsson, bakarameisteri,
Jón Kaldal, ljósmyndasm.meistari,
Gunnar Björnsson, bifreiðasm.meistari,
Bjarni Guðmundsson, klæðskerameistari,
Jón Ormsson, rafvirkjameistari.

Frá Iðnsveinaráði Alþýðusambands Íslands:

Eggert G. Þorsteinsson, múrari,
Óskar Hallgrímsson, rafvirki,
Þórólfur Beck, húsgagnasmiður,
Guðmundur Halldórsson, prentari,

Snorri Jónsson, járnsmiður,
Guðmundur B. Hersir, bakari.

Varamenn:

Halldóra Ó. Guðmundsdóttir, netagerðarm.,
Helgi Þorkelsson, klæðskeri,
Helgi Arnlaugsson, skipasmiður,
Sverrir Gíslason, prentmyndasmiður,
Kristján Guðlaugsson, málari,
Valdimar Leonharðsson, bifvélavirki.

Frá Félagi íslenzkra iðnrekenda:

Björn Sveinbjörnsson, verkfræðingur,
Sveinn Guðmundsson, forstjóri,
Andrés Andrésson, forstjóri,
Sigurður Waage, forstjóri,
Axel Kristjánsson, forstjóri,
Kristján Jóh. Kristjánsson, forstjóri.

Varamenn:

Pétur Sigurjónsson, verkfræðingur,
Höskuldur Baldvínsson, forstjóri,
Gunnar Jónsson, forstjóri,
Gunnar Björnsson, verkfræðingur,
Einar Ásmundsson, forstjóri,
Hannes B. Kristinsson, verkfræðingur.

Í marzmánuði 1959 nefndi Vinnuveitendasamband Íslands hrl. Gústaf A. Sveinsson sem varamann til 1. október 1959, vegna fráfalls Sigurjóns Jónssonar fyrrv. útibússtjóra.

Frá 1. október 1959 eiga þessir menn sæti í Félagsdómi:

Nefndir af Hæstarétti:

Hákon Guðmundsson, hæstaréttarritari, forseti dómsins,
Gunnlaugur E. Briem, ráðuneytisstjóri.

Til vara:

Ragnar Jónsson, hæstaréttarlögmaður, og
Sigtryggur Klemenzson, ráðuneytisstjóri.

Nefndir af félagsmálaráðherra:

Ísleifur Árnason, fulltrúi.

Til vara:

Benedikt Sigurjónsson, hæstaréttarlögmaður.

Nefndir af Alþýðusambandi Íslands:

Ragnar Ólafsson, hæstaréttarlögmaður.

Til vara:

Eyjólfur Jónsson, cand. juris.

Nefndir af Vinnuveitendasambandi Íslands:

Einar B. Guðmundsson, hæstaréttarlögmaður.

Varamaður frá 28. júlí 1961 Guðmundur Vignir Jósefsson, hæstaréttarlögmaður.

Nefndir til dómarakjörs samkvæmt 3. mgr. 39. gr. laga nr.

80/1938 sbr. lög nr. 70/1954:

Af Landssambandi iðnaðarmanna:

Björgvin Frederiksen, vélvirkjameistari,
Einar Gíslason, málarameistari,
Jónas Sólmundsson, húsgagnasm.meistari,
Guðmundur Halldórsson, húsasmíðameistari,
Jón Bergsteinsson, múrarameistari,
Vigfús Sigurðsson, húsasmíðameistari.

Varamenn:

Haukur Eggertsson, útvarpsvirkjameistari,
Gísli Ólafsson, bakarameistari,
Jón Kaldal, ljósmyndasm.meistari,
Gunnar Björnsson, bifreiðasmíðameistari,
Bjarni Guðmundsson, klæðskerameistari,
Jón Ormsson, rafvirkjameistari.

Af Iðnsveinaráði Alþýðusambands Íslands:

Eggert G. Þorsteinsson, múrari,
Óskar Hallgrímsson, rafvirki,
Þórólfur Beck, húsgagnasmiður,
Sigurður Eyjólfsson, prentari,
Snorri Jónsson, járnsmiður,
Guðmundur B. Hersir, bakari.

Varamenn:

Halldóra Ó. Guðmundsdóttir, netagerðarm.,
Helgi Þorkelsson, klæðskeri,
Helgi Arnlaugsson, skipasmiður,
Sverrir Gíslason, prentmyndasmiður,
Kristján Guðlaugsson, málari,
Valdimar Leonhardsson, bifvéla virki.

Af Félagi íslenzkra iðnrekenda:

Björn Sveinbjörnsson, verkfræðingur,
Sveinn Guðmundsson, forstjóri,
Andrés Andrésson, forstjóri,
Sveinn B. Valfells, forstjóri,
Axel Kristjánsson, forstjóri,
Kristján Jóh. Kristjánsson, forstjóri.

Varamenn:

Pétur Sigurjónsson, verkfræðingur,
Höskuldur Baldvinsson, forstjóri,
Gunnar Jónasson, forstjóri,
Gunnar Björnsson, verkfræðingur,
Einar Ásmundsson, forstjóri,
Hannes B. Kristinsson, verkfræðingur.

Registur.

I. Nafnaskrá.

Áburðarverksmiðjan, hlutafélag	68
Akureyrarkaupstaður	37
Aldan, skipstjóra- og stýrimannafélag	217
Antoníus Jónsson	34
Atvinnudeild Háskólans	171
Benedikt og Gissur, firma	49
Bæjarútgerð Reykjavíkur	139
Dagsbrún, verkamannafélag	68, 119, 123, 129, 134
Eimskipafélag Íslands, hlutafélag	77, 196
Einar Pálsson	203
Farmanna- og fiskimannasamband Íslands	217
Félag íslenzkra iðnrekenda	60, 73
Félag íslenzkra rafvirkja	28
Félag járníðnaðarmanna	1, 15
Félag löggiltra rafvirkjameistara	28
Firmað Benedikt og Gissur	49
Flugfélag Íslands, hlutafélag	221
Flugvirkjafélag Íslands	221
Framtíðin, verkakvennafélag	41
Guðmundur Jónsson	217
Hafsilfur, hlutafélag	182
Haraldur Böðvarsson & Co.	45
Haraldur Jakobsson	119
Haraldur Sigurðsson	134
Héðinn, hlutafélag	1, 15
Hlíf, verkamannafélag	113
Hótel Borg	108
Hreiðar Aðalsteinsson	84
Hreinn Jónsson	87
Iðja, félag verksmiðjufólks	60, 73
Íslenzkir aðalverktakar, s.f.	178
Jóhann Jakobsson	171
Jóhann Sigurðsson	123
Jóhann Þórólfsson	91
Jón Gíslason	41

Jökull, verklýðsfélag	160
Karvel Ögmundsson	207
Kaupfélag Eyfirðinga	166, 183
Kristinn Ág. Eiríksson	15
Landssamband íslenzkra sjálfseignarvörubifreiðastjóra	146
Landssamband íslenzkra útvegsmanna	217
Lýsi og Mjöl, hlutafélag	113
Meistarafélag járníðnaðarmanna	1, 15
Meistarafélag prentmyndasmiða	187 188
Prentmyndasmiðafélag Íslands	187, 188
Rafmyndir, hlutafélag	187, 188
Rafn Jensson	178
Ragnar Árnason	154
Rannsóknarráð ríkisins	171
Reykjavíkurbær	193 203
Samband matreiðslu og framreiðslumanna	108
Sigurgísli Eyjólfsson	55
Sjómannafélag Akureyrar	154
Sjómannafélag Reykjavíkur	139 142
Skipaútgærð ríkisins	142, 210
Skipstjórafélag Íslands	77
Skipstjóra- og stýrimannafélagið Aldan	217
Snorri Jónsson	1
Starfsmannafélag Reykjavíkurbæjar	193
Stefán Bjarnason	96
Stéttarfélag verkfræðinga	171, 203
Strætisvagnstjórar Reykjavíkurbæjar	193
Torfi Vilhjálmsson	37
Útgerðarfélag Akureyringa, hlutafélag	154
Útvegsmannafélag Ólafsvíkur	160
Valur, vörubílstjórafélag	84, 101, 166, 183
Vegagerð ríkisins	34, 87, 91, 96
Vélsmiðjan Héðinn, hlutafélag	1, 15
Vélstjórafélag Íslands	210
Verkamannafélagið Framtíðin	41
Verkakvennafélag Keflavíkur og Njarðvíkur	207
Verkalýðsfélag Akraness	45
Verkalýðsfélagið Jökull	160
Verkalýðsfélag Vopnafjarðar	34
Verkalýðs- og sjómannafélag Djúpavogs	87
Verkamannafélag Akureyrarkaupstaðar	37
Verkamannafélagið Dagsbrún	68, 119, 123, 129
Verkamannafélagið Hlíf	113
Verkamannafélag Raufarhafnar	182
Verkamannafélag Reyðarfjarðarhrepps	91, 96
Vinnuveitendafélag Akureyrar	101

X

Vinnuveitendafélag Hafnarfjarðar og Garðahrepps	41
Vinnuveitendafélag Suðurnesja	207
Víglundur Jónsson	160
Vörubifreiðastjórafélag Borgarfjarðarsýslu	146
Vörubilstjórafélagið Valur	84, 101, 166, 183
Vörubifreiðastjórafélagið Þjótur	146
Vörubilstjórafélagið Þróttur	49, 55, 196
Þjótur, vörubifreiðastjórafélag	146
Þórður Jónsson	129
Þróttur, vörubilstjórafélag	49, 55, 196

II. Skrá

yfir lög og reglugerðir, sem vitnað er til í IV. bindi dóma Félagsdóms

- 1930 nr. 41 19. maí. Sjómannalög. 32. gr. 216.
- 1936 nr. 85 23. júní. Lög um meðferð einkamála í héraði, 71. gr. 218
- 1938 nr. 80 11. júní. Lög um stéttarfélög og vinnudeilur, 28, 33, 57, 71, 77, 79, 80, 81, 166, 167, 168, 169, 170.
1. gr. 81, 82, 86, 151.
 2. gr. 56, 57, 58, 59, 81, 85, 86, 121, 126, 127, 131, 132, 136, 150, 151, 152.
 3. gr. 151, 200.
 4. gr. 1, 6, 9, 14, 15, 20, 22, 27.
 5. gr. 79, 80, 82, 83, 150.
 6. gr. 68, 71, 72, 195.
 7. gr. 48, 175.
 9. gr. 109, 110.
 10. gr. 3, 17.
 11. gr. 22, 37, 38, 39, 40, 108, 109, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117.
 12. gr. 110.
 39. gr. 187, 188.
 44. gr. 150, 151, 167, 169, 171, 193, 195, 200.
 53. gr. 161.
 56. gr. 11, 24, 182, 187.
 67. gr. 169.
 70. gr. 1, 9, 15, 22, 109, 110
- 1950 nr. 52 22. febrúar. Reglugerð fyrir atvinnudeild Háskólans 173.
- 1953 nr. 23 16. febrúar. Lög um leigubifreiðar í kaupstöðum 56, 57, 58, 59.
1. gr. 58.
- 1954 nr. 70 24. apríl. Lög um breyting á lögum nr. 80/1938, um stéttarfélög og vinnudeilur 187, 188.
- 1956 15. nóvember. Launasamþykkt Reykjavíkurborgar 194.
2. gr. 194.
- 1958 nr. 33, 29. maí. Lög um útflutningssjóð o. fl.
52. gr. 204, 205, 206.

III. Efnisskrá

A. Atriðisorð efnisskrár.

Ábyrgð.	Námssamningar. Sjá iðnaðar-
Aðild.	nám.
Aðiljaskýrslur.	Prentmyndagerð.
Aflaverðlaun.	Rafvirkjar.
Ákvæðisvinna.	Refsingar. Sjá sektir.
Atvinnukúgun.	Sektir.
Atvinnurekendur. Sjá vinnuveit-	Sératkvæði.
endur.	Siglingar.
Ágreiningsatkvæði. Sjá sérat-	Sjómenn. Sjá frídagar, fiskveið-
kvæði.	ar, siglingar.
Bifreiðar, sbr. félagsréttindi,	Sjúkrasjóðir.
kjarasamningar, stéttarfélög.	Skaðabætur.
Dagpeningar.	Skipstjórar.
Dagsektir.	Slysatryggingar.
Dánarbætur.	Starfsgreinar. Sjá stéttarfélög.
Dómsvald Félagsdóms, sbr. frá-	Starfssvæði.
visun.	Stéttarfélög.
Félagsréttindi, sbr. stéttarfélög.	Stjórnmalaskoðanir.
Févíti.	Sönnun, sönnunargögn.
Fiskveiðar.	Tómlætisverkanir.
Fiskvinna.	Trúnaðarmenn.
Flug.	Trúnaðarráð.
Flugvirkjar.	Tryggingar. Sjá slysatryggingar.
Forgangsréttur.	Umboð.
Frávisun.	Uppsögn.
Frídagar.	Úrskurðir.
Helgidagar. Sjá frídagar.	Vaktavinna.
Hlutaskipti. Sjá fiskveiðar.	Veikindadagar.
Iðnrekendur. Sjá atvinnuveitend-	Venja.
ur.	Verkakonur.
Iðnaðarnám.	Verkfræðingar.
Iðnréttindi.	Vélstjórar.
Járniðnaðarmenn.	Vinnulaun.
Kauptrygging. Sjá fiskveiðar.	Vinnumiðlun.
Kjarasamningar.	Vinnusamningar.
Leiga.	Vinnustaðir.
Lög, lögskýring.	Vinnuveitendur.
Málflutningur.	Vísitala.
Málshöfðun.	Vitni.

B. Efnisskrá.

Ábyrgð.

Útgerð skips eigi talin bera ábyrgð á því, að fiskur úr togara reyndist eigi neyzluhæfur við uppskipun, en togarinn hafði orðið að biða viku eftir löndun, og auk þess var talið, að isun fisksins um borð hefði verið áfátt	139
Samkvæmt kjarasamningi máttu bátar ekki fara í róður á tímabilinu frá kl. 1800 á laugardögum til jafnlengdar á sunnudögum. Skipstjóri fór í róður kl. 1430 á sunnudegi. Þetta var talið brot á ákvæðum kjarasamningsins. Eigandi bátsins lét þetta afskiptalaust, þótt hann vissi um það áform formanns síns, að fara í róður fyrir umsaminntíma. Var eigandanum gert að greiða féviti í vinnudeilusjóð verklyðsfélagsins, en samkvæmt kjarasamningnum voru þau viðurlög sett við broti á ákvæðum hans	160

Aðild.

Félagsmaður í stéttarfélagi sækir mál sitt sjálfur, þar sem stjórn félagsins neitaði að flytja málið fyrir hann	178
---	-----

Aðiljaskýrslur.

Starfsmaður í vélsmiðju, sem sækir vinnuveitandann til skaðabóta og refsingar vegna uppsagnar, gefur skýrslu um viðtöl sín við forstjórnann og annað varðandi aðdraganda uppsagnarinnar	1, 15
Forstjóri vélsmiðju gefur skýrslu um aðdraganda og orsök uppsagnar þriggja starfsmanna	1, 15
Formaður rafvirkjafélags og formaður rafvirkjameistarafélags gefa aðiljaskýrslur um samningaviðræður	28
Aðiljum gefinn kostur á öflun frekari gagna	182, 187
Vinnuveitandi lýsir yfir því, að hann hafi leigt vörubifreiðar sínar til flutninga, enda hafi hann talið sér það heimilt, hvað sem leið samningnum hans við vörubilstjórafélag staðarins	183
Aðili máls lýsir yfir því, að hann sé því samþykkur, að mál hans sé dæmt af Félagsdómi samkvæmt 3. tölul. 44. gr. laga nr. 80/1938	193
Aðiljar koma fyrir dóm og gefa skýrslu um það, hvað rætt hafi verið á samningafundum. En þar sem þeim kom ekki saman um orðræður varð ekki byggt á skýrslum þeirra að því leyti	207

Aflaverðlaun.

Sagt að miða verði við ástand afla, þegar honum er skipað upp. Urðu hásetar því að sætta sig við það verð, sem fékkst fyrir

XIII

afla úr skipi, sem orðið hafði að biða löndunar í eina viku
vegna mikils landburðar af fiski 139

Atvinnukúgun.

Vinnuveitandinn H, sem hafði í þjónustu sinni formann og vara-
formann stéttarfélags, sagði þeim skyndilega upp vinnu
ásamt trúnaðarmanni félagsins á vinnustað. Hann tók þó
trúnaðarmanninn fljótlega í vinnu aftur, en ekki hina. Sann-
að þótti, að tilefni uppsagnarinnar hefði verið sú hugmynd
H, að nefndir trúnaðarmenn stéttarfélagsins hefðu skipt sér
af því, að starfsmenn fyrirtækisins voru fengnir til sér-
stakrar vinnu utan venjulegs verksviðs þess. Eigi þótti sann-
að, að forráðamenn stéttarfélagsins hefðu gengið lengra í
félagslegum afskiptum sínum en þeim er rétt, og þar sem
talið var, að uppsögnin hefði verið til þess fallin, að hafa
áhrif á afskipti starfsmannanna af málefnum félags síns,
var H talinn hafa brotið 4. gr. laga nr. 80/1938 og dæmdur
til sektargreiðslu 1, 15

Atvinnurekendur. Sjá Vinnuveitendur.

Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.

Ákvæðisvinna.

Skorið úr ágreiningi um það, með hvaða hætti vísitöluálag skuli
lagt á fjárhæð launa í ákvæðisvinnu 73

Bifreiðar, sbr. félagsréttindi, kjarasamningar, stéttarfélög.

Samkvæmt kjarasamningi áttu sjálfseignarvörubílstjórar for-
gangsrétt til bifreiðaaksturs í vegavinnu umfram þá bifreiða-
stjóra, sem ekki óku eigin bifreið. Bifreiðarstjórinn S tók
vörubifreið á leigu 1. júlí en fékk svo afsal fyrir henni 24.
júlí og skyldu kaupin gilda frá upphafi leigutímans. Talið
var, að sjálfseignarvörubílstjórinn A, sem hafði orðið að
þoka fyrir S nokkra daga á nefndu tímabili, hefði átt betri
rétt til vinnu til þess dags, er S fékk afsal fyrir bifreið sinni,
og skipti ekki máli í þessu sambandi, þótt svo væri kveðið
á í afsalinu, að kaupin skyldu gilda frá upphafi leigutímans 34
Talið, að það hefði verið andstætt forgangsréttarákvæðum í
kjarasamningi milli félags bifreiðaeiganda og vinnuveitenda,
að firma, sem bundið var ákveðum samningsins, samdi við
hlutafélag um flutninga á rauðamöl í grunn byggingar, sem
firmað hafði tekið að sér að byggja 49
Stéttarfélag vörubifreiðastjóra synjaði bílstjóra, sem keypt hafði
vörubifreið, um inngöngu í félagið og afgreiðsluréttindi

- á stóð félagsins, á þeim grundvelli, að full væri hámarks-
tala lögleyfðra vöruflutningabíla í umdæmi félagsins. Eins
og á stóð, var félagið eigi skyldað til þess að veita bílstjóran-
um afgreiðsluréttindi á vörubílastöð þeirri, sem félagið rak.
Hins vegar var félagið dæmt til þess að veita honum félags-
réttindi, þar sem þau gátu í ýmsu tilliti haft gildi fyrir bíl-
stjóran, þótt hann hefði eigi afgreiðsluréttindi 55
- Félag bifreiðaeigenda setti það ákvæði í samþykktir sínar, að fé-
lagsmenn skyldu allir hafa afgreiðslu á sameiginlegri stöð,
sem félagið rak. Þetta var félaginu talið heimilt 84, 101
- Vörubifreiðastjóra dæmdar bætur vegna brots á ákvæðum kjarasamnings um forgangsrétt til aksturs 87
- Vinnuveitandi sýknaður af skaðabótakröfu bifreiðarstjóra, sem
taldi, að hann hefði misst af akstri vegna rangtúlkunar vinnu-
veitanda á ákvæðum kjarasamnings um forgangsrétt til bif-
reiðaaaksturs 91, 96
- Nokkrir menn í B-sýslu stofnuðu vörubílstjórafélagið V. Sótti fé-
lagið þvínæst um inngöngu í Landssamband vörubifreiða-
eigenda. En þar sem aðeins 4 af 15 stofnendum fullnægðu því
skilyrði að hafa aðalatvinnu af því að aka vörubifreið sinni,
var eigi talið að V ætti rétt til upptöku í sambandið 146
- Bifreiðastjórafélagið V gerði kjarasamning við atvinnurekandann
K. Í máli út af samningi þessum krafðist K frávísunar, þar
sem V væri ekki stéttarfélag í merkingu laga nr. 80/1938.
Félagsmenn V, sem hefðu atvinnu af því að aka vörubifreið-
um sínum, væru eigi launþegar heldur hliðstæðir atvinnu-
rekendum. Dæmt var, að samkvæmt þeirri þróun, sem orðið
hefði í verklýðsmálum hér á landi, að því er vörubifreiðar-
stjóra varðaði, og með tilliti til félagssamþykktta þeirra og
lagafyrirmæla, yrði að telja félagsskap þeirra stéttarfélag
í merkingu laga nr. 80/1938 og samninga þeirra við vinnu-
veitendur kjarasamninga í merkingu sömu laga 166
- Ákvæði í kjarasamningi milli vörubílstjórafélags og atvinnu-
rekendafélags um forgangsrétt vörubílstjóra til aksturs, og
um takmarkanir á rétti atvinnurekenda til þess að nota eigin
bíla, skýrð þannig, að vinnuveitandanum K hafi eigi verið
heimilt að leigja vörubifreiðar sínar til vöruflutninga á fé-
lagssvæði vörubílstjórafélagsins eða út af því 183
- Ágreiningur um launakjör strætisvagnstjóra Reykjavíkurbjar,
sem tóku laun samkvæmt samþykktum og reglugerðum
bæjarins, varð eigi borinn undir Félagsdóm 193
- Á aðalfundi vörubifreiðafélagsins V var gerð sú samþykkt, að í
vöruflutningum til K-staðar mætti hlaspungi eigi vera meiri
en 6—7 tonn, og að eigi mætti fara fleiri en eina ferð á dag.
Þessi samþykkt var talin brjóta í bág við kjarasamning, sem

mælti fyrir um það, að vinnuveitendur ættu ætíð frjálst val um það, hvaða félagsmenn V þeir tækju til vinnu 196

Dagpeningar.

Verkfræðingurinn R, sem starfaði í þjónustu A á Keflavíkurlflugvelli, fékk auk launa samkvæmt kjarasamningi kr. 2500.00 í mánuði. R hélt því fram, að þessi fjárhæð væri dagpeningar, sem greiða ætti með vísitöluuppbót, því svo væri um samið í kjarasamningi, að greiða skyldi vísitöluuppbót á dagpeninga. A hélt því fram, að hér væri eigi um dagpeninga að ræða heldur eins konar staðaruppbót, því dagpeninga samkvæmt kjarasamningum bæri því aðeins að greiða, að um vinnu utan fasts vinnustaðar væri að ræða. Stéttarfélag verkfræðinga studdi þá skoðun, og var R synjað um vísitöluálag 178

Dagsektir.

Verklýðsfélag var dæmt til þess að veita verkamanni inngöngu í félagið, en eigi þótti ástæða til þess að kveða á um dagsektir verkamanninum til handa úr hendi verklýðsfélagsins 119, 123, 129, 134

Dánarbætur.

Útgerðarmaður hafði skuldbundið sig til þess að taka ábyrgðartryggingu fyrir skipstjóra, stýrimenn og vélstjóra, sem væru í þjónustu hans, samkvæmt hinum almennu skilmálum fyrir ábyrgðartryggingar. Þetta ákvæði ekki talið fela í sér skyldu fyrir útgerðarmanninn að til þess að kaupa líftryggingu fyrir nefnda skipverja sína 217

Dómsvald Félagsdóms, sbr. frávísun.

Aðili máls lýsti yfir því, að hann væri því samþykktur, að mál hans yrði dæmt í Félagsdómi samkvæmt 3. tölul. 44. gr. laga nr. 80/1938, en dómendur voru á einu máli um það, að eigi væri ástæða til þess að dæma málið samkvæmt þeirri heimild og var því vísað frá Félagsdómi 193

Félagsréttindi, sbr. stéttarfélög.

Vörubílstjórinn R, sem var félagsmaður í vörubílstjóranu Þ og hafði afgreiðsluréttindi og afgreiðslu fyrir bifreið sína á bifreiðastöð félags síns, ákvað af heilsufarsástæðum að hætta akstri. Seldi hann S bifreiðina og fór þess á leit við félag sitt, að S fengi þau afgreiðsluréttindi, sem R hafði notið. Samhliða þessu sótti S um inngöngu í Þ og um afgreiðsluréttindi

- á stöð félagsins. Stjórn Þ synjaði R um hvort tveggja á þeim grundvelli, að ákveðin væri með lögum hámarkstala vörubifreiða í Reykjavík og væri sú tala full. Dæmt var, að Þ yrði eigi skyldað til þess að veita S afgreiðsluréttindi vegna þess, að leyfileg hámarkstala vörubifreiða væri fyllt. Hins vegar var sú staðreynd eigi talin í vegi fyrir því, að S, sem uppfyllti inntökuskilyrði, fengi félagsréttindi í Þ 55
- Starfsmenn A, sem flestir voru félagsmenn í verkamannafélaginu D, þurftu ekki að hlíta því, að um kjör þeirra færi eftir kjarasamningi iðnrekenda, en A var í samtökum þeirra, og Iðju, félags verksmiðjufólks, þar sem félag þeirra, D, var réttur aðili til þess að semja um kjör þeirra 60
- Félag vörubifreiðaeigenda setti það ákvæði í samþykktir sínar, að félagsmönnum væri skylt að hafa afgreiðslu fyrir bifreiðar sínar á sameiginlegri stöð félagsins og vildi eigi veita H, sem uppfyllti önnur skilyrði, inngöngu í félagið, nema hann játaðist undir þetta ákvæði samþykktanna. Þetta var félaginu talið heimilt 84, 101
- Verkamaðurinn H sótti um inngöngu í verkamannafélagið D. Stjórn D vildi hvorki taka við inntökugjaldi né veita honum félagsréttindi fyrr en trúnaðarráðsfundur hefði fjallað um inntökubeiðnina. Dæmt var, að H ætti rétt til inngöngu í félagið og sagt, að D hefði borið að veita honum vinnuréttindi strax þar til trúnaðarráðið hefði fjallað um inntökubeiðni hans, enda hefði því aldrei verið haldið fram af hálfu D, að H ætti ekki rétt til inngöngu í félagið 119, 134
- Hefði verkamaðurinn hins vegar verið félagsmaður í öðru félagi, þótti eðlilegt, að stjórn þess félags, sem sótt var um inngöngu í, fengi nokkurt tóm til þess að kanna, hvernig háttað væri félagsréttindum innsækjanda í hinu félaginu 123, 129
- Nokkrir menn í B-sýslu, sem áttu vörubifreið, stofnuðu vörubílstjórafélagið V. Því næst krafðist V inngöngu í Landssamband vörubílstjóra L. V var synjað um inngöngu á þeim grundvelli, að í fyrsta lagi ættu stéttarfélög ekki lögvarinn rétt til inngöngu í sambönd stéttarféлага, og í öðru lagi uppfyllti V ekki þau inntökuskilyrði, sem sett væru í samþykktum L. Félagsdómur dæmdi, að eins og skipulagi og starfsemi L væri háttað gæti V samkvæmt 2. gr. laga nr. 80/1938 átt rétt til upptöku í L, en þar sem aðeins 4 af félagsmönnum V fullnægðu því skilyrði samþykktu L, að hafa aðalatvinnu af því að aka vörubifreið, var eigi talið að V ætti eins og á stöð rétt til inngöngu í L 146

Févíti.

Skipstjóri fór í róður fyrr á degi en mælt var fyrir í kjarasamn-

ingi. Fyrir þetta samningsbrot var eiganda bátsins gert févítí, sem rann í vinnudeilusjóð verklýðsfélagsins samkvæmt ákvæðum kjarasamningsins 160

Fiskveiðar.

- Samkvæmt kjarasamningi skyldu mismunandi kjör gilda á sildveiðum eftir því, hvort veitt væri með hringnót, herpinót eða í reknet og gat kauptrygging skipverja farið eftir því, hvaða veiðitæki var notað. Í októbermánuði 1951 gerði útgerðarmaðurinn H tilraun með hringnót án þess að nótabátur væri notaður. Vegna ógæfta gáfust fá tækifæri til þessara tilrauna og veiddist lítið sem ekkert í hringnótina. Komu kauptryggingarákvæði samningsins því til framkvæmda. Við reikningsskil greiddi H skipverjunum kaup samkvæmt ákvæðum samningsins um veiðar með reknetjum, en samkvæmt því varð kaup þeirra lægra en orðið hefði, ef miðað var við hringnótarákvæðin. Skipverjar töldu hins vegar að leggja bæri þau til grundvallar þann tíma, sem hringnótin var notuð. H hélt því fram, að skipverjar hefðu samþykkt aðra tilhögun meðan hringnótartilraunin var gerð, en þar sem ósannað var, að skipverjar eða stéttarfélag þeirra hefði samþykkt frávík frá ákvæðum kjarasamningsins var dæmt, að miða skyldi kaup skipverja við hringnótarákvæði hans 45
- Botnvörpuskip kom með afla sinn að landi hinn 11. október, en sökum þess, að mikið barst að af afla, fékk skipið eigi afgreiðslu fyrr en 18. október og reyndist þá mikill hluti aflans skemmdur. Skipverjar töldu, að útgerðin ætti að bera hallann af þessu. Þeirri kröfu var hrundið og talið, að skipverjar yrðu eins og ástóð að sætta sig við það verð, sem fyrir aflann fékkst miðað við gæði hans við uppskipun 139
- Togari fór beint af veiðum til útlanda. Þar kom í ljós vélarbilun, sem tafði för skipsins í þrjár vikur. Helmingur skipverja var þá sendur heim. Þeir töldu sig eiga að fá kaup og fæðispeninga til heimkomudags skipsins. Þeirri kröfu var synjað og fengu sjómenn aðeins kaup til þess tíma, er þeir sjálfir komu heim 154
- Skipverji fór á veiðar fyrir þann tíma, sem ákveðinn var í kjarasamningi. Þetta var talið brot á samningunum og var eiganda bátsins gert févítí, sem rann í vinnudeilusjóð verklýðsfélagsins 160
- Samkvæmt kjarasamningi áttu útgerðarmenn að kaupa ábyrgðartryggingu vegna skipstjóra, stýrimanna og vélstjóra sinna. Útgerðarmaðurinn G keypti slíka tryggingu. Bátur, sem hann átti, fórst með allri áhöfn og var ekki vitað um orsök þess. Talið að G hefði fullnægt samningsskyldum sínum með því að kaupa ábyrgðartryggingu, og var hann því sýknaður af kröfu um það, að greiða dánarbætur, enda þótt ábyrgðar-

tryggingin tæki ekki til skiptapans	217
Skorið úr því, hvort konur, sem köstuðu vöskuðum og óþurrkuðum fiski á bíl, ættu að fá karlmannskaup	207

Flug

Samkvæmt kjarasanmingi flugvirkjafélagsins F og flugfélagsins I átti I að greiða 3% álag á greitt kaup, er rynni í sjúkrasjóð F. Sú breyting varð á starfsháttum, að þeir flugvirkjar, sem gegndu flugvélstjórastörfum, unnu nú ekki lengur jöfnum höndum í verkstæði og í flugvélum og fengu kaup sitt greitt mánaðarlega en ekki vikulega svo sem gerist um flugvirkja. Eftir þessa breytingu taldi I sér ekki skylt að greiða 3% af kaupi þeirra í sjúkrasjóð F, en þar sem ekki varð ráðið af ákvæðum kjarasamningsins, að það hefði verið tilætlunin, að I greiddi aðeins 3% af kaupi flugvirkjanna var honum talið skylt að greiða einnig 3% af kaupi flugvélstjóranna ..	221
---	-----

Flugvirkjar. Sjá Flug.

Forgangsréttur.

Vinnuveitandi, H, sagði upp þremur starfsmönnum sínum, iðnlærðum. Stéttarfélag þeirra, J, krafðist þess, að hann tæki þá aftur í vinnu og bar það m. a. fram, að H hefði í þjónustu sinni við iðnaðarstörf menn, sem ekki væru iðnlærðir, en samkvæmt kjarasamningi áttu félagsmenn J forgangsrétt til vinnunnar. Það kom fram í málinu, að H hafði gert námsamninga við þá ólærða starfsmenn sína, er leystu af hendi iðnaðarvinnu. Og þar sem þessir samningar voru metnir gildir, var eigi talið, að H hefði sniðgengið forgangsréttar-ákvæðið	1, 15
Vinnuveitandinn V var bundinn kjarasamningi um það, að láta atvinnubílstjóra, er sjálfir áttu bifreiðar, ganga fyrir þeim bifreiðarstjórum, sem ekki áttu bifreiðar. Hann lét þó S, sem ekki átti bifreið þá, sem hann ók, ganga fyrir A, sem var sjálfseignarvörubifreiðarstjóri. Þetta var talið brot á forgangsréttarákvæðum kjarasamningsins og fékk A bætur fyrir tjón, sem talið var, að hann hefði beðið af þessu samningsbroti	34
Firmað BG var aðili að kjarasamningi atvinnurekenda og vörubílstjórufélagsins Þ, en samkvæmt þessum samningi áttu félagsmenn Þ forgangsrétt til flutninga með vörubifreiðum. Meðal undantekninga frá þessari aðalreglu samningsins var sú, að verktakar í byggingariðnaði máttu flytja á eigin bifreiðum allar vörur, sem voru hluti af verki því, sem tekið væri í ákvæðisvinnu, enda væri flutningurinn ekki aðalhluti	

- verksins. Firmað BG tók að sér byggingu á olíugeymslu. Einn hluti þess verks var að setja allþykkt lag af rauðamöl í grunninn. BG samdi við hlutafélagið S, að það tæki að sér að jafna grunninn og flytja í hann rauðamölin. Var þannig aðalþáttur þessarar framkvæmdar flutningur á rauðamöl úr gryfjum Reykjavíkurbæjar, þar sem almenningur gat fengið slíkt efni fyrir fast og fyrirframvitað verð, komið á ökutæk-
ið. Til þessara flutninga notaði S að nokkru leyti eigin flutn-
ingataeki, en talið var að félagsmenn í Þ hefðu annast um
það bil $\frac{1}{2}$ hluta þessara flutninga. Eins og framkvæmd
verksins og flutningum þessum var háttað, var talið að það
hefði verið andstætt forgangsréttarákvæðum kjarasamnings-
ins að BG fól S þessa flutninga 49
- Vinnuveitandi talinn hafa gerzt brotlegur við forgangsréttar-
ákvæði kjarasamnings um rétt vörubifreiðarstjóra til aksturs 87
- Vinnuveitandi sýknaður af kröfu um skaðabætur, þar sem eigi
var talið, að hann hefði brotið forgangsréttarákvæði kjara-
samnings 91, 96
- Sagt, að trúnaðarmaðurinn S hefði að visu átt rétt til endurráðn-
ingu hjá vinnuveitandanum A, þar sem hann stóð jafnfætis
um starfshæfni þeim verkamönnum öðrum, sem endurráðn-
ir voru. En þar sem S hafði eigi gert neinn reka að því
að vera ráðinn á nýjan leik, varð A eigi dæmdur til refsingar
fyrir brot á 11. gr. laga nr. 80/1938 113
- Sagt, að forgangsréttur sá til aksturs, sem Landssamband sjálfs-
eignarvörubifreiðarstjóra hefur samið um við vinnuveitend-
ur, leiði m. a. aðriða til þess, að eðlilegt sé, að einstök stéttar-
félög vörubílaeigenda geti átt rétt samkvæmt 2. gr. laga nr.
80/1938 til inngöngu í sambandið 146
- Vörubílstjórafélag talið hafa tryggt sér forgangsrétt til aksturs
og var atvinnurekanda talið óheimilt að leigja vörubifreiðar
sínar til aksturs á félagssvæði vörubílstjórafélagsins eða
út af því 183

Frávísun.

- Vörubifreiðastjóri krafðist inngöngu í vörubílstjórafélagið Þ og
afgreiðsluréttinda á stöð félagsins. Umboðsmaður Þ hreyfði
því, að vísa bæri kröfunni um afgreiðsluréttindi frá dómi.
Eins og málið lá fyrir, taldi Félagsdómur sér heimilt að
dæma um félagsréttindakröfu bifreiðarstjórans. Og þar sem
krafan um afgreiðsluréttindin var í raun og veru aðeins
þáttur í aðalkröfunni um félagsréttindin var einnig dæmt
um hana 55
- Félag vörubílstjóra, V, krafðist inngöngu í samband vörubif-
reiðastjórafélaga, L, en L krafðist frávísunar, þar sem Fé-
lagsdómur gæti ekki dæmt um slíka kröfu. Dæmt var, að

- þar sem hér væri um það að ræða, hvort brotin væru ákvæði 2. gr. laga nr. 80/1938, ætti Félagsdómur að dæma um þetta atriði samkvæmt 1. mgr. 44. gr. sömu laga 146
- Skipstjóri hafði farið í róður fyrr á degi en til skilið var í kjarasamningi útgerðarmanna og verklýðsfélagsins, en í þeim samningi var svo kveðið á, að færi skipstjóri í róður á bönnuðu tímabili skyldi skipta verðmæti róðurins milli skipverja og skipstjóra. Skipstjórinn A hafði gerzt brotlegur við róðrabannið og var gerð krafa til þess, að aflaverðmæti þess róðurs yrði skipt milli skipverja án hlutdeildar skipstjórans, en hann átti samkvæmt kjarasamningnum að fá tiltekinn hluta aflans. Þar sem kröfu um að svipta skipstjóran aflahlut sínum hafði eigi verið beint gegn honum, og honum eigi stefnt til gæzlu hagsmuna sinna að þessu leyti, var þessari kröfu vísað frá dómi 160
- Bifreiðastjóraráfélagið V, sem gert hafði kjarasamning við vinnuveitandann K, krafðist dóms um það, að K hefði gerzt brotlegur við ákvæði kjarasamningsins. K krafðist þess, að málinu yrði vísað frá Félagsdómi, þar sem V væri ekki stéttarfélag í merkingu laga nr. 80/1938 og samningur V við K því ekki kjarasamningur, er ákvæði 2. mgr. 44. gr. sömu laga ættu við um. Væri Félagsdómur því ekki bær um að dæma í málinu. Dæmt var, að kjarasamningur V og K væri vinnusamningur í merkingu laga nr. 80/1938 og málið því réttilega lagt fyrir Félagsdóm. Var frávisunarkröfunni samkvæmt því hrundið 166
- Ágreiningur um það, hvort strætisvagnstjórar í Reykjavík, sem tóku laun samkvæmt reglugerð Reykjavíkurbæjar um laun og kjör fastra starfsmanna, ættu rétt til uppbótar á laun sín, eigi talinn falla undir úrlausn Félagsdóms og var máli út af slíkum ágreiningi vísað frá dómi, enda þótt aðiljar væru sammála um það, að Félagsdómur dæmdi málið samkvæmt heimild í 3. málsg. 44. gr. laga nr. 80/1938 193
- Vinnuveitandinn E höfðaði mál gegn vörubílstjóraráfélaginu Þ og fjallaði málið um það, hvort samþykkt, sem gerð hafði verið á aðalfundi Þ, samrýmdist kjarasamningi milli E og Þ. Hreyfði Þ því í málflutningi, án þess þó að gera beina kröfu um frávisun, að hér væri um atriði að ræða, sem snerti innri málefni Þ og væri Félagsdómi ekki rétt að dæma málið. Þessu var ekki sinnt og dæmdi Félagsdómur málið að efni til 196

Fridagar.

- Eigi talið, að farmönnum bæri sérstök þóknun þótt hátíða- eða tyllidaga bæri upp á sunnudag 142
- Í kjarasamningi var svo um samið, að ekki skyldi róa á sunnu-

Í kjarasamningi var svo um samið, að ekki skyldi róa á sunnudögum og 1. maí. Þá sagði enn fremur svo í samningi þessum. „Þegar sunnudagafri eru, skal ekki lagt upp í róður frá kl. 18.00 á laugardögum til sama tíma á sunnudögum.“ Talið, að þessi regla ætti ekki við um 1. maí og væru róðrar skilorðslaust bannaðir þann dag 160

Helgidagar. Sjá Fridagar.

Hlutaskipti. Sjá fiskveiðar.

Iðnrekendur. Sjá vinnuveitendur.

Iðnaðarnám.

Námssamningar, sem vinnuveitandi gerði við ýmsa starfsmenn sína, eigi taldir málamyndarsamningar í því skyni gerðir, að sniðganga forgangsréttarákvæði kjarasamnings 1, 15

Iðnréttindi.

Eigi talið að þeir, sem færu með stjórn Klichegrafvélar, sem bjó til myndamót úr plasti, þyrftu að hafa öðlazzt iðnréttindi í prentmyndagerð 188

Járniðnaðarmenn.

Formanni og varaformanni félags járníðnaðarmanna sagt upp starfi. Uppsögnin var eins og á stóð talin brot á 4. gr. laga nr. 80/1938. Var vinnuveitendanum gert að greiða sekt í ríkissjóð og skaðabætur til manna þeirra, er upp var sagt 1, 15

Kauptrygging. Sjá Fiskveiðar.

Kjarasamningar.

Félag rafvirkja, R, og Félag rafvirkjameistara, RM, gerðu með sér kjarasamning og höfðu samningamenn RM fullt umboð félagsins til þess að gera bindandi samning. RM var félagi í Vinnuveitendafélagi Íslands og bar samkvæmt samþykktum þess, að leggja samninginn fyrir framkvæmdanefnd þess, og framkvæmdarstjóra til samþykktar. Framkvæmdanefndin synjaði samþykkis. RM tilkynnti R þessi viðhorf og óskaði nýrra samninga, þar sem fulltrúar R hefðu vitað, að kjarasamningurinn gat því aðeins orðið gildur, að framkvæmdanefndin samþykkti hann. R taldi samninginn aftur á móti í fullu gildi og krafðist dóms fyrir því. Eigi var talið sannað, að R hefði vitað um það, að RM var skylt að leita samþykkis

- framkvæmdanefndarinnar og var dæmt, að stofnast hefði kjarasamningur milli R og RM 28
- Kjarasamningur hafði verið gerður í tveimur eintökum og bar þeim eigi að öllu leyti saman. Verklýðsfélagið gerði kröfu til þess, að annar samningurinn yrði talinn gilda milli aðiljanna, og þar sem þetta var það eintakið, sem virtist leiða til hagstæðari niðurstöðu fyrir vinnuveitendur, þótti ekki varhugavert, að taka þessa kröfu R til greina 28
- Eigi talið sannað, að skipverjar á fiskiskipi, sem í tilraunaskyni stundaði sildveiðar með hringnót án nótabáts, hefðu samþykkt að hlutur þeirra skyldi verða annar og lakari en við venjulegar veiðar með hringnót, Stéttarfélag þeirra hafði eigi heldur, svo séð yrði, samþykkt þess konar frávík. Var því dæmt, að miða skyldi reikningsskil við ákvæði gildandi kjarasamnings 45
- Skorið úr ágreiningi um rétt vinnuveitanda til þess að semja við annan vinnuveitanda um flutninga á rauðamöl, en samkvæmt kjarasamningi hafði félag vörubifreiðaeigenda almennt forgangsrétt til aksturs 49
- Verkamenn, sem unnu við byggingu áburðarverksmiðjunnar A, voru allflestir félagsmenn í verkamannafélaginu D. Þegar starfræksla A hófst héldu þeir áfram störfum þar og unnu svo sem áður hafði verið samkvæmt kjarasamningi milli D og A, enda voru þeir áfram félagar í D. Í desembermánuði 1953 óskaði A eftir kjarasamningi við Iðju, félag verksmiðjufólks, þar sem Iðja væri vegna starfssviðs síns réttur samningsaðili um kaup og kjör starfsmanna A. Eigi var þá neinn félagsmaður úr Iðju starfandi hjá A. Þessi málaleitan A varð tilefni samkomulags milli D og Iðju um það, að D færi áfram með hagsmunagæzlu fyrir hina ófaglærðu starfsmenn A. Í júní 1954 gekk A í Félag ísl. iðnrekenda F, sem litlu síðar óskaði eftir samningum við Iðju um þau atriði, er sérstaklega vörðuðu A, en F og Iðja höfðu litlu áður endurnýjað kjarasamning sinn. Iðja vísaði til samkomulagsins við D og kvaðst eigi eiga samningsaðild fyrir starfsmenn A, heldur væri þar við D að tala. F krafðist þá dóms fyrir því, að A félli sem félagi í samtökum F undir kjarasamning F og Iðju og að samkomulag Iðju og D samrýmdist ekki nefndum samningi. En þar sem enginn starfsmanna A var félagsmaður í Iðju, en þeir hins vegar flestir félagar í D, og tóku laun eftir kjarasamningi þess félags við A og það gat samrýmst samþykktum D, að starfsvið þess félags næði til þeirra, var eigi talið, að samkomulag Iðju og D bryti í bág við kjarasamning F og Iðju. Átti F þá eigi heldur kröfu til þess, að samningur hans við Iðju ætti að gilda um starfsmenn A, enda þótt A ætti almennt sem félagi í F að hlíta

þeim samningi, enda hefði F mátt vera það ljóst, er síðast var samið við Iðju, að sá samningur gæti ekki átt við um starfsmenn A	60
Uppkast að samkomulagi um greiðsluhögun í vaktavinnu eigi talið jafngilda samningi um kaup og kjör í merkingu 6. gr. laga nr. 80/1938, þar sem ekki þótti sannað, að það hefði verið ætlun aðilja að stofna til slíks samnings, og auk þess var þetta samkomulag ekki skriflegt	68
Félag skipstjóra talið hafa heimild samkvæmt 5. gr. laga nr. 80/1938 til þess að semja um kaup og kjör félagsmanna sinna	77
Kjarasamningur áskildi vörubifreiðastjórum forgangsrétt til vinnu á félagssvæði þeirra. Vinnuveitandi var talinn hafa brotið ákvæði þetta og dæmdur til þess að greiða skaðabætur	87
Skýrð ákvæði kjarasamnings um forgangsrétt til bifreiðaaaksturs í vegavinnu	91, 96
Félag vörubifreiðarstjóra, V, og félag atvinnurekenda, A, gerðu kjarasamning um kjör vörubifreiðastjóra, endurgjald fyrir akstur, forgangsrétt félagsmanna í V til aksturs o. fl. Eftir að þessi samningur var gerður samþykkti V þá breytingu á félagslögum, að tilgangur félagsins væri einnig sá, að reka sameiginlega afgreiðslustöð og skyldi sérhver félagsmaður V hafa afgreiðslu fyrir bifreið sína þar. A taldi, að V væri óheimilt að taka þetta ákvæði upp í samþykktir sínar, þar sem það væri andstætt ákvæðum kjarasamningsins. En þar sem talið var, að V væri að landslögum heimilt að setja þess konar ákvæði í samþykktir sínar og eigi var talið, að hann hefði með kjarasamningnum skuldbundið sig til hins gagnstæða, var þetta ákvæði samþykktanna eigi talið brjóta í bág við ákvæði kjarasamningsins	101
Samkvæmt ákvæðum kjarasamnings skyldu togarahásetar fá ákveðin aflaverðlaun af hverju kílógrammi fisks. Vegna mikils landburðar af fiski varð togari að bíða viku eftir löndun og reyndist aflinn aðeins hæfur til vinnslu, er honum var skipað upp. Talið var, að miða yrði aflaverðlaunin við ástand fisksins, þegar honum væri skipað upp. Og þar sem hvorki var sýnt fram á, að útgerðin hefði tekið á sig sérstakar skuldbindingar vegna dráttar á affermingu né heldur meðferð aflans um borð, urðu hásetar að sætta sig við það verð, sem fyrir fiskinn fékkst	139
Eigi talið, að ákvæði kjarasamnings yrðu skýrð á þann hátt, að hásetum bæri sérstök hátíða- eða tyllidagapóknun, þótt þá daga bæri upp á sunnudag	142
Samkvæmt kjarasamningi sjómanna og útgerðarmanna skildu þeir skipverjar, er heima sátu, er togari sigldi með afla til sölu erlendis, halda óskertu kaupi og fæðispeningum þar til skipið kæmi frá útlöndum, þó eigi lengur en 18 daga. Svo	

- hagaði til, að skip fór beint af veiðum til útlanda með aflann. Erlendis kom í ljós vélarbilun, sem orsakaði 3 eða 4 vikna töf erlendis. Var þá nokkur hluti skipshafnar sendur heim, en togarinn kom ca hálfum mánuði síðar. Skipverjar þeir, er heim voru sendir, töldu sig eiga rétt til kaups og fæðispeninga til heimkomu skips, þar sem skipið hefði farið beint af veiðum til erlendrar hafnar, og útgerðin sniðgengið það ákvæði kjarasamningsins, að koma til innlendrar hafnar til þess að skila þar þeim hásetum, er siglingaleyfi áttu þá. Þessi krafa sjómanna var eigi tekin til greina 154
- Samkvæmt ákvæðum kjarasamnings mátti eigi fara í róður fyrr en kl. 18.00 á sunnudögum. Skipstjóri fór hins vegar í róður kl. 14.30. Þetta var talið brot á kjarasamningnum og var eigandi bátsins, sem lét þetta afskiptalaust, dæmdur í fívíti til vinnudeilusjóðs verklýðsfélagsins. Þá var og dæmt, að bann við róðrum 1. maí væri skilorðslaust og ætti reglan um róðra á sunnudögum ekki við um þann dag 160
- Vörubilstjórafélagið V sótti vinnuveitandann K til saka fyrir brot á kjarasamningi, sem þeir höfðu gert með sér. K krafðist frávísunar, þar sem V væri ekki stéttarfélag samkvæmt lögum nr. 80/1938 og samningar þess félags við atvinnurekendur því eigi vinnusamningar í merkingu laga nr. 80/1938. Dæmt var, að samkvæmt þeirri þróun og venju, sem skapast hefði hér á landi um stéttarlega afstöðu sjálfseignarvörubifreiðarstjóra, yrði að telja félag þeirra stéttarfélag og samning þess við K vinnusamning í merkingu laga nr. 80/1938 166
- Verkfræðingurinn J var ráðinn til þess að vera deildarstjóri við iðnaðardeild atvinnudeildar háskólans. Hann taldi, að sér bæru yfirverkfræðingslaun. Í kjarasamningnum voru engin ákvæði um það, hvenær greiða bæri yfirverkfræðingslaun og ekki höfðu um það skapast fastar venjur með öðrum hætti. Það var því eigi talið andstætt ákvæðum kjarasamningsins, þótt ríkissjóður greiddi eigi verkfræðingnum hærri laun en ákveðin voru deildarverkfræðingum til handa 171
- Verkfræðingurinn R, sem fékk 2500 króna aukagreiðslu á mánuði, taldi sig eiga rétt til vísitöluálags á þá fjárhæð samkvæmt ákvæðum kjarasamnings stéttarfélags síns um dagpeninga. Framkvæmdastjóri stéttarfélagsins lýsti þeirri skoðun sinni, að greiðsla sú, er R fékk, væri eigi dagpeningar í merkingu kjarasamningsins. Sú skoðun hans var talin koma heim við eðlilegan skilning á ákvæðum kjarasamningsins og þar sem eigi var sýnt fram á, að önnur ákvæði hans leiddu til þess, að skylt væri að greiða R vísitöluálag á umrædda greiðslu, var krafa hans eigi tekin til greina 178
- Ákvæði kjarasamnings um forgangsrétt vörubilstjórafélags til akstur og um takmörkun á rétti vinnuveitenda til notkunar

- eigin bifreiða skýrt á þann hátt, að vinnuveitandanum K hafi verið óheimilt að leigja vörubifreiðir sínar til flutninga á félagssvæði vörubílstjórafélagsins og út af því. 183
- Samþykktir og reglugerðir um laun fastra starfsmanna Reykjavíkurbæjar eigi taldar kjarasamningur í merkingu 6. gr. laga nr. 80/1938 og eigi gátu heldur bréf, sem farið höfðu milli borgarstjórans og strætisvagnadeildar bifreiðastjórafélagsins H, jafngilt slíkum samningi. Var því eigi hægt að leita úrlausnar Félagsdóms í ágreiningi út af launakjörum, sem byggðust á nefndum gögnum 193
- Samkvæmt kjarasamningi Vörubílstjórafélagsins V og vinnuveitendafélagsins áttu vinnuveitendur frjálst val um það, hvaða félagsmenn V þeir kysu til vinnu. Á framhaldsaðalfundi í V var samþykkt tillaga þess efnis, að í flutningum til K-staðar mætti hlaspungi bifreiða eigi vera meiri en 6—7 tonn, og að eigi skyldi farin nema ein ferð á dag. Vinnuveitandinn E taldi þessa samþykkt brot á gildandi kjarasamningi og gæti það eigi skipt máli gagnvart sér, þótt V stefndi að vinnumiðlun með nefndri samþykkt. Dæmt var, að þar sem sýnt væri, að E gat eigi fengið til vöruflytninga til K-staðar, á eðlilegum og venjulegum vinnutíma þá félagsmenn V, sem hann kaus að fá, og með þá stærð bifreiða, sem völ var á, þá gæti samþykktin eigi samrýmst ákvæðum kjarasamningsins og yrði að teljast brot á honum 196
- Í kjarasamningi verkfræðinga og vinnuveitenda var svo um samið, að yfirverkfræðingar fengju 20% herra kaup en almennir verkfræðingar. Lög nr. 33/1958 mæltu svo fyrir, að kaup skyldi hækka um 5 eða 7% nema hjá þeim, er hefðu meira en kr. 4390.00 í grunnlaun á mánuði. Samkvæmt því varð reyndin sú, að kaup yfirverkfræðinga varð ekki 20% herra en kaup almennra verkfræðinga. Verkfræðingafélagið hélt því fram, að það hlutfall, sem kjarasamningurinn kvað á um milli launa yfirverkfræðings og almenns verkfræðings ætti að haldast, hvað sem liði ákvæðum laganna. En þar sem eigi varð talið, að löggjafanum væri almennt óheimilt að setja reglur, sem leiddu til breytinga á samningum, var talið að verkfræðingafélagið yrði að setta sig við, þó hlutfall það, sem kjarasamningurinn gerði ráð fyrir, raskaðist 203
- Við skýringu á ákvæðum kjarasamnings var rakið, hvaða breytingar hefðu verið gerðar á ákvæði því, sem um var deilt við fyrri samningagerðir og höfð hliðsjón af því, að sá aðili, sem hélt því fram, að tiltekið orð hefði sér í óhag fallið niður við vélritun samningsins, hafði sjálfur annazt vélritun þess ein-taks, sem undirritað var 207
- Kjarasamningur milli vélstjórafélagsins V og skipaútgerðarfé-

laga geymdi ákvæði þess efnis, að vélstjóri, sem yrði frá störfum vegna veikinda, ætti rétt til þriggja mánaða launa, ef hann hefði unnið eitt ár hjá félagi sínu. Í samningi þessum var einnig samið um það, að vélstjórar skyldu fá ýmsar aukagreiðslur, svokallaða oliupóknun, mótörvélapóknun og vaktuppbót á kaup sitt. Ágreiningur reis um það, milli V og útgerðarfélaganna, hvort greiða bæri þessar auka-greiðslur í veikindaforföllum og féll dómur á þá lund, að þessar greiðslur væru flestar fastur og óaðskiljanlegur hluti mánaðarkaupsins og bæri því að inna þær af hendi, ef vélstjóri, sem ætti rétt til kaups, væri frá störfum vegna veikinda 210

Í kjarasamningi milli far- og fiskimannasambandsins F og samtaka útvegsmanna, L, var svo um samið, að útgerðarmenn skyldu kaupa ábyrgðartryggingu vegna skipstjóra, stýrimanna og vélstjóra sinna. Útgerðarmaðurinn G keypti samkvæmt þessu ákvæði ábyrgðartryggingu gegn þeirri einkaréttarábyrgð, er á honum hvíldi sem útgerðarmanni bátsins R. Rúmu ári síðar fórst R ásamt áhöfn og var ekki vitað um orsök slyssins. Vátryggingarfélagið neitaði að greiða bætur vegna fráfalls stýrimanns R, þar sem ábyrgðartryggingin næði ekki til slyss þess, er hér var um að ræða. F hélt því fram, að G hefði vanrækt að kaupa þá tryggingu, sem honum bar samkvæmt ákvæðum kjarasamningsins. G bar það fyrir sig, að samningurinn hefði ekki lagt sér ríkari skyldu á herðar til kaupa á tryggingu en hann hefði keypt. Talið var, að G hefði fullnægt ákvæðum kjarasamningsins með þeirri ábyrgðartryggingu, sem hann keypti, enda kom það fram, að við samningsgerð milli F og L hafði F sett fram kröfu um viðtækari tryggingu, en á hana hafði L ekki viljað fallast 217

Samkvæmt kjarasamningi milli flugfélagsins I og flugvirkjafélagsins F skyldi I greiða 3% af launum flugvirkja í sjúkrasjóð F. Samhliða þessum samningi varð sú breyting á störfum flugvirkja, að þeir sem gerðust flugvélstjórar, hættu að starfa á verkstæði á jörðu niðri og jafnframt fengu þeir laun sín greidd mánaðarlega í stað vikulega, svo sem er um flugvirkja. Í taldi, að þessi breyting leiddi til þess, að hann þyrfti eigi að greiða 3% af kaupum flugvélstjóranna í sjúkrasjóð F. Eins og ákvæðum kjarasamningsins var háttað, þótti ákvæði hans um 3% greiðslu í sjúkrasjóð F geta bæði átt við um flugvélstjóra og flugvirkja, og þar sem ekki var sýnt fram á, að I hefði mátt ætla, að hann væri undanþeginn greiðslu af kaupum flugvélstjóranna, var honum einnig gert að greiða 3% af þeirra launum 221

Leiga.

Samkvæmt kjarasamningi við vegagerð ríkisins áttu sjálfs- eignarvörubifreiðastjórar, sem sjálfir óku bifreiðum sínum, að ganga fyrir akstri. Bifreiðarstjórinn A tók á leigu vöru- bifreið 1. júlí, en fékk afsal fyrir henni 24. júlí og var þá svo mælt, að kaupin skyldu gilda frá 1. júlí. Vegagerðin tók á nefndu tímabili A til aksturs með þessa leigubifreið sína og leiddi það til þess, að sjálfseignarbifreiðarstjórinn N varð að þoka fyrir A. Talið var, að N hefði átt að ganga fyrir A með- an A hafði eigi fengið afsal fyrir bifreið sinni og skipti ekki máli í því sambandi þótt kaupin hefðu verið látn miðast við 1. júlí	34
Vinnuveitandi talinn hafa skuldbundið sig til þess að leigja ekki vörubifreiðir sínar til flutninga á félagssvæði vörubílstjóra- félagsins V eða út af því	183

Lög, lögskýring.

Sagt að það sé grundvallarregla, að vinnuveitenda sé ekki skylt að hafa í þjónustu sinni starfsmenn, sem þeir vilja ekki. Og þar sem starfsmaður, sem sagt hafði verið upp, en kraf- ið þess að vera tekinn í vinnu aftur, gat hvorki byggt þá kröfu sína á lagafyrirmælum né kjarasamningi var kröfu hans vísað á bug	1, 15
Eigi talið, að lög nr. 23 frá 1953, um hámarkstölu vörubifreiða í Reykjavík, takmarki rétt vörubifreiðastjóra til inngöngu í stéttarfélag vörubifreiðastjóra samkvæmt 2. gr. laga nr. 80/1938, þótt lögin geti leitt til þess, að eigi fái fleiri vöru- bílstjórar afgreiðslu fyrir bifreið sína á stöð félagsins en sem svarar hámarkstölu lögleyfðra vörubifreiða	55
Ekki talið, að 6. gr. laga nr. 80/1938 ætti við um uppkast að bráða- birgðasamkomulagi um vaktavinnu	63
Skipstjórar taldir launþegar samkvæmt 1. gr. laga nr. 80/1938 og samþykktir félags þeirra fullnægja ákvæðum 5. gr. sömu laga. Var félagið því réttur aðili til þess að semja um kaup og kjör félagsmanna sinna	77
Vörubílstjórafélagi talið heimilt samkvæmt 2. gr. laga nr. 80/1938 að setja það ákvæði í samþykktir sínar, að allir félagsmenn skyldu hafa afgreiðslu á sameiginlegri afgreiðslustöð fé- lagsins	84, 101
Trúnaðarmaður, sem nefndur var til starfa af sambandi stéttar- félaga ekki talin njóta þeirrar sérstöku verndar, sem felst í 11. gr. laga nr. 80/1938	108
Atvinnurekandanum A var eigi dæmd refsing fyrir brot á 11. gr. laga nr. 80/1938, þótt hann að undangenginni uppsögn réði eigi aftur í þjónustu sína trúnaðarmanninn S, þar sem S	

hafði hvorki gert kröfu til þess við A né heldur borið sig upp við stéttarfélag sitt, H, en ráðið sig umtölulaust í þjónustu annars vinnuveitenda	113
Talið, að stéttarfélag geti samkvæmt ákvæðum 2. gr. laga nr. 80/1938 átt rétt til inngöngu í samband stéttarfélaga og Félagsdómi samkvæmt 1. mgr. 44. gr. laga nr. 80/1938 rétt að dæma um það atriði	146
Dæmt að vörubílstjórafélag væri stéttarfélag í merkingu laga nr. 80/1938 og samningur þess við atvinnurekanda kjarasamningur, sem Félagsdómur átti að dæma um samkvæmt 2. mgr. 44. gr. sömu laga	166
Reglugerðir og samþykktir Reykjavíkurbæjar um laun og kjör fastra starfsmanna eru ekki kjarasamningur í merkingu 6. gr. laga nr. 80/1938. Er Félagsdómi því eigi rétt samkvæmt 2. málsg. 44. gr. sömu laga að dæma í máli út af ágreiningi um laun samkvæmt þeim	193
Vinnuveitandinn E höfðaði mál gegn vörubílstjórafélaginu Þ, og fjallaði málið um það, hvort samþykkt, sem aðalfundur V hafði gert, samrýmdist ákvæðum kjarasamnings milli sömu aðilja. Sagt að mál þetta sé réttilega rekið fyrir Félagsdómi samkvæmt 2. mgr. 44. gr. nr. 80/1938	196
Eigi talið, að loku væri fyrir það skotið með ákvæðum kjarasamnings um ákveðið hlutfall milli launa yfirverkfræðinga og almennra verkfræðinga, að lög nr. 33/1958, sem mæltu fyrir um launahækkun annarra en þeirra, sem hefðu hærri grunnlaun en kr. 4390.00, gætu raskað því hlutfalli	203

Málflutningur.

Sakarefni skipt samkvæmt 71. gr. laga nr. 85/1936	217
---	-----

Málshöfðun.

Verkfræðingur, sem var félagsmaður í stéttarfélagi verkfræðinga, höfðar mál í eigin nafni, þar sem stéttarfélag hans neitar að flytja málið hans vegna	178
--	-----

Námssamningar. Sjá Iðnaðarnám.

Prentmyndagerð.

Starfsræksla Klichégrafvélar, sem bjó til myndamót úr plasti, ekki talin falla undir iðnað. Þurfti eigi iðnréttindi til þess að fara með stjórn hennar	188
--	-----

Rafvirkjar.

Kjarasamningur milli rafvirkja og rafvirkjameistara talinn bindandi, enda þótt samband það, sem rafvirkjameistararnir voru	
--	--

XXIX

meðlimir í, vildi ekki samþykkja samninginn, því ekki þótti sannað, að rafvirkjarnir hefðu vitað, að rafvirkjameisturum var skylt að fá samþykki sambandsins, áður en þeir gerðu bindandi samning 28

Refsingar. Sjá sektir.

Sektir.

Vinnuveitandi sektaður fyrir brot á 4. gr. laga nr. 80/1938 .. 1, 15
Sýknað af kröfu um sektargreiðslu 119, 123, 129, 134
Eiganda báts, er fór í róður á óleyfilegum tíma, gert að greiða féviti í vinnudeilusjóð verkklýðsfélags 160

Sératkvæði.

Tveir dómendur greiða sératkvæði 1, 15
Einn dómari greiðir sératkvæði 44, 51, 77, 87, 91, 96, 142, 154, 196, 210

Siglingar.

Sagt að hásetar í siglingum eigi ekki rétt til sérstaklegrar helgidagabóknunar, þótt stórhátíðar og tyllidaga beri upp á sunnudag 142
Togari sigldi með afla til sölu erlendis. Áður en siglt var heim, kom í ljós vélarbilun. Var þá nokkur hluti skipshafnarinnar sendur heim. Fengu þeir greitt kaup og fæðispeninga til 29. október. Togarinn kom heim hálfum mánuði síðar og fóru skipverjar til starfa aftur 14. nóv. Samkvæmt ákvæðum kjarasamnings töldu þeir sig eiga rétt til kaups og fæðispeninga fyrir tímabilið 29. okt. til 14. nóv. þannig, að þeir yrðu jafnsettir hinum skipverjunum, en þessi krafa var eigi tekin til greina 154
Dæmt að vélstjórar, sem áttu rétt til launa í veikindaforföllum, eigi þá einnig að halda ýmsum aukagreiðslum 210

Sjómenn. Sjá frídagar, fiskveiðar, siglingar.

Sjúkrasjóðir. Sjá Flug.

Skaðabætur.

Vinnuveitandi, sem sagði upp 2 starfsmönnum, talinn hafa brotið 4. gr. laga nr. 80/1938 og voru starfsmönnum dæmdar bætur á þeim grundvelli, að högum þeirra hefði verið raskað með ólögmætum hætti 1, 15
Atvinnubílstjórinn A var látinn þoka fyrir bifreiðarstjóra, sem ekki átti bifreið þá, sem hann ók. Þetta var talið andstætt

forgangsréttarákvæðum gildandi kjarasamnings og fékk A bætur fyrir þetta atvinnutjón sitt	34
Sýknað af skaðabótakröfu, sem byggð var á því, að vinnumiðlun bæjarstjórnarinnar í A-kaupstað hefði ranglega verið látin koma til framkvæmda gagnvart trúnaðarmanni verklýðs-félagsins í kaupstaðnum	37
Atvinnurekandi dæmdur til þess að greiða vörubilstjóra skaðabætur vegna brots á forgangsréttarákvæði kjarasamnings	87
Vinnuveitandinn V var sóttur til skaðabóta vegna þess, að hann hefði brotið forgangsréttarákvæði kjarasamnings. Bætur voru eigi dæmdar, þar sem talið var, að V hefði eigi sniðgengið forgangsréttarákvæðin	91, 96
Vegna mikils landburðar af fiski varð togari að bíða viku eftir löndun. Reyndist afli hans við uppskipun aðeins hæfur til vinnslu. Hásetar töldu, að miða bæri aflaverðlaun þeirra við neytluhæfan fisk. Dæmt var, að miða yrði við ástand fiskisins, þegar honum væri skipað upp, og yrðu hásetar því að setta sig við það verð, sem fékkst, enda eigi talið, að útgerðin hefði samkvæmt kjarasamningi þeim, sem í gildi var, tekið á sig sérstaka ábyrgð á því, að aflinn væri neytluhæfur	139
Útgerðarmaður var krafinn um skaðabætur vegna þess, að hann hefði eigi staðið við samningsskyldur um tryggingu skipverja, er fórust með bát hans. Dæmt var, að gildandi kjarasamningur hefði eigi lagt honum ríkari skyldur á herðar til kaupa á tryggingu en hann hafði keypt	217

Skipstjórar.

Félag skipstjóra talið stéttarfélag í merkingu laga nr. 80/1938, enda væru skipstjórar launtakar samkvæmt 1. gr. sömu laga	77
--	----

Slysatryggingar.

Útgerðarmenn höfðu skuldbundið sig til að kaupa ábyrgðartryggingu fyrir skipstjóra, stýrimenn og vélstjóra sína samkvæmt almennum skilmálum fyrir ábyrgðartryggingar, og keypti útgerðarmaðurinn G tryggingu gegn þeirri skaðabótaskyldu, sem á hann félli samkvæmt íslenskum lögum eða réttarvenju. Vélbátur, sem G átti, fórst með allri áhöfn án þess vitað væri um orsakir til slyssins. Tryggingarfélag það, sem tryggt var hjá, vildi eigi greiða dánarbætur, þar sem keypt trygging hefði eigi náð til þess tilviks. Talið var, að G hefði fullnægt samningsskuldbindingum sínum með kaupum ábyrgðartryggingarinnar, og var hann því sýknaður af kröfu um dánarbætur	217
---	-----

Starfsgreinar. Sjá stéttarfélög.

Starfssvæði.

- Skorið úr ágreiningi um starfssvæði vörubílstjóra í vegavinnu, en vegagerð ríkisins hafði samið um ákveðnar reglur í því efni við Alþýðusamband Íslands vegna sjálfseignarvörubílstjóra 87, 91, 96
- Vísitölubóknun á dagpeninga verkfræðinga bar því aðeins að greiða. að þeir hefðu unnið utan sins fasta og venjulega starfssvæðis 178

Stéttarfélög.

- Formanni og varaformanni stéttarfélags var sagt upp vinnu. Sannað þótti, að uppsögnin hefði átt rætur sínar að rekja til þeirrar hugmyndar vinnuveitandans, að stjórnarnefndarmenn stéttarfélagsins hefðu sem fyrirsvarsmenn félags síns skipt sér af starfsháttum annara starfsmanna fyrirtækisins úr sama félagi. En þar sem eigi kom fram, að fyrirsvarsmenn stéttarfélagsins hefðu haft önnur afskipti af starfsháttum en þeim var rétt og skylt að lögum og gildandi kjarasamningi, var uppsögn vinnuveitandans talin til þess fallin að hafa áhrif á afskipti verkamanna af málefnum félags þeirra og dæmd brot á 4. gr. laga nr. 80/1938 1, 15
- Bífreiðarstjóri, sem átti vörubífreið, sótti um inngöngu í vöruvörubílstjórafélagið Þ og afgreiðsluréttindi fyrir bífreið sína á afgreiðslustöð félagsins. Stjórn Þ synjaði honum um hvort tveggja og bar fyrir sig, að samkvæmt lögum um hámarks-tölu vörubífreiða á félagssvæðinu, væri sér óheimilt að veita fleiri vörubílstjórum afgreiðslu og félagsréttindi. Félagsdómur tók gilda mótbáru Þ, að því er afgreiðsluréttindi varðaði. Hins vegar taldi dómurinn, að félagsréttindi gætu að ýmsu leyti verið bífreiðarstjóranum hagsmunamál, þótt hann hefði eigi afgreiðsluréttindi, og væri Þ því skylt að veita honum inngöngu í félagið 55
- Félagsmenn úr verkamannafélaginu D unnu við byggingu áburðarverksmiðjunnar A og héldu áfram störfum þar, þegar A hóf starfrækslu sína að lokinni byggingu. A taldi starfsemi sína vera á starfssviði Iðju, félags verksmiðjufólks og óskaði eftir kjarasamningi við það félag. D og Iðja sömdu þá um það, að D færi með hagsmunagæzlu verkamanna A, enda voru þeir allflestir félagsmenn í D og enginn þeirra félagi í Iðju. Þessi samningur var eigi talinn andstaður kjarasamningi, sem Iðja hafði gert við samtök iðnrekenda, F, enda gat það samrýmst samþykktum D, að það félag færi með hagsmunagæzlu í þeirri starfsgrein, sem starfsmenn A unnu í 60
- Félag skipstjóra talið vera stéttarfélag samkvæmt lögum nr. 80/1938 og því réttur aðili til þess að semja um kaup og

- kjör félagsmanna sinna, þar sem skýra yrði samþykktir félagsins svo, að það hefði ákveðið að láta kjaramál til sín taka 77
- Vörubílstjórafélagi talið rétt, að setja það ákvæði í samþykktir sínar, að félagsmenn skyldu hafa afgreiðslu fyrir bifreiðar sínar á sameiginlegri stöð 84, 101
- Samband matreiðslu- og framleiðslumanna, M, nefndi B til trúnaðarmannsstarfa á hóteli H. Honum var skömmu síðar sagt upp. M taldi uppsögnina ógilda, þar sem hún bryti í bága við ákvæði 11. gr. laga nr. 80/1938. H hélt því fram, að M væri ekki réttur aðili til þess að nefna trúnaðarmenn, þar sem M væri samband stéttarfélaga, en ekki stéttarfélag, en samkvæmt lögum nr. 80/1938 væru stéttarfélög ein þess umkomin að nefna trúnaðarmenn. Dæmt var, að þar sem M væri samband stéttarfélaga nyti B ekki þeirrar verndar, sem trúnaðarmaður, sem annars fylgdi þeim starfa samkvæmt 11. gr. laga nr. 80/1938 108
- Stéttarfélagið H krafðist þess, að atvinnurekandinn A yrði dæmdur til refsingar fyrir brot á 11. gr. laga nr. 80/1938 vegna þess að hann hefði eigi endurráðið til starfa trúnaðarmann félagsins, S, svo sem aðra starfsmenn sína. En þar sem S hafði strax ráðið sig í þjónustu annars vinnuveitanda og hvorki borið sig upp við A né félag sitt, H, var krafa H um það, að A yrði dæmdur til refsingar fyrir brot á 11. gr. nefndra laga, eigi tekin til greina 113
- Verkamannafélaginu D talið skylt að veita verkamanninum H vinnuréttindi, þótt umsókn hans um inngöngu í félagið hefði eigi enn hlotið samþykki trúnaðarráðs félagsins, þar sem ljóst var, að verkamaðurinn átti allan rétt til inngöngu 119, 134
- Hins vegar var stéttarfélagi eigi talið skylt að veita verkamanni, sem verið hafði félagsmaður í öðru félagi, tafarlaust vinnuréttindi, þar sem eðlilegt þótti, að verklýðsfélagi því, sem sótt var um inngöngu í, væri gefið nokkuð tóm til þess að kanna, hvernig háttað væri félagsréttindum verkamannsins í hinu fyrra félagi 123, 129
- Sagt að stéttarfélög geti átt lögvarinn rétt til upptöku í samband stéttarfélaga samkvæmt 2. gr. laga nr. 80/1938. Kröfu stéttarfélags um inngöngu í samband var þó hrundið vegna þess, hve fáir af félagsmönnum stéttarfélagsins fullnægðu þeim ákvæðum, sem tilskilin voru í samþykktum sambandsins 146
- Talið að vörubílstjórafélagið V gæti talizt stéttarfélag að lögum, enda þótt það fullnægði eigi skilyrðum til þess að fá inngöngu í samband vörubílstjórafélaga 146

Vörubílstjórafélagið V sótti vinnuveitandann K til saka fyrir brot á kjarasamningi. K bar fyrir sig, að V væri ekki stéttarfélag, þar sem félagsmenn þess væru eigi launþegar heldur þvert á móti hliðstæðir atvinnurekendur. Sagt var, að þróun verklýðsmála hér á landi hefði verið sú, að í upphafi hefðu vörubílstjórar, sem áttu sjálfir bifreið, gengið í verklýðsfélögin. Síðar hefðu þeir stofnað sérstakar deildir innan verklýðsfélaganna og loks sjálfstæð félög, sem gengið hefðu í Alþýðusamband Íslands. Þá var það og upp komið um V, að það var opið öllum sjálfseignarvörubílstjórum. Þeir stýrðu sjálfir bifreið sinni og var starfsorka þeirra þannig bundin því tæki, og starfslaunin að öllu leyti falin í endurgjaldi því, sem þeir þannig fengju fyrir persónulega þjónustu. Var dæmt, að V væri stéttarfélag í merkingu laga nr. 80/1938 166

Vörubílstjórafélagið V samþykkti á aðalfundi ályktun þess efnis, að í flutningum til K-staðar mætti hlaspungi eigi fara fram úr 6—7 tonnum, og skyldi eigi farin nema ein ferð á dag. Taldi V sér heimilt að gera slíka ályktun, þótt í kjarasamningi væru ákvæði þess efnis, að vinnuveitendur ættu ávallt frjálst val um það, hvaða félagsmenn V þeir tækju. En þar sem samþykkt V leiddi til þess að vinnuveitandinn E gat eigi á venjulegum og eðlilegum vinnutíma fengið til áksturs þá bílstjóra, sem hann kaus, var ályktun V talin brot á gildandi kjarasamningi, því V gat eigi með einhliða ákvörðun breytt honum 196

Stjórnsmálaskoðanir.

Vinnuveitandinn H sagði upp formanni og varaformanni stéttarfélags, er voru í þjónustu hans, og að auki trúnaðarmanni félagsins á vinnustað. Eigi þótti sannað, að stjórnsmálaskoðanir starfsmannanna hefðu verið ástæðan til uppsagnarinnar 1, 15

Sönnun, sönnunargögn. ..

Eigi talið sannað, að fyrirvaralaus uppsögn hafi í reynd átt rót sína að rekja til lélegra vinnubragða eða óstundvísí þess starfsmanns, sem upp var sagt 1

Sannað talið, að höfuðorsök uppsagnar hafi verið sú hyggja vinnuveitandans, að starfsmaður sá, er upp var sagt, hafi verið með óréttmæta afskiptasemi út af störfum samstarfsmanna sinna. Þess konar óréttmæt afskiptasemi var þó eigi talin sönnuð 1, 15

Orð stóð á móti orði um það, hvað rætt hefði verið við samninga-umleitanir og varð dómur í málinu eigi á því byggður 28

Eigi talið sannað, að rafvirkjum hafi verið kunnugt um það, að vinnuveitendum væri skylt að leita staðfestingar á kjarasamningum hjá Vinnuveitendasambandi Íslands, áður en þeir gerðu bindandi samninga	28
Eigi talið sannað, að samið hefði verið sérstaklega við sjómenn um önnur kjör en þau, sem kjarasamningur kvað á um ..	45
Eigi talið fram komið, að það hafi verið ætlun samningsaðila, að bráðabirgðasamkomulag ætti að taka gildi sem um formlegan kjarasamning væri að ræða	68
Eigi komnar fram nægar sannanir fyrir því, að vinnuveitandi hafi ætlað sér að losna við trúnaðarmann verklýðsfélags með almennum uppsögnum allra starfsmanna	113
Sannað þótti, að verkamaður hefði haft réttmæta ástæðu til þess að ætla, að hann fengi ekki viðstöðulausa inngöngu í verklýðsfélag. Var það því ekki að ófyrirsynju, þótt hann höfðaði mál til viðurkenningar á félagsréttindum	119, 123, 129, 134
Sannað þótti, að af 15 félagsmönnum hefðu aðeins 4 uppfyllt við félagsstofnun inntökuskilyrði í félaginu	146
Skýrslur manna, sem önnuðust og gengu frá kjarasamningum milli sjómanna og útvegsmanna, voru ekki taldar veita neina vísbendingu um það, hvernig skilja bæri ákvæði, sem um var deilt	154
Enda þótt gögn bentu til þess, að róið væri fyrir umsamin tíma á sunnudögum í Ólafsvík gat það ekki réttlætt róður skömmu eftir miðjan dag	160
Framkvæmdastjóri stéttarfélags lýsir yfir ákveðnum skilningi á ákvæðum kjarasamnings í máli, sem einn félagsmanna rak fyrir Félagsdómi. en félagið sjálft vildi eigi taka málið að sér	178
Dómkvaddir matsmenn gefa skýrslu um það, að eigi sé hægt að umbæta myndamót úr plasti, sem framleidd voru í Kliche-grafvél, og lýsa því álit, að það hafi ekki áhrif á framleiðslu hennar, hvort vélinni er stjórnað af faglærðum manni í ljósmynda- eða prentmyndasmiði	188
Í máli, þar sem vinnuveitendafélag og verkamannafélag deildu um skilning á ákvæðum kjarasamnings, kom það fram, að vinnuveitendur hefðu séð um vélritun á eintaki því, er undirritað var. Þetta atriði var m. a. haft til hliðsjónar við dóm í málinu	207
Farmanna- og fiskimannasambandið F gerði kjarasamning við samband útvegsmanna, L, og var svo um samið, að útgerðarmenn skyldu kaupa ábyrgðartryggingu fyrir skipstjóra, stýrimenn og vélstjóra sína samkvæmt hinum almennu skilmálum fyrir ábyrgðartryggingar. Útgerðarmaðurinn G keypti slíka tryggingu, þ. e. gegn þeirri skaðabótaskyldu, sem fellur á tryggðan samkvæmt íslenskum lögum eða réttarvenju.	

Bátur, sem G átti, fórst með allri áhöfn og var ókunnugt um tildrög slyssins. Vátryggingarfélagið neitaði að greiða dánarbætur, þar sem tryggingin næði eigi, eins og á stóð, til þess. F leit svo á, að G hefði samkvæmt kjarasamningum við L verið skylt að kaupa venjulega líftryggingu. Það kom fram í málinu, að við samningagerð hafði F gert kröfu um það, að sett væri í kjarasamninginn ákvæði þess efnis, að útgerðarmönnum væri skylt að tryggja yfirmenn fyrir öllum slysum, hvort heldur af þeim hlytist örorka eða dauði. Þessa kröfu höfðu fyrirsvarsmenn L eigi viljað fallast á, og var ákvæðið um ábyrgðartrygginguna þá sett í samninginn. Þetta atriði talið styðja þá skoðun L, og G hefði eigi verið skylt að kaupa viðtækari tryggingu en þá, sem hann keypti 217

Tómlætisverkanir.

- S var trúnaðarmaður verklyðsfélagsins H. Honum var sagt upp vinnu ásamt öðrum starfsmönnum, en ekki ráðinn aftur svo sem aðrir starfsmenn hans. S gerði engan reka að því, að vinnuveitandinn A réði hann aftur til sín og gerði stjórn H ekki aðvart, heldur réði hann sig strax í þjónustu annars fyrirtækis. Þar sem svo stóð á, var eigi talið rétt að dæma A til refsingar fyrir brot á 11. gr. laga nr. 80/1938, þótt talið væri, að S hefði sem trúnaðarmaður getað átt rétt til endurráðningar 113
- Verkakvennafélagið K og vinnuveitendafélagið S deildu um það, hvaða kaup S bæri að greiða verkakonum, er þær köstuðu verkuðum fiski á bila. Hélt S því fram, að stjórn K hefði látið það afskiptalaust, þótt eigi væri goldið karlmanna-kaup fyrir þá vinnu. Eigi var talið, að K hefði vegna tómlætis firrt sig rétti til þess kaups, sem krafizt var 207
- Í máli milli vélastjórafélagsins V og skipaútgerðarfélaga, kom það m. a. til álita, hvort tómlæti aðilja gæti orkað á úrslit málsins 210

Trúnaðarmenn. ..

Vegna lítillar atvinnu að vetrarlagi, tók bæjarstjórnin í kaupstaðnum A upp vinnumiðlun á þann hátt, að verkamenn voru látnir víkja úr vinnu viku og viku í senn. Meðal þeirra, sem þetta bitnaði á, var trúnaðarmaður verkamannafélagsins V. Stjórn V taldi, að þetta væri brot á ákvæðum 11. gr. laga nr. 80/1938, því óheimilt væri að láta slíka vinnumiðlun koma til framkvæmda gagnvart trúnaðarmanni. Það kom fram, að hann hafði ekki verið látinn þoka fyrir verkamönnum, sem voru honum verr settir eða jafnir um afkomu og starfslega aðstöðu, og var

- eigi talið, að ákvörðun A væri andstæð 11. gr. nefndra laga 37
- Samband matreiðslu- og framreiðslumanna M nefndi tvo menn til trúnaðarmannsstarfa í hótelinu H, og ætlaðist til að forstöðumaður þess samþykkti annan þeirra, H sinnti þessu ekki og nefndi M þá annan þeirra, B, til að vera trúnaðarmann. Nokkru síðar var B sagt upp af H. M taldi að uppsögnin væri ólögleg vegna ákvæða 11. gr. laga nr. 80/1938. En þar sem M var ekki réttur aðili til þess að nefna trúnaðarmann samkvæmt nefndum lögum, hafði B ekki öðlzt þá lagavernd gegn uppsögn í starfi, sem 11. gr. l. nr. 80/1938 veitir, og var uppsögn hans ekki metin ógild 108
- Atvinnurekandinn A sagði upp öllu starfsfólki sínu, einnig S, sem var trúnaðarmaður verklýðsfélags síns, H. Svo fór þó, að allir starfsmennirnir voru endurráðnir nema S. Hann fann þó hvorki að þessu við A né heldur bar hann sig upp við forráðamenn H, en réði sig strax til vinnu annarsstaðar. H. taldi þetta brot á 11. gr. laga nr. 80/1938 og krafðist leiðréttingar. A taldi sig í engu hafa brotið nefnt ákvæði. H höfðaði þá mál og krafðist þess, að A yrði dæmdur til refsingar fyrir brot á 11. gr. Dæmt var, að S hefði átt rétt til þess að vera endurráðinn samkvæmt reglu 2. málsl. 11. gr. laga nr. 80/1938. En þar sem hann hefði hvorki borið fram kröfu um það við A né heldur stjórn félags síns, H, yrði A ekki dæmdur til refsingar fyrir brot á 11. gr., þótt hann byði ekki S vinnu á ný eins og öðrum starfsmönnum sínum 113

Trúnaðarráð.

Verkamaður sótti um inngöngu í verkamannafélagið D. Stjórn þess vildi eigi veita honum vinnuréttindi fyrir en trúnaðarráð félagsins hefði samþykkt inntökubeiðnina. Dæmt var, að eigi hefði verið ástæða til þess að fresta því til samþykktar trúnaðarráðs, að veita verkamanninum vinnuréttindi, þótt réttmætt gæti verið, að einhver dráttur yrði á afhendingu vinnuréttindaskirteinis, ef innsekjandi hefði áður verið í öðru verklýðsfélagi 119, 123, 129, 134

Tryggingar. Sjá Slysatryggingar.

Umboð.

Samkvæmt samþykktum vinnuveitendasambandsins V var vinnuveitendum skylt að leita samþykkis V á kjarasamningum við verklýðsfélög, þegar um var að ræða launahækkun eða önnur slík ákvæði. Þegar rafvirkjameistarafélagið M kom með samning til samþykkis, neitaði V að samþykkja hann.

M tjáði þá gagnaðilja sínum, rafvirkjafélaginu R, að ganga yrði til samninga á ný, þar sem M hefði ekki haft nægilegt umboð til þess að semja með þeim hætti, sem gert var. R taldi samning þann, er gerður var, gildan, þar sem R hefði ekki verið kunnugt um neina takmörkun á umboði M. Eigi var talið sannað, að R hefði vitað eða átt að vita, að M var skylt að leita samþykkis V, og var talið að stofnast hefði bindandi samningur milli M og R	28
Starfsmenn A voru félagsmenn í verkamannafélaginu D og fóru kjör þeirra eftir kjarasamningi A og D. Síðar gekk A í félagsskap iðnrekenda F, sem bundinn var kjarasamningi við I, félag verksmiðjufólks. A taldi þá, að kjör starfsmanna sinna ættu að falla undir kjarasamning F og I. En félögin D og I höfðu samið um það, að D færi áfram með hagsmunagæzlu starfsmanna A, sem enn voru félagar í D. Samþykktir D voru eigi taldar því til fyrirstöðu, að það félag haslaði sér völl í starfsemi A, og gat D því farið áfram með kjarasamninga við A fyrir hönd þeirra félagsmanna sinna, er hjá A unnu	60

Uppsögn.

Formanni og varaformanni verklýðsfélags sagt upp starfa þeirra. Uppsögnin var talin brot á 4. gr. laga nr. 80/1938 og vinnuveitandinn dæmdur til greiðslu sektar og skaðabóta	1, 15
M, samband matreiðslumanna, nefndi B til trúnaðarmannsstarfa á hótél H og var útnefningu hans hvorki játað né neitað af H. Nokkru síðar var B sagt upp störfum. M taldi uppsögnina ógilda vegna ákvæða 11. gr. laga nr. 80/1938, en þar sem M var ekki að lögum réttur aðili til þess að nefna trúnaðarmenn, er verndar nýtu samkvæmt 11. gr. nefndra laga, naut B ekki þeirrar verndar, að uppsögn hans yrði metin óheimil að lögum og ógild	108
Vinnuveitandinn A sagði upp starfsmönnum sínum, en réði þá alla aftur nema trúnaðarmanninn A. Eigi þótti sannað, að uppsagnirnar hefðu verið gerðar í því skyni að fá átyllu til þess að losna við S, og var A því eigi dæmd refsing fyrir brot á 11. gr. laga nr. 80/1938, enda hafði S eigi gert neinn reka að því, að krefjast endurráðningar	113

Úrskurðir. ..

Synjað um frávisun máls	166
Kveðið á um öflun gagna	182, 187

Vaktavinna.

Bráðabirgðasamkomulag um greiðslur fyrir vaktavinnu eigi talið jafngilt kjarasamningi	68
---	----

Veikindadagar.

Skorið úr því, hvaða launa vélstjórar ættu rétt til í veikinda- forföllum	210
Leyst úr deilu um það, hvort flugfélagi væri skylt að greiða í sjúkrasjóð flugvirkjafélags 3% af kaupi flugvélstjóra, eins og af kaupi flugvirkja	221

Venja.

Eigi talið, að ríkt hefði svo ákveðin venja um vinnutilhögun hjá vinnuveitanda, að hægt væri að leggja hana til grund- vallar dómi í ágreiningi út af skilningi á kjarasamningi ..	41
Enda þótt gögn bentu til þess, að oft væri róið nokkru fyrir umsaminn tíma í Ólafsvík, var það þó ekki talið réttlæta róður um miðjan dag á sunnudegi	160
Sagt, að eigi væri leitt í ljós, að fastar reglur hefðu skapazt um það, hvenær skylt væri að greiða verkfræðingi yfir- verkfræðingslaun	203
Eigi talið sannað, að komizt hefði á sú venja, að greiða verka- konum aðeins venjulegt kvennakaup fyrir að kasta óvösk- uðum fiski á bil	207
Í máli milli vélstjórafélagsins V og skipaútgerðarféлага, þar sem deilt var um það, hvaða laun vélstjórar ættu að fá, ef þeir væru frá störfum vegna veikinda, kom það m. a. til álíta, hvaða venjur hefðu viðgengizt í þeim efnum á undanförnum árum	210

Verkakonur.

Leyst úr ágreiningi um launagreiðslur til verkakvonna í fisk- vinnu og um vinnustundafjölda	41
Dæmt um rétt verkakvonna til vitistöluálags á kaup í ákvæðis- vinnu	73
Skorið úr því, hvort konur, sem köstuðu fiski á bil, ættu að fá verkamannakaup fyrir þá vinnu	207

Verkfræðingar.

Deildarstjóri iðnaðardeildar atvinnudeildar Háskólans gerði kröfu til þess að hann fengi laun sem yfirverkfræðingur samkvæmt kjarasamningi verkfræðingafélagsins og ríkis- stjórnarinnar. Samningurinn geymdi hins vegar engin ákvæði um það, hverjir skyldu taldir yfirverkfræðingar. Það var því eigi talið andstætt ákvæðum kjarasamningsins, að verkfræðingnum voru eigi greidd nema deildarverkfræð- ingslaun, enda höfðu eigi skapazt fyrir venju eða á annan hátt fastar reglur um það, hvenær greiða bæri yfirverk- fræðingslaun	171
---	-----

Verkfræðingurinn R starfaði í þjónustu A á Keflavíkurflugvelli. Í kaup fékk hann auk þeirra launa, sem ákveðin eru í kjarasamningi, kr. 2500.00 á mánuði. R gerði kröfu til þess að fá vísitöluuppbót á þessa fjárhæð, þar sem hér væri um dagpeningagreiðslu að ræða, sem greiða bæri með vísitöluuppbót. Sú krafa var ekki tekin til greina, þar sem ákvæði kjarasamningsins um dagpeninga ættu ekki við um þessa greiðslu	178
Samkvæmt kjarasamningi verkfræðinga skyldu yfirverkfræðingar fá 20% hærri laun en almennir verkfræðingar. Talið var, að lög nr. 33/1958, sem mæltu fyrir um almenna launahækkun að undanskildum launum, er væru hærri en kr. 4390.00 á mánuði, leiddu til þess, að þetta hlutfall gæti raskast	203

Vélstjórar.

Samkvæmt kjarasamningi skyldu vélstjórar fá full laun, þótt þeir væru frá störfum vegna veikinda, ef þeir höfðu starfað hjá félagi sínu í eitt ár, og var svonefnd olíuþóknun, mótorvélaþóknun og vaktauppbót talin laun í því sambandi 210

Vinnulaun. . . .

Samkvæmt kjarasamningi var verkakönnum heimilt að sumarlagi að hefja vinnu kl. 0730 árdegis í stað kl. 0800. Væri slíkri vinnutilhögun beitt, skyldi og vinna eftir hádegi á laugardögum goldin með helgidagakaupi. Verkakönur töldu, að þrátt fyrir þessa vinnutilhögun, ættu þær rétt til kaups fyrir 48 stunda vinnuviku, en vinnuveitandi galt ekki nema fyrir 47 stundir. Talið var, að verkakönur ættu rétt til kaups fyrir 47.5 stundir, þegar unnin hefði verið full vinnuvika á þessu tímabili	41
Leyst úr ágreiningi um vísitöluálag á vinnulaun í ákvæðisvinnu Eigi talið, að hásetum beri sérstök hátiða- eða tyllidagþóknun, þótt slíka daga beri upp á sunnudag	73
Skorið úr ágreiningi um rétt háseta á togara til kaups og fæðispeninga vegna þess að dráttur varð á heimkomu togara, sem siglt hafði til útlanda með afla sinn	142
Kjarasamningur verkfræðinga og vinnuveitenda kvað á um tiltekið hlutfall milli launa yfirverkfræðinga og almennra verkfræðinga. Talið, að ákvæði laga nr. 33/1958 gætu valdið því, að þetta hlutfall breyttist	154
Dæmt, að konur, sem köstuðu vöskuðum og óþurrkuðum fiski á bíl, ættu að fá karlmanna kaup fyrir þá vinnu	203
Samkvæmt kjarasamningi milli vélstjórafélagsins V og skipaútgerðarféлага, var um það samið, að vélstjóri ætti rétt til	207

3ja mánaða launa, þótt hann veiktist, ef hann hefði unnið eitt ár hjá félaginu. Ágreiningur kom upp um það, hvað teldist til launa í þessu sambandi. Dæmt var, að svonefnd olíuþóknun, mótörvélaþóknun og vaktauppbót teldust laun í þessu sambandi og því skylt að greiða þessa liði auk mánaðarlauna 210

Vinnumiðlun.

Bæjarstjórnin í A kaupstað tók upp vinnumiðlun að vetrarlagi vegna lítillar atvinnu. Kom hún einnig til framkvæmda gagnvart trúnaðarmanni verklýðsfélagsins þar á staðnum. Þetta var eigi talið andstætt 11. gr. laga nr. 80/1938, þar sem trúnaðarmaðurinn hafði eigi verið látinn þoka fyrir verkamönnum, sem voru honum ver settir eða jafnir um afkomu og starfslega aðstöðu 37

Vörubílstjórafélagið V samþykkti á aðalfundi, að frá ákveðnum degi mætti hlaspungi á bifreiðum eigi fara fram úr ákveðnu magni, þegar vörum væri ekið til Keflavíkurflugvallar, og að eigi skyldi farin nema ein ferð á dag. Vinnuveitandinn E taldi samþykkt þessa brjóta í bág við ákvæði í kjarasamningi, er mælti fyrir um það, að vinnuveitendur ættu ávallt frjálst val um það, hvaða félagsmenn vörubílstjórafélagsins þeir tækju til vinnu. V taldi, að með nefndri samþykkt væri félagið aðeins að framkvæma vinnumiðlun milli félagsmanna sinna og gætu ákvæði kjarasamningsins eigi staðið í vegi fyrir þess konar ráðstöfun. Dæmt var, að þar sem í ljós hefði komið, að aðalfundarsamþykktin leiddi til þess, að E gat ekki fengið til vöruflytninga til Keflavíkur á venjulegum og eðlilegum vinnutíma þá félagsmenn V, sem hann kaus og með þá stærð bifreiða, er E æskti, þá gæti samþykktin eigi samrýmt ákvæðum kjarasamningsins og yrði að þoka fyrir þeim 196

Vinnusamningar.

Samkvæmt kjarasamningi milli verkfræðingafélagsins V og ríkisstjórnarinnar, var um þrjá launaflökka að ræða: Almenna verkfræðinga, deildarverkfræðinga og yfirverkfræðinga. Verkfræðingurinn J var ráðinn til þess að vera deildarstjóri iðnaðardeildar atvinnnudeildar Háskólans og voru honum í ráðningarsamningi ákveðin deildarverkfræðingslaun. J taldi, að sér bæru yfirverkfræðingslaun samkvæmt ákvæðum kjarasamningsins. Eigi voru nein ákvæði í kjarasamningnum um það, hvenær greiða skyldi yfirverkfræðingslaun og var eigi talið, að ákvæði ráðningarsamningsins

brytu í bága við ákvæði hans. Var ríkissjóði eigi dæmt skylt að greiða hærri laun en ráðningarsamningurinn kvað á um 171

Vinnustaðir.

Talið, að ákvæði kjarasamnings um dagpeninga ættu aðeins við um þá vinnu, er leyst væri af hendi utan þess staðar, sem vinnustöðin væri í 178

Vinnuveitendur.

Sagt, að atvinnurekendur verði ekki almennt skyldaðir til þess að hafa þá menn í þjónustu sinni, sem þeir ekki vilja .. 1, 15

Sagt, að samþykktir vinnuveitendsambandsins séu ekki birtar almenningi með þeim hætti, að þær hljóti að vera viðsemjendum vinnuveitenda almennt kunnar 28

Atvinnurekandinn A, sem gerist félagi í samtökum iðnrekenda, F, og átti þá eftir venjulegum reglum að falla undir kjarasamning milli F og I, félags verksmiðjufólks, gat ekki krafizt þess, að kjör starfsmanna hans færu eftir þeim kjarasamningi, þar sem starfsmennirnir voru félagsmenn í öðru verklýðsfélagi, sem var heimilt að fara með hagsmunagæzlu fyrir þá, og hafði samið um þá skiptingu við I og gert kjarasamning við A 60

Atvinnurekandinn K hélt því fram, að vörubílstjórar, sem ættu bifreiðir sínar sjálfir, væru frekar hliðstæða vinnuveitenda en launþegar. Dæmt var, að vörubílstjórafélagið væri stéttarfélag í merkingu laga nr. 80/1938 166

Svo var um samið í kjarasamningi, að vinnuveitendur ættu ætíð frjálst val um það, hvaða félagsmenn í vörubílstjórafélaginu V þeir tækju til vinnu. Á aðalfundi V var samþykkt til laga þess efnis, að í vöruflutningum til K-staðar mætti hlaspungi eigi fara fram úr 6—7 tonnum, og að eigi mætti fara nema eina ferð á dag. Þessi tillaga var talin leiða til þess, að vinnuveitandinn E gæti eigi á venjulegum og eðlilegum vinnutíma fengið þá vörubifreiðarstjóra til aksturs, sem hann kaus. Var samþykktin að þessu leyti talin brot á kjarasamningi V og vinnuveitenda 196

Vísitala.

Skýrð ákvæði kjarasamnings um vísitöluálag í ákvæðisvinnu .. 73

Vinnuveitandanum A eigi talið skylt að greiða verkfræðingnum R, er vann í þjónustu hans á Keflavíkurflugvelli, vísitöluálag á 2500 króna aukagreiðslu, sem R fékk mánaðarlega, þar sem eigi stóðu neinir samningar til slíkrar greiðslu .. 178

Vitni.

Trúnaðarmaður verklyðsfélags gefur skýrslu um afskipti sín af vinnu samstarfsmanna sinna utan venjulegs starfssviðs	1,15
Formaður fulltrúaráðs skýrir frá viðtali sínu við vinnuveitanda, sem hafði sagt upp þremur starfsmönnum	1, 15
Tveir verkstjórar bera um afköst og stundvís starfsmanns	1
Fulltrúar í samninganefndum rafvirkjameistarafélags og rafvirkja bera um viðræður í sambandi við gerð og undirritun kjarasamnings	28
Trúnaðarmaður verklyðsfélags gefur skýrslu um viðskipti sín við vinnuveitanda	113
Verkstjóri skýrir frá starfstilhögun í verksmiðju og starfshæfni verkamanna þar	113
Fulltrúar í samninganefndum gefa skýrslu um viðræður við samninga	154
Framkvæmdarstjóri stéttarfélags lýsir skilningi sínum á ákvæðum kjarasamnings, sem var andstæður þeim skilningi, sem einn af félagsmönnum lagði í ákvæðin	178
Starfsmaður í prentsmiðju lýsir starfrækslu vélar, sem framleiddi myndamót úr plasti	188
Matsmenn staðfesta álitserð um meðferð og notkun prentmyndavélar	188

Nr. 6/1952. Föstudaginn 23. janúar 1953.
**Alþýðusamband Íslands f. h. Félags
járniðnaðarmanna vegna Snorra Jónssonar**
(Egill Sigurgeirsson hrl.).
gegn
Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Meistarafélags járniðnaðarmanna vegna Vélsmiðjunnar Héðins h/f
(Björgvin Sigurðsson hdl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Atvinnurekandi dæmdur til greiðslu sektar fyrir brot á 4. gr. laga nr. 80/1938 og til þess að greiða skaðabætur til starfsmanns, sem látinn var hætta störfum hjá fyrirtækinu, en hann var ekki talinn hafa sniðgengið forgangsréttarákvæði kjarasamnings.

Dómur:

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu útgefinni 2. okt. f. á af Alþýðusambandi Íslands f. h. Félags járniðnaðarmanna í Reykjavík vegna Snorra Jónssonar gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Meistarfélags járniðnaðarmanna í Reykjavík vegna Vélsmiðjunnar Héðins h/f.

Dómkröfur stefnanda eru þessar:

- A. 1) Að dæmt verði, að stefndi hafi með fyrirvaralausri brottvikningu Snorra Jónssonar úr vinnu hinn 8. september f. á. brotið 4. gr. laga nr. 80/1938.
- 2) Að stefndi verði fyrir nefnt brot dæmdur til þess að greiða hæfilega sekt samkvæmt 70. gr. sömu laga.
- B. Að dæmt verði, að stefndi hafi með því að taka ekki Snorra Jónsson strax í vinnu, er þess var krafizt, brotið 10. gr. kjarasamnings frá 10. des. 1947.

C. Að stefnda verði dæmt skylt að taka Snorra Jónsson nú þegar til vinnu og greiða honum fullt kaup samkvæmt kjarasamningi aðilja frá og með 22. sept. s.l., þar til hann hefur verið tekinn í vinnuna.

Þá krefst stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda að skaðlausu eftir mati dómsins.

Stefndi krefst aðallega sýknu af öllum kröfum stefnanda.

Til vara krefst hann þess, að stefnda verði aðeins gert að greiða stefnanda vegna Snorra Jónssonar kaup til 10. október f. á.

Þá krefst hann málskostnaðar úr hendi stefnanda, hvernig sem málið fer.

Tildrög málsins og málavextir:

Vélsmiðjan Héðinn h/f í Reykjavík hefur í þjónustu sinni margt starfsmanna, sem eru í Félagi járníðnaðarmanna í Reykjavík. Meðal þeirra, sem störfuðu þar í byrjun s.l. septembermánaðar, voru Snorri Jónsson, formaður félagsins, sem starfað hefur hjá vélsmiðjunni samfleytt í 17 ár. Einn fremur vann þar varaformaður félagsins, Kristinn Ágúst Eiríksson, sem einnig hefur í mörg ár starfað hjá Vélsmiðjunni. Trúnaðarmaður járníðnaðarmannafélagsins í vélsmiðjunni er Jónas Hallgrímsson.

Forstjóri Vélsmiðjunnar Héðins h/f var framkvæmdastjóri Iðnsýningar þeirrar, sem haldin var s.l. haust, og sá um undirbúning hennar. Að sögn hans var svo margt ógert að morgni föstudagsins 5. september s.l., að ljóst var, að ekki yrði hægt að opna sýninguna hinn 6. s. m., eins og ráðgert hafði verið, nema gripið yrði til sérstakra ráðstafana. Af því tilefni átti framkvæmdastjórinn tal við verkstjóra í Vélsmiðjunni Héðni og varð það úr, að um 20 menn þaðan fóru til vinnu við undirbúning sýningarinnar. Unnu þeir þar frá því um hádegi á föstudag 5. sept. s.l., alla aðfaranótt laugardagsins 6. sept. og eitthvað fram á þann dag. Ekki liggur fyrir í máli þessu, hvort menn þessir voru allir járníðnaðarmenn, en störf þau, sem þeir unnu við undirbúning sýningarinnar, voru ekki járníðnaðarvinna.

Samkvæmt 3. gr. kjarasamnings dags. 10. des. 1947 mega

járniðnaðarmenn ekki, ef þeir hafa unnið heila nótt, vinna dagvinnu næsta dag. Ákvæði þessu hefur þó ekki verið framfylgt bókstaflega, en ágreiningslaust er, að það sé föst regla, að atvinnurekandi sækir um leyfi til dagvinnu fyrir þá starfsmenn, sem unnið hafa alla nóttina.

Jónas Hallgrímsson trúnaðarmaður Félags járneðnaðarmanna í Héðni hefur skýrt svo frá hér fyrir dómi, að nokkrir starfsbræður sínir í Héðni hafi fundið að því nefndan laugardagsmorgun, að járneðnaðarmenn ynnu þann dag, þótt þeir hefðu unnið alla nóttina, og jafnframt spurzt fyrir um það, hvort sótt hefði verið um leyfi til þess, eins og venjulegt væri í slíkum tilfellum. Ekki er ljóst, hvort trúnaðarmaðurinn hefur snúið sér til verkstjórnanna út af þessu þenna sama morgun, en hann kveðst hafa skýrt formanni félagsins, Snorra Jónssyni, frá þessari umkvörtun klukkan að ganga 11 þenna sama morgun, enda var honum það skylt samkvæmt 10. gr. laga nr. 80/1938, ef hann taldi, að um samningsbrot væri að ræða. Ljóst er, að sá orðrómur hefur komið á kreik meðal starfsmanna í Héðni, að forráðamenn járneðnaðarmannafélagsins myndu ætla að láta menn þá, sem unnu nefnda næturvinnu og næsta dag, sæta einhverjum félagslegum aga, „hýrudrætti“. En ekkert er framkomið um það, að forráðamenn félagsins hafi áformað þess konar aðgerðir gagnvart nefndum félagsmönnum.

Hinn 8. sept. s.l. gerðist það, að forstjóri Vélsmiðjunnar Héðins h/f sagði þremur járneðnaðarmönnum upp störfum frá þeim degi að telja. Menn þessir voru Jónas Hallgrímsson trúnaðarmaður félagsins, Snorri Jónsson, formaður járneðnaðarmannafélagsins og Kristinn Ágúst Eiríksson, varaformaður sama félags. Engar ástæður voru greindar í uppsögn þessari, en henni fylgdi hálfsmánaðar kaup, auk þess kaups, er menn þessir áttu þá inni hjá vélsmiðjunni, en uppsagnarfrestur samkvæmt gildandi kjarasamningi er hálfur mánuður. Var beint tekið fram í uppsagnarbréfinu, að þess væri óskað, að vinnu viðkomandi manna hjá vélsmiðjunni væri þegar lokið.

Félag járneðnaðarmanna brá skjótt við til andófs upp-

sögnum þessum. Var haldinn fundur í félaginu 9. sept. og þar samþykkt mótmæli gegn uppsögn þremninganna og þess krafizt, að þeir yrðu tafarlaust teknir í vinnu aftur. Enn fremur kaus fundurinn tvo félagsmenn til þess að flytja mál þetta við forstjóra vélsmiðjunnar og fá hjá honum frekari skýringu á uppsögnunum. Menn þessir, sem áttu tal við forstjórann 12. og 14. september, segja, að hann hafi ekki viljað skýra þeim frá ástæðum sínum fyrir uppsögnunum, en talið, að hann mundi ræða það við menn þá, er upp var sagt, ef þeir óskuðu þess. Hafi hann í fyrstu algerlega neitað að taka nokkurn þeirra til vinnu aftur, en síðar hafi hann boðizt til að sýna járniðnaðarmannafélaginu þann velvilja, að taka einhvern einn þeirra aftur. Hinn 14. september áttu þeir Snorri og Kristinn viðtal við forstjórann og spurðust fyrir um ástæður hans fyrir uppsögninni. Heldur Snorri því fram, að forstjórinn hafi borið honum á brýn, að hann hefði staðið fyrir samblæstri í vélsmiðjunni gegn sér (forstjórannum), en því hefur forstjórinn eindregið mótmælt og er það ósannað. Auk járniðnaðarmannafélagsins, lét stjórn Alpýðusambands Íslands og Fulltrúaráð verklýðsfélaganna í Reykjavík þetta mál til sín taka. Átti framkvæmdastjóri Alpýðusambandsins ásamt öðrum manni viðtal við forstjórann í því skyni að fá hann til þess að taka mennina aftur. Sömu erinda fór Sæmundur Ólafsson þáverandi formaður fulltrúaráðsins. Munu þeir hafa fengið þau svör, að til mála gæti komið að taka einhvern mannanna aftur. Sæmundur Ólafsson kveður í skýrslu sinni um för sína til forstjórans, að hann (forstjórinn) hafi talið stjórnmálaskoðanir þremninganna aðalástæðuna fyrir því, að hann vildi ekki taka þá í vinnu aftur, þar sem þeir væru allir kommúnistar. Gegn eindreginni neitun forstjórans er þessi staðhæfing formanns fulltrúaráðsins ekki sönnuð.

Dagblaðið Þjóðviljinn skýrði frá framangreindum uppsögnum föstudaginn 12. september. Í tilefni af því birti forstjóri Vélsmiðjunnar Héðins h/f skýrslu um málefnið í Morgunblaðinu 13. s. m. Í skýrslu þessari kveðst forstjórinn fyrir löngu hafa ætlað sér að segja þessum mönnum upp, þar sem hann hafi talið fyrirtækinu það fyrir beztu og hafi

það því verið „ástæður, sem vörðuðu vinnu mannanna, sem gerðu það að verkum“, að þeim var sagt upp. En þótt þessi væri ástæðan, þá kveður hann, að gerzt hafi atburður, sem minnti hann á fyrri ákvörðun sína. Skýrir hann síðan frá því, að fengnir hafi verið menn úr vélsmiðjunni Héðni til vinnu við undirbúning Iðnsýningarinnar, svo sem að fram-
an er rakið. Þá segir hann, að aðalverkstjóra Héðins hafi á laugardagsmorguninn verið tilkynnt, að mennirnir úr Héðni hefðu ekki rétt til þess samkvæmt samningum að vinna á laugardaginn (þ. e. 6. sept. s.l.), þar sem þeir höfðu unnið alla nóttina, og þess verið krafizt, að þeir hættu vinnu þegar í stað. Hafi því og verið bætt við, að kaup þeirra fyrir laugardagsvinnuna yrði tekið af þeim. Jafnframt kveður forstjórinn í grein þessari, að einstakir menn, sem unnu við sýninguna, hafi fengið sams konar hótanir. Enn segir hann svo: „Ég býst við, að flestir skilji, að mér þótti það meira en litið miður, að menn, sem höfðu hlaupið undir bagga við sýninguna þegar mest lá á og fyrir mín orð skyldu verða fyrir svo harkalegum árásum. Mér þótti þetta framferði því meira óþolandi o. s. frv.“

Næsta dag, 14. sept. s.l., kom aftur grein um málið í Þjóðviljanum eftir Snorra Jónsson. Mótmælir Snorri þar, að hann eða Kristinn Eiríksson hafi á nokkurn hátt haft afskipti af mönnum þeim, er unnu að undirbúningi Iðnsýningarinnar. Þessari staðhæfingu Snorra svarar forstjórinn m. a. á þessa leið í Morgunblaðinu 16. s. m. „Út af staðhæfingu Snorra . . . eð enginn þeirra þremmenninganna hafi haft afskipti af vinnunni fyrir Iðnsýninguna, þá er það rangt. Það er sannanlegt, að af hálfu þessara manna voru viðhafðar hótanir um kaupmissi og annað þvíumlíkt við einstaka járnsmiði . . . Það er einnig beinlínis viðurkennt . . . að einn af þremmenningunum hafi mótmælt vinnunni sem samningsbroti við yfirverkstjóra Héðins“.

Viðtöl þau, sem framangreindir forráðamenn verklýðssamtakanna áttu við forstjóra Vélsmiðjunnar Héðins leiddu til þess, að trúnaðarmaðurinn, Jónas Hallgrímsson, var á ný tekinn í þjónustu vélsmiðjunnar. Mun það hafa verið um 20. september f. á. Hins vegar reyndist forstjórinn ófáanlegur til

þess að taka þá Snorra Jónsson og Kristinn Ágúst Eiríksson aftur í vinnu. Stéttarfélag þeirra höfðaði þá mál gegn Vélsmiðjunni Héðni h/f fyrir hvorn þeirra um sig, og eru dómkröfur þess vegna Snorra Jónssonar þær, sem að framan greinir.

A. Refsikrafan.

Stefnandi styður þessa kröfu sína þeim rökum, að Vélsmiðjan Héðinn h/f hafi með framangreindri uppsögn Snorra Jónssonar og félaga hans, gerzt brotleg við 4. gr. laga nr. 80/1938. Þá staðhæfingu sína reisir hann á þeim grundvelli, að hér hafi verið um forustumenn stéttarfélags að ræða og séu það fyrst og fremst tvö atriði, sem uppsögninni hafi valdið. Í fyrsta lagi sú hugmynd forstjórans, að Snorri hafi haft afskipti af vinnu þeirra Héðinsmanna, sem unnu að framangreindum undirbúningi að Iðnsýningunni, og í öðru lagi hafi uppsögnin átt rætur sínar að rekja til stjórnmalaskoðana Snorra og þeirra beggja starfsbræðra hans, sem sagt var upp um leið. Hvað undirbúning að Iðnsýningunni snerti hafi Snorri reyndar ekki haft þau afskipti af honum, sem forstjóri Héðins hafi haldið. En þótt svo hefði verið, þá hefði þar aðeins verið um að ræða eðlileg og sjálfsögð afskipti félagsformanns af málefnum félags síns, sem ekki hefði á neinn hátt getað réttlætt uppsögn hans. En með því að láta slík félagsmálastörf varða uppsögn, hafi stefndi einmitt gerzt sekur um það að reyna að hafa áhrif á afskipti verkamanna af málefnum stéttarfélags þeirra og með þeim hætti, að varði við 4. gr. nefndra laga.

Stefndi, sem krafizt hefur algerrar sýknu af refsikröfunni, hefur eindregið mótmælt því, að stjórnmalaskoðanir Snorra Jónssonar eða þeirra Jónasar og Kristins hafi á nokkurn hátt valdið því, að þeim var sagt upp 8. sept. s.l. Bendir hann á, að Snorri, sem hann hafi vitað að væri í Socialistaflokknum, hafi áður verið formaður járníðnaðarman nafélagsins í 6 ár (1942—1948), án þess að hann væri nokkurntíma á nokkurn hátt látinn gjalda þess. Og hvað snerti stjórnmalaskoðanir hinna tveggja, þá hafi sér verið algerlega ókunnugt um það, í hvaða stjórnmalaflokki þeir

voru. Þá mótmælir stefndi því eindregið, að uppsögnin hafi átt rætur sínar að rekja til afskipta Snorra af mönnum þeim, sem unnu að undirbúningi Iðnsýningarinnar, enda þótt þau hefðu að vísu verið allskostar ósæmileg. Kveður hann uppsögn Snorra hafa stafað af óstundvísí hans og lélegum vinnuafköstum. Hefur hann máli sínu til stuðnings lagt fram skrá yfir „mætingar“ Snorra árin 1951 og 1952 til þess tíma, er honum var sagt upp. Jafnframt hefur hann lagt fram skýrslu um smíði blásara, sem Snorri framkvæmdi í s.l. apríl og maímánuði, sem á að sanna að um léleg afköst af hans hálfu hafi verið að ræða. Kveður stefndi, að oft hafi komið til mála að segja Snorra upp af þessum sökum, þótt það hafi ekki komið til framkvæmda fyrr en nú. Atvinnurekanda sé í sjálfsvald sett, hvort eða hvenær hann segi upp verkamönnum sínum. Og þar sem Snorri hafi fengið kaup fyrir þann tíma, sem svari til umsamins uppsagnarfrests, geti hann ekki komið fram með neinar réttmætar kærur eða kröfur út af uppsögninni, og formannsstaða hans sem slík geti ekki gert uppsögnina ólögmeita.

Stefnandi hefur eindregið mótmælt þeirri staðhæfingu stefnda, að óstundvísí Snorra og vinnuafköst hans hafi gefið tilefni til uppsagnar eða verið hinar raunverulegu orsakir hennar. Kveður hann, að hér sé um tylliástæður einar að ræða, enda hafi Snorri hvorki sætt aðfinnslu fyrir léleg afköst né óstundvísí.

Verður þá tekið til athugunar hvað upp er komið í málinu um tildrög og tilefni uppsagnarinnar.

Tveir verkstjórar í Vélsmiðjunni Héðni h/f, Torfi Þorsteinsson og Gísli Guðlaugsson, hafa borið um afköst Snorra. Samkvæmt vætti þeirra hefur hvorugur þeirra fundið að afköstum hans á s.l. ári og annar telur handbrögð hans eða afköst við vinnu ekki almennt aðfinnsluverð. Samkvæmt skýrslum þeim, sem fyrir hendi eru um stundvísí Snorra, er sýnilegt, að allmikil brögð hafa verið að óstundvísí af hans hálfu árið 1951. Um áramótin 1951 og 1952 gáfu forráðamenn vélsmiðjunnar fyrirsmáli um það, að framvegis yrði almennt gengið stranglega eftir því, að starfsmenn mættu réttstundis til vinnu sinnar og árið 1952 er Snorri

miklum mun stundvísari en árið áður. T. d. kemur hann örsjaldan of seint mánuðina febrúar, marz og apríl, en samkvæmt kjarasamningi þeim, sem þá gildi í vélsmiðjunni, dregst fyrsta hálfu vinnustundin að morgni eða hluti úr henni frá vikukaupi með 50% álagi, ef sveinn kemur of seint til vinnu, og aðrar vinnustundir, sem sveinn mætir ekki til vinnu, dragast frá vikukaupinu. Báðir verkstjórnarnir kveðast hafa fundið að óstundvísí Snorra við hann, og báðir bera þeir, að það hafi komið til orða milli þeirra og forstjórans, að segja Snorra upp, en ekki er öruggt, að það hafi gerzt á árinu 1952. Þá er ekki sannað, að fundið hafi verið að því við Snorra á s.l. ári, að hann væri óstundvís, né heldur að hann fengi á því ári nokkra aðvörun um það, að óstundvísí af hans hálfu eða léleg afköst gætu leitt til uppsagnar.

Af því sem nú hefur verið rakið, verður að telja ósennilegt, að hin snögga og fyrirvaralaus uppsögn 8. sept. f. á. hafi átt rót sína að rekja til lélegra afkasta og/eða óstundvísí Snorra Jónssonar. Og gegn mótmælum stefnda er það ekki sannað, að stjórnmalaskoðanir Snorra hafi verið til efni hennar.

Með vísun til þess, sem að framan er rakið um undirbúning Iðnsýningarinnar og skýrslur forstjóra Vélsmiðjunnar Héðins h/f í því sambandi, þykir hinsvegar sannað, að megin orsök uppsagnarinnar hafi verið rétt eða röng hugmynd forstjórans um það, að Snorri, Kristinn Eiríksson og Jónas Hallgrímsson hafi verið með afskiptasemi af hálfu stéttarfélags síns út af vinnu þeirra manna úr Vélsmiðjunni Héðni, sem unnu að undirbúningi Iðnsýningarinnar 5. og 6. september f. á. Því til styrktar eru þau ummæli forstjórans í aðiljaskýrslu hans hér fyrir dómi, að afskipti Snorra af Iðnsýningunni hafi verið „allskostar ósæmileg“. Ekkert hefur komið fram um það, að framkoma Snorra í sambandi við vinnu þessa hafi verið með þeim hætti, að hún gæfi út af fyrir sig réttmæta ástæðu til uppsagnar hans. Skiptir ekki máli í því sambandi, hvort þær aðfinnslur, sem kunna að hafa verið bornar fram út af nefndri vinnu voru rétt-

mætar eða eigi, ef þær voru bornar fram á viðurkvæmigan hátt.

Í 4. gr. laga nr. 80/1938 segir m. a., að atvinnurekendum, verkstjórum og öðrum trúnaðarmönnum atvinnurekenda sé óheimilt að reyna að hafa áhrif á afstöðu og afskipti verkamanna sinna af stéttarfélögum með uppsögn úr vinnu eða hótunum um slíka uppsögn.

Framangreind uppsögn var til þess fallin að hafa áhrif á afskipti verkamanna stefnda af málefnum stéttarfélags þeirra. Varðar uppsögn Snorra Jónssonar 8. sept. f. á. því við tilvitnað lagaákvæði og ber samkvæmt 70. gr. sömu laga að dæma stefnda til greiðslu fjársektar í rikissjóð, sem þykir hæfilega ákveðin kr. 1200.00.

B. Krafa vegna brots á 10. gr. kjarasamningsins.

Í 10. gr. kjarasamnings milli Félags járníðnaðarmanna og Meistarafélags járníðnaðarmanna, dags. 10. júlí 1947, segir, að vinnuveitendur skuldbindi sig til þess að láta „meðlimi Félags járníðnaðarmanna hafa forgangsrétt að allri járníðnaðarvinnu, sem þeir hafa yfir að ráða“.

Hinn 20. september f. á. krafðist Félag járníðnaðarmanna í Reykjavík þess bréflega með skirskotun til 10. gr. nefnds samnings, að Vélsmiðjan Héðinn h/f, sem er félag í meistarafélaginu, tæki aftur í vinnu þá Snorra Jónsson og Kristinn Ág. Eiríksson, frá og með 23. s. m., þar sem þeir væru atvinnulausir, „en hjá yður eru í járníðnaðarvinnu margir menn, sem ekki eru meðlimir félags okkar“. Kvaðst félagið ella mundu krefjast kaups vegna nefndra manna frá þeim degi, þar til þeir yrðu teknir í vinnu á ný. Stefndi sinnti þessu ekki, og hefur stefnandi nú gert þá kröfu í máli þessu, að dæmt verði að stefndi hafi gerzt brotlegur við nefnda grein, sbr. 3. kröfulið hans.

Stefndi hefur mótmælt því, að hafa gerzt brotlegur við nefnt samningsákvæði. Heldur hann því fram, að eftir 22. sept. f. á. hafi aðeins félagsmenn í Félagi járníðnaðarmanna unnið að járníðnaðarvinnu hjá sér, að undanskildum nemendum í þeirri iðn, en þá kveður hann sér heimila til slíkrar vinnu.

Stefnandi hefur andmælt því, að sumir þeirra manna, sem stefndi telur sig hafa gert námssaming við, séu raunverulegir nemendur. Heldur hann því fram, að stefndi hafi, eftir að þeim Snorra og Kristni var sagt upp „hlaupið til“ og gert svokallaða námssamninga við ýmsa verkamenn, sem hjá honum vinni, til þess að geta í orði kveðnu haldið því fram, að ekki væri að ræða um samningsbrot af hans hálfu, þótt hann léti verkamenn vinna járniðnaðarvinnu. Jafnframt heldur stefnandi því fram, að enda þótt svo yrði litið á, að hér væri um raunverulega nemendur að ræða, þá væri stefnda allt að einu óheimilt að láta þá (nemendurna) sitja fyrir járniðnaðarvinnu, ef félagsmenn í Félagi járniðnaðarmanna gengju atvinnulausir. Nú hafi þeir Snorri og Kristinn verið atvinnulausir síðan þeim var sagt upp og stefndi þannig brotið umrætt forgangsréttarákvæði.

Stefndi hefur eindregið mótmælt þeim staðhæfingum stefnanda, að ekki sé um raunverulega námssamninga að ræða við þá menn, sem hann hefur gert slíka samninga við, og jafnframt mótmælir hann þeim skilningi stefnanda, að forgangsréttarákvæði nefnds kjarasamings takmarki á nokkurn hátt rétt hans til þess að taka nemendur, eða láta þá vinna járniðnaðarvinnu, þótt einhverjir félagsmenn stefnanda séu án atvinnu.

Það er uppkomið í máli þessu, að Vélsmiðjan Héðinn h/f hefur gefið verkamönnum, sem lengi hafa unnið hjá hlutafélaginu sem aðstoðarmenn í járniðnaðarvinnu, kost á því, að gerast nemendur í þeirri iðn. Hefur félagið með ýmsum hætti skapað þeim hagræði um aðstöðu til fullnaðarnáms, og eru sumir þessara manna komnir meira til aldurs en almennt gerist um nemendur í iðngreinum. Þessi fyrirgreiðsla stefnanda hófst fyrir um það bil 4 árum, og eru þeir, sem þá byrjuðu nám, sagðir um það bil að ljúka því, og sumir þeirra eru þegar taldir hafa lokið námi. Eftir að til ágreinings kom með aðiljum máls þessa í septembermánuði s.l. hófst stefndi handa um það að senda til Iðnfræðsluráðs, til staðfestingar samkvæmt iðnaðarnámslögum, námssamninga þessarar tegundar, sem dagsettir eru fyrr á því ári, og jafnframt gerði hann í október og nóvember-

mánuði s.l. námssamninga við nokkra verkamenn, sem lengi höfðu starfað í þjónustu hans. Með tilliti til þeirra upplýsinga, sem fram hafa komið um aðstöðu til járníðnaðarnáms í Vélsmiðjunni Héðni h/f og framkvæmd þessara mála hjá nefndri vélsmiðju, verður ekki fallið á þá skoðun stefnanda, að hér sé aðeins um málamyndar gerninga að ræða, sem ætlað sé það eitt hlutverk, að skapa stefnda möguleika til þess að komast í kring um ákvæði oftnefndrar 10. gr. kjarasamningsins. Ekki hafa af hálfu stefnanda verið leidd rök að því, að ákvæði 10. gr. nefnds samnings feli í sér takmarkanir á rétti meistara í járníðnaði til þess að taka nemendur. Og þar sem ekki hefur verið sýnt fram á, að stefndi hafi látið þá menn, er hann hafði gert námssamning við, vinna önnur verk í iðninni en þau, sem eðlilegt var með tilliti til náms þeirra, verður ekki talið að vinna þeirra eftir að námssamningur var gerður við þá, hafi brotið í bág við 10. gr. kjarasamnings aðilja.

Geta má þess, að eftir að mál þetta var uphaflega tekið til dóms samþykkti Iðnfræðsluráð umrædda námssamninga. Komu gögn um það fram í máli þessu, er dómurinn ákvað samkvæmt 56. gr. laga nr. 80/1938 að gefa aðiljum færi á að afla frekari gagna um vinnu manna, sem ekki voru taldir nemendur.

Auk þess ágreinings, sem er milli aðilja málsins um það atriði, hvort framangreind nemendavinna hafi verið brot á kjarasamningi þeirra, deila þeir einnig um það, hvort fáeinir menn aðrir í þjónustu stefnda hafi andstætt oftnefndu ákvæði 10. gr. kjarasamningsins unnið störf, sem félagsmenn í Félagi járníðnaðarmanna áttu forgangsrétt til. Samkvæmt því, sem fram hefur komið í málinu er ekki sannað, að vinna þessara manna hafi verið brot á forgangsréttarákvæðinu. Vafi getur þó leikið á um tvo þeirra. Annar þeirra vann við rafsúðu á Keflavíkurflugvelli um mánaðamótin september-október f. á., en hinn, sem er vélstjóri, vann við vélar í skipum m. a. á tímabilinu frá 22. sept. til 7. nóv. f. á. En frá þeim tíma hefur hann samkvæmt fyrirmælum verkstjóra stefnda, aðeins unnið venjulega verkamannavinnu. Störf hans við vélarnar voru í því fölgín, að taka þær í sundur,

hreinsa og setja saman á ný. En þar sem úrlausn þess atriðis, hvort vinna þessara manna hafi verið ósamrýmanleg 10. gr., getur ekki, samkvæmt því er síðar greirir, orkað á afstöðu dómsins til þeirrar kröfu stefnanda, að stefndi taki Snorra aftur í vinnu, né heldur ráðið í þessu máli úrslitum um skyldu til fébóta eða endanlegri fjárhæð þeirra, þykir ekki nauðsyn bera til, að kanna frekar, hvernig vinnu þessara tveggja manna var háttað tilgreindan tíma.

C. Krafa stefnanda um að Snorri Jónsson verði aftur tekinn í vinnu og skaðabótakrafan.

Stefnandi krefst þess, að stefnda verði dæmt skylt að taka Snorra Jónsson aftur í vinnu og greiða honum auk þess kaup frá 22. sept. f. á., er uppsagnarfresti lauk, til þess tíma, er stefndi taki hann í vinnu á ný. Nemur kaupkrafa hans frá 22. sept. f. á. til 10. þ. m. alls kr. 11.578.80. Þessi kröfugerð er þeim rökum studd, að uppsögnin 8. sept. f. á. hafi bæði verið lögbrot og brot á þágildandi kjarasamningi málsaðilja. Þá heldur stefndi því og fram, að enda þótt svo yrði litið á, að stefnda væri ekki skylt að taka Snorra aftur í vinnu, þá sé honum allt að einu skylt að greiða honum (Snorra) skaðabætur. Telur stefnandi samkvæmt þessu, að Snorri eigi auk bóta fyrir brot á 10. gr. kjarasamningsins, einnig rétt til sérstakra bóta vegna hinnar ólögmætu uppsagnar, sem spillt hafi stórum atvinnumöguleikum hans og þannig valdið honum tjóni.

Stefndi hefur mótmælt því, að honum sé skylt að taka Snorra Jónsson aftur í þjónustu sína. Kveður hann þar engu máli skipta, hvort uppsögnin hafi varðað við lög eða verið brot á kjarasamningi. Og þar sem Snorri hafi fengið kaup þann tíma, er svari til umsamins uppsagnarfrests, eigi hann ekki rétt til frekari bóta, enda hafi honum verið í lófa lagt að fá sér atvinnu annars staðar. Uppsögnin hafi ekki heldur haft í för með sér fyrir hann önnur eða meiri óþægindi en almennt gerist um uppsagnir úr vinnu. Að því er forgangsréttarákvæðið snertir hefur stefndi gert þá varakröfu, að hann verði aðeins dæmdur til þess að greiða Snorra kaup til 10. október f. á., ef talið yrði, að nafngreindur verka-

maður hefði á tímabilinu 22. sept. til 10. október f. á. unnið að þeim störfum, sem andstætt væri ákvæðum 10. gr. oftnefnds kjarasamnings.

Samkvæmt grundvallarreglum íslenzks réttar er vinnuveitanda ekki skylt að taka eða hafa í þjónustu sinni menn, sem þeir ekki vilja sem starfsmenn sína. Það verður ekki talið, að sérstök lagafyrirmæli skyldi stefnda til þess að taka Snorra Jónsson í vinnu og slik skylda verður ekki leidd af ákvæðum kjarasamnings málsaðilja. Ber því að sýkna stefnda af þeirri kröfu stefnanda.

Með framangreindri uppsögn Snorra Jónssonar, sem varðar, svo sem áður segir, við refsíákvæði laga, var högum hans raskað með ólöglegum hætti. Verður því að telja, að hann eigi rétt til nokkurra bóta úr hendi stefnda. Með hliðsjón af því, að Snorri virðist lítt hafa aðhafzt til þess að fá vinnu á ný, eftir að hann lét af starfi hjá stefnda, þykja bætur til hans hæfilega ákveðnar kr. 6000.00. Er þá haft í huga, að það mundi ekki hafa orkað til hækkunar á fjárhæð þessa, þótt vinna sú, er vafi leikur á um samkvæmt því, sem greint er í niðurlagi B-kafla dómsins, hefði verið brot á 10. gr. kjarasamningsins.

Vaxta hefur ekki verið krafizt.

Samkvæmt þessum málsúrslitum ber að dæma stefnda til þess að greiða stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 1500.00.

Dómsorð:

Stefndi, Vélsmiðjan Héðinn h.f., greiði kr. 1200.00 sekt í rikissjóð.

Stefndi, Vinnuveitendasamband Íslands f. h. Meistarafélags járníðnaðarmanna vegna Vélsmiðjunnar Héðins h/f, greiði stefnanda, Alþýðusambandi Íslands f. h. Félags járníðnaðarmanna vegna Snorra Jónssonar, kr. 6000.00 og kr. 1500.00 í málskostnað.

Dóminum ber að fullnægja innan 15 daga frá birtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Sératkvæði Einars B. Guðmundssonar.

Forstjóri Vélsmiðjunnar Héðins h/f hefur afdráttarlaust neitað því, að hann hafi með uppsögn þeirri, er í málinu greinir, viljað hafa nokkur áhrif á stjórnmalaskoðanir Snorra Jónssonar eða á afstöðu hans og afskipti af stéttarfélagi hans eða störfum fyrir það.

Er Snorri Jónsson gaf aðiljaskýrslu fyrir Félagsdómi 6. nóvember 1952, var hann meðal annars um það spurður, hvort forstjóri Vélsmiðjunnar Héðins h/f hefði reynt að hafa áhrif á stjórnmalaskoðanir hans eða á afstöðu hans og afskipti af Félagi járníðnaðarmanna. Í svari því, er Snorri gaf, kom ekkert fram, er benti til þess, að forstjórinn hefði nokkru sinni reynt að hafa áhrif á hann í þessa átt. Er þó sannað í málinu, að Snorri Jónsson hefur um 17 ára skeið starfað í þjónustu Vélsmiðjunnar Héðins h/f. Á því tímabili var hann formaður í Félagi járníðnaðarmanna árin 1942—1948 eða í 6 ár samfleytt og kosinn var hann enn formaður í félaginu á árinu 1952, og gegndi þannig formannsstarfi, er mál þetta var höfðað.

Samkvæmt 2. grein í kjarasamningi járníðnaðarmanna frá 10. desember 1947, er uppsagnarfrestur starfsmanna 2 vikur. Þegar Vélsmiðjan Héðinn h/f sagði Snorra Jónssyni upp starfi 8. sept. 1952, var honum greitt tveggja vikna kaup svo sem áminnt samningsákvæði tilskilur. Uppsógnin var þannig í fullu samræmi við gildandi kjarasamninga og verður á engan hátt séð, að hún hafi brotið í bága við 4. gr. laga nr. 80, 1938.

Samkvæmt þessu tel ég að sýkna beri stefnda af öllum kröfum stefnanda, en tel rétt að málskostnaður falli niður.

Sératkvæði Helga Hannessonar.

Ég tel, að ákvæði 10. gr. í kjarasamningi aðilja feli í sér skyldu fyrir stefnda til þess að taka og hafa í þjónustu sinni tiltekna félagsmenn í Félagi járníðnaðarmanna.

Þá tel ég og að taka beri bótakröfu stefnanda að fullu til greina, og er því ósamþykktur dóminum um þessi atriði.

Föstudaginn 23. janúar 1953.

Nr. 7/1952. **Alpýðusamband Íslands f. h. Félags
járniðnaðarmanna vegna Kristins Á.
Eiríkssonar** (Egill Sigurgeirsson hrl.)

gegn

**Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Meist-
arafélags járneðnaðarmanna vegna
Vélsmiðjunnar Héðins h/f**

(Björgvin Sigurðsson hdl.).

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
dómendur.**

Atvinnurekandi dæmdur til greiðslu sektar fyrir brot á 4.
gr. laga nr. 80/1938 og til þess að greiða skaðabætur til
starfsmanns, sem sagt var upp störfum.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu útgefinni
2. okt. f. á. af Alpýðusambandi Íslands f. h. Félags járneðnaðarmanna í Reykjavík vegna Kristins Ág. Eiríkssonar gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Meistarafélags járneðnaðarmanna í Reykjavík vegna Vélsmiðjunnar Héðins h/f.

Dómkröfur stefnanda eru þessar:

- A. 1) Að dæmt verði, að stefndi hafi með fyrirvaralausri brottvikningu Kristins Ág. Eiríkssonar úr vinnu hinn 8. september s.l. brotið 4. gr. laga nr. 80/1938.
- 2) Að stefndi verði fyrir nefnt brot dæmdur til að greiða hæfilega sekt samkvæmt 70. gr. sömu laga.
- B. Að dæmt verði, að stefndi hafi með því að taka ekki Kristin Ág. Eiríksson strax í vinnu, er þess var krafizt, brotið 10. gr. kjarasamnings frá 10. des. 1947.
- C. Að stefnda verði dæmt skylt að taka Kristinn Ág. Eiríksson nú þegar í vinnu og greiða honum fullt kaup samkvæmt kjarasamningum aðilja frá og með 23. sept. s.l., þar til hann hefur verið tekinn í vinnuna.

Þá krefst stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda að skaðlausu eftir mati dómsins.

Stefndi krefst aðallega sýknu að öllum kröfum stefnanda.

Til vara krefst hann þess, að stefnda verði aðeins gert að greiða stefnanda, vegna Kristins Ág. Eiríkssonar, kaup til 10. október f. á.

Þá krefst hann málskostnaðar úr hendi stefnanda, hvernig sem málið fer.

Tildrög málsins og málavextir.

Vélsmiðjan Héðinn h/f í Reykjavík hefur í þjónustu sinni margt starfsmanna, sem eru í Félagi járníðnaðarmanna í Reykjavík. Meðal þeirra, sem störfuðu þar í byrjun s.l. septembermánaðar voru Snorri Jónsson, formaður félagsins, sem starfað hefur hjá vélsmiðjunni í samfleytt 17 ár. Ennfremur vann þar varaformaður félagsins, Kristinn Ágúst Eiríksson, sem einnig hefur starfað hjá vélsmiðjunni í um það bil 14 ár. Trúnaðarmaður járníðnaðarmannafélagsins í vélsmiðjunni var Jónas Hallgrímsson.

Forstjóri Vélsmiðjunnar Héðins h/f var framkvæmdastjóri Iðnsýningar þeirrar, sem haldin var s.l. haust, og sá um undirbúning hennar. Að sögn hans var svo margt ógert að morgni föstudagsins 5. september s.l., að ljóst var, að ekki yrði hægt að opna sýninguna hinn 6. s. m., eins og ráðgert hafði verið, nema gripið yrði til sérstakra ráðstafana. Af því tilefni átti framkvæmdastjórinn tal við verkstjóra í Vélsmiðjunni Héðni h/f og varð það úr, að um 20 menn þaðan fóru til vinnu við undirbúning sýningarinnar. Unnu þeir þar frá því um hádegi á föstudag 5. sept. s.l. alla aðfaranótt laugardagsins 6. sept. og eitthvað fram á laugardaginn. Ekki liggur fyrir í máli þessu, hvort menn þessir voru allir járníðnaðarmenn en störf þau, sem þeir unnu við undirbúning sýningarinnar voru ekki járníðnaðarvinna.

Samkvæmt 3. gr. kjarasamnings, dags. 10. des. 1947, mega járníðnaðarmenn ekki vinna dagvinnu næsta dag, ef þeir hafa unnið heila nótt. Ákvæði þessu hefur þó ekki verið framfylgt bókstaflega, en ágreiningslaust er, að það sé föst regla, að atvinnurekandi sækir um leyfi til dagvinnu fyrir þá starfsmenn, sem unnið hafa alla nóttina.

Jónas Hallgrímsson, trúnaðarmaður Félags járníðnaðar-

manna í Héðni, hefur skýrt svo frá hér fyrir dómi, að nokkrir starfsbræður sínir í Héðni hafi fundið að því nefndan laugardagsmorgun, að járniðnaðarmenn ynnu þann dag, þótt þeir hefðu unnið alla nóttina, og jafnframt spurzt fyrir um það, hvort sótt hefði verið um leyfi til þess, eins og venjulegt væri í slíkum tilfellum. Ekki er ljóst, hvort trúnaðarmaðurinn hefur snúið sér til verkstjóranna út af þessu þennan sama morgun, en hann kveðst hafa skýrt formanni félagsins, Snorra Jónssyni, frá þessari umkvörtun klukkan að ganga 11 þenna sama morgun, enda var honum það skylt samkv. 10. gr. laga nr. 80/1938, ef hann taldi að um samningsbrot væri að ræða. Ljóst er, að sá orðrómur hefur komizt á kreik meðal starfsmanna í Héðni, að forráðamenn járniðnaðarmannafélagsins myndu ætla að láta menn þá, sem unnu nefnda næturvinnu og næsta dag, sæta einhverjum félagslegum aga, „hýrudrætti“. En ekkert er fram komið um það, að forráðamenn járniðnaðarmannafélagsins hafi áformað þesskonar aðgerðir gagnvart nefndum félagsmönnum.

Hinn 8. sept. s.l. gerðist svo það, að forstjóri Vélsmiðjunnar Héðins h/f sagði þremur járniðnaðarmönnum upp störfum frá þeim degi að telja. Menn þessir voru, Jónas Hallgrímsson, trúnaðarmaður félagsins, Snorri Jónsson, formaður járniðnaðarmannafélagsins og Kristinn Ágúst Eiríksson varaformaður sama félags. Engar ástæður voru greindar í uppsögn þessari, en henni fylgdi hálfsmánaðar kaup, auk þess kaups, er menn þessir áttu þá inni hjá vélsmiðjunni, en uppsagnarfrestur samkvæmt gildandi kjarasamningi, er hálfur mánuður. Var beint tekið fram í uppsagnarbréfinu, að þess væri óskað, að vinnu viðkomandi manna hjá vélsmiðjunni væri þegar lokið.

Félag járniðnaðarmanna brá skjótt við til andófs uppsögnum þessum. Var haldinn fundur í félaginu 9. sept. og þar samþykkt mótmæli gegn uppsögn þremmenninganna og þess krafizt, að þeir yrðu teknir í vinnu aftur. Ennfremur kaus fundurinn tvo félagsmenn til þess að flytja mál þetta við forstjóra vélsmiðjunnar og fá hjá honum frekari skýringu á uppsögnunum. Menn þessir, sem áttu tal við for-

stjórann 12. og 14. september, segja, að hann hafi ekki viljað skýra þeim frá ástæðum sínum fyrir uppsögnunum, en talið að hann mundi ræða það við menn þá, er upp var sagt, ef þeir óskuðu þess. Hafi hann í fyrstu algerlega neitað að taka nokkurn þeirra til vinnu aftur, en síðan hafi hann boðizt til að sýna járníðnaðarmannafélaginu þann velvilja að taka einhvern einn þeirra aftur. Hinn 14. september áttu þeir Snorri og Kristinn viðtal við forstjórann og spurðust fyrir um ástæður hans fyrir uppsögninni. Heldur Kristinn því fram, að forstjórinn hafi látið svo um mælt, „að yfir honum væri áróðurs blær eins og þessum kommúnistum!“ Þessu hefur forstjórinn eindregið mótmælt, og er það ósannað. Auk járníðnaðarmannafélagsins lét stjórn Alpýðusambands Íslands og Fulltrúaráð verklýðsfélaganna í Reykjavík þetta mál til sín taka. Átti framkvæmdastjóri Alpýðusambandsins ásamt öðrum manni viðtal við forstjórann í því skyni að fá hann til þess að taka mennina aftur. Sömu erinda fór Sæmundur Ólafsson, þáverandi formaður fulltrúaráðsins. Munu þeir hafa fengið þau svör, að til mála gæti komið að taka einhvern mannanna aftur. Sæmundur Ólafsson kveður í skýrslu sinni um för sína til forstjórans, að hann (forstjórinn) hafi talið stjórnmalaskoðanir þremmenninganna aðalástæðuna fyrir því, að hann vildi ekki taka þá í vinnu aftur, þar sem þeir væru allir kommúnistar. Gegn eindreginni neitun forstjórans er þessi staðhæfing formanns fulltrúaráðsins ekki sönnuð.

Dagblaðið Þjóðviljinn skýrði frá framangreindum uppsögnum föstudaginn 12. september. Í tilefni af því birti forstjóri Vélsmiðjunnar Héðins h/f skýrslu um málefnið í Morgunblaðinu 13. s. m. Í skýrslu þessari kveðst forstjórinn fyrir löngu hafa ætlað sér að segja þessum mönnum upp, þar sem hann hafi talið fyrirtækinu það fyrir beztu og hafi það því verið „ástæður, sem vörðuðu vinnu mannanna, sem gerðu það að verkum“, að þeim var sagt upp. En þótt þessi væri ástæðan, þá kveður hann að gerzt hafi atburður, sem minnti hann á fyrri ákvörðun sína. Skýrir hann síðan frá því, að fengnir hafi verið menn úr Vélsmiðjunni Héðni til vinnu við undirbúning Iðnsýningarinnar, svo sem að framan er

rakið. Síðan segir hann, að aðalverkstjóra Héðins h/f á laugardagsmorguninn verið tilkynnt, að mennirnir úr Héðni hefðu ekki rétt til þess samkvæmt samningum að vinna á laugardaginn (þ. e. 6. sept. s.l.), þar sem þeir höfðu unnið alla nóttina, og þess verið krafizt, að þeir hættu vinnu þegar í stað. Hafi því og verið bætt við, að kaup þeirra fyrir laugardagsvinnuna yrði tekið af þeim. Jafnframt kveður forstjórinn í grein þessari, að einstakir menn, sem unnu við sýninguna hafi fengið sams konar hótanir. Enn segir hann svo: „Ég býst við, að flestir skilji, að mér þótti það meira en lítið miður, að menn, sem höfðu hlaupið undir bagga við sýninguna þegar mest lá á og fyrir mín orð, skyldu verða fyrir svo harkalegum árásum. Mér þótti þetta framferði því meira óþolandi o. s. frv.“

Næsta dag, 14. sept. s.l., kom aftur grein um málið í Þjóðviljanum eftir Snorra Jónsson. Mótmælir Snorri þar, að hann eða Kristinn Eiríksson hafi á nokkurn hátt haft afskipti af mönnum þeim, er unnu að undirbúningi Iðnsýningarinnar. Þessari staðhæfingu Snorra svarar forstjórinn m. a. á þessa leið í Morgunblaðinu 16. s. m.: „Út af staðhæfingu Snorra . . . að enginn þeirra þremmenninganna hafi haft afskipti af vinnunni fyrir Iðnsýninguna, þá er það rangt. Það er sannanlegt, að af hálfu þessara manna voru viðhafðar hótanir um kaupmissi og annað því um líkt við einstaka járnsmiði . . . Það er einnig beinlínis viðurkennt . . . að einn af þremmenningunum hafi mótmælt vinnunni sem samningsbroti við yfirverkstjóra Héðins“.

Viðtöl þau, sem framangreindir forráðamenn verklýðssamtakanna áttu við forstjóra Vélsmiðjunnar Héðins leiddu til þess, að trúnaðarmaðurinn Jónas Hallgrímsson var á ný tekinn í þjónustu vélsmiðjunnar. Mun það hafa verið um 20. september f. á. Hins vegar reyndist forstjórinn ófánlegur til þess að taka þá Snorra Jónsson og Kristinn Ágúst Eiríksson aftur í þjónustu vélsmiðjunnar. Stéttarfélag þeirra höfðaði þá mál gegn Vélsmiðjunni Héðni h/f fyrir hvorn um sig, og eru dómkröfur þess vegna Kristins Ágústs Eiríkssonar þær, sem að framan greinir.

A. Refsikrafan.

Stefnandi styður þessa kröfu sína þeim rökum, að Vélsmiðjan Héðinn h/f hafi með framangreindri uppsögn Kristins Ág. Eiríkssonar og félaga hans, gerzt brotleg við 4. gr. laga nr. 80/1938. Þá staðhæfingu sína reisir hann á þeim grundvelli, að hér hafi verið um forustumenn stéttarfélags að ræða, og séu það fyrst og fremst tvö atriði, sem uppsögninni hafi valdið. Í fyrsta lagi hafi það verið sú hugmynd forstjórans, að Kristinn hafi haft afskipti af vinnu þeirra Héðinsmanna, sem unnu að framangreindum undirbúningi að Iðnsýningunni, og í öðru lagi hafi uppsögnin átt rætur sínar að rekja til stjórnmalaskoðana Kristins og þeirra beggja starfsbræðra hans, sem sagt var upp um leið. Hvað undirbúning að Iðnsýningunni snerti, hafi Kristinn reyndar ekki haft nein afskipti af honum, enda þótt forstjóri Héðins hafi haldið það. En þótt svo hefði verið, þá hefði þar aðeins verið um að ræða eðlileg og sjálfsögð afskipti stjórnarnefndarmanns af málefnum félags síns, sem ekki hefðu á neinn hátt getað réttlætt uppsögn hans. En með því að láta slík félagsmálastörf varða uppsögn hafi stefndi einmitt gerzt sekur um það, að reyna að hafa áhrif á afskipti verkamanna af málefnum stéttarfélags þeirra, og með þeim hætti, að varði við 4. gr. nefndra laga.

Stefndi, sem krafizt hefur algerrar sýknu af refsikröfunni, hefur eindregið mótmælt því, að stjórnmalaskoðanir Kristins eða þeirra Jónasar og Snorra hafi á nokkurn hátt valdið því, að þeim var sagt upp 8. sept. s.l. Kveðst hann alls ekki hafa vitað, hvar í flokki Kristinn og Jónas stóðu um stjórnmalaskoðanir, en hins vegar hafi hann að vísu vitað, að Snorri var socialisti. Hafi sér aldrei til hugar komið að láta stjórnmalaskoðanir þeirra ráða nokkru um afstöðu sína til starfs þeirra í vélsmiðjunni. Þá mótmælir stefndi því eindregið, að uppsögnin hafi átt rætur sínar að rekja til afskipta Kristins af mönnum þeim, sem unnu að undirbúningi Iðnsýningarinnar, enda hafi þau að hans hyggju engin verið. Kveður hann uppsögn Kristins aðeins hafa stafað af því, að hann hafi af ýmsum ástæðum talið vélsmiðjunni það fyrir beztu, að Kristinn væri ekki í hópi starfsmanna hennar, og hefði hann

reyndar fyrir löngu síðan ákveðið að segja honum upp, þótt ekki yrði af því fyrr en nú. Hefur stefndi í því sambandi tilgreint atvik, sem áttu sér stað árið 1949, en voru þó óviðkomandi starfi hans hjá vélsmiðjunni. Þá kveður stefndi, að atvinnurekanda sé að sjálfsögðu í sjálfsvald sett, hvort eða hvenær hann segi upp verkamönnum sínum. Og þar sem Kristinn hafi fengið kaup fyrir þann tíma, sem svari til umsamans uppsagnarfrests, geti hann ekki komið fram með neinar réttmætar kærur eða kröfur út af uppsögninni og varaformannsstaða hans sem slík geti ekki gert uppsögnina ólögmeta.

Stefnandi hefur eindregið mótmælt því, að háttsemi Kristins, fyrr né síðar, hafi á nokkurn hátt getað réttlætt uppsögn úr starfi, og sé hér um tylliástæðu eina að ræða af hálfu stefnda.

Verður þá tekið til athugunar hvað upp er komið í málinu um tildrög og tilefni uppsagnarinnar.

Það verður ekki talið sennilegt, að hin snögga og fyrirvaralaus uppsögn 8. sept. f. á. hafi eingöngu átt rót sína að rekja til þeirra ástæðna, er stefndi hefur haldið fram hér fyrir dómi. Ekki þykir heldur sannað, að stjórnmalaskoðanir Kristins hafi ráðið úrslitum um hana.

Hér fyrir dómi hefur forstjóri stefndu haldið því fram, að hann hafi ekki vitað til þess, að Kristinn hafi haft nein afskipti á vegum félags síns af mönnum þeim, sem unnu að undirbúningi Iðnsýningarinnar, og hafi slík afskipti því, þegar af þeirri ástæðu, ekki getað verið orsök uppsagnarinnar. En þegar litið er til þeirra skýrslna stefnda, sem að framan eru greindar og birtust opinberlega, áður en til þessarar málssóknar kom, er ljóst, að þeir þremmenningarir, sem upp var sagt samtímis, Kristinn Ág. Eiríksson, Snorri Jónsson og Jónas Hallgrímsson, eru allir undir sama hatti í huga hans, hvað viðkemur afskiptum af Iðnsýningunni. Hið sama kemur í ljós í viðræðum forstjóra vélsmiðjunnar við forustumenn verklýðsfélaganna, er þeir reyndu, eins og að framan er greint, að fá hann til þess að breyta ákvörðun sinni um uppsögn þremmenninganna. Þá lætur hann í það skína, að hann mundi ef til vill, til sam-

komulags, fáanlegur til þess að taka einn mannanna aftur, án tillits til þess, hver þeirra það væri. Mátti honum þó vera það ljóst, að Jónas Hallgrímsson naut sem trúnaðarmaður félags síns á vinnustað sérstakrar verndar gegn uppsögn samkvæmt ákvæðum 11. gr. laga nr. 80/1938.

Það verður því með vísun til þess, sem að framan er rakið um undirbúning Iðnsýningarinnar og skýrslur forstjóra Vélsmiðjunnar Héðins h/f í því sambandi, að telja sannað, að megin orsök uppsagnarinnar hafi verið sú hugmynd forstjórans, rétt eða röng, að Kristinn, Jónas Hallgrímsson og Snorri Jónsson hafi verið með afskiptasemi af hálfu stéttarfélags síns út af vinnu þeirra manna úr Vélsmiðjunni Héðni, sem að nefndum undirbúningi unnu.

Í 4. gr. laga nr. 80/1938 segir m. a., að atvinnurekendum, verkstjórum og öðrum trúnaðarmönnum atvinnurekenda sé óheimilt að reyna að hafa áhrif á afstöðu og afskipti verkamanna sinna af stéttarfélögum með uppsögn úr vinnu eða hótunum um slíka uppsögn.

Framangreind uppsögn var til þess fallin að hafa áhrif á afskipti verkamanna stefnda af málefnum stéttarfélags þeirra. Varðar uppsögn Kristins Eiríkssonar 8. sept. f. á. því við tilvitnuð lagaákvæði, og ber samkvæmt 70. grein sömu laga að dæma stefnda til greiðslu fjársektar í ríkissjóð, sem þykir hæfilega ákveðin kr. 1200.00.

B. Krafa vegna brots á 10. gr. kjarasamningsins.

Í 10. gr. kjarasamnings milli Félags járníðnaðarmanna og Meistarafélags járníðnaðarmanna, dags. 10. júlí 1947, segir, að vinnuveitendur skuldbindi sig til þess að láta „meðlimi Félags járníðnaðarmanna hafa forgangsrétt að allri járníðnaðarvinnu, sem þeir hafa yfir að ráða“.

Hinn 20. september f. á. krafðist Félag járníðnaðarmanna í Reykjavík þess bréflega með skírskotun til 10. gr. nefnds samnings, að Vélsmiðjan Héðinn h/f, sem er félagi í Meistarafélaginu, tæki aftur í vinnu þá Kristinn Ág. Eiríksson og Snorra Jónsson, frá og með 23. s. m., þar sem þeir væru atvinnulausir, „en hjá yður eru í járnsmíðavinnu margir menn, sem ekki eru meðlimir félags okkar“. Kvaðst félagið

ella mundu krefjast kaups vegna nefndra manna frá þeim degi, þar til þeir yrðu teknir í vinnu á ný. Stefndi sinnti þessu ekki, og hefur stefnandi nú gert þá kröfu í máli þessu, að dæmt verði, að stefndi hafi gerzt brotlegur við nefnda grein samningsins, sbr. 3. lið dómkrafna hans.

Stefndi hefur mótmælt því, að hafa gerzt brotlegur við nefnt samningsákvæði. Heldur hann því fram, að eftir 22. sept. f. á. hafi aðeins félagsmenn í Félagi járníðnaðarmanna unnið að járníðnaðarvinnu hjá sér, að undanskildum nemendum í þeirri iðn, en þá kveður hann sér heimila til slíkrar vinnu.

Stefnandi hefur andmælt því, að sumir þeirra manna, sem stefndi telur sig hafa gert námssamning við, séu raunverulegir nemendur. Heldur hann því fram, að stefndi hafi, eftir að þeim Snorra og Kristni var sagt upp, „hlaupið til“ og gert svokallaða námssamninga við ýmsa verkamenn, sem hjá honum vinni, til þess að geta í orði kveðnu haldið því fram, að ekki væri að ræða um samningsbrot af hans hálfu, þótt hann léti verkamenn vinna járníðnaðarvinnu. Jafnframt heldur stefnandi því fram, að enda þótt svo yrði litið á, að hér væri um raunverulega nemendur að ræða, þá væri stefnda allt að einu óheimilt að láta þá (nemendurna) sitja fyrir járníðnaðarvinnu, ef félagsmenn í Félagi járníðnaðarmanna gengju atvinnulausir. Nú hafi þeir Kristinn og Snorri verið atvinnulausir síðan þeim var sagt upp, og stefndi þannig brotið umrætt forgangsréttarákvæði.

Stefndi hefur eindregið mótmælt þeim staðhæfingum stefnanda, að ekki sé um raunverulega námssamninga að ræða við þá menn, sem hann hefur gert samning við, og jafnframt mótmælir hann þeim skilningi stefnanda, að forgangsréttarákvæði nefnds kjarasamnings takmarki á nokkurn hátt rétt hans til þess að taka nemendur, eða láta þá vinna járníðnaðarvinnu, þótt einhverjir félagsmenn stefnanda séu án atvinnu.

Það er uppkomið í máli þessu, að Vélsmiðjan Héðinn h/f hefur gefið verkamönnum, sem lengi hafa unnið hjá hlutafélaginu sem aðstoðarmenn í járníðnaðarvinnu, kost á því að gerast nemendur í þeirri iðn. Hefur félagið með ýmsum

hætti skapað þeim hagræði um aðstöðu til fullnaðarnáms, og eru sumir þessara manna komnir meira til aldurs en almennt gerist um nemendur í iðngreinum. Þessi fyrirgreiðsla stefnanda hófst fyrir um það bil 4 árum, og eru þeir þessara manna, sem þá byrjuðu nám, sagðir um það bil að ljúka því, og sumir þeirra eru þegar taldir hafa lokið námi. Eftir að til ágreinings kom með aðiljum máls þessa í septembermánuði s.l., hófst stefndi handa um það að senda til Iðnfræðsluráðs, til staðfestingar samkvæmt iðnaðarnámslögum, námssamninga þessarar tegundar, sem dagsettir eru fyrr á því ári, og jafnframt gerði hann í október og nóvembermánuði s.l. námssamninga við nokkra verkamenn, sem lengi hafa starfað í þjónustu hans.

Með tilliti til þeirra upplýsinga, sem fram hafa komið um aðstöðu til járníðnaðarnáms í Vélsmiðjunni Héðni h/f og framkvæmd þessara mála hjá nefndri vélsmiðju, verður ekki fallizt á þá skoðun stefnda, að hér sé aðeins um málamyndar gerninga að ræða, sem ætlað sé það eitt hlutverk, að skapa stefnda möguleika til þess að komast í kring um ákvæði oftnefndrar 10. gr. kjarasamningsins. Ekki hafa af hálfu stefnanda verið leidd rök að því, að ákvæði 10. gr. nefnds samnings feli í sér takmarkanir á rétti meistara í járníðnaði til þess að taka sér nemendur. Og þar sem ekki hefur verið sýnt fram á, að stefndi hafi látið þá menn, er hann hafði gert námssamning við, vinna önnur verk í iðninni en þau, sem eðlilegt var með tilliti til náms þeirra, verður ekki talið, að vinna þeirra eftir að námssamningur var gerður við þá hafi brotið í bág við 10. gr. kjarasamnings aðilja.

Geta má þess, að eftir að mál þetta var tekið til dóms, samþykkti Iðnfræðsluráð umrædda námssamninga. Komu gögn um það fram í máli þessu, er dómurinn ákvað samkvæmt 56. gr. laga nr. 80/1938 að gefa aðiljum færi á að afla frekari gagna um vinnu manna, sem ekki voru taldir nemendur.

Auk þess ágreinings, sem er milli aðilja máls þessa um það, hvort framangreind nemendavinna hafi verið brot á kjarasamningi þeirra, deila þeir einnig um það efni, hvort

fáeinir menn aðrir í þjónustu stefnda hafi andstætt oftnefndu ákvæði 10. gr. kjarasamningsins unnið störf, sem félagsmenn í Félagi járníðnaðarmanna áttu forgangsrétt til. Samkvæmt því, sem fram hefur komið í málinu, er ekki sannað, að vinna þessara manna hafi verið brot á forgangsréttarákvæðinu. Vafi getur þó leikið á um tvo þeirra. Annar þeirra vann við rafsuðu á Keflavíkurflugvelli um mánaðamótin september—október f. á., en hinn, sem er vélstjóri, vann við vélar í skipum m. a. á tímabilinu frá 22. sept. til 7. nóv. f. á., en frá þeim tíma hefur hann samkvæmt fyrirmælum verkstjóra stefnda, aðeins unnið venjulega verkamannavinnu. Störf hans við vélarnar voru í því fólgin, að taka þær í sundur, hreinsa og setja saman á ný. En þar sem úrlausn þess atriðis, hvort vinna þessara manna hafi verið ósamrýmanleg 10. gr., getur ekki, samkvæmt því er síðar greinir, orkað á afstöðu dómsins til kröfu stefnanda, að stefndi taki Kristinn aftur í vinnu, né heldur í þessu máli ráðið úrslitum um skyldu til fébóta eða endanlega fjárhæð þeirra, þykir ekki nauðsyn bera til að kanna frekar, hvernig vinnu þessara tveggja manna var háttað á tilgreindum tíma.

C. Krafa stefnanda um að Kristinn Ág. Eiríksson verði aftur tekinn í vinnu og skaðabótakrafan.

Stefnandi krefst þess, að stefnda verði dæmt skylt að taka Kristinn Ág. Eiríksson aftur í vinnu og greiða honum auk þess kaup frá 22. sept. f. á., er uppsagnarfresti lauk, til þess tíma er stefndi taki hann í vinnu á ný. Nemur kaupkrafa hans frá 22. sept. f. á. til 10. þ. m. alls kr. 11578.80. Þessi kröfugerð er þeim rökum studd, að uppsögnin 8. sept. f. á. hafi bæði verið lögbrot og brot á þágildandi kjarasamningi málsaðilja. Þá heldur stefndi því og fram, að enda þótt svo yrði litið á, að stefnda væri ekki skylt að taka Kristinn aftur í vinnu, þá sé honum allt að einu skylt að greiða honum (Kristni) skaðabætur. Telur stefnandi samkvæmt þessu, að Kristinn eigi, auk bóta fyrir brot á 10. gr. kjarasamningsins, einnig rétt til sérstakra bóta vegna hinnar ólög-mætu uppsagnar, sem spillt hafi stórum atvinnumöguleikum hans, og þannig valdið honum tjóni.

Stefndi hefur mótmælt því, að honum sé skylt að taka Kristinn aftur í þjónustu sína. Kveður hann þar engu máli skipta, hvort uppsögnin hafi varðað við lög eða verið brot á kjarasamningi. Og þar sem Kristinn hafi fengið kaup þann tíma, er svari til umsamins uppsagnarfrests, eigi hann ekki rétt til frekari bóta, enda hafi honum verið í lófa lagið að fá sér atvinnu annarsstaðar. Uppsögnin hafi ekki heldur haft í för með sér fyrir hann önnur eða meiri óþægindi en almennt gerist um uppsagnir úr vinnu. Að því er forgangsréttarákvæðið snertir, hefur stefndi gert þá varakröfu, að hann verði aðeins dæmdur til þess að greiða Kristni kaup til 10. október f. á., ef talið yrði, að nafngreindur verkamaður hefði á tímabilinu 22. sept. til 10. október f. á. unnið að þeim störfum, að andstætt væri ákvæðum 10. gr. oftnefnds kjarasamnings.

Samkvæmt grundvallarreglum íslenzks réttar, er vinnuveitenda ekki skylt að taka eða hafa í þjónustu sinni menn, sem þeir ekki vilja sem starfsmenn sína. Það verður ekki talið, að sérstök lagafyrirmæli skyldi stefnda til þess að taka Kristinn Ág. Eiríksson í vinnu og slík skylda verður ekki leidd af ákvæðum kjarasamnings málsaðilja. Ber því að sýkna stefnda af þeirri kröfu stefnanda.

Með framangreindri uppsögn Kristins Ág. Eiríkssonar, sem varðar, svo sem áður segir, við refsíákvæði laga, var högum hans raskað með ólöglegum hætti. Verður því að telja, að hann eigi rétt til nokkurra bóta úr hendi stefnda. Með hliðsjón af því, að Kristinn virðist lítt hafa aðhafst til þess að fá vinnu á ný, eftir að hann lét af starfi hjá stefnda, þykja bætur til hans hæfilega ákveðnar kr. 6000.00. Er þá haft í huga, að það mundi ekki hafa orkað til hækkunar á fjárhæð þessa, þótt vinna sú, er vafi leikur á um, samkvæmt því, sem greint er í niðurlagi B-kafla dómsins, hefði verið brot á 10. gr. kjarasamningsins.

Vaxta hefur ekki verið krafizt.

Samkvæmt þessum málsúrslitum, ber að dæma stefnda til þess að greiða stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 1500.00.

Dómsorð:

Stefndi, Vélsmiðjan Héðinn h/f, greiði kr. 1200.00 sekt í ríkissjóð.

Stefndi, Vinnuveitendasamband Íslands f. h. Meistarafélags járníðnaðarmanna vegna Vélsmiðjunnar Héðins h/f, greiði stefnanda, Alþýðusambandi Íslands f. h. Félagssjárnar járníðnaðarmanna vegna Kristins Ág. Eiríkssonar, kr. 6000.00 og kr. 1500.00 í málskostnað.

Dóminum ber að fullnægja innan 15 daga frá birtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Sératkvæði Einars B. Guðmundssonar.

Forstjóri Vélsmiðjunnar Héðins h/f hefur afdráttarlaust neitað því, að hann hafi með uppsögn þeirri, er í málinu greinir, viljað hafa nokkur áhrif á stjórnmalaskoðanir Kristins Ágústss Eiríkssonar eða á afstöðu hans og afskipti af stéttarfélagi hans eða störfum fyrir það. Hefur forstjórinn lýst því fyrir Félagsdómi, að honum hafi með öllu verið ókunnugt um stjórnmalaskoðanir Kristins Ágústss Eiríkssonar og ekki hafi hann heldur vitað um kosningu hans sem varaformanns í félagi járníðnaðarmanna.

Kristinn Ágúst Eiríksson hefur lýst því, að hann sé ekki í neinu stjórnmalafélagi og í aðiljaskýrslu, sem hann gaf Félagsdómi kom ekkert fram, sem benti til þess, að forstjóri Vélsmiðjunnar Héðins hefði nokkru sinni reynt að hafa áhrif á stjórnmalaskoðanir hans eða á afstöðu hans og afskipti af Félagi járníðnaðarmanna. Er þó sannað í málinu, að Kristinn hefur um 14 ára skeið starfað í þjónustu Vélsmiðjunnar Héðins h/f.

Samkvæmt 2. grein í kjarasamningi járníðnaðarmanna frá 10. desember 1947 er uppsagnarfrestur starfsmanna 2 vikur. Þegar Vélsmiðjan Héðinn h/f sagði Kristni Ág. Eiríkssyni upp starfi 8. sept. 1952 var honum greitt tveggja vikna kaup, svo sem áminnt samningsákvæði tilskilur. Uppsögnin var þannig í fullu samræmi við gildandi kjarasamning og verður á engan hátt séð, að hún hafi brotið í bága við 4. gr. laga nr. 80, 1938.

Samkvæmt þessu tel ég að sýkna beri stefnda af öllum kröfum stefnanda, en tel rétt, að málskostnaður falli niður.

Sératkvæði Helga Hannessonar.

Ég tel, að ákvæði 10. gr. í kjarasamningi aðilja feli í sér skyldu fyrir stefnda til þess að taka og hafa í þjónustu sinni tiltekna félagsmenn í Félagi járníðnaðarmanna.

Þá tel ég og, að taka beri bótakröfu stefnanda að fullu til greina og er því ósamþykktur dóminum um þessi atriði.

Mánudaginn 23. febrúar 1953.

Nr. 1/1953. **Alþýðusamband Íslands f. h. Félags
íslenzkra rafvirkja** (Egill Sigurgeirsson hrl.)
gegn
**Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Félags
löggiltra rafvirkjameistara í Reykjavík**
(Björgvin Sigurðsson hdl.).

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
dómendur.**

Kjarasamningur talinn hafa stofnast milli verklýðsfélags og félags vinnuveitenda enda þótt stjórn Vinnuveitendasambandsins neitaði að staðfesta hann, þar sem verklýðsfélaginu var ekki sannanlega kunnugt um það, að vinnuveitendur áttu að fá staðfestingu sambandsstjórnar á kjarasamningum sínum.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu dags. 28. f. m. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Félags íslenzkra rafvirkja gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Félags löggiltra rafvirkjameistara í Reykjavík. Eru dómkröfur stefnanda þær, að dæmt verði, að með samningi dags. 20. des. f. á. hafi stofnast bindandi og gildur vinnusamningur samkvæmt lögum nr. 80/1938 milli Félags íslenzkra rafvirkja og Félags löggiltra rafvirkjameistara í Reykjavík. Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af öllum kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Á síðastliðnu hausti sögðu mörg verklýðsfélög upp kjarasamningum sínum við vinnuveitendur. Þegar ekki náðust samningar á ný gerðu þessi verklýðsfélög samband með sér, og hófu viðtæk verkföll 1. desember s.l. Hinn 19. des. f. á. komst á heildarsamkomulag milli þessara samtaka verklýðsfélaganna annars vegar og samtaka vinnuveitenda

hins vegar þess efnis, að síðustu kjarasamningar skyldu framlengjast með þeim breytingum, sem samkomulagið kvað á um.

Nokkur verklýðsfélög, þar á meðal Félag ísl. rafvirkja, höfðu haft uppi sérkröfur, sem talið var að semja yrði um sérstaklega við þá atvinnuurekendur, er hlut áttu að máli. Af þessu tilefni komu samninganefndir aðilja máls þessa saman á fund að kvöldi hins 19. des. s.l. Urðu þær ásáttar um það, að undirgangast nefnt samkomulag samtaka verklýðsfélaganna og vinnuveitenda og framlengja eldri kjarasamning þeirra með nokkrum öðrum breytingum, sem greindar voru í höfuðatriðum í samningsdrögum, sem formenn samninganefndanna undirrituðu þá þegar. Var ætlunin að fullgera samningana daginn eftir. Samkvæmt þessu var næsta dag gert uppkast að samningi og undirrituðu aðiljar tvö eintök, og hélt hvor sínu. Svo sem að verður vikið síðar, eru eintök þessi ekki samhljóða um tvö atriði.

Að lokinni samningsgerð þessari aflýsti Félag ísl. rafvirkja verkfalli sínu ásamt öðrum verklýðsfélögum og hófst vinna á ný, og verður ekki annað séð, en að unnið hafi verið samkvæmt ákvæðum hins nýja samnings. Kveðst Félag ísl. rafvirkja strax hafa látið festa upp á vinnustaðina auglýsingu um fjárhæð kaupsins og daglegan vinnutíma.

Félag löggiltra rafvirkjameistara í Reykjavík er í Vinnuveitendasambandi Íslands. Samkvæmt 20. gr., B-lið, samþykktar sambandsins þarf skriflegt samþykki framkvæmdanefndar sambandsins til þess, að félagar, hvort heldur „beinir meðlimir, deildir eða deildarmeðlimir“, geri samning við starfsmenn sína, ef samningurinn felur í sér stytting vinnutíma, launahækkun eða önnur slík ákvæði, sem nánar eru tilgreind í greininni, og samkvæmt A-lið sömu greinar, þarf samþykki framkvæmdastjóra sambandsins til allra samninga. Skal útvega áritun hans eða deildarstjórnarmanns, sem hann hefur gefið leyfi til slíkrar áritunar, á alla samninga um samþykki til þeirra.

Samkvæmt þessu ákvæði sendi Félag löggiltra rafvirkjameistara í Reykjavík umræddan kjarasamning til Vinnuveitendasambandsins til staðfestingar. En á fundi fram-

kvæmdanefndar sambandsins 29. des. f. á. var einróma synjað um staðfestingu á nefndum kjarasamningi. Var synjunin byggð á því, að samningurinn fæli í sér grunnkaupshækkun. Vinnuveitendasambandið tilkynnti Félagi löggiltra rafvirkjameistara samdægurs þessa ákvörðun, sem næsta dag skýrði Félagi íslenzkra rafvirkja frá þessum úrslitum, og óskaði þess jafnframt eindregið, að samningsumleitanir milli félaganna gætu hafizt sem fyrst á ný. Jafnframt tilkynnti stjórn rafvirkjameistarafélagsins félagsmönnum sínum, að þeim bæri að fara eftir kjarasamningi þeim, er gilt hafði til 1. des., þar til samningar hefðu tekizt á ný.

Félag íslenzkra rafvirkja samþykkti á fundi, sem haldinn var 30. des. f. á., að halda fast við samning þann, sem gerður hefði verið við Félag löggiltra rafvirkjameistara 20. des. f. á og vísaði á bug öllum kröfum um endurskoðun þess samnings. Var ályktun þessi send Félagi löggiltra rafvirkjameistara hinn 1. janúar þ. á.

Eftir þetta fóru fram ýmis viðtöl milli aðilja og samkomulagstilraunir veru gerðar fyrir milligöngu sáttanefndar þeirrar, sem vann að sáttum í nefndum vinnudeilum. Þykir ekki ástæða til að rekja það nánar hér. En endirinn varð sá, að samkomulag náðist ekki um það, að Vinnuveitendasambandið féllist á samninginn frá 20. des. f. á. Og þar sem Félag íslenzkra rafvirkja hélt fast við þá skoðun sína, að með honum hefði komizt á bindandi kjarasamningar milli þess félags og Félags löggiltra rafvirkjameistara, sem Vinnuveitendasambandið gæti ekki haggað við, höfðaði það mál þetta og gerði framangreindar dómkröfur.

Stefnandi, Félag ísl. rafvirkja, telur, að afskipti Vinnuveitendasambands Íslands af samningunum við Félag löggiltra rafvirkjameistara sé markleysa ein gagnvart sér. Kveður hann, að við samningagerðina hafi það verið beint tekið fram, að samninganefndir beggja aðilja hefðu fullt umboð til þess að gera og undirrita samningana. Hafi samninganefnd rafvirkjafélagsins með öllu verið ókunnugt um framangreind ákvæði 20. gr. samþykktar Vinnuveitendasambands Íslands, enda hafi ekki verið á það minnzt á samningafundum málsaðilja, að samþykki þess þyrfti að koma

til. Sé þetta ákvæði samþykktanna sér algerlega óviðkomandi og geti ekki á neinn hátt haggð því, að Félag löggiltra rafvirkjameistara sé bundið við þann samning, sem samninganefnd þess félags gerði og undirritaði.

Stefndi kveður það rétt vera, að samninganefnd Félags löggiltra rafvirkjameistara hafi haft fullt umboð félags síns til þess að ganga frá bindandi samningum. Hins vegar heldur hann því fram, að samninganefnd rafvirkjafélagsins eða a. m. k. formanni hennar, sem hafi vitað, að Félag löggiltra rafvirkjameistara var deild í Vinnuveitendasambandi Íslands, hafi einnig verið kunnugt um ákvæði 20. gr. samþykktasambandsins. Þá staðhæfir hann og, að fulltrúar rafvirkjameistaranna hafi við samningsgerðina beinlínis tekið fram, að þeir væru um samningagerðina háðir samþykki Vinnuveitendasambandsins. Er það skoðun stefnda, að þar sem málum hafi verið svo háttað, hafi samninganefnd rafvirkjafélagsins átt að vera og hlotið að vera ljóst, að ekki gat stofnast bindandi kjarasamningur við rafvirkjameistarafélagið fyrr en Vinnuveitendasamband Íslands hafði fallið á samninginn. Nú hafi Vinnuveitendasambandið neitað að fallast á þann samning, sem hér sé um að ræða. Enginn samningur hafi því stofnast milli umræddra aðilja og beri því að sýkna stefnda af kröfum stefnanda í máli þessu.

Samþykktir Vinnuveitendasambands Íslands eru ekki birtar almenningi með þeim hætti, að talið verði, að þær eigi að vera eða hljóti að vera mönnum almennt kunnar. Ef athuguð eru fyrri samskipti rafvirkja og rafvirkjameistara sést að vísu, að Vinnuveitendasamband Íslands hefur tvisvar eða þrisvar ritað samþykki á kjarasamning þessara aðilja. Þrátt fyrir það, þykir ekki verða fullyrt gegn eindregnum mótmælum stefnanda, að samninganefnd rafvirkjafélagsins eða formaður þess félags, sem sæti átti í nefndinni, hafi, er samningar hófust 19. des. s.l. þekkt eða hlotið að þekkja efni 20. gr. samþykktasambands Íslands til þeirrar hlítar, að þeim hafi átt að vera ljóst, að félagar í Vinnuveitendasambandinu væru háðir samþykki framkvæmdastjóra þess eða framkvæmdanefndar í samningum þeirra um kaup og kjör við starfsmenn sína.

Aðilja máls þessa greinir mjög á um það atriði, hvort fram hafi komið í umræðum þeirra um nýja samninga 19. og 20. des. f. á., að rafvirkjameistarar yrðu að leita samþykkis Vinnuveitendasambandsins á samningum sínum. Báðir eru að vísu sammála um það atriði, að á hreinu hafi verið, að rafvirkjameistararnir hefðu fullt umboð félags síns til samninga um þau atriði, er samningur sá, sem gerður var, tók til. Fulltrúar rafvirkjameistaranna halda því fram, að formaður þeirra hafi í upphafi fundarins 19. desember lýst því yfir, að þeir þyrftu að fá samþykki Vinnuveitendasambandsins á samningi þeim, er gerður yrði, og jafnframt telja þeir, að það atriði hafi einnig komið fram síðar í samningaumleitunum 19. og 20. des. s.l. með þeim hætti, að fulltrúum rafvirkjafélagsins hafi hlotið að vera þetta ljóst. Þessu neita fulltrúar rafvirkjanna hins vegar algerlega og halda því fram, að Vinnuveitendasamband Íslands hafi alls ekki borið á góma í þeim viðræðum. Hafa fulltrúar beggja aðilja komið hér fyrir dóm, verið ítarlega um þetta spurðir og formenn nefndanna og aðrir nefndarmenn samspurðir um það, hvað þeim fór á milli við samningsgerðina. En um þetta atriði stendur orð á móti orði, og verður sönnun um það, hvað þeir ræddu, ekki byggð á vætti þessara manna. Önnur gögn um það, hvað aðiljum fór á milli um þetta atriði, eru ekki fyrir hendi.

Með vísun til þess, sem nú hefur verið rakið, þykja ekki gegn mótmælum stefnanda, hafa verið færðar sönnur að því, að fulltrúum Félags ísl. rafvirkja hafi verið eða hlotið að vera ljóst, er samningurinn 20. des. f. á. var undirritaður, að heimild fulltrúa Félags löggiltra rafvirkjameistara væri háð samþykki Vinnuveitendasambands Íslands með þeim hætti, sem kveðið er á í 20. gr. samþykktta sambandsins. Verður því ekki talið, að Félag ísl. rafvirkja þurfi að hlíta því, að gagnaðili þess við samningsgerðina, Félag löggiltra rafvirkjameistara, geti nú eftir á borið fyrir sig að skort hafi umboð frá Vinnuveitendasambandinu. Samningur sá, sem aðiljar máls þessa undirrituðu 20. des. f. á., var því bindandi fyrir stefnda og ber samkvæmt þessu að taka þá dómkröfu stefnanda til greina, að með hon-

um hafi stofnast milli málsaðilja vinnusamningur samkvæmt lögum nr. 80/1938.

Svo sem að framan greinir, undirrituðu fyrirsvarsmenn rafvirkja og rafvirkjameistara tvö samningseintök 20. des. f. á. Munu þau þá ekki hafa verið alveg útfyllt að því er varðaði fjölda daglegra vinnustunda á svokölluðum vetrartíma. Hafa bæði þessi samningseintök verið lögð fram í málinu. Á dómsskjali 3, sem lagt er fram í málinu af hálfu stefnanda, er vinnutíminn nákvæmar tilgreindur, og hefur stefnandi gert kröfu til þess, að þetta skjal verði lagt til grundvallar sem samningur milli aðilja. Telja verður, að þetta samningseintak leiði til hagstæðari niðurstöðu fyrir rafvirkjameistara. Þegar litið er á þetta, þykir ekki varhugavert að taka kröfur stefnanda til greina að þessu leyti.

Eftir málavöxtum öllum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Samningur sá á dómsskjali 3, sem undirritaður var 20. des. f. á., er bindandi kjarasamningur samkvæmt lögum nr. 80/1938 milli Félags ísl. rafvirkja og Félags löggiltra rafvirkjameistara í Reykjavík.

Málskostnaður fellur niður.

Þriðjudaginn 26. maí 1953.

Nr. 9/1952. **Alþýðusamband Íslands f. h. Verkalýðsfélags
Vopnafjarðar vegna Antoníusar Jónssonar**
(Egill Sigurgeirsson hrl.)
gegn
Vegagerð ríkisins
(Brynjólfur Ingólfsson hdl.).

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
dómendur.**

Forgangsréttur. Vinnuveitandi dæmdur til greiðslu skaðabóta fyrir brot á forgangsréttarákvæðum kjarasamnings.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu dags. 27. nóv. f. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkalýðsfélags Vopnafjarðar vegna Antoníusar Jónssonar gegn Vegagerð ríkisins.

Málsatvik eru þessi:

Samkvæmt 3. gr. samnings milli vegamálastjóra f. h. ríkisstjórnarinnar og Alþýðusambands Íslands, um leigugjald fyrir vörubifreiðar við vega- og brúargerð, dags. 21. maí 1951, er svo um samið:

„Vegagerðin tekur ekki á leigu bifreiðar í eigu manna, sem ekki aka þeim sjálfir, meðan vól er á atvinnubílstjórum innan hvers félagssvæðis eða næsta nágrennis með hentugar bifreiðar að dómi verkstjóra og trúnaðarmanna viðkomandi félags.

Félagsbundnir atvinnubílstjórar í félagi innan Alþýðusambands Íslands hafi forgangsrétt til vinnu hjá vegagerðinni.“

Sumarið 1952 var bifreiðaakstri í vegavinnu í Vopnafirði svo háttað, að í júnímánuði voru notaðar 3 vörubifreiðar. Tvær þeirra voru eign bifreiðarstjóra þeirra, er óku þeim. Aðra þeirra, S 15, átti Antóníus Jónsson, sem flutzt hafði búferlum til Vopnafjarðar þá um vorið, en hina, S 58, átti Einar Jónsson, báðir þá búsettir í Vopnafirði.

Priðja bifreiðin, S 48, var eign Kaupfélags Vopnfirðinga, og ók henni bifreiðarstjórinn Ágúst Sigurðsson, einnig búsettur á Vopnafirði. Allir voru þessir bifreiðarstjórar félagsmenn í Verkalýðsfélagi Vopnafjarðar.

Antóníus Jónsson vann í vegavinnunni til 7. júlí f. á., en var sagt upp frá þeim tíma og vann þar ekki dagana 7.—12. júlí að báðum dögum meðtöldum. Hinn 14. júlí byrjar hann aftur og vinnur þá til 20. júlí. Þá mun honum hafa verið sagt upp og vann hann ekki meira hjá Vegagerðinni s.l. sumar. Hinir tveir, þeir Einar og Ágúst, virðast hins vegar hafa verið í þjónustu Vegagerðarinnar þar til vinnu lauk.

Hinn 1. júlí f. á leigði Kaupfélag Vopnfirðinga Ágústi Sigurðssyni bifreiðina S 48 fyrir tiltekna leigufjárhæð. Skyldi leigutíminn vera frá 1. júlí til 15. sept. Tekið er fram í leigusamningnum, að ákveði kaupfélagið að selja bifreiðina, skuli Ágúst sitja fyrir um kaup á henni, og er svo um samið, að kaupin geti þá gilt frá 1. júlí f. á. Með afsali dags. 24. júlí f. á. selur Kaupfélagið Ágústi bifreiðina til fullrar eignar, og er svo kveðið á í afsalinu, að kaupin miðist við 1. júlí f. á. Mun leigusamningurinn samkvæmt því ekki hafa komið til framkvæmda að neinu leyti. Ekki var bifreiðin skrásett á nafn Ágústs fyrr en 15. september f. á.

Stefnandi telur, að það hafi verið andstætt forgangsréttarákvæði 3. gr. framangreinds samnings, að Ágúst var látinn halda vinnu en Antóníusi sagt upp, þar sem hann hafi sem atvinnubílstjóri átt forgangsrétt til vinnunnar um fram Ágúst, sem ekið hafi bifreið í eigu annars aðilja, og ekki orðið skrásettur eigandi hennar fyrr en 15. september f. á., en miða verði við skrásetningardag, er meta skal atvinnuréttindi samkvæmt nefndu samningsákvæði. Hefur stefnandi samkvæmt þessu gert þær dómkröfur í málinu, að Vegagerð ríkisins verði dæmt að greiða stefnanda vegna Antóníusar Jónssonar kr. 7196.00 eða aðra lægri fjárhæð í skaðabætur vegna brots á ákvæðum 3. gr. áðurnefnds samnings. Þá krefst stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi hefur krafizt sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Sýknukröfu sína byggir stefndi á því, að eignarhaldi Ágústs Sigurðssonar á bifreiðinni S 48 hafi verið svo farið, að hann hafi í raun og veru frá 1. júlí f. á. að telja átt sama rétt til vinnu hjá Vegagerð ríkisins samkvæmt 3. gr. greinds samnings og þeir bifreiðastjórar, sem aka eigin bifreiðum. Því enda þótt bifreiðin hafi ekki verið skráð á nafn Ágústs fyrr en 15. september, hafi hann fengið afsal fyrir henni þegar hinn 24. júlí, og samkvæmt því afsali hafi kaupin miðazt við 1. júlí f. á. Hafi verkstjóra vegagerðarinnar því verið frjálst frá þeim tíma, að taka í vinnu hvern sem var hinna þriggja bifreiðastjóra, er nefndir hafa verið. Hafi hann því í engu farið öðru vísi að en heimilt hafi verið samkvæmt 3. gr. samningsins og eigi stefnandi því engan rétt til bóta úr hendi sér.

Enda þótt eigendaskipti að bifreiðinni S 48 væru ekki tilkynnt til bifreiðaskrár fyrr en 15. september f. á., verður að telja, að Ágúst Sigurðsson hafi með afsalinu 24. júlí fengið rétt til bifreiðaaksturs samkv. 3. gr. samningsins til jafns við Antoníus og Einar. Var Vegagerðinni því rétt frá þeim degi, að velja til akstur við vegavinnu í Vopnafirði hvern þeirra þriggja bifreiðastjóra, sem um ræðir í máli þessu. Hinsvegar verður ekki talið, að afsalið 24. júlí geti komið Ágústi Sigurðssyni að haldi í þessu sambandi fyrir þann tíma, enda þótt kaup hans á bifreiðinni miðuðust við 1. júlí gagnvart seljanda hennar, Kaupfélagi Vopnafirðinga.

Af þessari niðurstöðu leiðir, að stefnandi þurfti ekki samkvæmt 3. gr. umrædds samnings að hlíta því, að Ágúst væri fyrir 24. júlí f. á tekinn í vinnu til aksturs með bifreiðina S 48, ef Antoníus Jónsson hafði ekki vinnu fyrir bifreið sína, S 15, þar sem slíkt var andstætt ákvæðum nefndrar greinar. Er stefndi skaðabótaskyldur gagnvart stefnanda fyrir það tjón, sem Antóníus hefur hlotið af þeirri ráðabreytni fyrirvarsmanna stefnda.

Samkvæmt gögnum málsins, hefur Antoníus orðið að þoka fyrir Ágústi í 10 daga á tímabilinu frá og með 7.—

24. júlí f. á. Er ekki leitt í ljós, að hann hafi fengið aðra vinnu þá daga. Þykja bætur honum til handa hæfilega ákveðnar kr. 118.80 á dag, eða alls kr. 1188.00. Vaxta hefur ekki verið krafizt og verða þeir því ekki dæmdir.

Eftir þessum úrslitum þykir rétt, að stefndi greiði stefnanda málskostnað, sem ákveðst kr. 600.00.

Dómsorð:

Stefndi, Vegagerð ríkisins, greiði stefnanda, Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkalýðsfélags Vopnafjarðar vegna Antóníusar Jónssonar, kr. 1188.00 og kr. 600.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Fimmtudaginn 2. júlí 1953.

Nr. 2/1953. **Alþýðusamband Íslands f. h. Verkamanna-
félags Akureyrarkaupstaðar vegna Torfa Vil-
hjálmssonar** (Egill Sigurgeirsson hrl.)
gegn
**Bæjarstjóra Akureyrarkaupstaðar
f. h. kaupstaðarins**
(Sveinbjörn Jónsson hrl.).

**Varadómari Benedikt Sigurjóns-
son í stað Ísleifs Árnasonar.**

Trúnaðarmenn, Vinnuveitandi ekki talinn brotlegur við 11. gr. laga nr. 80/1938, þótt hann léti vinnumiðlun koma til framkvæmda gagnvart trúnaðarmanni.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnum dags. 7. maí og 3. júní þ. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamannafélags Akureyrarkaupstaðar vegna Torfa Vilhjálmss-

sonar gegn bæjarstjóra Akureyrarkaupstaðar f. h. kaupstaðarins.

Dómkröfur stefnanda eru þessar:

1. a ð dæmt verði, að stefndi hafi gerzt brotlegur við 11. gr. laga nr. 80/1938 með því að láta trúnaðarmann Verkamannafélags Akureyrar, Torfa Vilhjálmsson, vikja úr vinnu eina og eina viku í senn á tímabilinu janúar—apríl 1952 og eina viku í janúar 1953.
2. a ð stefnda verði dæmd refsing fyrir brot á nefndu lagaákvæði.
3. a ð stefnda verði dæmt að greiða stefnanda kr. 3106.49 með 6% ársvöxtum frá 7. febr. 1953 til greiðsludags. Loks krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Torfi Vilhjálmsson, verkamaður á Akureyri, hefur frá því á árinu 1946 unnið sem verkamaður með tímakaupi í þjónustu Akureyrarkaupstaðar. Hann er félagsmaður í Verkamannafélagi Akureyrarkaupstaðar og hefur verið og er trúnaðarmaður félagsins á vinnustað sínum.

Mánuðina janúar til apríl 1952 tók Akureyrarkaupstaður upp vinnumiðlun vegna þess, að þá var þröngt um atvinnu og samskonar tilhögun var beitt í s.l. janúar. Sá Vinnumiðlunarnefnd kaupstaðarins um framkvæmd vinnumiðlunarinnar, og var hún með þeim hætti, að verkamenn voru látnir vikja úr vinnu viku og viku í senn. Vegna þessarar vinnumiðlunar var Torfi Vilhjálmsson látinn vikja úr vinnu um það bil 4 vikur samtals veturinn 1952 og nú eina viku í s.l. janúarmánuði.

Stjórn Verkamannafélagsins mótmælti því þegar í upphafi, að trúnaðarmaður þess, Torfi, þyrfti að hlíta því, að vikja úr vinnu vegna vinnumiðlunarinnar, en þeim mótmælum var ekki sinnt af hálfu forráðamanna kaupstaðarins. Höfðaði stefnandi þá mál þetta hér fyrir dómi, eftir að skaðabótamáli á hendur Akureyrarkaupstað út af þessum atriðum hafði verið vísað frá hinum almennu dómstólum.

Kröfur sínar í þessu máli styður stefnandi þeim rökum, að samkvæmt 11. gr. laga nr. 80/1938 hafi stefnda verið óheimilt að láta nefnda vinnumiðlun ná til Torfa Vilhjálmssonar, þar sem hann var trúnaðarmaður félags síns. Telur stefnandi, að samkvæmt tilvitnuðu lagaákvæði hafi Torfi sem trúnaðarmaður átt forgangsrétt til vinnu umfram aðra verkamenn. Hafi stefndi því gerzt brotlegur við nefnda 11. gr. laga nr. 80/1938 með því að láta hann víkja úr vinnunni. Þá heldur stefnandi því og fram máli sínu til stuðnings, að vinnumiðlunin eins og hún var framkvæmd, hafi leitt til þess, að verkamannafélagið hafi ekki átt neinn trúnaðarmann á vinnustað Torfa þá daga, sem hann vék úr vinnu, en slíkt sé andstætt ákvæðum laga nr. 80/1938. Telur stefnandi, að stefndi eigi af þessum sökum að sæta refsingu fyrir brot á 11. gr. þeirra laga og sé jafnframt skyldur til þess að bæta Torfa það fjártjón, sem hann hafi beðið við það að missa af vinnunni, en hann hafi verið atvinnulaus þann tíma, er vinnumiðlunin kom til framkvæmda gagnvart honum. Er fjártjón Torfa talið hafa numið kr. 3106.49, og svarar sú fjárhæð til þess kaups, sem Torfi mundi hafa fengið þann tíma, er vinnumiðlunin kom til framkvæmda gagnvart honum.

Stefndi hefur mótmælt því, að hann hafi gerzt brotlegur við 11. gr. laga nr. 80/1938 þótt hann léti vinnumiðlunina einnig ná til nefnds trúnaðarmanns, Torfa Vilhjálmssonar. Trúnaðarmaður þessi hafi ekki á nokkurn hátt verið látinn fara úr vinnu vegna starfa síns sem trúnaðarmaður og vinnumiðlunin hafi að öllu leyti verið framkvæmd með þeim hætti, að hvorki hafi hlutur trúnaðarmannsins né verkamannafélagsins á nokkurn hátt verið borinn fyrir borð. Geti því hvorki hann né félagið gert nokkrar kröfur á hendur sér út af umræddri vinnumiðlun.

Það er ágreiningslaust í máli þessu, að trúnaðarmannsstarfi Torfa Vilhjálmssonar hafi ekki á neinn hátt átt þátt í því, að hann var um stundarsakir látinn hætta vinnu, svo sem aðrir verkamenn, á því tímabili, sem vinnumiðlun var beitt, og því hefur ekki verið haldið fram, að hann hafi verið látinn þoka fyrir verkamönnum, sem voru bet-

ur settir eða honum jafnir um afkomu og starfslega aðstöðu. Ekki verður talið, að uppsögn Torfa þau skipti, sem vinnumiðlunin kom til framkvæmdar gagnvart honum, hafi verið með þeim hætti, að stéttarfélagi hans væri mein- að neyta þess réttar síns, að hafa trúnaðarmann á vinnustað Torfa þann tíma, er hans naut ekki við.

Þar sem svo stóð á, er nú var lýst, verður með visun til síðasta málsl. 11. gr. laga nr. 80/1938 ekki talið, að forráðamenn Akureyrarkaupstaðar hafi gerzt brotlegir við ákvæði nefndrar greinar, þótt oftnefnd vinnumiðlun væri eins og á stóð látin ná til Torfa Vilhjálmssonar. Ber því að sýkna stefnda bæði af refsí- og fjárkröfum stefnanda í máli þessu.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, bæjarstjóri Akureyrarkaupstaðar f. h. kaupstaðarins, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Alþýðusambands Íslands f. h. Verkamannafélags Akureyrarkaupstaðar vegna Torfa Vilhjálmssonar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Laugardaginn 31. október 1953.

Nr. 5/1953. **Alþýðusamband Íslands f. h. Verkakvennafélagsins Framtíðarinnar, Hafnarfirði**

(Egill Sigurgeirsson hrl.)

gegn

Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Vinnuveitendafélags Hafnarfjarðar og Garðahrepps vegna Jóns Gíslasonar

(Barði Friðriksson hdl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Kjarasamningar. Leyst úr ágreiningi um launagreiðslur og vinnustundafjölda.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu 7. þ. m. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkakvennafélagsins Framtíðarinnar í Hafnarfirði gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Vinnuveitendafélags Hafnarfjarðar og Garðahrepps vegna Jóns Gíslasonar útgerðarmanns í Hafnarfirði.

Málavextir eru þessir:

Samkvæmt 3. gr. kjarasamnings, dags. 25. maí 1951, milli Verkakvennafélagsins Framtíðarinnar í Hafnarfirði og vinnuveitenda í Hafnarfirði, er svo um samið, að á tímabilinu frá 1. maí til 30. september skuli dagvinnu lokið kl. 12 á hádegi á laugardögum, en heimilt sé að hefja vinnu kl. 7.30 árdegis á þessu sama tímabili og skuli sú vinna greidd venjulegu dagvinnukaupi. Jafnframt er svo um samið, að vinna, sem unnin er eftir hádegi á laugardögum á nefndu tímabili, skuli greidd með helgidagakaupi. En samkvæmt 1. gr. sama samnings er almennur vinnudagur frá kl. 8—17. Fastir matmálstímar í allri vinnu eru kl. 12—13 og kl. 19—20, og kaffitími frá kl. 9—9.30 og kl. 15—15.30. Sé unnið á þessum tímum, skal greiða tvöfalt dagvinnukaup.

Stefnandi kveður, að einstöku atvinnurekendur í Hafnarfirði noti heimild 3. gr. nefnds kjarasamnings til þess að hefja

vinnu kl. 7.30 að morgni á tímabilinu frá 1. maí til 30. september, þar á meðal Jón Gislason útgerðarmaður og ljúki vinnu hjá honum kl. 12 á hádegi á laugardögum. Hins vegar greiði hann aðeins fyrir 47 klst. vinnuviku. Þetta telur stefnandi vera rangt. Heldur hann því fram, að með því að vinna $\frac{1}{2}$ stundar næturvinnu, þ. e. frá kl. 7.30 til 8 árdegis 6 daga vikunnar, hafi verkakonurnar öðlzt rétt til kaups fyrir 48 vinnustundir, þegar þær hafa unnið venjulegan vinnutíma alla daga vikunnar. Verkakonurnar séu með þessu fyrirkomulagi að vinna af sér síðari hluta laugardagsins og eigi því einskis að missa í kaupi, þó vikulegar vinnustundir með þessu fyrirkomulagi verði að vísu ekki nema 47. Sú regla hafi líka alltaf gilt hjá atvinnurekendum í Hafnarfirði, að greitt væri fyrir 48 stundir umrætt tímabil, þó ekki væri unnið nema 47, þar til Jón Gislason hafi í lok s.l. maímánaðar tekið upp þá reglu að greiða aðeins fyrir 47 klst. Þetta telur stefnandi rangan skilning á 3. gr. framangreinds kjarasamnings, enda sé 48 stunda vinnuvika grundvallaratriði í samningum verkamanna og atvinnurekenda.

Samkvæmt þessari skoðun sinni gerir stefnandi þær dómkröfur í málinu, að dæmt verði, að skilja beri ákvæði 3. gr. nefnds kjarasamnings frá 25. maí 1952 svo, að verkakonur hafi öðlzt rétt til kaups fyrir 48 dagvinnustundir kl. 12 á laugardögum tímabilið frá 1. maí til 30. september, enda hafi þær byrjað vinnu kl. 7.30 árdegis alla daga vikunnar og unnið til kl. 5 síðdegis aðra daga en laugardaga. Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi hefur krafizt sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins. Mótmælir hann því, að skýra beri 3. gr. oftnefnds kjarasamnings á þann veg, er stefnandi heldur fram, og heldur því fram, að samningurinn feli ekki í sér nein ákvæði, er skyldi atvinnurekendur til þess að greiða kaup fyrir 48 stundir, þegar ekki er unnið nema 47 stundir á tímabilinu frá 1. maí til 30. september.

Það mun að vísu almennast í kjarasamningum verkfólks og vinnuveitenda, að miðað sé við 48 dagvinnustundir vikulega, og til þess bendir það upphafsákvæði 1. gr. kjara-

samnings þess, er hér ræðir um, þar sem segir, að almennur vinnudagur sé frá kl. 8—17. Hinsvegar eru ákvæði 3. gr. um dagvinnuna á tímabilinu 1. maí til 30. september með þeim hætti, að ekki verður talið, að þau feli í sér skyldu fyrir atvinnurekendur til þess að greiða á nefndu tímabili 48 stunda dagvinnukaup fyrir 47 stunda vinnu. Ekki hafa heldur komið fram sannanir fyrir því, að það hafi verið forsenda af hálfu verkakvinnafélagsins, er samningar voru gerðir, að gegn 3 stunda vikulegri vinnu á tímabilinu kl. 7.30—8 árdegis skyldi koma greiðsla fyrir 4 dagvinnustundir, þrátt fyrir það skýlausa ákvæði 3. gr., að þessi vinna skyldi greiðast venjulegu dagvinnukaupi.

Af hálfu stefnanda hefur því verið haldið fram, að það hafi undanfarin ár verið föst venja hjá vinnuveitendum í Hafnarfirði að greiða kaup fyrir 48 stundir, er svo stóð á, sem um ræðir í máli þessu, og að Jón Gíslason hafi fyrst breytt út af þeirri reglu í s.l. maí eða júní. Gegn eindregnum mótmælum stefnda verður ekki talið, að gögn hafi komið fram fyrir því, að svo algild regla hafi ríkt um framkvæmd þessa atriðis í Hafnarfirði, að skylda stefnda til kaupgreiðslu með þeim hætti, er stefnandi heldur fram, verði byggð á venju. Er því ekki hægt að taka til greina þá kröfu stefnanda, að 3. gr. kjarasamningsins verði skýrð á þá leið, sem hann hefur krafizt. Hins vegar þykir sýnt, að þegar vinnu lýkur kl. 12 á laugardögum á tímabilinu frá 1. maí til 30. september og vinna hefur hafizt kl. 7.30 alla daga vikunnar og skilyrði til greiðslu fulls dagvinnukaups alla daga vikunnar eru fyrir hendi, þá eigi verkakonur rétt til 12 vikulegra kaffitíma samkvæmt 1. gr. samningsins. Af þessu leiðir, að ef fullnægt er framangreindum skilyrðum, hafa verkakonur þegar unnið sem svarar síðari laugardagskaffitímanum. Eiga þær þá rétt til $\frac{1}{2}$ stundar aukakaups samkvæmt ákvæðum 1. gr. samningsins og eiga því í vikulok að fá kaup fyrir $47\frac{1}{2}$ dagvinnustund.

Eftir þessum úrslitum þykir rétt, að stefndi greiði stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 600.00.

Dómsorð:

Þegar vinna hjá stefnda, Jóni Gíslasyni, hefst kl. 7.30 árdegis alla daga vikunnar og lýkur kl. 12 á hádegi á laugardegi og vinna aðra daga vikunnar hefur verið með þeim hætti, að skylt er að greiða fulla dagvinnutíma, ber honum í vikulok að greiða félagskonum í Verkakvinnafélaginu Framtíðinni 47½ stundar dagvinnukaup.

Stefndi, Vinnuveitendasamband Íslands f. h. Vinnuveitendafélags Hafnarfjarðar og Garðahrepps vegna Jóns Gíslasonar greiði stefnda, Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkakvinnafélagsins Framtíðarinnar, Hafnarfirði, kr. 600.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Sératkvæði Helga Hannessonar.

Í samningum allmargra stéttarféлага, einkum þeirra fjölmennustu, er ákvæði um sérstaka tilhögun vinnu yfir sumartímann, þar sem svo er ákveðið, að vinnu skuli lokið um hádegi á laugardögum.

Orðalag þessa ákvæðis mun ekki vera nákvæmlega eins í öllum samningunum en merkja, að fullri vinnuviku skuli lokið yfir þetta tímabil frá hádegi á laugardögum, enda muni vinna hafin fyrr að morgni dag hvern á þessu tímabili. Reglan mun sú, að greiðsla vinnulauna fyrir fulla vinnuviku sé yfir þetta tímabil hin sama og á öðrum tímum árs, þ. e. að greiddar eru 48 dagvinnustundir.

Í samningum Verkakvinnafélagsins Framtíðin í Hafnarfirði við atvinnurekendur þar, eru skýr ákvæði um sérstakan sumarvinnutíma frá 1. maí til 30. sept. ár hvert.

Það liggur í augum uppi, að tilgangur þessa ákvæðis í samningum félagsins á ekki að þýða minna kaup fyrir vinnuvíkuna yfir þetta tímabil en aðra tíma árs, enda hefur komið fram undir rekstri málsins, að ýmsir atvinnurekendur í Hafnarfirði hafa greitt og greiða konum fyrir slíka vinnuviku 48 stundir, eins og þeir greiða körlum.

Ennfremur hefur það upplýstst við rekstur málsins, að stefndi hefur greitt vinnuvíkuna þannig allt fram í s.l. maímánuð.

Með tilliti til þess að ég lít svo á, að á þessu tímabili sé fullri vinnuviku lokið um hádegi á laugardag, tel ég að taka beri dómkröfur stefnanda til greina, og er dómsorð mitt samkvæmt því þannig:

Því dæmist rétt vera:

Stefndi, Vinnuveitendasamband Íslands f. h. Vinnuveitendafélags Hafnarfjarðar og Garðahrepps vegna Jóns Gíslasonar útgerðarmanns í Hafnarfirði, skal á tímabilinu 1. maí til 30.

sept skyldur til að greiða verkakönunum, er vinna fulla vinnuviku, þ.e. frá kl. 7.30 f.h. til 5 síðdegis nema laugardaga, þá til kl. 12 á hádegis, kaup fyrir 48 dagvinnustundir.

Fimmtudaginn 12. nóvember 1953.

Nr. 8/1952. **Alpýðusamband Íslands f. h. Verklýðsfélags Akraness vegna skipverja á m/b Keili, Ak 92**
(Egill Sigurgeirsson hrl.).
gegn
Landssambandi íslenzkra útvegsmanna vegna Haralds Böðvarssonar & Co.
(Gunnar Þorsteinsson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Fiskveiðar: Skorið úr ágreiningi um rétt sjómanna til kauptryggingar.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu 3. nóvember f. á. af Alpýðusambandi Íslands f. h. Verklýðsfélags Akraness vegna skipverja á m/b Keili, Ak 92, gegn Landsambandi íslenzkra útvegsmanna vegna Haralds Böðvarssonar & Co.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að dæmt verði, að stefnda sé skylt að greiða skipverjunum Hauki Ólafssyni, Jóni Pálsyni, Ingimundi Leifssyni, Reyni Halldórssyni og Þórði Guðmundssyni, er voru skipverjar á m/b Keili Ak 92, í október 1951, kauptryggingu samkvæmt 9. gr. kjarasamnings frá 10. júní 1949, dagana 5.—18. október 1951, að báðum meðtöldum. Auk þess krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Hinn 10. júní 1949 var undirritaður kjarasamningur milli

Verklýðsfélags Akraness og fleiri stéttarfélaga annars vegar og Útvegsmannafélags Akraness og fleiri útvegsmannafélaga hins vegar um kaup og kjör við sildveiðar. Í 2. gr. samnings þessa segir, hvaða kjör skuli gilda á sildveiðum með herpinót, en í 4. gr. hans eru ákvæði um það, hver kjörin séu á sildveiðum með hringnót. Samningur þessi geymir einnig ákvæði um kjör á sildveiðum og reknetjum, en um þær veiðar gildir sérstakur samningur milli Verklýðsfélags Akraness og Útvegsmannafélags Akraness, dags. 29. maí 1951. Samkvæmt framangreindum samningsákvæðum gilda þannig mismunandi kjör eftir því, hvort veiðar eru stundaðar með herpinót, hringnót eða reknetjum.

Í 9. gr. samningsins frá 10. júní 1949 eru ákvæði um það, að útgerðarmaður tryggi skipverjum mánaðarlega greiðslu á tiltekinni fjárhæð frá lögskráningardegi til afskráningardags. Samskonar ákvæði geymir 3. gr. samningsins frá 29. maí 1951, en trygging samkvæmt þeim samningi er nokkru lægri en samkvæmt 9. gr. samningsins frá 10. júní 1949.

Hinn 16. ágúst 1951 var lögskráð á vélbátinn Keili Ak 92, eign firmans Haralds Böðvarssonar & Co. Hóf hann þá sildarveiðar með reknetjum og stóðu þær veiðar til 4. október sama árs. En þann dag var báturinn dreginn upp í „slipp“ á Akranesi. Voru netin tekin úr honum og ný fisksjá sett í hann. Hinn 7. s. m. var báturinn settur á flot aftur. Var þá tekin hringnót um borð. Var ætlunin að gera um skeið tilraunir til sildveiða með hringnót án þess að nótabátur væri jafnframt notaður, eins og tíðkast við veiðar með nefndu veiðitæki. Þessar tilraunir stóðu yfir til 25. október, en var þá hætt og reknetjaveiðar teknar upp af nýju. Stóðu þær yfir til 19. nóvember 1951, en þá var hætt veiðum og skipverjar afskráðir. Höfðu þeir allir, að tveimur undanskildum, verið á bátum allan tímann frá 16. ágúst og ekki afskráðir á því tímabili. Meðan hringnótaveiðarnar stóðu yfir, voru miklar ógæftir. Gáfust því fá tækifæri til þess að reyna hringnótina og mun lítið sem ekkert hafa veiðzt í hana. Var þessum veiðum, eins og áður var greint, því hætt þann 25. október.

Ágreiningsefni máls þessa er það, við hvaða kjör skipverjar Keilis hafi átt að búa meðan á hringnótaveiðum stóð.

Af hálfu stefnda er því haldið fram, að hér hafi verið um tilraun að ræða. Notuð hafi verið nokkuð önnur gerð hringnótar en venjulegt sé og nótabátur ekki hafður við veiðarnar. Heldur hann því fram, að samið hafi verið um það við skipverja í upphafi hringnótaveiðanna, að þeir fengju ekki minna en meðalhlut miðað við reknetjaveiðar á þessum tíma. Hins vegar kveðst hann, er í ljós kom, að veiðarnar gengu illa, hafa samkvæmt beiðni skipverja fallt á að greiða þeim kauptryggingu samkvæmt hringnótasamningnum dagana 19.—25. október, þar sem hann hafi haft sérstakan áhuga á því, að reyna nefndar hringnótaveiðar til hlítar. Gerði stefndi skipverjum reikningsskil, er afskráð var 19. nóvember 1951, með þeim hætti, að reknetjasamningurinn var lagður til grundvallar fyrir allt tímabilið frá 16. ágúst til 19. nóvember, eins og reknetjaveiðar hefðu staðið yfir óslitið allan tímann. Þar að auki fengu skipverjar hringnótarkauptryggingu fyrir dagana 19. til 25. október.

Stefnandi heldur því hins vegar fram, að reknetjaveiði m/b Keilis, sem hófst 16. ágúst, hafi lokið 4. október, þegar báturinn var tekinn upp í „slipp“ og skipt var um veiðitæki. Telur hann, að þá hafi byrjað nýtt veiðitímabil, er ákvæði hring- og herpinótarsamningsins frá 10. júní 1949 eigi við um. Hafi það staðið til 25. október, er hringnótaveiðunum lauk. Hann neitar eindregið þeirri staðhæfingu stefnda, að gerður hafi verið sérstakur samningur við skipverja um hringnótaveiðarnar, er þær hófust. Hins vegar hafi þeir, er í ljós kom, að stefndi ætlaði ekki að fylgja ákvæðum samningsins frá 10. júní 1949 um sildveiðar með hringnót, farið á fund framkvæmdarstjóra stefnda hinn 18. október 1951 og hann þá fallt á að greiða skipverjum kauptryggingu samkvæmt ákvæðum 9. gr. oft nefnds samnings frá 10. júní 1949, allan tímann meðan hringnótin var notuð. Stefndi hafi þrátt fyrir þetta aðeins greitt skipverjum kauptryggingu fyrir dagana 19.—25. október, og er því krafist viðurkenningar á því, að honum sé einnig skylt

að greiða sömu kauptryggingu frá 5.—18. október 1951 til þeirra skipverja, sem nafngreindir eru í framangreindri dómkröfu stefnanda.

Eins og að framan greinir, eru í samningum aðilja ákvæði um mismunandi kjör við sildveiðar eftir því, hvaða veiðitæki er notað. Og 5. gr. samningsins frá 10. júní 1949, geymir t. d. ákvæði um það, ef skip, sem hefur stundað herpi- eða hringnótaveiðar, tekur upp reknetjaveiðar á veiðitímanum. Þegar litið er til þessara samningsákvæða, verður að telja, að ákvæði sildveiðisamningsins frá 10. júní 1949 um veiðar með hringnót hafi átt að gilda að því er varðaði kjör skipverja á m/b Keili, er hann hóf veiðar með hringnót hinn 7. október f. á., eftir að hann hafði þá verið tekinn upp í „slipp“ og algerlega skipt um veiðitæki. Áttu skipverjar því, er ekkert aflaðizt, rétt til kauptryggingar samkvæmt ákvæðum 9. gr. þess samnings meðan hringnótin var notuð við veiðarnar, ef ekki var um annað samið sérstaklega. Skiptir ekki hér máli, þótt ekki væri notaður nótabátur við veiðar þessar, þar sem hér var að öðru leyti að ræða um sildveiðar með hringnót. Ekki er gegn mót-mælum stefnanda sannað, að samið hafi verið við skipverja þá, er í þessu máli greinir, um önnur kjör en þau, sem nefndur samningur áskilur sjómönnum, sbr. hér og 7. gr. laga nr. 80/1938. Ber því að taka dómkröfur stefnanda til greina, þó svo, að nefndum skipverjum m/b Keilis verður aðeins dæmd kauptrygging samkvæmt 9. gr. oftnefnds samnings frá 10. júní 1949 frá og með 7. október 1951, en þann dag verður samkvæmt gögnum málsins að telja, að hringnótaveiðin hafi byrjað.

Eftir þessum úrslitum ber að dæma stefnda til þess að greiða stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 1000.00.

Dómsorð:

Stefnda, Haraldi Böðvarssyni & Co., er skylt að greiða Hauki Ólafssyni, Jóni Pálssyni, Ingimundi Leifssyni, Reyni Halldórssyni og Þórði Guðmundssyni, er voru skipverjar á m/b Keili Ak 92 dagana 7.—18. október 1951,

kauptryggingu nefnda daga, að báðum meðtöldum, samkvæmt ákvæðum 9. gr. framangreinds kjarasamnings frá 10. júní 1949.

Stefndi, Landssamband islenzkra útvegsmanna vegna Haralds Böðvarssonar & Co., greiði stefnanda, Alþýðusambandi Íslands f. h. Verklýðsfélags Akraness vegna skipverja á m/b Keili, Ak 92, kr. 1000.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Fimmtudaginn 26. nóvember 1953.

Nr. 6/1953. **Alþýðusamband Íslands f. h. Vörubílstjórafélagssins Þróttar** (Egill Sigurgeirsson hrl.)
gegn

Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. firmans Benedikts og Gissurar
(Björgvin Sigurðsson hdl.).

Varadómari Benedikt Sigurjónsson í stað Ísleifs Árnasonar.

Forgangsréttur. Atvinnurekandi talinn hafa brotið forgangsrettarákvæði kjarasamnings með því að semja við annan atvinnurekanda um flutninga á rauðamöl.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 8. f. m. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Vörubílstjórafélagssins Þróttar í Reykjavík gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. firmans Benedikts og Gissurar.

Með verkamningi, dags. 17. júlí þ. á., tók firmað Benedikt og Gissur að sér að byggja smurningsoliugeymslu fyrir Oliuverzlun Íslands h.f. á Kletti í Reykjavík fyrir tiltekið verð. Meðal annars skyldu verktakar ganga frá grunni hússins. Hinn 1. október þ. á. gerði verktakinn, firmað Benedikt og Gissur, samning við Pétur Snæland h.f. Samkvæmt samningi

Þessum skyldi hlutafélagið jafna grunn oliugeymslunnar og setja því næst 15 cm. lag af rauðamöl í hann. Þar á ofan átti að koma 20 cm. grjótlag og síðan skyldi fyllt eftir þörfum með rauðamöl, þ. e. yfirborð grjótsins jafnað. Hlutafélagið skyldi hafa lokið verkinu innan 10 daga frá undirskrift sammingsins og var umsamið endurgjald fyrir vinnu og efni kr. 20.000.00, en sú fjárhæð var aðeins litill hluti þess endurgjalds, sem firmað Benedikt og Gissur skyldi fá fyrir allt verkið.

Þá var enn ákvæði í samningnum þess efnis, að ef firmað Benedikt og Gissur sæi fram á, að verkinu yrði ekki lokið innan tilskilins tíma, væri því heimilt að bæta við bilum (til flutninganna) eftir þörfum á kostnað hlutafélagsins.

Hinn 4. október s.l. hafði hlutafélagið lokið við að jafna grunninn. Flutt hafði verið í hann 15 cm rauðamalarlagið og byrjað var á grjóthlutningunum, en þá óskaði Oliuverzlun Íslands h.f. eftir því, að grunnurinn yrði eingöngu fylltur með rauðamöl. Féllst verktakinn á þá tilhögun og einnig viðsemjandi hans, Pétur Snæland h/f, enda auðveldaði þetta framkvæmd verksins. Flutti hlutafélagið þá rauðamöl í grunninn í stað grjóts þess, sem um hafði verið samið. Var hún öll fengin í gryfjum Reykjavíkurbæjar í Rauðhólum, en lítið eitt af grjóti, sem flutt var í grunninn, mun hlutafélagið hafa fengið í grjótnámi Reykjavíkurbæjar við Elliðaár. Við flutninga þessa notaði hlutafélagið að nokkru flutningatæki, sem það átti sjálft, en auk þess fékk það vörubifreiðar frá vörubílstöðinni Þrótti til flutninganna, og er talið, að þær hafi flutt rúmlega $\frac{2}{3}$ hluta þess magns, sem sett var í grunninn.

Firmað Benedikt og Gissur er félagi í Vinnuveitendasambandi Íslands. Hins vegar er Pétur Snæland h.f. ekki í Vinnuveitendasambandinu. Milli sambandsins og Vörubílstjórafélagsins Þróttar er í gildi kjarasamningur, dags. 24. apríl 1949, með síðari breytingum nokkrum að vísu. Er 3. gr. sammings þessa svohljóðandi:

„Vinnuveitendasamband Íslands skuldbindur sig til að láta fullgilda meðlimi „Þróttar“ hafa forgangsrétt til bifreiðaleigu og alla flutninga með bifreiðum, handa félagsmönnum Vinnuveitendasambandsins á félagssvæði „Þróttar“ og öll-

um akstri út af því svæði, en það er lögsagnarumdæmi Reykjavíkur, Kópavogshreppur og Seltjarnarneshreppur. Meðlimir Vinnuveitendasambandsins hafa ávallt frjálst val um það, hvaða meðlimi „Próttar“ þeir taka til vinnu. Félagsmönnum Vinnuveitendasambandsins skal þó heimilt að nota eigin bifreiðar í eigin þjónustu, þar sem vinnuveitandinn á bæði bifreiðina og vöruna, sem flutt er, og reiknar sér ekkert sérstakt gjald fyrir flutninginn.

Enn fremur skal heildverzlunum og öðrum þeim, sem hafa það að atvinnu að kaupa vörur eða selja, svo og viðgerðarverkstæðum, verksmiðjum og útgerðarmönnum heimilt að aka á eigin bifreiðum vörum, sem heyra beint undir atvinnurekstur þeirra, og byggingameisturum að nota vikabíla við atvinnurekstur sinn, til flutninga á hlaspunga allt að einu tonni.

Loks skal skipafélögum og skipaafgreiðslum heimilt að nota þá tölu flutningatækja, sem þau nú eiga, til vöruflutninga á milli skipa og vöruheimsloka innan lögsagnarumdæmis Reykjavíkur...“

Í yfirlýsingu stjórnar Vörubílstjórafélagsins Próttar dagsettri sama dag segir svo:

„Í framhaldi af samningi milli Vinnuveitendasambands Íslands og Vörubílstjórafélagsins „Próttar“ gerðum í dag, lýsum vér yfir, að vér teljum heimilt að verktakar í byggingariðnaði flytji allar vörur, sem eru hluti af verkinu, sem tekið er í ákvæðisvinnu, enda sé flutningurinn ekki aðalhluti verksins“.

Samkvæmt framangreindum samningi við Benedikt og Gissur hóf hlutafélagið Pétur Snæland rauðamalarflutninga þegar hinn 1. október og notaði þá strax að einhverju leyti eigin bifreiðar. Framkvæmdastjóri Vörubílastöðvarinnar Próttar fékk vitneskju um þetta. Snéri hann sér þá strax til forráðamanna firmans Benedikts og Gissurar og mótmælti notkun hlutafélagsins á eigin bifreiðum sem broti á framangreindri 3. gr. kjarasamnings Vinnuveitendasambandsins og Vörubílstjórafélagsins. Næsta dag ræddi hann við framkvæmdastjóra Vinnuveitendasambandsins, en þar sem þeir urðu ekki sammála um það, hvernig skilja bæri nefnt samn-

ingsákvæði, höfðaði stefnandi mál þetta. Eru dómkröfur hans þær, að dæmt verði að stefndi, firmað Benedikt og Gissur, hafi brotið 3. gr. framangreinds kjarasamnings, dags. 24. apríl 1949, og að firmað verði dæmt skaðabótaskylt gagnvart stefnanda. Þá krefst hann og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Stefnandi byggir dómkröfur sínar á þeim sjónarmiðum, að framangreindur samningur firmans Benedikts og Gissurar og Péturs Snælands h.f. sé í meginatriðum, eða að 9/10 hlutum samningur um flutninga, enda hafi sú orðið raun á i framkvæmd, að allt efni, sem hlutafélagið flutti, hafi verið rauðamöl og lítils háttar grjót, hvort tveggja fengið í malar-gryfjum Reykjavíkurbæjar. Heldur stefnandi því fram, að samningur um þess konar flutninga sé óheimill samkvæmt forgangsréttindarákvæði 3. gr. núgildandi kjarasamnings, sem veiti félagsmönnum Þróttar tvímælalaust forgangsrétt til slíkra flutninga. Staðhæfir hann, að firmanu Benedikt og Gissuri hafi sjálfu verið óheimilt að framkvæma umrædda flutninga með eigin bifreiðum og þá því síður heimilt að fá þá í hendur aðilja, sem ekki var bundinn forgangsréttarákvæðinu, án þess að gera áskilnað um forgangsrétt Þróttarmanna. Samkvæmt þessari skoðun telur stefnandi, að stefnda sé skylt að bæta Þrótti það tjón, sem félagsmenn þess félags hafi beðið við það, að verða af nefndum akstri og er krafa hans um viðurkenningu á skaðabótaskyldu stefnda á því byggð.

Stefndi hefur mótmælt því, að samningur hans við Pétur Snæland h/f sé andstæður ákvæðum 3. gr. kjarasamningsins. Kveður hann, að þegar samningurinn við hlutafélagið var gerður hinn 1. október 1953 hafi verið til þess ætlazt, að fært yrði í grunn oliugeymslustöðvarinnar það magn af grjóti, sem síðast nefndur samningur gerir ráð fyrir. Gert hafi verið ráð fyrir því, að afla þyrfti þess utanbæjar og því eðlilegt að nota til öflunar þess önnur tæki en venjulegar vörubifreiðar. Slík tæki hafi hlutafélagið átt. Samningurinn við það hafi verið verksamningur, en slíkan samning hafi sér

verið heimilt að gera, þrátt fyrir forgangsréttarákvæði kjarasamningsins. Nú hafi hins vegar samkvæmt ósk Óliuverzlunar Íslands h/f verið horfið frá því fyrirkomulagi, sem gert var ráð fyrir í verksamningnum frá 1. október og rauðamöl notuð í stað grjóts. Þessari breytingu kveðst stefndi hafa orðið að hlita. Hún hafi hins vegar ekki verið gerð fyrr en liðinn var hartnær hálfur sá tími, sem hlutafélagið hafði til efnda á samningnum. Heldur stefndi því fram, að þrátt fyrir þessa breytingu verði hann ekki sakaður um brot á 3. gr. oftnefnds kjarasamnings. Staðhæfir hann, að sér hefði þrátt fyrir ákvæði nefndrar greinar verið heimilt að aka öllu efni í grunninn með eigin bifreiðum og þá einnig að gera verksamning um það við aðra. Komi því ekki til álita, að hann hafi á nokkurn hátt orðið skaðabótaskyldur gagnvart stefnanda.

Eins og máli þessu er háttað þykir ekki ástæða til að taka afstöðu til þess atriðis, hvort firmanu Benedikt og Gissuri hafi í upphafi verið rétt og heimilt þrátt fyrir ákvæði 3. gr. kjarasamningsins að gera við Pétur Snæland h.f. framangreindan verksamning, sem fjallaði um vinnu, efniskaup og flutninga, án þess að áskilja félagsmönnum Þróttar þann akstur, sem eðlilegt væri að bifreiðar þeirra leystu af hendi.

Í málinu er fram komið, að Óliuverzlun Íslands h.f. gat einhliða breytt ákvæðum verksamnings þess félags og firmans Benedikts og Gissurar um efnisnotkun og annað. Eftir að Óliuverzlun Íslands h/f hafði þann 4. október s.l. ákveðið, að eingöngu skyldi notuð rauðamöl í grunn oliugeymsluhússins, í stað rauðamalar og grjóts eins og upphaflega var um samið, breyttist grundvöllur verksamnings firmans Benedikts og Gissurar við Pétur Snæland h.f. að verulegu leyti, og þeir virðast hafa breytt samningum sínum í samræmi við það. Þá varð hlutverk Péturs Snælands h.f. í meginatriðum í framkvæmdinni aðeins það, að flytja í grunn oliugeymsluhússins rauðamöl úr gryfjum Reykjavíkurbæjar, stað, þar sem almenningur gat fengið slíkt efni fyrir fast og fyrirfram vitað verð, komið á ökutækið.

Þegar öll þessi atriði eru virt, verður að telja að það hafi verið andstætt ákvæðum 3. gr. kjarasamningsins frá 24. apríl

1949, að firmað Benedikt og Gissur lét hlutafélagið Pétur Snæland, sem hvorki er félagi í Vinnuveitendasambandi Íslands né, svo vitað sé, bundið hliðstæðum samningsákvæðum, flytja rauðamöl þá, sem um ræðir í málinu, án þess að gera áskilnað um það, að félagsmenn Þróttar sætu fyrir um þá flutninga, sem þeir ættu forgangsrétt til samkvæmt ákvæðum 3. gr. nefnds kjarasamnings, enda verður ekki talið, að réttur firmans sjálfs til umræddra flutninga með eigin bifreiðum skipti hér nokkru máli.

Samkvæmt þessu ber firmað Benedikt og Gissur fébótaábyrgð á því tjóni, sem framangreind ráðstöfun flutninganna kann að hafa valdið félagsmönnum Þróttar.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Framangreind ráðstöfun firmans Benedikts og Gissurar á flutningum þeim, sem um ræðir í málinu, var andstæð ákvæðum 3. gr. kjarasamnings málsaðilja, dags. 24. apríl 1949, og er firmað fébótaskyrt gagnvart vörubílstjórafélaginu Þrótti vegna tjóns, sem félagsmenn þess kunna að hafa beðið hennar vegna.

Málskostnaður fellur niður.

Sératkvæði Einars B. Guðmundssonar.

Firmað Benedikt og Gissur hefur lýst því, að samningur sá, er það gerði hinn 1. október 1953 við Pétur Snæland, hafi verið nauðsynlegur til þess að tryggja framkvæmd verksamnings þess, er firmað gerði við Oliuverzlun Íslands h.f. hinn 17. júlí 1953. Þykir verða að leggja fullan trúnað á þessa skýrslu firmans, enda ekkert fram komið í málinu, er bendi til þess, að það hafi ætlað sér eða viljað sniðganga forgangsrétt meðlima Vörubílstjórafélagsins Þróttar til bifreiðaaksturs. Samkvæmt verksamningi Oliuverzlunar Íslands og firmans Benedikts og Gissurar var firmanu skyrt að verða við ósk Oliuverzlunarinnar um þá breytingu á verksamningnum, er fram kemur í bréfi Oliuverzlunarinnar 5. október 1953. Verður ekki talið, að firmað Benedikt og Gissur hafi með því að láta Pétur Snæland halda áfram störfum þeim, er hann var byrjaður að framkvæma, brotið áminnt forgangsréttarákvæði Vörubílstjórafélagsins Þróttar, og þykir því rétt að sýkna í málinu. Hins vegar þykir rétt að málskostnaður falli niður.

Mánudaginn 31. maí 1954.

Nr. 1/1954. **Sigurgísli Eyjólfsson**
(Gunnar Þorsteinsson hrl.)
gegn
**Alþýðusambandi Íslands f. h. Vörubílstjóra-
félagsins Þróttar** (Egill Sigurgeirsson hrl.).

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
dómendur.**

Bífreiðarstjórar. Vörubílstjórafélagi talið skylt að veita vörubífreiðarstjóra inngöngu í félagið, en sýknað af þeirri kröfu hans, að það veitti honum einnig afgreiðsluréttindi á afgreiðslustöð félagsins.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 2. f. m. af Sigurgísla Eyjólfssyni, Eggjaveg 3, Smálöndum, Reykjavík gegn Alþýðusambandi Íslands f. h. Vörubílstjórafélagsins Þróttar, Reykjavík. Eru dómkröfur stefnanda þær, að stefnda verði dæmt skylt að veita stefnanda félagsréttindi í Vörubílstjórafélaginu Þrótti, þar með talin afgreiðsluréttindi á vörubílastöð félagsins, enda fullnægi stefnandi skilyrðum 20. og 21. gr. samþykktu félagsins. Þá krefst stefnandi og málskostnaður úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst aðallega sýknu af öllum kröfum stefnanda, en til vara, að hann verði sýknaður af kröfu stefnanda um afgreiðsluréttindi á vörubílastöð stefnda. Þá krefst hann og málskostnaðar úr hendi stefnanda eftir mati dómsins.

Tildrög málsins og málavextir eru þessir:

Róbert Lárusson bífreiðarstjóri, Reykjavík, átti vöruflutningabífreiðina R 1894. Hafði hann um alllangan tíma stundað bífreiðaakstur. Hann var félagsmaður í Vörubílstjórafélaginu Þrótti og hafði afgreiðsluréttindi og afgreiðslu fyrir bífreið sína á bífreiðastöð félagsins. Í byrjun s.l. febrúar-mánaðar ákvað Róbert, af heilsufarsástæðum, að leggja niður bífreiðaakstur. Hinn 4. s. m. ritaði hann stjórn Þróttar og tjáði henni ástæður sínar, og fór þess á leit, að honum

yrði leyft að selja bifreið sína, R 1894, með stöðvarréttindum, þannig að sá, sem keypti hana, mætti greiða sér endurgjald fyrir nefnd réttindi og kæmi síðan í stað Róberts á stöðina. Áður en Róbert ritaði nefnda beiðni, seldi hann stefnanda máls þessa framangreinda bifreið sína. Er afsalið fyrir bifreiðinni dagsett 1. febr. þ. á., og var hún skráð á nafn stefnanda þann dag. Hinn 15. febrúar tilkynnti stefnandi (Sigurgisli) stjórn stefnda kaup þessi og óskaði þess að fá að halda „stöðvarplássi bifreiðarinnar við vörubilastöðina Þrótt“. Á fundi sínum 24. febr. tók stjórn Þróttar þá ákvörðun, að ekki væri nægt að verða við þessari beiðni, þar sem slíkt væri ekki heimilt samkvæmt lögum félagsins. Með bréfi dags. 1. marz s.l. sótti stefnandi um það, að verða fullgildur félagsmaður í Þrótti, en þeirri beiðni var synjað af stjórn Þróttar 15. s. m.

Stefnandi byggir dómröfur sínar á þeim grundvelli, að þar sem hann fullnægi þeim inntökuskilyrðum, sem sett séu í samþykktum Þróttar, sé stjórn þess félags skylt samkvæmt ákvæðum 2. gr. laga nr. 80/1938 um stéttarfélög og vinnudeilur og veita sér félagsréttindi, enda greiði hann tilskilin inntökugjöld. Hann bendir og á það, að bifreið sín, R 1894, hafi, áður en hann eignaðist hana, notið afgreiðslu frá vörubilastöð Þróttar og sé hér því um áframhaldandi afgreiðslu sömu bifreiðar að ræða.

Stefndi heldur því hins vegar fram, að honum sé óheimilt að veita stefnanda afgreiðsluréttindi fyrir bifreið á vörubilastöð félagsins. Er sú staðhæfing hans studd þeim rökum, að bæjarstjórn Reykjavíkur hafi samkvæmt heimild í lögum nr. 23 frá 16. febrúar 1953 ákveðið, að hámarks-tala vörubifreiða í Reykjavík, sem nota má til aksturs fyrir almenning gegn borgun, skuli vera 280. Nú hafi 280 félagsmenn í Þrótti þegar afgreiðslu og afgreiðsluréttindi fyrir jafnmargar bifreiðar. Telur stefndi, að sér sé þannig að lögum óheimilt að veita stefnanda afgreiðsluréttindi þau, sem hann krefst í máli þessu, og hefur hreyft því að vísa beri þeirri kröfu stefnanda frá dómi.

Krafa stefnanda um afgreiðsluréttindi er falin í kröfu hans um full félagsréttindi. Telja verður samkvæmt þeim

grundvelli, sem dómkröfur stefnanda eru byggðar á, að Félagsdómi sé rétt að dæma um þær í heild, og verður því nefnd frávisunarástæða stefnda ekki talin hafa við rök að styðjast.

Aðalsýknukrafa stefnda er annars studd sömu rökum og að framan greinir. Telur hann sér ekki skylt að veita þeim mönnum félagsréttindi, sem honum sé óheimilt að lögum að veita afgreiðsluréttindi. Til vara krefst hann þess, að honum verði aðeins gert að veita stefnanda félagsréttindi án afgreiðsluréttinda.

Stefnandi hefur mótmælt því, að ákvörðun bæjarstjórnar Reykjavíkur um hámarkstölu bifreiða til vöruflutninga fyrir almenning gegn borgun svipti stjórn stefnda möguleika til þess að veita sér þau félagsréttindi, sem hann eigi kröfu til samkvæmt meginreglu 2. gr. laga nr. 80/1938. Ákvæði laga nr. 23 frá 1953 miði aðeins að því, að setja skorður við óhæfilegri fjölgun þargreindra bifreiða. Hér sé hins vegar ekki um neina fjölgun að ræða, heldur aðeins það, að hann megi nota tæki, sem áður hafði afgreiðslu á stöð stefnda. Bendir hann og á það, að nú hafi aðeins 279 vörubifreiðar afgreiðslu á vörubílastöð stefnda, þar sem fækkað hafi um eina, bifreið Róberts, er hann hætti akstri.

Stefndi hefur andmælt nefndri skoðun stefnanda. Heldur hann því fram, að enda þótt Róbert Lárusson hafi selt bifreið sína, haldi hann samt áfram afgreiðsluréttindum á vörubílastöð félagsins samkvæmt 28. gr. samþykktá þess, og geti haldið þeim allt að einu ári frá því er hann hætti akstri.

Vörubílstjórafélagið Þróttur er stéttarfélag sjálfseignarvörubifreiðarstjóra og lýtur ákvæðum laga nr. 80/1938 um stéttarfélög. Samkvæmt 2. gr. samþykktá félagsins, er tilgangur þess sá, „að efla hag og samvinnu félaga sinna með sameiginlegri afgreiðslustöð og öðru því, sem að gagni getur komið“. Í 21. sbr. 22. gr. samþykktanna eru talin upp skilyrði þau, sem fullnægja þarf til þess að fá inngöngu í félagið, en þau eru:

a) að innsækjandi sé eigandi að vörubíl og hafi að aðal-
atvinnu að aka honum,

b) að hann sé búsettur og eigi lögheimili innan starfssvæðis félagsins,

c) að hann greiði tiltekið inntökugjald og

d) hafi góðan bíl, færan í alla algenga vinnu.

Það er ágreiningslaust, að stefnandi fullnægi framangreindum skilyrðum, a. b. og d-liðar nefndrar 21. gr., og hann hefur lýst sig reiðubúinn til að greiða inntökugjald samkvæmt 20. gr. samþykktanna, þegar honum verður veitt innganga í félagið, ennfremur inntökugjald samkv. c-lið 21. gr., þegar hann öðlast afgreiðsluréttindi. Samkvæmt meginreglu 2. gr. laga nr. 80/1938 ættu þessi atriði að leiða til þess, að viðurkenndur yrði réttur stefnanda til handa til inngöngu í félagsskap stefnda með fullum félagsréttindum. Kemur þá til álita sú varnarástæða stefnda, að ákvæði laga nr. 23 frá 16. febrúar 1953 um leigubifreiðar í kaupstöðum hamli því, að stefndi geti nú öðlzt félagsréttindi í Vörubílstjórafélaginu Þrótti.

Samkvæmt 1. gr. nefndra laga getur bæjarstjórn Reykjavíkur með samþykki samgöngumálaráðuneytisins takmarkað fjölda vörubifreiða í Reykjavík. Þessa heimild hefur hún, að fengnu samþykki nefnds ráðuneytis, notað og ákveðið, að hámarkstala vörubifreiða, sem nota má til aksturs fyrir almenning gegn borgun, skuli vera 280. Var ákvörðun þessi tilkynnt stefnda með bréfi borgarstjórans í Reykjavík, dags. 5. febr. þ. á. Tala þessi var jöfn fjölda þeirra vörubifreiða, sem þá höfðu afgreiðsluréttindi á stöð stefnda, að meðtalinni framangreindri bifreið, R 1894, sem Robert Lárusson hafði þá afgreiðsluréttindi fyrir. Af þessum hámarksákvæðum leiðir, að stefnda er nú óheimilt að veita fleiri en 280 vörubifreiðaeigendum afgreiðsluréttindi á vörubílastöð sinni. Er honum rétt að taka afgreiðsluréttindi Róberts Lárussonar með í þá hámarkstölu samkvæmt ákvæðum 28. gr. samþykktanna sinna, en hún lætur svo um mælt, að félagsmaður, sem selur bifreið sína eða hættir akstri um stundarsakir, haldi stöðvarplássi sínu allt að einu ári, enda greiði hann félagsgjald sitt og hálf stöðvargjald. Þegar virt eru þau atriði, sem nú hafa verið rakin, verður stefnda ekki að

svo stöddu dæmt skylt að veita stefnanda afgreiðsluréttindi á vörubílastöð sinni.

Eins og að framan er rakið, er gert ráð fyrir því í 2. gr. samþykktu stefnda, að efla megi hag og samvinnu félagsmanna í Þrótti með öðru en sameiginlegri afgreiðslustöð, enda er ljóst, að ýmis önnur atriði geta skipt máli um hagsmuni vörubifreiðaeigenda, þótt afgreiðsluréttindi á stöð félagsins séu að sjálfsögðu mikilvægur þáttur félagsréttindanna. Áðurgreind lög nr. 23 frá 1953 eru alger og einstök undantekning frá hinni viðtæku reglu 2. gr. laga nr. 80/1938 um rétt manna til inngöngu í stéttarfélög. Þegar öll þessi atriði eru athuguð, verður niðurstaða dómsins sú, að telja verður að framangreind hámarksákvæði feli ekki í sér heimild fyrir stefnda til þess að synja stefnanda um inngöngu og félagsréttindi í Vörubílstjórafélaginu Þrótti, ef hann greiðir inntökugjald samkv. 20. gr. samþykktu félagsins, þó svo, að stefnda verður samkvæmt framansögðu ekki að svo stöddu talið skylt að veita stefnanda afgreiðsluréttindi á vörubílastöð sinni.

Rétt þykir, að stefndi greiði stefnanda kr. 500.00 upp í málskostnað.

Dómsorð:

Stefndi, Vörubílstjórafélagið Þróttur, á að svo stöddu að vera sýkn af kröfu stefnanda, Sigurgísla Eyjólfssonar, um afgreiðsluréttindi á vörubílastöð sinni.

Stefnda er skylt að veita stefnanda félagsréttindi, enda greiði hann inntökugjald samkvæmt 20. gr. samþykktu stefnda.

Alþýðusamband Íslands f. h. Vörubílstjórafélagsins Þróttar, greiði stefnanda kr. 500.00 upp í málskostnað. Dóminum ber að fullnægja innan 15 daga frá birtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Laugardaginn 16. október 1954.

Nr. 3/1954. **Félag íslenzkra iðnrekenda**
(Páll S. Pálsson hdl.)
gegn
Iðju, félagi verksmiðjufólks
(Ragnar Ólafsson hrl.).

**Varadómari Benedikt Sigurjóns-
son í stað Ísleifs Árnasonar.**
**Varadómari Eyjólfur Jónsson í
stað Helga Hannessonar og hrl.**
**Sveinbjörn Jónsson nefndur af
stefnanda samkv. 39. gr. laga nr.
80/1938 í stað hrl. Einars B. Guð-
mundssonar.**

Kjarasamningur milli Félags iðnrekenda og Iðju, félags verk-
smiðjufólks, ekki talinn eiga að gilda sjálfkrafa um starfs-
menn Áburðarverksmiðjunnar, sem voru félagsmenn í öðru
félagi og tóku laun samkvæmt samningum þess félags.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 8.
september þ. á. af Félagi ísl. iðnrekenda gegn Iðju, félagi
verksmiðjufólks í Reykjavík. Dómkröfur stefnanda eru þær,
1) að dæmt verði, að Áburðarverksmiðjan h.f. falli sem
„meðlimur“ í Félagi ísl. iðnrekenda undir núgildandi kjaras-
samning Félags ísl. iðnrekenda og Iðju, félags verksmiðju-
fólks, samkvæmt ákvæðum 1. gr. téðs samnings. 2) að dæmt
verði, að samningur stefnda við verkamannafélagið Dags-
brún í Reykjavík, dags. 14. des. 1953, um aðild að samn-
ingum um kaup og kjör verksmiðjufólks hjá Áburðarverk-
smiðjunni h.f. sé ekki í samræmi við kjarasamning máls-
aðilja, sérstaklega ekki 26. gr. hans.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda.

Hvorugur aðilja hefur krafizt málskostnaðar.

Málsatvik eru þessi:

Aðiljar máls þessa, Félag ísl. iðnrekenda og Iðja, félag
verksmiðjufólks, hafa mörg undanfarið ár samið sín á milli

um kaup og kjör verksmiðjufólks í Reykjavík. Hafa kjarasamningar þeirra verið framlengdir frá ári til árs með þeim breytingum, sem um samdist í hvert sinn. Í kjarasamningi þeim, sem í gildi var á tímabilinu frá febrúarmánuði 1953 til 1. júní 1954 segir svo:

1. gr. 1. mgr.

„Meðlimir Félags ísl. iðnrekenda falla allir undir þennan samning, nema þeir vinni að framleiðslu, sem heyrir undir starfssvið annars verk lýðsfélags innan Alþýðusambands Íslands.“

22. gr.

„Allt verksmiðjufólk hjá meðlimum Fél. ísl. iðnrekenda, sem samningur þessi nær yfir, skal vera meðlimir í Iðju, félagi verksmiðjufólks.“

24. gr. 1. málsg.

„Stjórn Iðju skuldbindur sig til að veita öllu því fólki inntöku í félagið, sem hefur vinnu eða von um vinnu hjá einhverjum af þeim fyrirtækjum, sem eru meðlimir í F. Í. I. og samningar þessir ná til, enda standi það ekki í óbættum sökum við önnur verk lýðsfélög.“

26. gr.

„Ef um nýtt iðnfyrirtæki er að ræða, skulu bæði félagin vinna í sameiningu að því, að uppfyllt verði ákvæði 22. gr. og skoðast það ekki samningsrof meðan á þeim samningum stendur, þótt skilyrðum þeirrar greinar sé ekki fullnægt.“

Samkvæmt samþykktum Félags ísl. iðnrekenda geta öll starfandi iðnfyrirtæki orðið félagar. Í samþykktum Iðju, félags verksmiðjufólks, segir m. a., að tilgangur félagsins sé „að efla og styðja hag og menningu verksmiðjufólks“ og „að gangast fyrir félagssamtökum verksmiðjufólks í atvinnugreinum skyldum verksmiðjurekstri.“

Á árinu 1952 var hafizt handa um byggingu verksmiðju í Gufunesi í Reykjavík til þess að framleiða tilbúinn áburð og hlaut fyrirtæki þetta, sem var hlutafélag, nafnið Áburðarverksmiðjan h/f. Verkamenn þeir, sem unnu að byggingu verksmiðjunnar, munu allflestir hafa verið félagsmenn í verkamannafélaginu Dagsbrún í Reykjavík, og unnu upp-

haflega með þeim kjörum, sem það félag hafði samið um við Vinnuveitendasamband Íslands. En síðar, eða 7. febrúar 1953, voru gerðir kjarasamningar milli Áburðarverksmiðjunnar h.f. og Dagsbrúnar, sem enn mun farið eftir, auk munnlegs samkomulags um vaktavinnu, sem upphaflega mun hafa komið á í nóvember 1953 og eitthvað verið breytt 16. febrúar þ. á., en um gildi þess sem kjarasamnings, er nú deilt í öðru máli hér fyrir dómi. Í nóvembermánuði 1953 var byggingu verksmiðjunnar það langt komið, að farið var að reyna vélar hennar og undirbúningur hafinn að starfrækslu hennar í framtíðinni. Jafnframt fóru þá fram (í nóvember og desember 1953) viðræður milli fulltrúa Áburðarverksmiðjunnar h.f. annars vegar og fulltrúa frá verklýðsfélagunum Dagsbrún, Iðju, Félagi rafvirkja og Félagi járníðnaðarmanna hins vegar um kaup og kjör starfsmanna verksmiðjunnar, er að því kæmi, að rekstur hennar hæfist. Er því haldið fram af stefnda hálfu í máli þessu, að það hafi komið skýrt fram í umræðum þessum, að það væri mál verklýðsfélaganna, hvert þeirra færi með samningsaðild af hálfu verkamanna og hafi fyrirsvarsmenn Áburðarverksmiðjunnar þá fallið á það sjónarmið. Af hálfu Áburðarverksmiðjunnar er því hins vegar haldið fram, að þetta sjónarmið hafi að vísu borið á góma, en því hvorki verið játað né neitað af hennar hálfu.

Hinn 11. desember 1953 ritar Áburðarverksmiðjan h.f. svohljóðandi bréf til Iðju:

„Með því að fyrir liggur að semja um kjör þeirra ófaglærðu manna, sem koma til með að vinna við framleiðslu í verksmiðju vorri í Gufunesi, svo sem fram hefur komið í samtölum við yður, þá óskum vér eftir, að umræður um þetta mál megi hefjast við fyrsta tækifæri. Vér viljum taka fram, að samkvæmt eðli málsins teljum vér, að félag yðar, vegna starfssviðs þess, sé réttur samningsaðili um þetta mál, og óskum því eftir, að þér hlutizt til um, að samningsviðræður megi hefjast hið fyrsta milli Iðju og Áburðarverksmiðjunnar h.f.“

Viðbrögð stjórnar Iðju við bréfi þessu urðu þau, að hún

hlutaðist til um það, að stjórn Iðju og stjórn verkamannafélagsins Dagsbrúnar komu saman á fund hinn 14. desember s. á. Skýrði fyrirsvarsmaður Iðju þar frá framangreindu bréfi Áburðarverksmiðjunnar til félagsins. Á fundi þessum varð það að samkomulagi milli nefndra verklýðsfélaga, „að Verkamannafélagið Dagsbrún fari með samninga fyrir þá ófaglærðu verkamenn, sem koma til með að vinna við framleiðslustörf verksmiðjunnar“, þ. e. Áburðarverksmiðjunnar h.f. Þetta samkomulag tilkynnti Iðja Áburðarverksmiðjunni með bréfi daginn eftir, hinn 15. desember 1953. Þegar þetta gerðist, hafði enginn félagsmaður úr Iðju ráðizt til starfa hjá Áburðarverksmiðjunni h.f., og stendur svo enn. Eftir þetta tók Iðja ekki þátt í samningsumleitunum þeim, er síðar fóru fram milli Áburðarverksmiðjunnar og áður-nefndra verklýðsfélaga.

Hinn 31. maí s.l. endurnýjuðu aðiljar máls þessa kjarasamning þann, er gilt hafði milli þeirra til þess tíma, og eru ákvæði 1., 22., 24. og 26. gr. núgildandi kjarasamnings samhljóða samningsákvæðum þeim, sem stóðu í eldri samningnum og rakin eru hér að framan, og er upp komið, að þá hafi ekki verið á það minnzt, að Áburðarverksmiðjan h.f. mundi gerast félagi í Félagi ísl. iðnrekenda. Hinn 8. júní s.l. sækir Áburðarverksmiðjan h.f. um inngöngu í Félag ísl. iðnrekenda og er tekin gild sem félagi í því sama dag. Hinn 16. júní þ. á ritar Áburðarverksmiðjan h.f. Félagi ísl. iðnrekenda og bendir á, að nauðsynlegt sé, að gengið sé strax til samninga um þau atriði, sem varða Áburðarverksmiðjuna sérstaklega og „ekki eru til ákvæði fyrir um í núgildandi samningum við Iðju, félag verksmiðjufólks.“ Samkvæmt þessu óskaði Félag ísl. iðnrekenda eftir því við Iðju 22. s. m., að teknað yrðu upp samningaviðræður milli Iðju og félagsins um þessi atriði. Iðja svaraði þessari málaleitan með bréfi dags. sama dag. Rek-ur hún þar samningsgerð sína við Dagsbrún frá 14. des. 1953 og bréfaviðskipti þau, er þá fóru fram milli Iðju og Áburðarverksmiðjunnar og kvaðst samkvæmt því ekki vera samningsaðili um kaup og kjör ófaglærðra verkamanna hjá Áburðarverksmiðjunni h.f. Félag ísl. iðnrekenda, stefn-

andi máls þessa, vildi ekki fallast á þetta sjónarmið Iðju, stefnda í máli þessu, og þar sem aðiljar gátu ekki komizt að samkomulagi um þetta atriði, urðu þeir ásáttir um að skjóta ágreiningi þessum til Félagsdóms og hafa þeir gert þær dómkröfur, sem að framan greinir.

Verkamannafélagið Dagsbrún hefur átt þess kost að gæta réttar síns í máli þessu og hefur komið fram greinargerð af þessu hálfu.

Stefnandi byggir dómkröfur sínar í máli þessu í aðalatriðum á því, að stefnda hafi vegna ákvæða kjarasamnings þess, sem í gildi var milli málsaðilja í desember 1953, verið óheimilt að semja um það við Verkamannafélagið Dagsbrún, að nefnt félag skyldi fara með samninga fyrir þá ófaglærðu verkamenn, sem væntanlega ynnu við framleiðslustörf verksmiðjunnar. Heldur stefnandi því fram, að samkvæmt 26. gr. þágildandi kjarasamnings hafi báðum aðiljum verið skylt að vinna að því, að fullnægt yrði ákvæðum 22. og 24. gr. sama samnings, að því er Áburðarverksmiðjuna h.f. varðaði, þar sem þar hafi verið í uppsiglingu nýtt iðnfyrirtæki, sem samkvæmt framleiðslu sinni falli undir starfssvið Iðju, og eigi eftir eðli sínu heima í félagsskap stefnanda. Ákvæði 26. gr. kjarasamningsins séu jafn skuldbindandi fyrir samningsaðilja, hvort sem fyrirtækið sé þegar orðið félagi í Félagi ísl. iðnrekenda eða ókomið í þann félagsskap. Fáí framangreindur samningur Iðju og Dagsbrúnar 14. des. f. á því ekki staðizt gagnvart stefnanda, enda þótt hann að öðru leyti geti verið löglegur samningur. Þá er það enn álit stefnanda, að Áburðarverksmiðjan h.f. hafi fallið beint undir ákvæði kjarasamnings málsaðilja frá 31. maí þ. á. jafnskjótt og hún varð félagi í Félagi ísl. iðnrekenda 8. júní s.l., án þess að semja þyrfti um það sérstaklega. Kveður hann það fasta og algilda reglu í viðskiptum málsaðilja og reyndar grundvallarreglu um kjarasamninga, að nýir félagar í samtökum þeim, er að kjarasamningi standa, taki sjálfkrafa á sig skyldur og öðlist réttindi samkvæmt gildandi samningi jafnskjótt og þeir hafi verið samþykktir sem félagar.

Af hálfu stefnda er því hins vegar haldið fram, að um-

ræddur samningur hans við Verkamannafélagið Dagsbrún hafi á engan hátt verið andstæður þágildandi kjarasamningi málsaðilja, hvorki 26. gr. hans né öðrum ákvæðum. Áburðarverksmiðjan h.f. hafi ekki verið orðin félagi í Félagi ísl. iðnrekenda þegar sá samningur var gerður, en útilokað sé, að 26. gr. kjarasamningsins geti átt við um önnur fyrirtæki en þau, sem þegar hafi gengið í félagsskap stefnanda. Stefndi hafi því ekki með samningnum við Dagsbrún á nokkurn hátt gengið á gerða samninga við stefnanda, en hins vegar sé verklýðsfélögum almennt heimilt að semja sín á milli um starfssvið sín og eigi hvorki atvinnurekendur né aðrir nokkurn íhlutunarrétt um það. Þá mótmælir stefndi því, að Áburðarverksmiðjan h.f. hafi fallið sjálfkrafa undir kjarasamning málsaðilja frá 31. maí þ. á., þegar hún gekk í félagsskap stefnanda 8. júní þ. á. Heldur hann því fram, að nýir félagsmenn í Félagi ísl. iðnrekenda geti því aðeins fallið undir ákvæði samningsins, að starfsemi þeirra sé í eðli sínu í samræmi við hann. Nú séu starfshættir Áburðarverksmiðjunnar þannig, að þeir geti um ýmis atriði alls ekki samrýmzt ákvæðum kjarasamningsins. Hafi hann því alls ekki getað átt við um starfsemi hennar og komi þetta skýrt í ljós af því, að stefnandi hafi óskað eftir því við Iðju, að gengið yrði til sérstakra samninga um Áburðarverksmiðjuna. Af þessu sé ljóst, að hún falli ekki undir kjarasamning málsaðilja. En að áliti stefnda er það þó þyngst á metunum honum til sýknu, að stefnandi hafi vitað, þegar hann samdi við stefnda 31. maí s.l., að það væri ekki ætlun stefnda, að samningurinn tæki til Áburðarverksmiðjunar, þótt hún gerðist félagi í félagsskap stefnanda og geti verksmiðjan því þegar af þeirri ástæðu ekki fallið undir ákvæði hans.

Eins og áður er rakið, er tilgangur stefnda samkvæmt samþykktum hans, „að efla hag og menningu verksmiðjufólks“ — og „gangast fyrir félagssamtökum verksmiðjufólks í atvinnugreinum skildum verksmiðjurekstri“. Það er og uppkomið í málinu, að samkvæmt samþykktum Verkamannafélagsins Dagsbrúnar geta í því félagi verið verkamenn, „sem vinna að hverskonar framleiðslu“ og „ekki

taka laun samkvæmt samningum — — annarra viðurkenndra verklyðsfélaga“. Enn liggur það fyrir, að allflestir starfsmenn Áburðarverksmiðjunnar eru ófaglærðir verkamenn, sem upphaflega unnu að byggingu verksmiðjunnar og voru þá og eru félagsmenn í Dagsbrún og tóku laun samkvæmt kjarasamningum þess félags. Hins vegar er ekki vitað, að neinn starfsmaður verksmiðjunnar sé eða hafi verið félagsmaður í Iðju. Samningur sá, sem stefndi og Dagsbrún gerðu með sér 14. des. 1953 virðist því ekki þurfa að vera í ósamræmi við samþykktir nefndra félaga, enda er því ekki haldið fram af hálfu stefnanda, að hann sé almennt ógildur. Ekki verður heldur talið, að hann sé eins og á stóð í andstöðu við þann kjarasamning, sem í gildi var milli aðilja máls þessa í desembermánuði f. á. Áburðarverksmiðjan h.f. var þá ekki enn gengin í Félag ísl. iðnrekenda og dómurinn getur ekki fallið á þá skoðun stefnanda, að ákvæði 26. gr. samningsins eigi við um iðnfyrirtæki, sem ekki eru félagar í félagsskap stefnanda. Ber því að sýkna stefnda af síðari kröfulið stefnanda í máli þessu.

Að því er fyrri kröfulið stefnanda varðar, er það framkomíð, að stefndi tilkynnti Áburðarverksmiðjunni h.f. þegar hinn 15. desember um áðurnefnt samkomulag sitt við Dagsbrún 14. s. m. og tók ekki eftir það þátt í samningaumleitunum um kaup og kjör starfsmanna verksmiðjunnar, sem þó stóðu yfir án árangurs, að því er talið er, allt til 10. marz s.l. Það er og upp komið, að framkvæmdastjórn stefnanda vissi þegar í janúarmánuði s.l. um oftnefnt samkomulag. Ekki er vitað, að samningur Dagsbrúnar og Iðju hafi borið á góma, þegar Iðja og Félag ísl. iðnrekenda framlengdu kjarasamning sinn 31. maí s.l., og ekkert hefur heldur komið fram, sem bendir til þess, að stefnandi hafi þá haft ástæðu til þess að ætla, að breyting hefði orðið á margnefndu samkomulagi Iðju og Dagsbrúnar frá 14. des. f. á. Nú má að vísu fallast á það með stefnanda, að samkvæmt kjarasamningi málsaðilja gildi almennt sú regla, að nýtt iðnfyrirtæki, sem gengur í félagsskap stefnanda og ákvæði samningsins geta átt við um, falli án sérstakra samninga undir ákvæði hans. En að því er Áburðar-

verksmiðjuna h.f. varðar þykir ljóst, að hvorki fyrirsvartsmenn hennar né stefnandi hafi af því sem á undan var gengið og eins og á stóð um starfsmenn verksmiðjunnar getað vænt þess eða mátt gera ráð fyrir því, að ákvæði kjarasamningsins frá 31. maí næðu til hennar, þótt hún gerðist félagi í Félagi ísl. iðnrekenda. Verður því þegar af þessari ástæðu að sýkna stefnda af þessum kröfulið.

Samkvæmt þessu verða úrslit málsins þau, að sýkna ber stefnda af kröfum stefnanda í því, og þar sem málskostnaðar hefur ekki verið krafizt, fellur hann niður.

Dómsorð:

Stefndi, Iðja, félag verksmiðjufólks í Reykjavík, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Félags ísl. iðnrekenda, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Laugardaginn 16. október 1954.

Nr. 4/1954.

**Alþýðusamband Íslands f. h. Verkamanna-
félagsins Dagsbrúnar**

(Egill Sigurgeirsson hrl.)

gegn

**Félagi ísl. iðnrekenda vegna Áburðarverk-
smiðjunnar h. f.**

(Páll S. Pálsson hdl.).

**Varadómari Eyjólfur Jónsson í
stað Helga Hannessonar, og hrl.
Sveinbjörn Jónsson, nefndur af
stefnda samkv. 39. gr. laga nr.
80/1938 í stað hrl. Einars B. Guð-
mundssonar.**

Kjarasamningar. Bráðabirgðauppkast að samkomulagi um aukagreiðslur fyrir vaktavinnu eigi talið jafngilda kjarasamningi samkvæmt 6. gr. laga nr. 80/1938.

Dómur:

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 7. þ. m. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamannafélagsins Dagsbrúnar gegn Félagi ísl. iðnrekenda vegna Áburðarverksmiðjunnar h.f.

Málavextir eru þessir:

Vorið 1952 var hafizt handa um byggingu áburðarverksmiðju í Gufunesi við Reykjavík og hlaut fyrirtæki þetta, sem varð hlutafélag, nafnið Áburðarverksmiðjan h.f. Flestir þeirra verkamanna, sem unnu að byggingu verksmiðjunnar, munu hafa verið félagsmenn í Verkamannafélaginu Dagsbrún. Ekki var þó í fyrstu gerður kjarasamningur milli verksmiðjunnar og Dagsbrúnar, en farið var í meginatriðum eftir kjarasamningi Dagsbrúnar og Vinnuveitendasambands Íslands. En hinn 7. febrúar 1953 voru gerðir tveir kjarasamningar milli Áburðarverksmiðjunnar h.f. og Dagsbrúnar um kaup og kjör tímakaups- og mánaðarkaupsmanna og vaktavinnu. Eru þeir að öllu leyti í formi venjulegra kjarasamninga og var uppsagnarfrestur og gildistími,

er var hinn sami, tilgreindur í þeim báðum. Þennan sama dag undirrituðu aðiljar einnig yfirlýsingu varðandi matartíma og laugardagsvinnu. Þessir samningar skyldu gilda til 1. júní 1953 og voru uppsegjanlegir með eins mánaðar fyrirvara, en skyldu framlengjast um sex mánuði í senn, ef þeim var ekki sagt upp. Sama dag undirrituðu aðiljar enn yfirlýsingu um það, að ef breytingar yrðu á kjarasamningi Dagsbrúnar og Vinnuveitendasambands Íslands, skyldu þær breytingar lagðar til grundvallar endurskoðun á samningum málsaðilja, ef annarhvor aðili óskaði þess, og gæti slík endurskoðun farið fram hvenær sem væri á samnings-tímabilinu.

Í nóvembermánuði 1953 mun bygging áburðarverksmiðjunnar hafa verið það vel á veg komin, að tekið var að reyna kerfi hennar og vélar. Þurfti þá að taka upp nokkuð aðra starfshætti, eða vaktaskiptavinnu, þar sem verksmiðjan var í gangi nótt og dag, virka daga sem helga. Samkomulag varð milli verksmiðjunnar annars vegar og Dagsbrúnar og fleiri verklýðsfélaga hins vegar um kaupuppbót vegna vaktaskiptavinnunnar við þessa prófun á verksmiðjunni, en hún var mestmegnis framkvæmd af félögum í Dagsbrún. Samkomulag þetta liggur ekki fyrir í málinu og virðist aðeins hafa verið munnlegt. Um þessar mundir hefjast viðræður milli Áburðarverksmiðjunnar h.f. og verklýðsfélaganna um kjör starfsmanna við verksmiðjuna miðað við rekstur hennar, þegar hún hæfi framleiðslu sína. Ræddust fulltrúar nefndra aðilja oft við um mál þessi á tímabilinu frá því í nóvember f. á. til miðs marzmánaðar s.l. Lögðu fulltrúar verklýðsfélaganna fram sínar tillögur um vaktavinnu o. fl. á fundi 19. janúar s.l. og verksmiðjan mun hafa lagt fram tillögur af sinni hálfu 5. febrúar þ. á. Þessar samningatilaunir leiddu þó ekki til neinna samninga, en þeir félagsmenn Dagsbrúnar, sem unnu í vaktaskiptavinnunni, fengu laun sín greidd samkvæmt samkomulagi því, er komst á í nóvember 1953 og áður var getið. Í febrúarmánuði virðist hafa orðið einhver ágreiningur um þetta samkomulag. Og á samningafundi 16. febrúar virðist niðurstaðan hafa orðið sú, að gera á því einhverjar breyt-

ingar. Á fundi þessum var staddur fulltrúi Vinnuveitenda-sambands Íslands, Barði Friðriksson, en hann mun yfirleitt hafa verið á samningafundum. Ritaði hann niður á fundinum svohljóðandi plagg:

„Bráðabirgðasamkomulag.

Það hefur orðið að samkomulagi milli Áburðarverk-smiðjunnar h.f. annars vegar og Verkamannafél. Dagsbrún, Fél. járníðnaðarmanna og Félags ísl. rafvirkja hins vegar, að fyrir hverja 8 stunda vakt, þegar unnið er á þrískiptum vöktum, skuli greiða 8 st. með dagvinnulaunum og 2½ — tveggja og hálfis st. — eftirvinnukaupi á unnum rúmhelgum dögum.

Fyrir þrjár 8 stunda vaktir á sunnudögum greiðist hver vakt með 10 st. helgidagakaupi. Fyrir hverja unna klst. umfram 8 stunda vakt greiðist helgidagakaup.

Reykjavík, 16. febr. 1954.

Samkomulag þetta las ég upp kl. 8.30 e. h. og játuðu allir viðstaddir, E.S., P.P., G.S., Ó.H., S.J., af hálfu verkal-fél., og H.F., J.J., B.S. og B.F., að það væri efnislega rétt og voru því samþykkir.

D.u.s.

Barði Friðriksson.“

Eins og að framan greinir, héldu samningaumleitarnir áfram eftir þetta til 10. marz, en þá mun hafa slitnað upp úr þeim, enda þótt fulltrúar verklýðsfélaganna vildu halda þeim áfram. Áburðarverksmiðjan mun hins vegar hafa talið, að svo mikið bæri á milli, að frekari umræður gætu ekki leitt til samninga.

Hinn 28. apríl s.l. segir Verkamannafélagið Dagsbrún upp samningunum við Áburðarverksmiðjuna h.f. frá 7. febrúar með svohljóðandi bréfi:

„Hér með segjum vér upp samningum vorum við yður, dags. 7. febrúar 1953. Samningunum er sagt upp frá og með 1. júní 1954.

Samningunum er sagt upp fyrst og fremst til þess að fá gildistíma og uppsagnarákvæðum þeirra breytt á þann veg, að þeir verði uppsegjanlegir hvenær sem er með eins mán-aðar fyrirvara.

Vér óskum eftir og erum reiðubúnir til viðræðna við yður um þessar breytingar á samningunum.“

Ekki kom til neinna aðgerða út af uppsögn þessari. Hélt vinna áfram í verksmiðjunni eftir 1. júní á sama hátt og áður, án þess að samið væri á ný, og stendur svo enn. Í júnímánuði s.l. gekk Áburðarverksmiðjan h.f. í Félag ísl. iðnrekenda. Það leiddi svo til þess að upp kom ágreiningur milli félagsins og Iðju, félags verksmiðjufólks, og í sambandi við málssókn út af honum reis ágreiningur milli Áburðarverksmiðjunnar h.f. og Dagsbrúnar um það, hversu háttað væri samkomulagi því, er varð 16. febrúar þ. á. Taldi Dagsbrún, að það væri í fullu gildi sem kjarasamningur, en á það vildi Áburðarverksmiðjan h.f. ekki fallast. Höfðaði stefnandi þá mál þetta svo sem greint er í upphafi dóms þessa. Eru dómkröfur hans þær,

að dæmt verði, að framangreint samkomulag aðilja máls þessa, dags. 16. febrúar 1954, sé gildur og bindandi vinnusamningur í skilningi laga nr. 80/1938, og að stefndi verði dæmdur til þess að greiða stefnanda málskostnað eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Stefnandi byggir kröfur sínar í máli þessu á því, að með samkomulaginu 16. febr. þ. á., er ritað var niður af Barða Friðrikssyni, hafi stofnast sjálfstæður kjarasamningur milli Verkamannafélagsins Dagsbrúnar og Áburðarverksmiðjunnar h.f. í skilningi 6. gr. laga nr. 80/1938. Skipti ekki máli þótt samningurinn hafi að vísu ekki verið undirritaður af aðiljum, þar sem hann hafi þó verið færður í letur og aðiljar síðan farið eftir honum í framkvæmd allt til þessa dags.

Stefndi hefur mótmælt þessum skilningi stefnanda. Telur hann, að samkomulagið frá 16. febrúar hafi aðeins verið munnlegt bráðabirgðasamkomulag, meðan verið væri að koma í kring samningum þeim, er þá voru til umræðu milli þeirra aðilja, er þarna áttu hlut að máli. Hafi það alls ekki verið ætlun aðilja, að bindast kjarasamningi, sem fengi sjálfstætt gildi samkvæmt ákvæðum 6. gr. laga nr. 80/1938,

enda sé það fjarri því, að þetta samkomulag geti að eðli né efni talizt slíkur samningur. Þá heldur stefnandi því og fram, að enda þótt svo yrði lítið á, að samkomulagið jafngildi venjulegum kjarasamningi, þá væri það aðeins hluti af eða viðbót við kjarasamningana frá 7. febr. 1953 og í þeim tengslum við þá, að uppsögn Verkamannafélagsins Dagsbrúnar á þeim samningum 28. apríl s.l. hefði einnig náð til þess.

Samkomulag það, sem gert var í nóvember f. á., um greiðslu á vaktaskiptavinnunni virðist hafa verið hreint bráðabirgðasamkomulag og aðeins ætlað að gilda til reynslu meðan verið væri að reyna vélar og starfstæki áburðarverksmiðjunnar, enda hlaut gildi þess að byggjast á því, að fyrir hendi væru samningar milli þeirra aðilja, er hlut áttu að máli, þar sem það geymdi hvorki ákvæði um fjárhæð kaups né önnur kjaraákvæði, sem venja er að taka í slíka samninga. Þessar sömu ástæður voru enn fyrir hendi 16. febrúar þ. á. Prófun verksmiðjunnar virðist þá enn ekki lokið og fyrir og eftir nefndan dag fara fram umræður um kaup og kjör almennt og þá ekki sízt, að því er virðist, um það, hvaða kaupi vaktavinnan skuli greidd. Þegar lítið er til framangreindra atriða, þykir varhugavert að ganga út frá því, að það hafi í raun og veru verið ætlun þeirra aðilja, er hlut áttu að umdeildu samkomulagi, að stofna með því til kjarasamnings, sem tæki sjálfstætt gildi og ætti að verða bindandi kjarasamningur milli þeirra með þeim gildistíma og þeim uppsagnarfresti, sem greinir í 6. gr. laga nr. 80/1938. Og þar sem nefnt samkomulag var heldur ekki staðfest skriflega, verður ekki talið, að með því hafi stofnast kjarasamningur í merkingu 6. gr. laga nr. 80/1938, enda þótt framangreindur starfsmaður Vinnuveitendasambandsins færði það í letur.

Samkvæmt þessu ber að sýkna stefnda af kröfu stefnanda í máli þessu, en eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, Félag ísl. iðnrekenda vegna Áburðarverk-smiðjunnar h.f., á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Alþýðusambands Íslands f. h. Verkamannafélagsins Dagsbrúnar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Fimmtudaginn 9. desember 1954.

Nr. 5/1954. **Iðja, félag verksmiðjufólks**

(Ragnar Ólafsson hrl.)

gegn

Félagi ísl. iðnrekenda (Páll S. Pálsson hdl.).

Varadómari Benedikt Sigurjóns-son í stað Ísleifs Árnasonar.

Skýrð ákvæði kjarasamnings um vísitöluálag á ákvæðis-vinnukaup.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 4. nóv. þ. á. af Iðju, félagi verksmiðjufólks gegn Félagi ísl. iðnrekenda. Eru dómkröfur stefnanda þær, að dæmt verði, að skilja beri síðustu málsgrein 12. gr. kjarasamnings þess, sem í gildi var milli málsaðilja frá 31. maí þ. á. til 1. þ. m. svo, að launþega beri að fá fulla vísitölugreiðslu á ákvæðisvinnulaun kvenna og unglinga á allt að kr. 1440.00 í grunnlaunagreiðslu á mánuði, þó launþeginn hafi ekki unnið fullan vinnustundafjölda í mánuðinum. Þá krefst stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Samkvæmt ákvæðum framangreinds kjarasamnings milli aðilja máls þessa virðist byggt á því sem meginreglu, að kaupgreiðslur miðist við starfstíma — mánaðar- eða viku-

kaup — skv. 5. gr. samningsins og tiltekinn vinnutíma, 2. gr., og má samkvæmt 15. gr. draga af kaupi verkafólks að tiltölu við kaup þess fyrir hverja vanrækta vinnustund og 50% að auki. Samkvæmt 8. gr. samningsins skal allt kaup og greiðslur fyrir ákvæðisvinnu bætt upp samkvæmt dýrtíðarvísitölu kauplagsnefndar samkvæmt nánari reglum, sem raktar eru í grein þessari. En auk þessa fyrirkomulags er einnig gert ráð fyrir því, að kaupgreiðslur fari eftir afköstum, þ. e. að unnið sé í ákvæðisvinnu, og eru ákvæði um það í 12. gr. samningsins, sem hljóðar svo:

„Ákvæðisvinna er því aðeins heimil, að aðilar samnings þessa hafi samþykkt taxa þá, sem ákvæðisvinna skal unnin eftir.

Vinnuveitendur mega þó gera tilraunir með ákvæðisvinnu í allt að 6 mánuði áður en ákvæðisvinnutaxtinn er lagður fyrir félögin til samþykktar. Þegar slíkar tilraunir eru gerðar, ber vinnuveitanda að greiða ákvæðisvinnufólki eigi minna en mánaðarkaupsfólk hefur samkvæmt samningi þessum.

1. Fyrir ákvæðisvinnu, sem varir einn mánuð eða lengur, skal greiða sömu uppbót og greidd er á samsvarandi mánaðar kaup í viðkomandi starfsgrein.

2. Fyrir ákvæðisvinnu, sem varir eina viku og allt að mánuði, skal greiða sömu uppbót og greidd er á samsvarandi vikukaup í viðkomandi starfsgrein.

3. Fyrir ákvæðisvinnu, sem varir skemur en eina viku, skal greiða sömu uppbót og greidd er á samsvarandi tíma kaup í viðkomandi starfsgrein.

4. Fyrir ákvæðisvinnu í starfsgrein, sem ekki hefur samning um mánaðar- eða vikukaup, skal greidd sama uppbót og greidd er á samsvarandi tímakaup í starfsgreininni.

5. Í starfsgrein þar sem kaup fer hækkandi eftir starfsaldri, skal miðað við það kaup, sem greitt er í hæsta aldursflokki.

Við ákvæðisvinnu kvenna og unglinga skal full vísitölu-álagning greidd á grunnlaun allt að kr. 1440.00, en það sem umfram er samkvæmt vísitölunni 123 stig.“

Nú hefur risið ágreiningur um það milli samningsaðilja, hvernig skilja beri þetta niðurlagsákvæði 12. gr. varðandi

greiðslur verðlagsuppbótarinnar. Heldur stefnandi því fram, að verðlagsuppbótin til kvenna og unglinga lækki þá fyrst í 123 stig er launþeginn hefur unnið fyrir kr. 1440.00, án tillits til þess hversu langan eða skamman tíma, þ. e. hve margar stundir hann hefur sótt vinnuna á mánuði hverjum.

Stefndi telur hins vegar, að vinni launþeginn ekki fullan vinnustundafjölda vegna fjarveru, þ. e. vanræktra vinnustunda, sé vinnuveitanda aðeins skylt að greiða hámarks-vísitölu af fjárhæð, sem út komi þegar miðað sé við hlutfallið milli raunverulegra vinnustunda og vinnuskyldra stunda samkvæmt ákvæðum 2. gr., sbr. 7. gr. kjarasamningsins, þannig, að grunnkaupsfjárhæð sú, sem full verðlagsuppbót er greidd á, skuli lækka að tiltölu fyrir hverja vanrækta vinnustund.

Svo sem áður er rakið, er ákvæðisvinna því aðeins heimil, að samningsaðiljar hafi samþykkt taxa þá, sem ákvæðisvinna skal unnin eftir, en þó mega vinnuveitendur gera tilraunir með ákvæðisvinnu í allt að 6 mánuði. Eru aðiljar á einu máli um það, að engir ákvæðisvinnutaxtar hafi enn verið samþykktir og að ákvæðisvinna sú, sem unnin var á samningstímabilinu fari fram í skjóli tilraunaákvæðis 2. mgr. 12. gr. Nú er því svo háttað, að kjarasamningurinn geymir engin sérstök ákvæði um þær starfsreglur, sem gilda skuli, er ákvæðisvinna er upp tekin. Hins vegar er svo um samið, að á tilraunaskeiði því, er 2. mgr. 12. gr. gerir ráð fyrir, megi kaupið eigi vera minna en mánaðarkaup samkvæmt samningnum, og er skylt samkvæmt 1.—5. lið 12. gr. að greiða sömu uppbót á ákvæðisvinnu og greiða ber á samsvarandi mánaðar- eða vikukaup. Loks kemur svo framangreint niðurlagsákvæði 12. gr. um að greiða beri fulla vísitöluuppbót á 1440 kr. grunnlaun kvenna og unglinga, en það, sem umfram er, samkvæmt vísitölunni 123 stig.

Það er upp komið í málinu, að um ákvæðisvinnu muni gilda nokkuð mismunandi reglur hjá iðnfyrirtækjum þeim, sem háð eru ákvæðum kjarasamnings þess, er um ræðir í málinu, og jafnvel virðist svo sem breytilegar reglur hafi

gilt um nefnda vinnu hjá einu og sama iðnfyrirtækinu. Er slíkt reyndar ekki óeðlilegt meðan tilhöggun ákvæðisvinnunnar er á tilraunaskiði og fjárhagslegur grundvöllur hennar ekki að fullu fundinn.

Í máli þessu liggur það ekki fyrir til úrlausnar, hvort skerða megi grunnlaun fyrir ákvæðisvinnu samkvæmt ákvæðum 15. gr. kjarasamningsins. Hins vegar verður samkvæmt gögnum málsins og málflutningi að miða við það, að félagsmenn stefnda hafi ekki dregið neitt af ákvæðisvinnugrunnkaupi starfsfólks síns, þótt starfsmaður, sem vann í ákvæðisvinnu, leysti ekki af hendi eins margar stundir viku- eða mánaðarlega og samningurinn mælir fyrir um, að starfsmaður á viku- eða mánaðarkaupi skuli gera, til þess að hann þurfi ekki að hlíta frádrætti á kaupi samkvæmt 15. gr. samningsins. Af ákvæðum kjarasamningsins verður ekki ráðið, að aðrar reglur geti gilt um grundvöll verðlagsuppbótar á ákvæðisvinnu en ákvæðisvinnugrunnkaupið sjálft, og ber samkvæmt því að taka dómkröfur stefnanda til greina.

Rétt þykir, að stefndi greiði stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 600.00.

Dómsorð:

Skylt er samkvæmt síðustu málsgrein 12. gr. framangreinds kjarasamnings að greiða fulla vísitöluuppbót á ákvæðisvinnulaun kvenna og unglinga allt að kr. 1440.00 grunnlaunagreiðslu á mánuði, án tillits til mánaðarlegs vinnustundafjöldla launþegans.

Stefndi, Félag isl. iðnrekenda, greiði stefnanda, Iðju, félagi verksmiðjufólks í Reykjavík, kr. 600.00 í málskostnað, að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 31. desember 1954.

Nr. 2/1954. **Farmanna og fiskimannasamband Íslands
f. h. Skipstjórafélags Íslands**
(Sveinbjörn Jónsson hrl.)
gegn
**Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Eim-
skipafélags Íslands h.f.**
(Björgvin Sigurðsson hdl.).

**Varadómarar Benedikt Sigur-
jónsson og Sigurjón Jónsson, í
stað Ísleifs Árnasonar og Einars
B. Guðmundssonar.**

Skipstjórafélag talið vera stéttarfélag í merkingu laga nr. 80/1938, og því réttur aðili til samninga um kaup og kjör félagsmanna sinna.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 3. ágúst þ. á. af Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands f. h. Skipstjórafélags Íslands gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Eimskipafélags Íslands h. f. Eru dómkröfur stefnanda þær, að dæmt verði,

a) Skipstjórafélag Íslands sé lögformlegur samningsaðili til þess að gera fyrir hönd félagsmanna sinna kaup- og kjarasamninga við útgerðarfélög, þar á meðal við Eimskipafélag Íslands h.f.

Þá krefst stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Skipstjórafélag Íslands var stofnað árið 1936 og gekk í Farmanna- og fiskimannasamband Íslands þegar á næsta ári. Svo sem nánar verður vikið að síðar, er tilgangur þess m. a. að efla hag stéttarinnar eftir mætti, en félagsmenn geta þeir orðið, sem hafa réttindi til skipstjórnar á íslenskum verzlunarskipum og varðskipum ríkisins. Þetta mark-

mið félagsins kom svo m. a. fram í því, að er stundir liðu fram, samdi félagið við útgerðarfélag um kaup og kjör félagsmanna sinna.

Hinn 7. maí 1952 var á fundi í Skipstjórafélagi Íslands gerð ályktun þess efnis, að teknir skyldu upp heildarsamningar við Eimskipafélag Íslands h.f. vegna þeirra skipstjóra, er störfuðu hjá því félagi, en til þess tíma hafði Eimskipafélagið samið beint við hvern einstakan skipstjóra um kaup hans og kjör. Í samræmi við þessa ályktun ritaði stjórn Skipstjórafélagsins Eimskipafélagi Íslands h.f. bréf hinn 18. ágúst 1952. Skýrði stjórnin frá nefndri samþykkt og fór þess á leit, að teknir yrðu upp samningar milli félaganna um kaup og kjör skipstjóra á skipum Eimskipafélagsins. Jafnframt tilkynnti stjórn Skipstjórafélagsins, að hún hefði af sinni hálfu nefnt þrjá nafngreinda menn til samningsgerðarinnar. Bréfi þessu svaraði stjórn Eimskipafélags Íslands h.f. hinn 14. október s. á. á þá leið, að félagið hefði nefnt þrjá tilgreinda menn af sinni hálfu „til þess að eiga viðræður við þá menn“, sem Skipstjórafélagið hefði nefnt til samningsgerðar, þegar það félag óskaði, „að hefja umræður um kaup og kjör skipstjóra á skipum vorum“. Litlu síðar munu samningafundir hafa verið haldnir og frumvarp að samningi verið lagt fram. En svo brá þó við, að sögn stefnanda, að samningamenn Eimskipafélagsins hættu störfum von bráðar og drógust samningar á langinn. Kvartaði Skipstjórafélagið yfir þessu í bréfi dags. 12. nóv. 1953, sendi nýtt frumvarp að samningi og fór þess á leit, að samningaumleitanir yrðu teknar upp af nýju. Þessa málaumleitun ítrekaði Skipstjórafélagið síðan með bréfi dags. 9. marz 1954. Þessum skrifum svaraði Eimskipafélagið á þá lund með bréfi, dags. 22. marz s. á., að það hefði gert einkasamning við hvern einstakan skipstjóra í þjónustu félagsins og hefði engin ósk komið fram af þeirra hálfu um endurskoðun samninga. Taldi stjórn Eimskipafélagsins sig því ekki eins og á stæði hafa heimild til þess að hefja samningaumræður við Skipstjórafélag Íslands. Með bréfi, dags. 9. apríl þ. á., mótmælti stjórn Skipstjórafélagsins þeim skilningi, er fram kom í bréfi stjórnar Eimskipafélagsins frá 22.

marz og staðhæfði, að Skipstjórafélagið væri að lögum réttur samningsaðili um kaup og kjör félagsmanna sinna. Stjórn Eimskipafélagsins sinnti ekki þessari afstöðu Skipstjórafélagsins. Fékk Farmanna- og fiskimannasamband Íslands þá málið í sínar hendur og kom deila þessi að lokum fyrir sáttasemjara ríkisins. Á fundi, sem hann hélt með aðiljum máls þessa 15. júní þ. á., varð það að samkomulagi, að leit að skyldi úrskurðar Félagsdóms um það, hvort Skipstjórafélag Íslands væri lögformlegur aðili til þess að gera kaup- og kjarasamninga vegna félagsmanna sinna. Höfðaði stefnandi síðan mál þetta og gerði þær dómkröfur, sem að fram- an greinir.

Stefnandi byggir dómkröfur sínar á því, að Skipstjórafélag Íslands sé samkvæmt eðli sínu og gerð stéttarfélag. Það sé félagsskapur manna, þ. e. skipstjóra, sem starfi í þjónustu útgerðarfélaganna. Og þar sem tilgangur þess samkvæmt samþykktum félagsins sé m. a. sá, að efla hag stéttarinnar, fullnægi það skilyrði 5. gr. laga nr. 80/1938, að hafa í samþykktum sínum ákveðið að láta hagsmunamál félagsmanna sinna til sín taka. Skipstjórafélagið sé því að lögum réttur samningsaðili um kaup og kjör þeirra manna, sem í því séu gagnvart útgerðarfélögum, þar á meðal Eimskipafélagi Íslands h.f., vegna þeirra félagsmanna, sem séu í þjónustu þess félags. Þetta markmið Skipstjórafélagsins komi og ljóst fram í þeirri starfsemi þess, að félagið hafi allt frá árinu 1942 gert kaup og kjarasamning við ýmis útgerðarfélög. Enn heldur stefnandi því fram, að Eimskipafélagið hafi beinlinis viðurkennt þennan samningsrétt Skipstjórafélagsins með því að nefna árið 1952 menn af sinni hálfu til samningaumleitana um kaup og kjör félagsmanna stefnanda.

Stefndi reisir sýknukröfu sína öðrum þræði á þeirri röksemd, að Skipstjórafélag Íslands sé ekki stéttarfélag samkvæmt ákvæðum laga nr. 80/1938. Þessa staðhæfingu sína styður hann þeim rökum, að samkvæmt samþykktum félagsins geti hver sá, sem hafi **réttindi** til að vera skipstjóri á íslenskum verzlunarskipum og á varðskipum ríkisins, orðið félagsmaður. Þetta inntökuskilyrði sé aðeins bundið við

vissa menntun eða réttindi, en ekki raunverulegt starf. Félagið geti því bæði verið félag atvinnurekenda og manna, sem séu í þjónustu annarra, en slík aðstaða skjóti loku fyrir það, að félagið verði dæmt stéttarfélag. Í því sambandi bendir stefndi og á það, að skipstjórar séu hátt launaðir trúnaðarmenn útgerðarfélaganna, sem hafi umboð til þess að gera margvíslega samninga vegna þeirra. Staða þeirra og störf séu því ofar störfum og stöðu þeirra þjóðfélagsborgara, sem samkvæmt anda og eðli vinnulöggjafarinnar hafi heimild til þess að stofna stéttarfélög í merkingu laga nr. 80/1938.

Þá heldur stefndi því fram, að enda þótt Skipstjórafélagið yrði út af fyrir sig talið stéttarfélag, þá fullnægi það þó ekki skilyrðum 5. gr. laga nr. 80/1938, þar sem það hafi ekki í samþykktum sínum nægilega ljós ákvæði um það, að ætlun þess sé að láta kaupgjaldsmál til sín taka. Sé félagið þegar af þeirri ástæðu ekki að lögum réttur aðili til þess að semja um kaup og kjör félagsmanna sinna.

Svo sem að framan greinir, er Skipstjórafélag Íslands stofnað árið 1936. Samkvæmt 3. gr. samþykktu þess, getur hver sá, sem hefur réttindi til þess að vera skipstjóri á íslenskum verzlunarskipum og á varðskipum ríkisins, orðið félagsmaður. Í 2. gr. samþykktu þess segir, að tilgangur félagsins sé, „að auka samstarf meðlimanna og áhuga fyrir umbótum innan þeirra verkahringis, auka þekkingu þeirra á því, er að starfi þeirra lýtur, og að efla hag stéttarinnar eftir mætti.“

Þess var áður getið, að Skipstjórafélagið gerðist þegar á árinu 1937 félagi í Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands, en tilgangur þess er m. a. sá, að vinna að bættum kjörum, atvinnuskilyrðum og menntun farmanna og fiskimanna, og getur hvert það íslenskt farmannafélag, sem starfar á sama grundvelli og viðurkennir reglur sambandsins, fengið inngöngu í það.

Samkvæmt gögnum málsins munu félagsmenn Skipstjórafélagsins vera 40 að tölu. Eru 24 þeirra taldir vera starfandi skipstjórar, 8 hafa látið af störfum fyrir aldurs sakir eða vanheilsu, 3 eru sem stendur stýrimenn, en hafa áður siglt sem skipstjórar. Einn félagsmanna fór áður með skipsstjórna

á varðskipi, en er nú skólastjóri Stýrimannaskólans, og annar, sem einnig hefur gegnt skipstjórnarstörfum, hefur um langan aldur verið hafnsögumaður. Þeir þrír, sem ótaldir eru, hafa allir verið skipstjórar, en fullar upplýsingar eru ekki fyrir hendi um núverandi starf þeirra. Það liggur enn fyrir, að þessir menn eru allir eða voru, meðan þeir enn gengu til starfa, launþegar í þjónustu annars aðilja, vinnuveitanda. Og þótt ýmsir þeirra a.m.k. séu taldir háttlaunaðir miðað við launþega almennt og gegni vandasömum trúnaðarstörfum fyrir þá vinnuveitendur, sem þeir taka laun hjá, fær það ekki breytt því, að þeir eru launtakar samkvæmt 1. gr. laga nr. 80/1938.

Í nefndum lögum er ekki að finna beina skilgreiningu þess, hvaða félög séu stéttarfélög í merkingu laganna. Samkvæmt 1. gr. þeirra eiga menn rétt á því að stofna stéttarfélög í þeim tilgangi að vinna sameiginlega að **hagsmunum** verkalýðsstéttarinnar og **launtaka yfirleitt**, enda séu félög þessi samkv. 2. gr. sömu laga opin öllum í hlutaðeigandi **starfsgrein**. Af sjálfum orðum laganna verður það ekki ótvírætt ráðið, hvort með orðinu „starfsgrein“ er átt við tiltekið starf eða réttindi til tiltekins starfs. Í athugasemdum þeim, er fylgdu frumvarpi að nefndum lögum, segir um 2. gr. þess, að stéttarfélag njóti því aðeins réttinda og verndar samkvæmt lögnum, að það sé opið öllu fólki, sem býr á félagssvæðinu og vinnur eða **hefur heimild samkvæmt kunnáttu sinni** til að vinna, í þeirri starfsgrein eða iðngrein, sem félagið starfar í. Þess má og geta, að árið 1939 var borið fram á Alþingi frumvarp til laga þess efnis, að þeim einum væri heimilt að vera í stéttarfélagi, sem væri í starfsgrein þess, en frumvarp þetta náði ekki fram að ganga.

Þegar virt eru annars vegar þau atriði, sem nú hafa verið rakin um samþykktir Skipstjórafélags Íslands og ákvæði laga nr. 80/1938 og hins vegar er horft til þess, sem fram er komið um starfsháttu félagsins, störf og starfsaðstöðu félagsmanna þess, þá verður ótvírætt að telja Skipstjórafélagið stéttarfélag samkvæmt nefndum lögum. Þá er og ljóst af því, sem að framan er greint um tilgang félagsins, að

markmið þess nær einnig til hagsmunamála félagsmanna, enda hefur starfsemi þess undanfarin ár ljóslega gefið það til kynna. Má þar bæði benda á þátttöku þess í Farmanna- og fiskimannasambandinu og þá ekki síður það, að félagið hefur allt frá því á árinu 1942 gert samning við skipafélög og ríkisstofnanir um kaup og kjör félagsmanna sinna.

Samkvæmt þessu verður að telja, að Skipstjórafélag Íslands fullnægi skilyrðum 5. gr. laga nr. 80/1938, og ber því að taka dómkröfu stefnanda í máli þessu til greina að því er varðar h.f. Eimskipafélag Íslands.

Rétt þykir, að stefndi greiði stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 1000.00.

Dómsorð:

Skipstjórafélag Íslands er réttur samningsaðili um kaup og kjör félagsmanna sinna gagnvart stefnda, h.f. Eimskipafélagi Íslands.

Stefndi, Vinnuveitendasamband Íslands f. h. h.f. Eimskipafélags Íslands, greiði stefnanda, Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands vegna Skipstjórafélags Íslands, kr. 1000.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Sératkvæði Sigurjóns Jónssonar.

Greinargerð fyrir afstöðu minni í Félagsdómi í málinu nr. 2/1954. Samkvæmt 2. gr. laga Skipstjórafélags Íslands er tilgangur félagsins:

- a. Að auka samstarf og áhuga meðlima sinna fyrir umbótum innan þeirra verkahringa.
 - b. Að auka þekkingu meðlima sinna á því, er að starfi þeirra lýtur og
 - c. Að efla hag stéttarinnar eftir mætti.
- Þessi lög eða samþykktir eru frá 16/4 1936.
1. gr. laga nr. 80 frá 11/6 1938 um stéttarfélög og vinnudeilur segir: „Rétt eiga menn á að stofna stéttarfélög og stéttarfélagasambönd í þeim tilgangi að vinna sameiginlega að hagsmunamálum verkalyðsstéttarinnar og launtaka yfirleitt.“
 5. gr. sömu laga hljóðar svo: „Stéttarfélög eru lögformlegur samningsaðili um kaup og kjör meðlima sinna, enda hafi félagið í samþykktum sínum ákveðið að láta starfsemi sína taka til slíkra málefna.“

Þessi 5. gr. laganna frá 1938 kveður skýrt á um það, að stéttarfélag séu því aðeins lögformlegur samningsaðili um kaup og kjör meðlima sinna, að stéttarfélagið hafi í samþykktum sínum — „lögum“ sínum — ákveðið að láta starfsemi sína taka til slíkra málefna. 1. gr. sömu laga ákveður, að félögin séu stofnuð til þess að vinna að sameiginlegum hagsmunamálum meðlima sinna, og er það í fullkomnu samræmi við ákvæði annarar greinar samþykktanna fyrir Skipstjórafélag Íslands. En til þess að stéttarfélagin séu lögformlegur samningsaðili um kaup og kjör meðlima sinna, skal slíkt einnig framtekið í samþykktum — „lögum“ — verkalýðs eða launtakafélaganna.

Þess var nú ekki að vænta, að 2. gr. laga Skipstjórafélagsins frá 1936, fullnægði ákvæðum 5. gr. félagsmálalöggjafarinnar frá 1938. Þetta hefur stjórn Skipstjórafélagsins einnig fundið og ætlað sér að bæta úr því með fundarsamþykkt frá 7/5 1952 um, að félagið gjöri heildarsamninga fyrir skipstjóra á verzlunarskipaflotanum. Sækjandi málsins kvað ekki þessa fundarsamþykkt vera að skoða sem breytingu á eða viðbót við lög Skipstjórafélagsins, enda ekki kynnta félagsmönnum með nægum fyrirvara með fundarboðun né heldur samþykktu með $\frac{2}{3}$ hlutum atkvæða félagsmanna, sem hvorttveggja hefði þó orðið að eiga sér stað, ef þessi samþykkt ætti að skoðast sem breyting á eða viðbót við lög Skipstjórafélagsins.

2. gr. laganna fyrir Skipstjórafélagið er því enn óbreytt, eins og frá henni var gengið 1936, og vantar því í samþykktir þessa félags ákvæði um, að félagsstjórnin eða félagið skuli láta starfsemi sína taka til slíkra málefna, að semja um kaup og kjör meðlima sinna.

Skipstjórafélag Íslands er því ekki enn lögformlegur samningsaðili um þessi mál samkvæmt 5. gr. laganna frá 1938.

Tel ég því að sýkna beri stefnda í þessu máli af þessum tilgreindum ástæðum einum og án þess að tilgreina fleiri mjög tvísýn atriði málsins.

Mánudaginn 4. apríl 1955.

Nr. 2/1955.

Hreiðar Aðalsteinsson

(Agnar Gústafsson hdl.)

gegn

**Alþýðusambandi Íslands f. h. Landssambands
ísl. sjálfseignarvörubifreiðarstjóra vegna
Vörubílstjórafélagsins Vals á Akureyri.**

(Jón Þorsteinsson hdl.).

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
dómdendur.**

Félagsréttindi. Vörubílstjórafélagi talið heimilt að setja það ákvæði í samþykktir sínar, að félagsmenn hafi afgreiðslu á sameiginlegri stöð félagsins.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 1. marz þ. á. af Hreiðari Aðalsteinssyni vörubifreiðarstjóra á Akureyri gegn Alþýðusambandi Íslands f. h. Landssambands ísl. sjálfseignarvörubifreiðarstjóra vegna vörubílstjórafélagsins Vals á Akureyri. Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefnda verði dæmt að skylt að veita stefnanda inngöngu í vörubílstjórafélagið Val á Akureyri með fullum félagsréttindum og sé stefnanda þó sem félagsmanni heimilt að hafa afgreiðslu fyrir bifreið sína á þeirri bifreiðastöð, sem hann kys. Þá krefst stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Á Akureyri starfar vörubílstjórafélagið Valur og er það stéttarfélag sjálfseignarvörubílstjóra. Samkvæmt 2. gr. samþykktu þess er tilgangur félagsins sá, að efla samvinnu og hag sjálfseignarvörubifreiðarstjóra. Skal tilgangi þessum náð m. a. með því, að ákveða taxta fyrir akstur, gera samninga við atvinnurekendur um kaup og kjör og vinna á allan hátt að hagsmunamálum félagsmanna.

Hinn 13. september f. á. gerði Valur kjarasamning við

atvinnurekendur á Akureyri og var í samningi þessum m. a. svo um samið, að félagsmenn Vals skyldu hafa forgangsrétt til bifreiðaleigu á félagssvæðinu og út af því.

Þegar þessi samningur var gerður, voru starfræktar þrjár vörubifreiðastöðvar á Akureyri: Bifreiðastöðin Stefnir, Bifreiðastöðin Bifröst og Vörubílastöðin. Um s.l. áramót tók vörubílstjórafélagið Valur við rekstri Bifreiðastöðvarinnar Stefnis og rekur hana nú. Um þær mundir, eða 9. janúar s.l., var jafnframt gerð sú breyting á samþykktum Vals, að við 2. gr. þeirra var bætt þessu ákvæði:

„Það er ennfremur tilgangur félagsins að reka eina sameiginlega bifreiðastöð fyrir alla félagsmenn, enda er sérhver félagsmaður, sem hefur bifreið sína í akstri, skyldur til að hafa þar afgreiðslu.“

Hinn 27. febrúar s.l. sótti stefnandi máls þessa, sem samkvæmt vottorði bæjarfógetans á Akureyri er eigandi bifreiðarinnar A 859, um inngöngu í Vörubílstjórafélagið Val ásamt 8 vörubílstjórum öðrum, sem allir höfðu þá afgreiðslu á Vörubílastöðinni á Akureyri, enda yrði jafnframt viðurkenndur réttur þeirra til þess að aka frá Vörubílastöðinni, þ. e. hafa afgreiðslu fyrir bifreiðar sínar þar. Fyrirsvarsmenn Vörubílstjórafélagsins Vals kröfðust þess, að innsækjendur, þar á meðal stefnandi, undirrituðu yfirlýsingu um það, að þeir skuldbindu sig til þess að hlýða lögum og reglum félagsins, en í því fólst m. a. skuldbinding um það, að hafa afgreiðslu á stöð félagsins. Þessu skilyrði töldu umræddir vörubílstjórar sér ekki skylt að hlíta, og þar sem þeir fengu ekki inngöngu í Val án skuldbindingar um afgreiðslu á vörubílastöð félagsins, höfðuði stefnandi mál þetta og gerði þær dómkröfur, sem að framan greinir.

Stefnandi byggir dómkröfur sínar á því, að það ákvæði í 2. gr. samþykktu Vals, sem skyldar félagsmenn til þess að hafa afgreiðslu fyrir vörubifreiðir sínar á stöð félagsins, sé andstætt ákvæðum 2. gr. laga nr. 80/1938. Sé því óheimilt að taka þetta ákvæði í samþykktir félagsins og gera það að inntökuskilyrði. Félagsmenn í Val hljóti samkvæmt almennum reglum og landslögum að hafa frjálsar hendur um það, hvar þeir kjósi að hafa afgreiðslu fyrir bifreiðar

sinar, og sé slíkt skilyrði skerðing á almennum réttindum og atvinnufrelsi þeirra. Telur stefnandi sig samkvæmt þessu eiga fullan rétt til inngöngu í Val og til þess að njóta þar fullra félagsréttinda, enda þótt hann haldi áfram að hafa afgreiðslu fyrir bifreið sína á annari stöð en þeirri, sem félagið starfrækir.

Stefndi kveðst vera reiðubúinn til þess að veita stefnanda félagsréttindi, ef hann játist undir samþykktir félagsins, en neitar því eindregið, að samþykktir Vals brjóti á nokkurn hátt í bága við 2. gr. laga nr. 80/1938. Heldur hann því fram, að rekstur vörubílastöðvar sé eðlilegur og sjálfsagður þáttur í starfi stéttarfélags vörubílstjóra og beint hagsmunamál þeirra. Félaginu sé því fullkomlega heimilt að binda inngöngu í það því skilyrði, að félagsmenn hafi afgreiðslu fyrir bifreiðar sínar á stöð, sem félagið rekur sjálft.

Samkvæmt 1. gr. laga nr. 80/1938 er mönnum rétt að stofna stéttarfélög í þeim tilgangi að vinna að hagsmunamálum verklýðsstéttarinnar og launþega yfirleitt. Fyrir bifreiðarstjóra, sem stunda akstur með eigin bifreiðum, er það mjög mikilsvert hagsmunaatriði, að þeir hafi samastað með bifreiðar sínar, þar sem væntanlegir viðskiptavinir geta greiðlega komizt í samband við þá, og bifreiðastjórunum gefist þannig færi á því, að selja afnot þess tækis, sem þeir hafa atvinnu af að stýra og stjórna. Að þessu athuguðu verður að telja, að rekstur slíkrar miðstöðvar, bifreiðastöðvar, sé hagsmunamál sjálfseignarvörubifreiðarstjóra, sem ákvæði 1. gr. laga nr. 80/1938 taki til. Er vörubílstjórafélaginu Val, sem er stéttarfélag sjálfseignarvörubílstjóra, því rétt samkvæmt 1. gr. nefndra laga að beina starfsemi sinni að því markmiði að reka slíka stöð og setja ákvæði þess efnis í samþykktir sínar. Brýtur það því ekki í báða við 2. gr. nefndra laga, þótt það sé sett að skilyrði fyrir inngöngu í félagið, að félagsmenn hafi afgreiðslu fyrir bifreiðar sínar á þeirri vörubílastöð, sem félagið sjálft starfrækir.

Samkvæmt þessu ber að sýkna stefnda að kröfum stefnanda í máli þessu, en eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, Alþýðusamband Íslands f. h. Landssambands ísl. sjálfseignarbifreiðarstjóra vegna Vörubílstjórafélagsins Vals, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Hreiðars Aðalsteinssonar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Þriðjudaginn 3. maí 1955.

Nr. 6/1954. **Alþýðusamband Íslands f. h. Verklýðs- og sjómannafélags Djúpavogs vegna Hreins Jónssonar** (Egill Sigurgeirsson hrl.)
 gegn
Vegagerð ríkisins
 (Brynjólfur Ingólfsson hdl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Vörubifreiðar. Skaðabætur dæmdar vegna brots á forgangs-réttarákvæðum kjarasamnings.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 10. nóvember f. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Verklýðs- og sjómannafélags Djúpavogs vegna Hreins Jónssonar gegn Vegagerð ríkisins.

Stefnandi gerir þær dómkröfur, að stefnda verði dæmt að greiða kr. 7697.10 eða aðra lægri fjárhæð í skaðabætur vegna brots á ákvæðum 3. gr. kjarasamnings frá 10. júní 1953 ásamt 6% ársvöxtum frá 21. ágúst 1954 til greiðsludags og málskostnað að skaðlausu eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Tildrög málsins og málavextir eru þessir:

Hinn 10. júní 1953 var undirritaður samningur milli vega-

málastjóra f. h. ríkisstjórnar Íslands annars vegar og Alþýðusambands Íslands hins vegar um leigugjald fyrir vöru-bifreiðar við vega- og brúargerð. Í 3. gr. samnings þessa segir svo:

„Vegagerðin tekur ekki á leigu bifreiðar í eign manna, sem ekki aka þeim sjálfir, meðan völ er á atvinnubílstjórum innan hvers félagssvæðis eða næsta nágrennis með hentugar bifreiðar í öruggu lagi og vel hirtar, að dómi verkstjóra og trúnaðarmanns viðkomandi félags.

Félagsbundnir atvinnubílstjórar í félagi innan Alþýðusambands Íslands hafa forgangsrétt til vinnu hjá vegagerðinni og þá hver um sig fyrsta rétt á sínu félagssvæði.“

Sumarið 1954 var unnið að vegagerð af hálfu stefnda í Beruneshreppi dagana 3. til 21. ágúst. Notaðar voru bifreiðar í vegavinnu þessari og tók Vegagerðin eftirtaldar bifreiðar á leigu:

1) U 168. Eigandi Finnur Guðmundsson til heimilis í Beruneshreppi. Hann ók henni þó ekki sjálfur, heldur annar maður honum vandabundinn, Einar Gunnlaugsson að nafni og var hann félagsmaður í Verklýðsfélagi Beruneshrepps.

2) U 143. Eigandi hennar var Þórður Snjólfsen, Djúpavogi. Mun hann í upphafi hafa ekið bifreið sinni sjálfur, en síðar mun hann hafa fengið annan mann til þess að fara með stjórn hennar, en ekki eru nánar upplýsingar um þetta í málinu.

Auk nefndra bifreiða kemur hér við sögu U 259. Eigandi og ökumaður hennar var Hreinn Jónsson, Djúpavogi, félagsmaður í Verklýðs- og sjómannafélagi Djúpavogs. Hreinn virðist hafa unnið hjá Vegagerðinni nokkra daga í júní og júlí s.l. sumar, en þegar byrjað er á vegavinnunni í Beruneshreppi er honum ekki gefinn kostur á vinnu þar, en nefndar bifreiðir U 168 og U 143 hins vegar teknar til aksturs þar.

Stefnandi telur, að það hafi verið andstætt forgangsréttarákvæði 3. gr. framannefnds kjarasamnings, að bifreiðin U 168, eign Finns, var tekin í nefnda vegavinnu en ekki U 259, sem ekið var af eiganda hennar, Hreini, sem verið

hafi atvinnubílstjóri. Hreinn hafi verið félagsmaður í Verklýðs- og sjómannafélagi Djúpavogs, en félagssvæði þess sé næsta nágrenni Beruneshrepps, og hafi hann því sem atvinnubílstjóri átt rétt til aksturs í þeim hreppi umfram þá, sem ekki óku bifreiðum sínum sjálfir. Formaður Verklýðs- og sjómannafélags Djúpavogs segist hafa kvartað yfir þessu við verkstjóra Vegagerðarinnar strax og honum varð kunnugt um þetta hinn 8. ágúst s.l. Vegagerðin hafi að vísu tekið Hrein í vinnu dagana 13., 14. og 16. ágúst, en þá hafi hann verið látinn hætta, enda þótt U 168 héldi áfram akstri allan tímann, sem unnið var í Beruneshreppi. Er skaðabótakrafa stefnanda við það miðuð, að Hreinn hafi átt rétt til vinnu allan tímann frá 3. til 21. ágúst, og mundi þá hafa borið það sama úr býtum og greitt var fyrir akstur U 168 en það nam fjárhæð þeirri, sem krafizt er í málinu.

Stefndi hefur ekki út af fyrir sig mótmælt því, að Hreinn hafi ef til vill samkvæmt ákvæðum áður nefnds samnings getað átt forgangsrétt til vinnu þeirrar, er hér ræðir um. En hann heldur því hins vegar fram sér til sýknu, að Verklýðs- og sjómannafélag Djúpavogs hafi samþykkt að bifreið Þórðar Snjólfsssonar væri ekið af öðrum en eiganda hennar. Hafi verkstjórum Vegagerðarinnar því verið rétt að líta svo á, að þeim væri heimilt að taka U 168 í vinnu, þótt eigandi hennar æki henni ekki sjálfur, enda hafi aldrei komið skrifleg krafa um það frá stefnanda, að Hreinn yrði tekinn í vegavinnuna með bifreið sína, en þess hafi verið krafizt af hálfu verkstjóra þess, sem formaður Verklýðs- og sjómannafélags Djúpavogs ræddi við hinn 8. ágúst f. á. Þá hefur stefndi og mótmælt bótakröfu stefnanda sem allt of hárrí og krafizt þess, að hún verði færð niður til mikilla muna og það dregið frá henni, sem Hreinn hafi unnið sér inn hjá öðrum aðiljum á nefndu tímabili.

Stefnandi hefur mótmælt því að hafa veitt leyfi til þess, að U 143 væri ekið af öðrum en eiganda hennar og jafnframt hefur hann neitað því, að sér hafi verið skylt að krefjast þess skriflega, að Hreinn yrði tekinn í vinnu og kveður hann þessi atriði engu geta ráðið um úrslit málsins.

Þegar athuguð eru ákvæði 3. gr. framangreinds kjara-

samnings og atvik máls þessa er ljóst, að Hreinn Jónsson hefur sem atvinnubílstjóri í næsta nágrenni Beruneshrepps átt forgangsrétt til vegavinnu þar með bifreið sína U 259 umfram bifreiðina U 168, sem ekið var af öðrum en eiganda hennar. Verður ekki talið, að hann hafi vegna tóm-lætis misst þann rétt og skiptir ekki máli í því sambandi, hversu háttáð var akstri U 143, bifreiðar Þórðar Snjólfssonar. Er stefnda samkvæmt þessu skylt að bæta stefnanda það tjón, sem Hreinn Jónsson varð fyrir vegna þess, að ákvæði 3. gr. oftnefnds kjarasamnings væru sniðgengin, og ber að miða bætturnar við þá fjárhæð, sem Hreinn hefði borið úr býtum, ef hann hefði verið í vinnunni með bifreið sína í stað bifreiðarinnar U 168.

Samkvæmt gögnum málsins greiddi stefndi eiganda U 168 kr. 7697.10 í aksturslaun dagana 3.—21. ágúst f. á., og miðast þá bætur til Hreins við þá fjárhæð. Hér frá ber þó að draga kr. 1453.52, sem Hreinn vann fyrir hjá Vegagerðinni á þessu tímabili, og kr. 1110.00, sem hann fékk í aksturslaun á sama tímabili frá öðrum aðiljum eða samtals kr. 2563.52. Eftir verða þá kr. 5133.58. Frá þessari fjárhæð ber að draga áætlaðan reksturskostnað bifreiðarinnar, þar sem hún var ekki í akstri umdeilda daga. Þykir hann með hliðsjón af ákvæðum oftnefnds kjarasamnings hæfilega metinn $\frac{3}{5}$ hlutar ökugjaldsins. Ber stefnda samkvæmt þessu að greiða stefnanda kr. 5133.58, að frádrögnum kr. 3080.16 eða samtals kr. 2053.42 með vöxtum eins og krafizt hefur verið.

Eftir þessum úrslitum þykir rétt, að stefndi greiði stefnanda kr. 600.00 í málskostnað.

Dómsorð:

Stefndi, Vegagerð ríkisins, greiði stefnanda, Alþýðusambandi Íslands f. h. Verklýðs- og sjómannafélags Djúpavogs vegna Hreins Jónssonar, kr. 2053,42 með 6% ársvöxtum frá 21. ágúst 1954 til greiðsludags og kr. 600.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Fimmtudaginn 23. júní 1955.

Nr. 7/1954. **Alþýðusamband Íslands f. h. Verkamanna-
félags Reyðarfjarðarhrepps vegna Jóhanns
Þórólfssonar** (Egill Sigurgeirsson hrl.)
gegn
Vegagerð ríkisins
(Brynjólfur Ingólfsson hdl.).

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
dómendur.**

Vörubifreiðar. Vinnuveitandi sýknaður af skaðabótakröfu
vegna meints brots á forgangsréttarákvæðum kjarasamnings.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 18.
nóvember f. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamanna-
félags Reyðarfjarðarhrepps vegna Jóhanns Þórólfssonar gegn
Vegagerð ríkisins. Eru dómkröfur stefnanda þær, að stefnda
verði dæmt að greiða stefnanda kr. 14.068.41 með 6% árs-
vöxtum frá 17. ágúst 1954 til greiðsludags, og málskostnað
eftir mati dómsins.

Stefndi krefst algerrar sýknu af kröfum stefnanda og
málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Á s.l. sumri lét Vegagerð ríkisins vinna að vegagerð á
svonefndum Fáskrúðsfjarðarvegi. Mun vinnan þar hafa byrj-
að síðustu daga maímánaðar og var unnið í Reyðarfjarðar-
hreppi til 3. júní, en þá fluttist vinnuflokkurinn allur út
fyrir Eyrará ytri í Fáskrúðsfjarðarhrepp, og fór vegavinnan
eftir það að öllu leyti fram í þeim hreppi, að því undan-
skildu, að 5 eða 6 billhlöss voru flutt yfir ána í veginn í
Reyðarfjarðarhreppi. Verkstjóri vegagerðarinnar, sem fór
með verkstjórn við byggingu nefnds vegar, réði til vinn-
unnar í Fáskrúðsfjarðarhreppi nokkra atvinnubílstjóra með
bifreiðar sínar. Voru tvær þessara bifreiða frá Eskifirði
og ein frá Norðfirði.

Um mánaðamótin júní—júlí kom formaður Verkamanna-

félags Reyðarfjarðarhrepps að máli við verkstjórann og gerði kröfu til þess, að teknar yrðu í vegavinnu þessa tvær bifreiðar frá Reyðarfirði, U 34, eign Jóhanns Þórólfssonar bifreiðarstjóra, og U 184, sem við sögu kemur í öðru máli hér fyrir dómi. Var þessi krafa formannsins á því byggð, að atvinnubílstjórar, sem væru félagsmenn í Verkamannafélagi Reyðarfjarðarhrepps ættu forgangsrétt til vinnu í Fáskrúðsfjarðarhreppi umfram bifreiðarstjóra þá frá Norðfirði og Eskifirði, sem ráðnir höfðu verið til vinnu þessarar. Skoðun þessa byggði Verkamannafélag Reyðarfjarðarhrepps á ákvæðum í þágildandi kjarasamningi milli Vegamálastjórnarinnar og Alþýðusambands Íslands, dags. 10. júní 1953, en 3. gr. samnings þessa hljóðar svo:

„Vegagerðin tekur ekki á leigu bifreiðar í eigu manna, sem ekki aka þeim sjálfir, meðan völ er á atvinnubílstjórum innan hvers félagssvæðis eða næsta nágrennis með hentugar bifreiðar í öruggu lagi og vel hirtar að dómi verkstjóra og trúnaðarmanna viðkomandi félags. Félagsbundnir atvinnubílstjórar í félagi innan Alþýðusambands Íslands hafi forgangsrétt til vinnu hjá Vegagerðinni og þá hver um sig fyrsta rétt á sínu félagssvæði. Bifreiðastjórar skulu, er þeir hefja vinnu hjá vegagerð ríkisins, leggja fram vottorð um það, hver skráður er eigandi bifreiðarinnar.

Verkstjóra er heimilt að telja að sá, sem er eigandi bifreiðar samkv. framlögðu vottorði, er bifreiðin byrjar vinnu, sé eigandi hennar þar til það kemur fram af hendi fyrirsvarsmanns viðkomandi stéttarfélags, að eigenda-skipti hafi orðið að bifreiðinni.

Nú vinnur verkstjóri á félagssvæði tveggja eða fleiri félaga, og skal hann þá hafa samráð við formenn viðkomandi félaga um vinnuskiptingu milli félaganna, þegar stofnað er til vinnuflokks.“

Fyrirsvarsmenn Vegagerðarinnar töldu kröfu verklýðsfélagsins ekki á rökum reista og sinntu hvorki henni né samskonar kröfu Alþýðusambands Íslands, sem sett var fram í bréfi til Vegamálastjóra, dags. 5. júlí f. á.

Stefnandi byggir kröfur sínar í máli þessu á því, að skilja

beri ákvæði 3. gr. nefnds kjarasamnings um forgangsrétt atvinnubílstjóra svo, að þeir eigi samkvæmt 2. mgr. hennar fyrst og fremst algeran forgangsrétt til aksturs á félagssvæði stéttarfélags síns, en auk þess eigi þeir einnig samkvæmt 1. og 2. mgr. rétt til aksturs í næsta nágrenni félagssvæðis síns umfram atvinnubílstjóra úr fjarlægari plássu eða sveitum, enda þótt þeir, sem firr búa, séu einnig félagsmenn í verklýðsfélögum innan Alþýðusambandsins. Af þessu leiði, að Reyðarfjarðarbílstjórinn Jóhann Þórólfsson, eigandi og ökumaður bifreiðarinnar U 34, hafi samkvæmt kjarasamningnum átt ríkari rétt til aksturs í Fáskrúðsfjarðarhreppi en bifreiðarstjórar þeir frá Norðfirði og Eskifirði, sem akstur stunduðu við nefnda vegagerð, svo sem áður er greint. Telur stefnandi, að fyrirsvarsmenn Vegagerðarinnar hafi með þessu gerzt brotlegir við forgangsréttarákvæði 3. gr. nefnds kjarasamnings og felld á sig bótaskyldu gagnvart stefnanda, þar sem Jóhann Þórólfsson, eigandi U 34, hafi vegna sammingsbrots þessa orðið af ökutekjum á tímabilinu frá 1. júlí til 17. ágúst f. á., sem hann hafi átt rétt til og hann ekki fengið þann skaða bættan með öðrum akstri.

Stefndi neitar því hins vegar eindregið, að ráðning Eskifjarðar- og Norðfjarðarbifreiðanna til aksturs í Fáskrúðsfjarðarhreppi hafi verið brot á forgangsréttarákvæði 3. gr. nefnds kjarasamnings. Heldur hann því fram, að í nefndu ákvæði felist aðeins það, að atvinnubílstjórar innan félags, sem er í Alþýðusambandinu, skuli ganga fyrir um vinnu, hver á sínu félagssvæði, en er því sleppi eigi Vegagerðin frjálst val um það, hvaða sjálfseignaratvinnubílstjóra úr Alþýðusambandsfélögum hún taki til vinnu. Sé Vegagerðin í því sambandi ekki bundin neinni skyldu til þess að leita fyrst og fremst til atvinnubílstjóra úr næsta nágrenni þess svæðis, sem unnið er á, nema um það sé að ræða, að taka til vinnu bifreið, sem ekki er ekið af eiganda hennar.

Samkvæmt gögnum málsins fór akstur sá, sem um er deilt í máli þessu, allur fram í Fáskrúðsfjarðarhreppi, eða utan félagssvæðis stefnanda, og var hann framkvæmdur af atvinnubifreiðarstjórum, sem voru félagsmenn í verk-

lýðsfélagi innan Alþýðusambandsins og áttu bifreiðar sínar sjálfir. Þar sem svo stóð á verður ekki talið, að stefndi hafi sniðgengið forgangsréttarákvæði 3. gr. framangreinds kjarasamnings málsaðilja, þótt verkstjórar Vegagerðarinnar tækju til vinnu þessarar þá atvinnubifreiðarstjóra frá Eskifirði og Norðfirði, sem um ræðir í málinu, enda þótt sú ráðstöfun kunni að hafa leitt til þess, að Jóhann Þórólfsson, er var félagsmaður i Verkamannafélagi Reyðarfjarðarhrepps, fengi ekki allan þann akstur við Fáskrúðsfjarðarbrautina, sem hann kynni að hafa getað leyst af hendi þar á tímabilinu frá 1. júlí til 17. ágúst f. á.

Samkvæmt þessu ber að sýkna stefnda af kröfum stefnanda, en eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, Vegagerð ríkisins, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Alþýðusambands Íslands f. h. Verkamannafélags Reyðarfjarðarhrepps vegna Jóhanns Þórólfssonar, í máli þessu.

Málskostnaður falli niður.

Sératkvæði Helga Hannessonar.

Í 3. gr. kjarasamnings milli Alþýðusambands Íslands og vegamálastjóra, er gerður var 10. júní 1953 segir svo í 1. mgr.:

Vegagerðin tekur ekki á leigu bifreiðar í eigu manna, sem ekki aka þeim sjálfir, meðan völ er á atvinnubílstjórum innan hvers félagssvæðis *eða næsta nágrennis* með hentugar bifreiðar í öruggu lagi og vel hirtar að dómi verkstjóra og trúnaðarmanns viðkomandi félags.

Í 2. mgr.:

Félagsbundnir atvinnubílstjórar í félagi innan Alþýðusambands Íslands hafi forgangsrétt til vinnu hjá vegagerðinni og þá hver um sig fyrsta rétt á sínu félagssvæði.

Í 5. mgr.:

Nú minnur verkstjóri á félagssvæði tveggja eða fleiri félaga og skal hann þá hafa samráð við formenn viðkomandi félaga um vinnuskiptingu milli félaganna, þegar stofnað er til vinnuflokks.“

Ákvæði 5. mgr. 3. gr. nefnds samnings eru sett til þess að

fyrirbyggja þegar í upphafi, að deilur rísi út af vinnutilhöguninni, er vinna fer fram á fleiri en einu félagssvæði.

Í máli þessu er upplýst, að viðkomandi verkstjóri fer *ekki* eftir þessu samningsákvæði, er hann stofnar vinnuflokk sinn, hvað bifreiðastjórárvinnu snertir, þótt hann ætli að vinna á fleiri en einu félagssvæði.

Verður því að telja þetta brot verkstjórans á samningnum frumorsök þeirrar deilu, er svo rís út af bilavinnunni í vinnuflokki hans.

1. og 2. mgr. kjarasamningsins tel ég að skýra beri á þann veg, að þar sem verkstjórinn leitar ekki eftir samkomulagi við formenn verklýðsfélanna á félagssvæðum þeim, er hann ætlaði að vinna á, um stofnun vinnuflokks, þá hafi honum borið skylda til að taka einvörðungu í vinnu bifreiðar, er voru í eigu félagsbundinna bifreiðastjóra innan Alþýðusambandsins á félagssvæði því, er hann vann á hverju sinni, en væru ekki þar fyrir hendi nægilega margar slíkar bifreiðar, ættu bifreiðastjórar þeir, er voru á næsta félagssvæði við það, er unnið var á, forgangsrétt til vinnunnar, sbr. ákvæði 1. mgr.

Samkvæmt þessu ákvæði 1. mgr. 3. gr., gerir formaður Verkamannafél. Reyðarfjarðarhrepps þá kröfu til viðkomandi verkstjóra, að hann taki bifreiðarstjóra þess verkamannafélags í vinnu á undan bifreiðastjórum af félagssvæðum, er lágu fjær vinnustað en félagsvæði Verkamannafélags Reyðarfjarðarhrepps, og út af ágreiningi um þetta atriði, er mál þetta höfðað fyrir Félagsdómi.

Með tilliti til þess er að framan greinir tel ég, að fallast beri á það sjónarmið stefnanda, að stefndi hafi með þeirri ráðstöfun á akstri, sem um er deilt í máli þessu, brotið ákvæði 3. gr. kjarasamningsins frá 10. júní 1953 og þar með orðið skaðabótaskyldur gagnvart stefnanda.

Samkvæmt þessu ber að dæma stefnda til þess að greiða stefnanda stefnukröfuna kr. 14.068.41 að fráðregnum 60%. En það er sá hundraðshluti af reksturskostnaði bifreiða, er samningurinn gerir ráð fyrir að gangi til að greiða benzín, smurliur, gúmmí, viðgerðir og varahluti. En slík útgjöld er ekki um að ræða af bifreið, sem ekki er starfrækt.

Þá greiði stefndi stefnanda 6% vexti af tildæmdri upphæð frá 17. ág. 1954 til greiðsludags.

Eftir þessum úrslitum er stefnda gert að greiða stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 1500.00.

Dómsorð mitt verður því þannig:

Stefndi, Vegagerð ríkisins, skal greiða stefnanda, Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamannafélags Reyðarfjarðarhrepps vegna Jóhanns Þórólfssonar kr. 5.627.36 auk 6% vaxta frá 17. ágúst 1954 til greiðsludags. Þá greiði stefndi kr. 1.500.00 í máls-

kostnað. Allt innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Fimmtudaginn 23. júní 1955.

Nr. 8/1954. **Alþýðusamband Íslands f. h. Verkamannafélags Reyðarfjarðarhrepps vegna Stefáns Bjarnasonar** (Egill Sigurgeirsson hrl.)
 gegn
Vegagerð ríkisins
 (Brynjólfur Ingólfsson hdl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Vörubifreiðar. Vinnuveitandi sýknaður af skaðabótakröfu vegna brots á forgangsréttarákvæðum kjarasamnings.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 18. nóvember f. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamannafélags Reyðarfjarðarhrepps vegna Stefáns Bjarnasonar gegn Vegagerð ríkisins. Eru dómkröfur stefnanda þær, að stefnda verði dæmt að greiða stefnanda kr. 14.269,18 með 6% ársvöxtum frá 17. ágúst 1954 til greiðsludags og málskostnað eftir mati dómsins.

Stefndi krefst algerrar sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Á s.l. sumri lét Vegagerð ríkisins vinna að vegagerð á svonefndum Fáskrúðsfjarðarvegi. Mun vinna þar hafa byrjað síðustu daga maímánaðar og var unnið í Reyðarfjarðarhreppi til 3. júní, en þá fluttist vinnuflokkurinn allur út fyrir Eyrará Ytri í Fáskrúðsfjarðarhrepp, og fór vegavinnan eftir það að öllu leyti fram í þeim hreppi, að því undanskildu, að 5 eða 6 bilhlöss voru flutt yfir ána í veginn í Reyðarfjarðarhreppi. Verkstjóri vegagerðarinnar, sem fór

með verkstjórn við byggingu nefnds vegar, réði til vinnunnar í Fáskrúðsfjarðarhreppi, nokkra atvinnubilstjóra með bifreiðar sínar. Voru tvær þessara bifreiða frá Eskifirði og ein frá Norðfirði.

Um mánaðamótin júní—júlí kom formaður Verkamannafélags Reyðarfjarðarhrepps að máli við verkstjóran og gerði kröfu til þess, að tekna yrðu í vegavinnu þessa tvær bifreiðar frá Reyðarfirði, U 184 eign Stefáns Bjarnasonar bifreiðarstjóra og U 34, sem við sögu kemur í öðru máli hér fyrir dómi. Var þessi krafa formannsins á því byggð, að atvinnubilstjórar, sem væru félagsmenn í Verkamannafélagi Reyðarfjarðarhrepps, ættu forgangsrétt til vinnu í Fáskrúðsfjarðarhreppi umfram bifreiðarstjóra þá frá Norðfirði og Eskifirði, sem ráðnir höfðu verið til vinnu þessarar. Skoðun þessa byggði Verkamannafélag Reyðarfjarðarhrepps á ákvæðum í þágildandi kjarasamningi milli Vegamálastjórnarinnar og Alþýðusambands Íslands, dags. 10. júní 1953, en 3. gr. samnings þessa hljóðar svo:

„Vegagerðin tekur ekki á leigu bifreiðar í eigu manna, sem ekki aka þeim sjálfir, meðan völ er á atvinnubilstjórum innan hvers félagssvæðis eða næsta nágrennis með hentugar bifreiðar í öruggu lagi og vel hirtar að dómi verkstjóra og trúnaðarmanns viðkomandi félags. Félagsbundnir atvinnubilstjórar í félagi innan Alþýðusambands Íslands hafi forgangsrétt til vinnu hjá Vegagerðinni og þá hver um sig fyrsta rétt á sínu félagssvæði.

Bifreiðarstjórar skulu, er þeir hefja vinnu hjá Vegagerð ríkisins, leggja fram vottorð um það, hver skráður sé eigandi bifreiðarinnar.

Verkstjóra er heimilt að telja að sá, sem er eigandi bifreiðar samkv. framlögðu vottorði, er bifreiðin byrjar vinnu, sé eigandi hennar þar til það kemur fram af hendi fyrirsvarsmanns viðkomandi stéttarfélags, að eigendaskipti hafi orðið að bifreiðinni.

Nú vinnur verkstjóri á félagssvæði tveggja eða fleiri félaga, og skal hann þá hafa samráð við formenn viðkomandi félaga um vinnuskiptingu milli félaganna, þegar stofnað er til vinnuflokks.“

Fyrirsvarsmenn Vegagerðarinnar töldu kröfu verklýðsfélagsins ekki á rökum reista og sinntu hvorki henni né sams konar kröfu Alþýðusambands Íslands, sem sett var fram í bréfi til Vegamálastjóra, dags. 5. júlí f. á.

Stefnandi byggir kröfur sínar í máli þessu á því, að skilja beri ákvæði 3. gr. nefnds kjarasamnings um forgangsrétt atvinnubílstjóra svo, að þeir eigi samkvæmt 2. mgr. hennar fyrst og fremst algeran forgangsrétt til aksturs á félagssvæði stéttarfélags síns, en auk þess eigi þeir einnig samkvæmt 1. og 2. mgr. rétt til aksturs í næsta nágrenni félagssvæðis síns umfram atvinnubílstjóra úr fjarlægari plássum eða sveitum, enda þótt þeir, sem firr búa, séu einnig félagsmenn í verklýðsfélögum innan Alþýðusambandsins. Af þessu leiði, að Reyðarfjarðarbílstjórinn Stefán Bjarnason, eigandi og ökumaður bifreiðarinnar U 184, hafi samkvæmt kjarasamningnum átt ríkari rétt til aksturs í Fáskrúðsfjarðarhreppi en bifreiðarstjórar þeir frá Norðfirði og Eskifirði, sem akstur stunduðu við nefnda vegagerð, svo sem áður er greint. Telur stefnandi, að fyrirsvarsmenn Vegagerðarinnar hafi með þessu gerzt brotlegir við forgangsréttarákvæði 3. gr. nefnds kjarasamnings og fellt á sig bótaskyldu gagnvart stefnanda, þar sem Stefán Bjarnason, eigandi U 184, hafi vegna samningsbrots þessa orðið af ökutekjum á tímabilinu frá 1. júlí til 17. ágúst f. á., sem hann hafi átt rétt til, og hann ekki fengið þann skaða bættan með öðrum akstri.

Stefndi neitar því hins vegar eindregið, að ráðning Eskifjarðar- og Norðfjarðarbifreiðanna til aksturs í Fáskrúðsfjarðarhreppi hafi verið brot á forgangsréttarákvæði 3. gr. nefnds kjarasamnings. Heldur hann því fram, að í nefndu ákvæði felist aðeins það, að atvinnubílstjórar innan félags, sem er í Alþýðusambandinu, skuli ganga fyrir um vinnu, hver á sínu félagssvæði, en er því sleppi, eigi Vegagerðin frjálst val um það, hvaða sjálfseignaratvinnubílstjóra úr Alþýðusambandsfélögum hún taki til vinnu. Sé Vegagerðin í því sambandi ekki bundin neinni skyldu til þess að leita fyrst og fremst til atvinnubílstjóra úr næsta nágrenni þess svæðis, sem unnið er á, nema um það sé að ræða, að

taka til vinnu bifreið, sem ekki er ekið af eiganda hennar.

Samkvæmt gögnum málsins fór akstur sá, er um er deilt í máli þessu, allur fram í Fáskrúðsfjarðarhreppi eða utan félagssvæðis stefnanda og var hann framkvæmdur af atvinnubifreiðarstjórum, sem voru félagsmenn í verklýðsfélagi innan Alpýðusambandsins og áttu bifreiðar sínar sjálfir. Þar sem svo stóð á, verður ekki talið, að stefndi hafi sniðgengið forgangsréttarákvæði 3. gr. framangreinds kjarasamnings málsaðilja, þótt verkstjórar Vegagerðarinnar tækju til vinnu þessarar þá atvinnubifreiðarstjóra frá Eskifirði og Norðfirði, sem um ræðir í málinu, enda þótt sú ráðstöfun kunni að hafa leitt til þess að Stefán Bjarnason, er var félagsmaður í Verkamannafélagi Reyðarfjarðarhrepps, fengi ekki allan þann akstur við Fáskrúðsfjarðarbrautina, sem hann kynni að hafa getað leyst af hendi á tímabilinu frá 1. júlí til 17. ágúst f. á.

Samkvæmt þessu ber að sýkna stefnda af kröfum stefnanda, en eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, Vegagerð ríkisins, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Alpýðusambands Íslands f. h. Verkamannafélags Reyðarfjarðarhrepps vegna Stefáns Bjarnasonar, í máli þessu.

Málskostnaður falli niður.

Sératkvæði Helga Hannessonar.

Í 3. gr. kjarasamnings milli Alpýðusambands Íslands og vegamálastjóra, er gerður var 10. júní 1953 segir svo í 1. mgr.:

Vegagerðin tekur ekki á leigu bifreiðar í eigu manna, sem ekki aka þeim sjálfir, meðan völ er á atvinnubílstjórum innan hvers félagssvæðis *eða næsta nágrennis* með hentugar bifreiðar í öruggu lagi og vel hirtar að dómi verkstjóra og trúnaðarmanns viðkomandi félags.

Í 2. mgr.:

Félagsbundnir atvinnubílstjórar í félagi innan Alpýðusambands Íslands hafi forgangsrétt til vinnu hjá vegagerðinni og þá hver um sig fyrsta rétt á sínu félagssvæði.

Í 5. mgr.:

Nú vinnur verkstjóri á félagssvæði tveggja eða fleiri félaga, og skal hann þá hafa samráð við formenn viðkomandi félaga um vinnuskiptingu milli félaga, þegar stofnað er til vinnuflokka.“

Ákvæði 5. mgr. 3. gr. nefnds kjarasamnings eru sett til þess að fyrirbyggja þegar í upphafi, að deilur risi út af vinnutilhöguninni, er vinna fer fram á fleiri en einu félagssvæði.

Í mál þessu er upplýst, að viðkomandi verkstjóri fer *ekki* eftir þessu samningsákvæði, er hann stofnar vinnuflokk sinn, hvað bifreiðastjórávinnu snertir, þótt hann ætli að vinna á fleiri en einu félagssvæði.

Verður því að telja þetta brot verkstjórans á samningnum frumorsök þeirrar deilu, er svo ris út af bilavinnunni í vinnuflokki hans.

1. og 2. mgr. kjarasamningsins tel ég að skýra beri á þann veg, að þar sem verkstjórinn leitar ekki eftir samkomulagi við formenn verklýðsfélaganna á félagssvæðum þeim, er hann ætlaði að vinna á, um stofnun vinnuflokks, þá hafi honum borið skylda til að taka einvörðungu í vinnu bifreiðar, er voru í eigu félagsbundinna bifreiðastjóra innan Alþýðusambandsins á félagssvæði því, er hann vann á hverju sinni, en væru ekki þar fyrir hendi nægilega margar slíkar bifreiðar, ættu bifreiðastjórar þeir, er voru á næsta félagsvæði við það, er unnið var á, forgangsrétt til vinnunnar, sbr. ákvæði 1. mgr.

Samkvæmt þessu ákvæði 1. mgr. 3. gr., gerir formaður Verkamannafél. Reyðarfjarðarhrepps þá kröfu til viðkomandi verkstjóra, að hann taki bifreiðastjóra þess verkamannafél. í vinnu á undan bifreiðastjórum af félagssvæðum, er lágu fjær vinnustað en félagsvæði Verkam.fél. Reyðarfjarðarhrepps, og út af ágreiningi um þetta atriði, er mál þetta höfðað fyrir Félagsdómi.

Með tilliti til þess er að framan greinir, tel ég að fallast beri á það sjónarmið stefnanda, að stefndi hafi með þeirri ráðstöfun á akstri, sem um er deilt í máli þessu, brotið ákvæði 3. gr. kjarasamningsins frá 10. júní 1953, og þar með orðið skaðabótaskyldur gagnvart stefnanda.

Samkvæmt þessu ber að dæma stefnda til þess að greiða stefnanda stefnukröfuna kr. 14.269.18, að frádregnum 60%. En það er sá hundraðshluti af reksturskostnaði bifreiða, er samningurinn gerir ráð fyrir að gangi til að greiða benzín, smuroliur, gúmmí, viðgerðir og varahluti. En slík útgjöld er ekki um að ræða af bifreið, sem ekki er starfrækt.

Þá greiði stefndi stefnanda 6% vexti af tildæmdri upphæð frá 17. ágúst 1954 til greiðsludags.

Eftir þessum úrslitum er stefnda gert að greiða stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 1500.00.

Dómsorð mitt verður því þannig:

Stefndi, Vegagerð ríkisins, skal greiða stefnanda, Alþýðu-

sambandi Íslands f. h. Verkamannafél. Reyðarfjarðarhrepps vegna Stefáns Bjarnasonar kr. 5707.67 auk 6% vaxta frá 17. ág. 1954 til greiðsludags. Þá greiði stefndi kr. 1500.00 í málskostnað. Allt innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Fimmtudaginn 27. október 1955.

Nr. 3/1955. **Vinnuveitendasamband Íslands f. h. Vinnuveitendafélags Akureyrar**

(Agnar Gústafsson hdl.)

gegn

Alþýðusambandi Íslands f. h. Landssambands íslenzkra sjálfseignarvörubifreiðastjóra

vegna Vörubílstjórafélagsins Vals á Akureyri

(Jón Þorsteinsson hdl).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Vörubifreiðar. Vörubílstjórafélagi talið heimilt að setja það ákvæði í samþykktir sínar, að aliir félagsmenn skuli hafa afgreiðslu á sameiginlegri stöð félagsins.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu dags. 9. marz þ. á. af Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Vinnuveitendafélags Akureyrar gegn Alþýðusambandi Íslands f. h. Landssambands ísl. sjálfseignarvörubifreiðarstjóra vegna vörubílstjórafélagsins Vals á Akureyri. Eru dómkröfur stefnanda þær, að dæmt verði, að það sé brot á samningi Vörubílstjórafélagsins Vals annars vegar og Vinnuveitendafélags Akureyrar o. fl. hins vegar, dags. 13. sept. 1954, að vörubílstjórafélagið Valur setti hinn 9. janúar 1955 það ákvæði í samþykktir félagsins, að sérhver félagsmaður, sem hefur bifreið sína í akstri, sé skyldur til þess að hafa hana í afgreiðslu á bifreiðastöð félagsins. Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af öllum kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Tildrög máls þessa eru þau, að í septembermánuði 1954 féll úr gildi fyrir uppsögn kjarasamningur sá, sem til þess tíma hafði gilt á Akureyri milli vinnuveitenda og sjálfs eignarvörubílstjóra þar. Samkvæmt 6. gr. þess samnings var svo um samið, að „þeir bifreiðaeigendur, sem hafa bifreiðaaakstur að aðalatvinnu, skulu einir hafa rétt til þeirrar vinnu, sem til fellst á Akureyri og er framkvæmd þaðan“.

Þegar framangreindur kjarasamningur gekk úr gildi, voru þrjár vörubílastöðvar starfræktar á Akureyri.

1. Bifreiðastöðin Stefni. Hún var rekin af vörubílstjórafélaginu Val og höfðu félagsmenn þess félags þar afgreiðslu fyrir bifreiðar sínar.

2. Bifreiðastöðin Bifröst h.f. Talið er, að bifreiðar þessarar stöðvar, 8 að tölu, hafi verið eign hlutafélagsins, en ekki bifreiðastjóra þeirra, sem óku bifreiðunum.

3. Vörubílastöðin. Þessi stöð var rekin af Hólmsteini Egilssyni, og er talið, að þar hafi 10 bifreiðar haft afgreiðslu. Mun Hólmsteinn hafa átt sumar þeirra einn, en aðrar átti hann í félagi með bifreiðastjórum þeim, sem bifreiðunum óku.

Hólmsteinn var félagsmaður í Vinnuveitendafélagi Akureyrar, en Bifreiðastöðin Bifröst h.f. er af málflytjendum talin hafa verið í nánnum tengslum við Samband ísl. samvinnufélaga, sem stóð ásamt Vinnuveitendafélagi Akureyrar o. fl. að samningi þeim, sem um ræðir í máli þessu.

Þegar gengið var til samninga milli aðilja máls þessa í september 1954 um kaup og kjör vörubílstjóranna, fór Vörubílstjórafélagið Valur með samninga af hálfu sjálfseignarvörubifreiðastjóra. Lögðu fulltrúar Vals fram af sinni hálfu samningsuppkast, og var 6. gr. þess svohljóðandi:

„Vinnuveitendur skuldbinda sig til að láta fullgilda meðlimi Vals, enda aki þeir frá sömu bifreiðastöð, hafa forgangsrétt til bifreiðaleigu og allra flutninga með bifreiðum handa vinnuveitendum á félagssvæði Vals innan lögsagnarumdæmis Akureyrar og út af því svæði. Vinnuveitendum skal þó heimilt að nota eigin bifreiðir í eigin

þjónustu, þar sem vinnuveitandinn á bæði bifreiðina og vöruna, sem flutt er, og reiknar sér ekkert sérstakt gjald fyrir flutninginn.

Ennfremur skal heildverzlunum og öðrum þeim, sem hafa það að atvinnu að kaupa vörur eða selja, svo og viðgerðarverkstæðum, verksmiðjum og útgerðarmönnum heimilt að aka á eigin bifreiðum vörum, sem heyra beint undir atvinnurekstur þeirra og byggingameisturum að nota vikabíla við atvinnurekstur sinn til flutninga á hlaspunga allt að einu tonni.“

Ekki vildu vinnuveitendur fallast á þetta samningsuppkast og hófust nú venjulegar samningaumleitanir milli aðila. Lauk þeim svo, að samningur var undirritaður hinn 13. september. Stóðu að honum annars vegar Vörubílstjórafélagið Valur, en hins vegar Vinnuveitendafélag Akureyrar, Samband ísl. samvinnufélaga o. fl. Er 6. gr. samningsins svohljóðandi:

„Vinnuveitendur þeir, sem að samningnum standa, skuldbinda sig til að láta fullgilda meðlimi Vals hafa forgangsrétt til bifreiðaleigu og allra flutninga með vörubifreiðum handa nefndum vinnuveitendum á félagssvæði Vals og öllum akstri út af því svæði, en það er lögsagnarumdæmi Akureyrar. Vinnuveitendur hafa ávallt frjálst val um það, hvaða meðlimi Vals þeir taka til vinnu, sbr. þó 4. málsgrein þessarar greinar. Vinnuveitendum skal þó heimilt að nota eigin bifreiðar í eigin þjónustu, þar sem vinnuveitandinn á bæði bifreiðina og vöruna, sem flutt er, og reiknar sér ekkert sérstakt gjald fyrir flutninginn.

Ennfremur skal heildverzlunum og öðrum þeim, sem það hafa að atvinnu að kaupa vörur eða selja, svo og viðgerðarverkstæðum, verksmiðjum og útgerðarmönnum, vera heimilt að aka á eigin bifreiðum vörum, sem heyra beint undir atvinnurekstur þeirra, og byggingameisturum að nota vikabíla við atvinnurekstur sinn til flutninga á hlaspunga, allt að einu tonni.

Framangreind ákvæði þessarar greinar taka eigi gildi fyrr en 1. marz 1955. Fram að þeim tíma skuldbinda

vinnuveitendur sig til að koma á vinnumiðlun, þannig, að bifreiðastöðin Stefnir s.f. fái 60% af öllum þeim vörubílaakstri, sem neðangreind fyrirtæki kaupa að:

Kaupfélag Eyfirðinga, Akureyrarbær og fyrirtæki hans, Útgerðarfélag Akureyringa h.f., Guðmundur Jörundsson, Útgerðarfélag KEA h.f. og Samband ísl. samvinnufélaga. Vinnumiðlunin skal framkvæmd þannig, að 1. desember 1954 og 1. febrúar 1955 kanni hvert fyrirtæki, hve mikið það hafi skipt við Stefni og auki þá viðskipti sín þar, hafi þau ekki náð þeirri hlutfallstölu, er að framan greinir, ella dragi úr þeim, ef hlutfallstalan er orðin of há.“

Pegar kjarasamningur þessi var undirritaður, munu bifreiðastjórar þeir, sem óku frá bifreiðastöðvunum Bifröst h.f. og Vörubílastöðinni, ekki hafa verið félagsmenn í Vörubílstjórafélaginu Val og fæstir þeirra þá fullnægt inntökuskýrði 3. gr. samþykktu félagsins, en þar segir svo:

„Rétt til þess að ganga í félagið og vera meðlimir þess, hafa allir sjálfseignarvörubifreiðastjórar á félagssvæðinu, sem eiga eina vörubifreið, enda hafi þeir að aðalatvinnu að aka henni sjálfir.“

Eftir að samningurinn frá 13. sept. 1954 tók gildi, munu framangreindar bifreiðastöðvar hafa haldið starfsemi sinni áfram og af hálfu samningsaðilja verið fylgt þeirri vinnumiðlun, sem 4. mgr. 6. gr. samningsins kvað á um. Um áramótin 1954 og 1955 tók vörubílstjórafélagið Valur við rekstri Bifreiðastöðvarinnar Stefnis, og hefur félagið rekið hana síðan. Um svipað leyti, eða nánar tiltekið hinn 9. janúar þ. á., er Valur hélt aðalfund sinn, var samþykkt að breyta samþykktum félagsins á þá lund, að við 2. gr. þeirra, sem fjallar um tilgang félagsins, var bætt þessu ákvæði:

Það er ennfremur tilgangur félagsins, að reka eina sameiginlega bifreiðastöð fyrir alla félagsmenn, enda er sérhver félagsmaður, sem hefur bifreið sína í akstri, skyldur til að hafa þar afgangið.

Eins og um er samið í 4. mgr. 6. gr. oftnefnds samnings, áttu félagsmenn vörubílstjórafélagsins Vals forgangsrétt, eftir 1. marz þ. á., til alls aksturs hjá vinnuveitendum þeim,

sem að samningnum stóðu. Þegar að þeim tíma leið, hófust bifreiðastjórnarnir á Vörubílastöðinni handa um það, að fá félagsréttindi í Val og sóttu um inngöngu í félagið, með þeim fyrirvara þó, að þeir hefðu áfram afgreiðslu á Vörubílastöðinni fyrir bifreiðar sínar. Fyrirsvarsmenn Vals töldu sér ekki skylt að hlíta þessum fyrirvara bifreiðarstjóranna, þar sem þeir litu svo á, að breyting sú, sem gerð var á samþykktum félagsins 9. janúar s.l., leiddi til þess, að þeir einir ættu rétt til inngöngu í félagið, sem hefðu afgreiðslu fyrir bifreiðar sínar á stöð félagsins. Ekki náðist samkomulag um þetta atriði og kom ágreiningurinn til Félagsdóms, sem tók til greina skilning Vals, sbr. dóm uppkveðinn 4. apríl s.l. í málinu nr. 2/1955. Þessi niðurstaða leiddi síðar til þess, að vörubílstjórar þeir, sem starfað höfðu frá Vörubílastöðinni og fullnægðu inntökuskilyrðum Vörubílstjórafélagsins Vals, urðu að flytja sig yfir á stöð Vals með afgreiðslu fyrir bifreiðar sínar, til þess að fá notið forgangsréttar samkvæmt 6. gr. oftnefnds samnings.

Stefnandi máls þessa vill fyrir sitt leyti ekki una því, að forgangsréttur bifreiðastjóranna sé því skilyrði bundinn, að þeir hafi afgreiðslu á stöð Vals. Eru dómkröfur hans í máli þessu á því byggðar, að stefnda, vörubílstjórafélaginu Val, hafi samkvæmt samningum frá 13. september 1954 verið allskostar óheimilt að setja í samþykktir sínar ákvæði það um sameiginlega afgreiðslustöð, sem samþykkt var á aðalfundinum 9. janúar þ. á. og áður er rakið. Heldur stefnandi því fram, að samningurinn hafi einmitt verið gerður á þeim grundvelli, að bifreiðarstjórar þeir, sem þá óku frá öðrum bifreiðastöðvum en Stefni, gætu gengið í Val, án þess að þurfa að hafa afgreiðslu á stöð, sem félagið sjálft starfrækti, enda hafi ekki á þeim tíma, þegar samningurinn var gerður, verið nein ákvæði í samþykktum Vals, sem skylduðu félagsmenn til þess að nota afgreiðslustöð, sem félagið starfrækti sjálft. Kveður stefnandi, að vinnuveitendur hafi, er þeir sömdu, byggt á því, að þeir gætu skipt við þá bifreiðastöð, sem þeir helzt kysu, að því tilskildu, að bifreiðastjórnarnir væru félagsmenn í Val, og hafi þessi afstaða þeirra komið birt fram í því, að þeir hafi mótmælt og fengið brott-

numin úr 6. gr. samningsuppkasts fulltrúa Vals, orðin: „enda aki þeir frá sömu bifreiðastöð“. Fyrirsvarsmönnum Vals við samningsgerðina hafi þannig bæði af þessu og orðræðum við fulltrúa vinnuveitenda verið það fyllilega ljóst, að samningurinn væri af hálfu stefnanda og annarra vinnuveitenda, er að honum stóðu, gerður á þeim grundvelli, að bifreiðastöðvar þær, sem þá störfuðu mættu haldast, og vinnuveitendum frjálst að velja á milli þeirra, og kjósa sér til vinnu þá bílstjóra, er þeir helzt vildu hafa í þjónustu sinni. En með því að setja það skilyrði í samþykktir sínar, að félagsmenn skyldu allir hafa afgreiðslu á sömu stöð hefði Valur skert samningsbundið valfrelsi vinnuveitenda, og þar með brotið samninginn.

Stefndi hefur eindregið mótmælt því, að samningurinn frá 13. september 1954 hafi á nokkurn hátt verið því til fyrirstöðu, að Vörubílstjórafélagið Valur gæti breytt samþykktum sínum á þann hátt, sem gert var 9. janúar þ. á. Kveður hann það aldrei hafa til orða komið við þá samningsgerð, að Valur tæki á sig skuldbindingu um slíkt. Jafnframt neitar hann því ákveðið, að niðurfelling orðanna „enda aki þeir frá sömu bifreiðastöð“ geti á nokkurn hátt gefið tilefni til slíkrar ályktunar. Segir hann, að hin tilvitnuðu orð hafi m. a. verið felld niður af því, að fulltrúar samningsaðilja hafi verið sammála um það, að það væri algert innanfélagsmál Vörubílstjórafélagsins Vals, hvernig stöðvarmálum félagsmanna væri komið fyrir. Heldur hann því og fram, að ekki verði út af fyrir sig lagt neitt upp úr þessu atriði vegna þess, að 6. gr. samningsuppkastsins hafi, svo sem samanburður á henni og 6. gr. samningsins sýni, breyzt í svo mörgum atriðum öðrum, að af þessari einu breytingu verði engin almenn ályktun dregin um samningsskyldur Vals. Þá mótmælir stefndi því algerlega, að tilætlunin hafi verið að tryggja vinnuveitendum, að þeir gætu eftir sem áður skipt við hvaða bifreiðastöð sem væri, en hins vegar hafi þeim verið gefið frjálst val um það, hvaða bílstjóra þeir veldu til aksturs, ef þeir voru félagsmenn í Val. Loks staðhæfir stefndi, að það hefði þurft að koma skýrt og ótvírátt fram í samningnum, ef tilætlunin var að takmarka

sjálfsákvörðunarrétt félagsmanna Vals um breytingar á samþykktum félagsins, þar sem slíkt ákvæði hefði verið í fyllsta máta óvenjulegt.

Eins og að framan er rakið, var Bifreiðastöðin Bifröst h/ rekin af hlutafélagi, sem átti sjálft bifreiðar stöðvarinnar, og Vörubílastöðin og bifreiðar þær, sem þaðan var ekið, voru allar að meira eða minna leyti eign Hólmsteins Egilssonar, sem var félagsmaður í Vinnuveitendafélagi Akureyrar. Af gögnum málsins og málflutningi aðilja er ljóst, að fulltrúar vinnuveitenda hafa við samningsgerðina leitast við að koma því í kring, að nefndar stöðvar gætu haldið starfsemi sinni áfram með sama hætti og áður var. En þegar vörubílstjórafélagið Valur fékk framgengt þeirri kröfu sinni, að félagsmenn þess skyldu eiga forgangsrétt til aksturs þess, sem vinnuveitendur þyrftu að kaupa að, hlaut slíkt ákvæði óhjákvæmilega að hafa djúptæk áhrif á rekstur þessara stöðva og leiða til breytinga á honum, enda kemur það beinlínis fram í tímamarks- og vinnumiðlunarávæðum 4. mgr. 6. gr. samningsins. Nú eru að vísu engin ákvæði í samningnum, sem setja loku fyrir það, að bifreiðarstjórar þeir, sem starfað höfðu á Bifröst eða Vörubílastöðinni, hefðu áfram afgreiðslu þar, þótt þeir yrðu sjálfseignarvörubifreiðastjórar og félagsmenn í Val. Hins vegar verður ekki heldur séð, að samningurinn geymi nein ákvæði, sem takmarki rétt Vörubílstjórafélagsins Vals til þess að setja þau fyrir-mæli um afgreiðslu á bifreiðum félagsmanna í samþykktir félagsins, sem samþykkt eru með lögmatum hætti innan félagsins og ekki brjóta í bága við landslög eða grundvallar-reglur laga. Þá verður og slík takmörkun hvorki dregin af breytingum þeim, sem gerðar voru á 6. gr. samningsuppkastsins né heldur orðræðum fulltrúa aðilja við samningsgerðina, sem þá auk þess greinir á um, hvernig fallið hafi.

Samkvæmt þessu verður að sýkna stefnda af kröfum stefnanda í málinu, en eftir atvikum þykir málskostnaður eiga að falla niður.

Dómsorð:

Stefndi, Alþýðusamband Íslands f. h. Landssambands

íslenzkra sjálfseignarvörubifreiðastjóra vegna Vörubílstjórafélagsins Vals á Akureyri, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Vinnuveitendasambands Íslands f. h. Vinnuveitendafélags Akureyrar, í máli þessu.

Málskostnaður falli niður.

Fimmtudaginn 22. desember 1955.

Nr. 7/1955. **Alþýðusamband Íslands f. h. Sambands matreiðslu- og framreiðslumanna**

(Jón Þorsteinsson hdl.)

gegn

Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Hótel Borgar (Björgvin Sigurðsson hdl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Trúnaðarmenn. Uppsögn trúnaðarmanns ekki talin brot á 11. gr. laga nr. 80/1938, þar sem útnefning aðilja þess, er nefndi hann til trúnaðarmannsstarfa, gaf honum ekki lögvernd samkvæmt nefndu lagaákvæði.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 27. september þ. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Sambands matreiðslu- og framreiðslumanna gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Hótel Borgar í Reykjavík. Eru dómkröfur stefnanda þær, að Hótel Borg verði dæmt til greiðslu sektar fyrir að hafa brotið 11. gr. laga nr. 80/1938 með því að segja Baldri Gunnarssyni framreiðslumanni á Hótel Borg upp störfum, en uppsögn þessi hafi verið ólögmæt samkvæmt nefndri 11. gr., þar sem Baldur hafi verið trúnaðarmaður Sambands matreiðslu- og framreiðslumanna á nefndu hóteli. Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi hefur krafizt sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málsatvik eru þessi:

Hinn 1. júlí þ. á. tilkynnti stjórn Sambands matreiðslu- og framreiðslumanna Hótel Borg, að hún hefði nefnt þá Baldur Gunnarsson og Pálma Bergmann til trúnaðarmannsstarfa fyrir sambandið á nefndu hóteli og óskaði stjórnin eftir svari innan 10 daga um það, hvorn þessara manna hótelið samþykkti sem trúnaðarmann. Hótel Borg sinnti ekki bréfi þessu og hinn 21. s. m. ritaði stjórn sambandsins hótelinu bréf þess efnis, að Baldur Gunnarsson, sem þá var framreiðslumaður þar, hefði verið tilnefndur trúnaðarmaður sambandsins þar. Ekki verður séð, að Hótel Borg hafi heldur þá tjáð sig um þessa útnefningu Baldurs. Hinn 25. ágúst gerðist það, að Baldri var sagt upp störfum að Hótel Borg sem framreiðslumanni, með umsömdum hálfsmánaðaruppsagnarfresti. Samband matreiðslu- og framreiðslumanna mótmælti uppsögn þessari með bréfi dags. 1. sept. s.l. og taldi hana brot á 11. gr. laga nr. 80/1938. Krafðist sambandið þess í nefndu bréfi, að uppsögnin yrði afturkölluð. Hótel Borg sinnti ekki þeim tilmælum og lét Baldur af störfum þar, að liðnum uppsagnarfresti, en stefnandi höfðaði mál þetta eins og að framan greinir.

Stefnandi byggir dómkröfu sína á því, að Baldur hafi verið skipaður trúnaðarmaður sambandsins samkvæmt ákvæðum 9. gr. laga nr. 80/1938. Hafi hann af þeim sökum notið sérstakrar verndar samkvæmt 11. gr. sömu laga og Hótel Borg því verið óheimilt, eins og á stóð, að segja honum upp störfum án nokkurs tilefnis af hans hálfu. Hafi uppsögnin þannig verið brot á nefndri 11. gr. en við broti á henni liggi refsing samkvæmt ákvæðum 70. gr. sömu laga.

Stefndi krefst fyrst og fremst sýknu á þeim grundvelli, að útnefning Baldurs Gunnarssonar til trúnaðarmannsstarfa á Hótel Borg hafi ekki verið í samræmi við ákvæði 9. gr. laga nr. 80/1938 og hafi hann því ekki notið þeirrar verndar, sem 11. gr. sömu laga veiti trúnaðarmönnum stéttarféлага. Er þessi staðhæfing hans á því byggð, að einungis þeir trúnaðarmenn, sem tilnefndir séu af stéttarfélagi geti notið hinnar

sérstöku verndar 11. greinar nefndra laga. Hér standi hins vegar svo á, að Baldur Gunnarsson hafi ekki verið tilnefndur trúnaðarmaður af stéttarfélagi sínu, Framreiðsludeild Sambands matreiðslu- og framreiðslumanna, sem sé í eðli sínu sjálfstætt stéttarfélag, heldur hafi sambandsstjórnin nefnt hann til starfans. Telur stefndi, að slík útnefning skapi tilnefndum trúnaðarmönnum ekki þá lögvernd, sem felist í ákvæðum 11. gr. laganna.

Stefnandi hefur mótmælt þessari skoðun stefnda og heldur hann því fram, að trúnaðarmaður, sem Sambandið tilnefnir, njóti að öllu sama réttar og trúnaðarmaður nefndur af einstökum stéttarfélögum, enda sé Samband matreiðslu- og framreiðslumanna í raun rétttri stéttarfélag með deildaskiptingu.

Samkvæmt 1. mgr. 9. gr. laga nr. 80/1938, á stéttarfélag hvers staðar, „í viðkomandi starfsgrein, rétt til að tilnefna 2 menn til trúnaðarmannastarfa úr hópi þeirra, sem á staðnum vinna“. Í síðustu málsg. sömu greinar segir: „Verði ágreiningur milli stéttarfélaga um, hvert þeirra skuli skipa trúnaðarmann, úrskurðar Alþýðusamband Íslands ágreininginn“. Í 12. gr. nefndra laga eru ákvæði um það, að stéttarfélag getur svipt trúnaðarmann umboði sínu og nefnt annan í hans stað. Loks geymir 11. gr. laganna ákvæði um það, að vinnuveitendum sé óheimilt að láta trúnaðarmenn gjalda þess, að stéttarfélag hefur falið þeim trúnaðarmannsstörf, og sitja skulu þeir að öðru jöfnu fyrir vinnu, ef fækka þarf starfsmönnum. Ef vinnuveitandi brýtur gegn ákvæðum 11. gr. getur hann felld á sig refsingu fyrir það brot samkvæmt 70. gr. laganna. Þegar lítið er til þessara ákvæða og í huga haft hvers konar hlutverki trúnaðarmenn gegna þykja öll rök að því hníga, að skýra beri ákvæði 9. gr. nefndra laga svo, að réttur til að nefna trúnaðarmenn með þeim réttindum, sem í 11. gr. sömu laga getur og þeim viðurlögum fyrir vinnuveitendur, er af broti á henni getur leitt, sé aðeins veittur einstökum stéttarfélögum, en ekki samböndum stéttarfélaga, hvorki beint né óbeint.

Samkvæmt 2. gr. laga Sambands matreiðslu- og framreiðslumanna skulu allt að því fjögur félög vera í samband-

inu, hvert um sig landsfélag, og skiptast þau þannig: a) fyrir framreiðslumenn b) fyrir matreiðslumenn c) fyrir fiskiskipamatsveina og d) fyrir starfsfólk í veitinga- og gistihúsum og fólk við sömu störf á skipinu. Félög þessi semja síðan sjálf um kaup og kjör meðlima sinna. Í 3. gr. laga sambandsins segir, að hægt sé að stofna fleiri félög innan sambandsins fyrir fólk í þeim störfum, sem greint var í a-d lið. Samkvæmt 10. gr. geta sambandsfélög sagt sig úr sambandinu og samkvæmt 12. gr. skulu sambandsfélög hafa lokið við aðalfundi sína fyrir tiltekinn tíma ár hvert. Í 14. gr. segir, að formenn sambandsfélaga séu sjálfkjörnir í stjórn sambandsins. Þá sést af ákvæðum 16. gr. að kjörnir fulltrúar hinna ýmsu sambandsfélaga hafa einir atkvæðisrétt á aðalfundi sambandsins. Þegar þessi og önnur atriði samþykktu S.M.F. eru virt þykir sýnt, að Samband matreiðslu- og framreiðslumanna sé, eins og nafn þess bendir til, samband stéttarfélaga í mismunandi starfsgreinum.

Það hefur og komið fram í máli þessu, að framreiðslumenn hafa stofnað til samtaka, sem þeir kalla Framreiðsludeild sambands matreiðslu- og framreiðslumanna. Samkvæmt svokallaðri reglugerð deildar þessarar, þ. e. samþykktum hennar, nær starfssvið hennar yfir allt Ísland, og er tilgangur deildarinnar að efla samvinnu og samtök iðnlærðra framreiðslumanna — semja um kaup og kjör og gæta þess, að réttur deildarmanna sé ekki borinn fyrir borð í atvinnumálum. Inntöku geta þeir einir fengið, sem hafa iðnréttindi í framreiðslu. Inntökubeiðnir skulu vera skriflegar og leggjast fyrir deildarfund til samþykktar, og getur enginn orðið félagsmaður (deildarmaður) fyrr en deildarfundur hefur samþykkt hann og umsækjandi greitt inntökugjald. Deildarmenn fá sérstök félagsskirteini. Deildin hefur sérstaka stjórn, fer algerlega með fjármál sín og hefur komið á fót hjá sér trúnaðarmannaráði, sem hefur samkvæmt samþykktum deildarinnar vald til þess að taka ákvörðun um að hefja vinnustöðvun og létta henni af. Þá semur deildin beint við vinnuveitendur um kaup og kjör. Verður ekki annað séð, en Framreiðsludeild sambands matreiðslu- og framreiðslumanna sé samkvæmt samþykktum

sínum sjálfstætt stéttarfélag starfsmanna í sérstakri starfsgrein, en ekki deild í stéttarfélagi.

Þegar lítið er til þeirra atriða, sem nú hafa verið rakin, um skipulag og starfsemi Sambands matreiðslu- og framreiðslumanna og það jafnframt haft í huga, sem áður var sagt um rétt stéttarfélaga til þess að útnefna trúnaðarmenn, er njóti hinnar sérstöku verndar 11. gr. laga nr. 80/1938, þá verður ekki talið, að Samband matreiðslu- og framreiðslumanna hafi með útnefningu Baldurs Gunnarssonar til trúnaðarmannsstarfa á Hótel Borg fært honum í hendur þá lögvernd, sem rétt skipaðir trúnaðarmenn stéttarfélaga annars almennt fá samkvæmt nefndu ákvæði vinnulöggjafarinnar. Það var því ekki brot á oftnefndri 11. gr. laga nr. 80/1938 þótt Hótel Borg, eins og á stóð, segði Baldri Gunnarssyni upp framreiðslumannsstörfum í s.l. ágústmánuði, og ber því þegar af þeirri ástæðu að sýkna stefnda af kröfum stefnanda í máli þessu.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, Vinnuveitendasamband Íslands f. h. Hótel Borgar, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Alþýðusambands Íslands f. h. Sambands matreiðslu- og framreiðslumanna, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Mánudaginn 13. febrúar 1956.

Nr. 5/1955.

**Alþýðusamband Íslands f. h. Verkamanna-
félagsins Hlífar** (Jón Þorsteinsson hdl.)

gegn

**Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Vinnu-
veitendasambands Hafnarfjarðar vegna Lýsis
og Mjöls h/f** (Björgvin Sigurðsson hdl.).

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
dómendur.**

Trúnaðarmenn. Uppsögn trúnaðarmanns ekki talin refsiverð samkvæmt 11. gr. laga nr. 80/1938, þar sem trúnaðarmaðurinn lét ekki í ljós vilja til þess að starfa áfram hjá fyrir-
tæki því, sem sagði honum upp starfi.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 30. ágúst f. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamanna-
félagsins Hlífar í Hafnarfirði gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Vinnuveitendafélags Hafnarfjarðar vegna hluta-
félagsins Lýsis og mjöls.

H/f Lýsi og Mjöl starfrækir í Hafnarfirði verksmiðju, sem vinnur úr fiski ýmsar fiskafurðir, svo sem mjöl og lýsi eftir því sem hráefni fellur til. Fer starfsmannafjöldi verk-
smiðjunnar á hverjum tíma eftir því, hvort hráefni er fyrir hendi til vinnslu eða ekki. Í byrjun maímánaðar s.l. ár (1955) munu starfsmenn þar hafa verið um 20 talsins, sér-
fróðir menn og verkamenn. Eigi munu að jafnaði færri starfsmenn en 9 taka kaup og vinna samkvæmt kjarasam-
ningi Vinnuveitendafélags Hafnarfjarðar og Verkamannafé-
lagsins Hlífar. Hefur Hlíf nefnt trúnaðarmann af sinni hálfu á vinnustað þessum. Hafði Sigvaldi Andrésson verkamaður
gegn þeim starfa í um það bil tvö ár samfleytt, og var enn trúnaðarmaður Hlífar í verksmiðju stefnda, er hon-
um ásamt öllum öðrum starfsmönnum þar, var sagt upp störfum hinn 9. maí f. á., með viku fyrirvara, sam-

kvæmt gildandi kjarasamningi. Af hálfu hlutafélagsins hefur því verið haldið fram, að þessar uppsagnir hafi af því stafað, að ekki hafi þá verið fyrirsjáanlegt, að fyrir hendi yrðu fyrst um sinn eftir 16. maí hráefni til vinnslu. Úr þessu rættist þó, þar sem verksmiðjan fékk hráefni. Féll vinna ekki niður að þessu sinni og voru allir starfsmenn verksmiðjunnar endurráðnir áður en uppsagnirnar kæmu til framkvæmda og látnir halda áfram störfum að undanskildum 5 verkamönnum, og var trúnaðarmaðurinn Sigvaldi einn þeirra. Hætti hann vinnu í verksmiðju stefnda að liðnum uppsagnarfresti, en hóf þegar vinnu annarsstaðar. Hvorki hreyfði Sigvaldi neinum mótmælum gegn uppsögn sinni við forráðamenn verksmiðjunnar né heldur skýrði hann forráðamönnum félagsins Hlíf frá uppsögninni. Stjórn Hlífar tók málið hins vegar af sjálfsdáðum fljótlega til meðferðar. Átti formaður Hlífar tal við framkvæmdastjóra hlutafélagsins 3 eða 4 dögum eftir að Sigvaldi hætti vinnu. Heldur formaðurinn því fram, að hann hafi þegar krafizt þess, að Sigvaldi trúnaðarmaður væri tekinn aftur í vinnu. Framkvæmdastjórinn kannast hins vegar ekki við það, að formaðurinn hafi þá sett fram slíka kröfu, en viðurkennir, að þeir hafi rætt uppsögnina. Í bréfi dags. 23. maí f. á., sem formaður Hlífar ritar framkvæmdastjóra hlutafélagsins, er því haldið fram, að hlutafélagið hafi látið trúnaðarmanninn gjalda trúnaðarmannsstarfa sinna með því að taka hann ekki til vinnu aftur, er flestir aðrir starfsmenn hlutafélagsins voru endurráðnir. Telur formaðurinn þetta brot á kjarasamningi aðilja og 11. gr. laga nr. 80/1938, sem tekin er upp í bréfið. Lýkur bréfinu með þessum orðum: „Vér mótmælum harðlega nefndri framkomu yðar og krefjumst tafarlausrar lagfæringar af yðar hálfu.“

Framkvæmdastjóri verksmiðjunnar mótmælti bréflega hinn 25. maí ásökun formanns Hlífar. Kveðst hann hvorki hafa brotið samning sinn við Hlíf né 11. gr. laga nr. 80/1938. Neitar hann því eindregið, að trúnaðarmaðurinn hafi verið látinn gjalda trúnaðarmannsstarfa sinna og ekki hafi hann heldur verið misrétti beittur að því er varðaði rétt hans til áframhaldandi starfs, þar sem öllum starfsmönnum

um hafi verið sagt upp með réttum fyrirvara. Hins vegar kveður framkvæmdastjórinn, að sumir þeirra hafi ekki verið endurráðnir, þar sem í ljós hafi komið, að þeir höfðu þegar ráðið sig til annarra starfa og meðal þeirra hafi einmitt verið trúnaðarmaðurinn Sigvaldi.

Samkvæmt ákvæðum gildandi kjarasamnings var leitað sætta með deiluaðiljum hinn 9. júní f. á. um ágreining þeirra, en án árangurs. Höfðaði stefnandi síðan mál þetta svo sem að framan greinir, og hefur hann gert þær dómkröfur, að dæmd verði sekt á hendur stefnda, h.f. Lýsi og Mjöli, fyrir brot á 11. gr. laga nr. 80/1938. Þá krefst hann og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Í máli þessu er því haldið fram af stefnanda, að hlutafélagið hafi viljað losna við Sigvalda sem trúnaðarmann vegna þess, að forráðamönnum þess hafi þótt hann um of afskiptasamur um það, að fylgt væri nákvæmlega gerðum kjarasamningum. Hafi félagið því beitt þeirri aðferð, að segja upp öllum starfsmönnum sínum að formi til, enda þótt vitað væri, að verksmiðjan hefði jafnan fleiri eða færri menn í þjónustu sinni, þótt hráefni til vinnslu væri ekki fyrir hendi eða af skörnum skammti. Í framkvæmd hefðu þessar uppsagnir líka farið þannig fram, að ýmsir starfsmenn hefðu verið endurráðnir jafnframt því sem þeim var sagt upp. Telur stefnandi samkvæmt þessu, að hlutafélagið hafi með sýndar uppsögnum verið að ná sér niðri á Sigvalda trúnaðarmanni og bola honum í burtu og með því brotið ákvæði fyrri málslíðar 11. gr. laga nr. 80/1938.

Stefndi hefur eindregið mótmælt þessu. Kveður hann, að uppsagnirnar hafi að öllu leyti verið eðlilegar og aðeins komið til af fyrirsjáanlegum hráefnisskortum, sem reyndar hafi rættzt úr á síðustu stundu og því ekki komið til stöðvunar. Hins vegar hafi menn þeir, sem strax var gefið fyrirheit um endurráðningu verið starfsmenn með sérþekkingu umfram Sigvalda, og hafi þá þegar verið vitað, að verksmiðjan þurfti að einhverju leyti á mönnum að halda með slíka starfsþekkingu. Kveðst stefndi engar sakir hafa haft á Sigvalda, hvorki

sem verkamann né trúnaðarmann og samkomulag hans við verkstjórnarmenn verksmiðjunnar yfirleitt verið gott.

Það er upp komið í máli þessu, eins og áður er að vikið, að starfsmannafjöldi í verksmiðju stefnda er mismunandi eftir þeim verkefnum, sem fyrir hendi eru, og verkamönnum fækkað og fjölgað eftir þörfum með uppsögnum og ráðningum eins og gengur og gerist. Það er enn upplýst, að alltaf starfi þar nokkrir menn með mismunandi kunnáttu til starfa og einnig er það viðurkennt, að eigi hafi áður öllum verið sagt upp starfi, þótt ætlunin væri aðeins sú að fækka starfsmönnum, eins og til stóð í maí 1955. Þrátt fyrir þetta þykja þó ekki gegn eindreginni neitun stefnda, vera fyrir hendi nægar sannanir fyrir því, að það hafi verið tilætlun forráðamanna hlutafélagsins með hinum almennu uppsögnum, að ná sér niðri á Sigvalda trúnaðarmanni vegna starfs hans sem trúnaðarmanns, og ber því að sýkna hlutafélagið af kærnu stefnanda fyrir brot á 1. málsg. 11. gr. nefndra laga.

Þá hefur stefnandi haldið því fram, að forráðamenn hlutafélagsins hafi af ráðnum huga sniðgengið Sigvalda er þeir, eins og hann orðaði það, féllu frá uppsögnum sínum í maí 1955, en réðu til starfa áfram menn, sem ekki hefðu staðið Sigvalda framar að starfshæfni, og þannig látið undir höfuð leggjast að bjóða honum áframhaldandi vinnu. Kveður stefnandi, að með þessari háttsemi forráðamanna sinna hafi hlutafélagið gerzt brotlegt við síðari málslið 11. gr. laga nr. 80/1938, en þar sé boðið, að trúnaðarmaður skuli að öðru jöfnu sitja fyrir um vinnu, ef atvinnurekandi þarf að fækka við sig starfsmönnum.

Stefndi hefur mótmælt því, að hafa brotið nefnt ákvæði. Byggir hann þá staðhæfingu sína á því, að Sigvaldi hafi ekki af sinni hálfu leitað eftir áframhaldandi vinnu hjá hlutafélaginu eftir að honum sem öðrum var sagt upp, enda hafi forráðamönnum þess borizt til eyrna um það bil er uppsagnir fóru fram, að Sigvaldi mundi ætla sér að fara úr þjónustu hlutafélagsins. Sú hafi og orðið raunin á, að hann hafi strax byrjað að vinna hjá öðrum vinnuveitanda, er hann fór úr þjónustu hlutafélagsins og aldrei orðað það við

forráðamenn þess, að hann fengi þar vinnu áfram. Þá heldur stefndi því og fram, að þeir starfsmenn, sem endurráðnir voru hafi verið Sigvalda fremri um starfshæfni og hafi reglun „að öðru jöfnu“ því alls ekki verið brotin, þótt aðrir sætu fyrir honum um endurráðningu.

Svo sem að framan er greint, hefur því eindregið verið haldið fram af stefnanda og Sigvalda trúnaðarmanni, að ýmsir þeirra manna, sem voru endurráðnir til starfa í verksmiðjunni, hafi eigi að neinu leyti staðið Sigvalda framur um starfshæfni. Hefur stefnandi í því sambandi beinlínis nefnt störf fjögurra nafngreindra manna, sem héldu áfram störfum, er Sigvaldi fór. Verkstjóri hlutafélagsins í verksmiðju þess hefur hér fyrir dómi skýrt frá því, að verksmiðjan hefði að einhverju leyti þurft á mönnum að halda til venjulegrar verkamannavinnu, að visu ekki fastráðnum, enda þótt vinnsla hefði ekki haldið áfram og jafnframt kvað hann einhverja þá verkamenn ávallt hafa verið í þjónustu verksmiðjunnar, sem ekki hefðu haft sérþekkingu til ákveðinna starfa. Það kom einnig fram í vætti hans, að ekki hefðu æfðari né lærðari menn tekið við störfum Sigvalda, en þó sagði hann, að Sigvaldi hefði ekki verið endurráðinn sökum þess, að þeir sem ráðnir voru aftur, hefðu verið honum fremri að starfshæfni.

Þegar athugað er það, sem fram hefur komið um störf og starfshæfni Sigvalda, þykir nægilega í ljós leitt, að hann hafi um almenna starfshæfni staðið jafnfætis sumum þeim starfsmönnum, sem endurráðnir voru. Átti hann því rétt til áframhaldandi vinnu í verksmiðju stefnda samkvæmt reglu 2. málsl. 11. gr. laga nr. 80/1938 um forgangsrétt trúnaðarmanna að öðru jöfnu. Og þar sem rekstur verksmiðjunnar og starfsemi hélt óslitið áfram að uppsagnarfresti liðnum, bar forráðamönnum hennar af sjálfsdáðum að gefa honum kost endurráðningar.

Stefndi hefur í málflutningi sínum lagt áherzlu á það, sér til sýknu, að Sigvaldi hafi ekki sjálfur falað vinnu áfram, eftir að honum var sagt upp og kveður, að Sigvalda hafi m. a. ekki verið boðin endurráðning vegna þess, að forráðamenn hlutafélagsins hafi litið svo á, að hann hefði í þann

mund er endurráðningar hófust, þegar ákveðið að fara úr þjónustu félagsins. Hann mundi hins vegar hafa verið endurráðinn, ef hann hefði óskað þess.

Samkvæmt vætti Sigvalda og vottorði samstarfsmanna hans kemur að vísu fram, að það hafi hvarflað að Sigvalda, að hætta störfum í verksmiðju stefnda. Hann kveðst þó ekki hafa leitað eftir vinnu annarsstaðar fyrr en eftir að honum hafði verið sagt upp, og ekki er gegn mótmælum stefnanda sannað, að hann hafi ráðið sig til verka annars staðar fyrr en sama daginn og hann hætti störfum hjá stefnda. Verður ekki talið, að forráðamenn stefnda hafi haft gilda ástæðu til þess að ætla, að Sigvaldi væri ráðinn annars staðar eða mátt af þeim sökum láta undir höfuð leggjast að bjóða honum sem trúnaðarmanni endurráðningu. En þegar litið er til þess hins vegar, að hann fór úr þjónustu hlutafélagsins án þess að hreyfa nokkrum mómælum gegn uppsögninni við forráðamenn þess og lét ekki í ljós við stéttarfélag sitt, sem nefnt hafði hann trúnaðarmann, ósk um, að það héldi uppi rétti hans til starfa hjá hlutafélaginu, þá þykja ekki vera efni til þess, að dæma refsingu á hendur téðu hlutafélagi.

Samkvæmt þessari niðurstöðu ber að sýkna stefnda, af kröfum stefnanda og rétt þykir, að hvor aðilja beri sinn kostnað af málinu.

Dómsorð:

Stefndi, Vinnuveitendasamband Íslands f. h. Vinnuveitendafélags Hafnarfjarðar vegna h.f. Lýsis og Mjöls, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Alþýðusambands Íslands f. h. Verkamannafélagsins Hlífar, í máli þessu. Málskostnaður fellur niður.

Laugardaginn 25. febrúar 1956.

Nr. 2/1956.

Haraldur Jakobsson

(Gústaf A. Sveinsson hrl.)

gegn

**Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamanna-
félagsins Dagsbrúnar** (Ragnar Ólafsson hrl.).

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
dómendur.**

Félagsréttindi: Verkamannafélagi talið skylt að veita verkamanni inngöngu í félagið.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi, með stefnu dags. 8. þ. m., af Haraldi Jakobssyni verkamanni, Drápuhlíð 8, Reykjavík, gegn Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamannafélagsins Dagsbrúnar.

Dómkröfur stefnanda eru þessar:

1. Að Verkamannafélagið Dagsbrún verði dæmt til þess að veita honum inntöku í téð félag með öllum réttindum fullgildra félagsmanna, að viðlögðum dagsektum til stefnanda, eigi minni en kr. 1000.00 fyrir hvern dag, sem líður frá þeim degi, er dómurinn tiltekur, unz félagið fullnægir umræddri skyldu sinni.
2. Að Verkamannafélagið Dagsbrún verði dæmt til að sæta refsingu fyrir að hafa ólöglega synjað stefnanda um inngöngu í nefnt félag.
3. Að stefndi verði dæmdur til þess að greiða stefnanda málskostnað eftir mati dómsins.

Í stefnu gerði stefnandi og kröfu til þess, að stefndi yrði dæmdur bótaskyldur fyrir það tjón, sem stefnandi hefði beðið af ólögmati synjun stefnda um félagsréttindi í Verkamannafélaginu Dagsbrún, en við munnlegan flutning málsins lagði hann þá kröfu til hliðar, en áskildi sér rétt til þess að fylgja henni fram síðar.

Stefndi hefur krafizt sýknu að svo stöddu af kröfum stefn-

anda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Stefnandi máls þessa, sem fæddur er í Reykjavík árið 1934, hefur átt þar heimilisfesti alla tíð. Hann hefur hin síðari ár stundað verkamannavinnu og verið aukafélagsmaður í Verkamannafélaginu Dagsbrún. Í nóvember s.l. réðist hann til Glersteypunnar h.f., en hafði áður unnið þar að byggingu verksmiðju þeirrar, sem hlutafélagið nú starfrækir. Hinn 2. þ. m. kom starfsmaður Dagsbrúnar, Guðmundur J. Guðmundsson, þangað sem stefnandi var við störf sín í verksmiðju Glersteypunnar og tjáði honum ásamt öðrum verkamönnum, er þar unnu og ekki voru fullgildir félagsmenn í Dagsbrún, að þeir yrðu að leggja niður störf sín, að lokinni þeirri vinnuvöku, er þá stóð yfir, þar sem þeir væru ekki í Dagsbrún. Ekki er annað vitað en að stefnandi hafi orðið við þessum tilmælum og hætt þar vinnu, er starfstíma hans lauk nefndan dag. Stefnandi kveðst þá hafa óskað eftir því við nefndan Guðmund, að gerast félagsmaður í Dagsbrún og er því haldið fram af stefnda, að Guðmundur hafi tjáð stefnanda, að hann yrði að snúa sér til skrifstofu Dagsbrúnar um það. Hinn 6. þ. m. fór stefnandi á skrifstofu Dagsbrúnar. Undirritaði hann og afhenti beiðni um inntöku í félagið. Daginn eftir 7. þ. m. lét hann aftur endurnýja inntökubeiðni sína og bjóða fram inntökugjald gegn því að fá félagsskirtéini, svo sem gert er ráð fyrir í samþykktum Dagsbrúnar. Formaður Dagsbrúnar varð fyrir svörum. Kannaðist hann við það, að inntökubeiðni stefnanda hefði borizt félaginu, en kvaðst hvorki mundi taka við inntökugjaldi né láta honum í té félagsskirtéini fyrr en trúnaðarráðsfundur hefði fjallað um umsóknina, en samkvæmt samþykktum félagsins skal leggja allar umsóknir um inngöngu í félagið fyrir trúnaðarráð félagsins. Kvaðst formaðurinn ekki vita, hvenær næsti fundur þess mundi verða haldinn, en bjóst við að það yrði bráðlega. Næsta dag, 8. þ. m., höfðaði stefnandi mál þetta og gerði þær kröfur, sem áður greinir, og var mál þetta þingfest 9. s. m. Þann dag hélt trúnaðarráð Dagsbrúnar fund. Kom umsókn stefnda um inntöku í Dagsbrún til álita ásamt hartnær 60 öðrum sams konar umsóknum. Samkvæmt skýrslu stefnda voru rúmlega

40 þeirra samþykktar, en ákvörðun um hinar frestað. Var umsókn stefnanda meðal þeirra síðarnefndu. Eftir að mál þetta var höfðað, eða 15. þ. m., krafðist Glersteypan h.f. þess, að Dagsbrún veitti stefnanda inngöngu í félagið og skírskotaði í því efni til 1. gr. kjarasamnings þess, sem nú gildir milli Dagsbrúnar og Vinnuveitendasambands Íslands, en Glersteypan h.f. er einnig aðili að honum. Er svo um samið í tilvitnuðu ákvæði, að vilji vinnuveitandi taka til sín í vinnu mann, sem ekki sé félagi í Dagsbrún, þá skuli Dagsbrún skyld til þess að veita þeim manni inngöngu, ef hann sækir um það og það kemur ekki í bága við samþykktir Dagsbrúnar. Þessu bréfi svaraði fyrirsvarsmaður Dagsbrúnar næsta dag 16. þ. m. Kveður hann inntökubeiðni stefnda til athugunar og væntanlega gengið frá henni á næsta trúnaðarráðsfundi.

Málssókn stefnanda er á því byggð, að honum hafi af Dagsbrúnar hálfu verið neitað um það, að mega halda áfram vinnu sinni hjá Glersteypunni, en Dagsbrún hafi verið skylt að láta honum þegar í stað í té félagsskírteini, er veitti honum full vinnuréttindi til jafns við fullgilda félagsmenn, enda þótt trúnaðarráðsfundur hefði ekki staðfest inntöku hans. Þá var því og haldið fram af stefnanda við munnlegan flutning málsins, að stefnda hefði a. m. k. verið skylt að taka fyrir og samþykkja inntökubeiðni hans á trúnaðarráðsfundinum 9. þ. m., sérstaklega þar sem hann hefði ekki fengið félagsskírteini strax, svo sem hann hefði átt rétt til samkvæmt 4. gr. samþykktu félagsins. Staðhæfir stefnandi, að fyrirsvarsmenn Dagsbrúnar hafi með framangreindri framkomu sinni og viðbrögðum gagnvart inntökubeiðni hans, gefið sér fullt til efni til þess að krefjast félagsréttinda í Dagsbrún með málsókn þessari. Telur hann, að félagið hafi með drætti þeim, sem orðið hafi á því, að inntökubeiðni hans yrði staðfest, felld á sig refsingu fyrir brot á 2. gr. laga nr. 80/1938, þar sem drættinum verði fullkomlega jafnað til þess, að sér hafi verið synjað um félagsréttindi.

Stefndi hefur ekki af sinni hálfu borið fram nein atriði, er valdið gætu vafa um rétt stefnanda til inngöngu í Verkamannafélagið Dagsbrún, enda er því ekki haldið fram af fé-

lagsins hálfu, að stefnandi eigi ekki rétt til inngöngu í félagið. Hins vegar telur stefndi málssókn þessa með öllu ástæðulausa. Kveður hann, að inntökubeiðni stefnanda hafi að öllu leyti sætt venjulegri meðferð og enginn óeðlilegur dráttur orðið á afgreiðslu hennar. Hún hafi verið tekin til umræðu á trúnaðarráðsfundinum 9. þ. m., en hins vegar hafi þá ekki unnizt tími til þess að afgreiða hana frekar en ýmissar aðrar inntökubeiðnir, sem frestað hafi verið að taka ákvörðun um. Hefur stefndi krafizt sýknu að svo stöddu, þar sem málshöfðun stefnanda hafi verið ótímabær meðan inntökubeiðni hans hefði ekki enn af eðlilegum ástæðum fengið afgreiðslu í trúnaðarráði félagsins, og því engin lög á honum brotin, af hálfu félagsins.

Svo sem að framan greinir, hefur því ekki verið haldið fram af stefnda, að stefnandi eigi ekki í raun og veru rétt til inngöngu í Verkamannafélagið Dagsbrún. Hefur og ekkert komið fram í gögnum málsins, sem til þess bendi, að stefnandi eigi ekki slíkan rétt. Það var því eðlilegast, að þeir forráðamenn Dagsbrúnar, sem fjölluðu um inntökubeiðni hans, hefðu látið gilda um stefnanda ákvæði 4. gr. samþykktar félagsins, en þar segir, að sá, er verða vilji félagsmaður, skuli afhenda skriflega inntökubeiðni — eins og stefndi gerði — greiða inntökugjald og leysa skirteini, og sé hann þá fullgildur félagsmaður, að því tilskyldu, að næsti trúnaðarráðsfundur samþykki inntökubeiðni hans. Stefnandi hefði þá samkvæmt þessu ákvæði strax þann 7. þ. m., er inntökugjaldið var boðið fram, átt að fá vinnuréttindi hjá Glersteyppunni h.f. til jafns við aðra félagsmenn, meðan trúnaðarráð félagsins hafði ekki enn fjallað um umsókn hans. Ætla má af því, sem rakið var um samskipti stefnanda við fyrirsvarsmenn Dagsbrúnar, að hann hafi mátt gera ráð fyrir því, að hann fengi ekki viðstöðulausa inngöngu í félagið, enda styður þetta afgreiðsla sú, sem inntökubeiðni hans fékk á trúnaðarráðsfundinum 9. þ. m. Málssókn stefnanda var þannig ekki ástæðulaus og ber samkvæmt því að taka til greina þá kröfu hans, að Verkamannafélagið Dagsbrún verði dæmt skylt að veita honum inngöngu í félagið með fullum félagsréttindum, gegn greiðslu á tilskildu inntökugjaldi, en ekki

þykir ástæða til þess að leggja við dagsektir til handa stefnanda.

Eins og máli þessu er háttað, eru ekki efni til þess að dæma refsingu á hendur stefnda og ber að sýkna hann af þeirri kröfu stefnanda.

Samkvæmt þessum úrslitum þykir rétt, að stefndi greiði stefnanda kr. 800.00 í málskostnað.

Dómsorð:

Stefnda, Verkamannafélaginu Dagsbrún, er skylt að veita stefnanda, Haraldi Jakobssyni, inntöku í félagið með fullum félagsréttindum gegn greiðslu tilskilins inntökugjalds.

Stefndi, Alþýðusamband Íslands f. h. Verkamannafélagsins Dagsbrúnar, greiði stefnanda kr. 800.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Laugardaginn 25. febrúar 1956.

Nr. 3/1956. **Jóhann Sigurðsson** (Gústaf A. Sveinsson hrl.)
gegn

Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamannafélagsins Dagsbrúnar (Ragnar Ólafsson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Félagsréttindi: Verkamannafélagi talið skylt að veita verkamanni inngöngu í félagið.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 8. þ. m. af Jóhanni Sigurðssyni verkamanni, Vesturgötu 69, Reykjavík gegn Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamannafélagsins Dagsbrúnar.

Dómkröfur stefnanda eru þessar:

1. Að Verkamannafélagið Dagsbrún verði dæmt til þess að veita honum inntöku í téð félag með öllum réttindum fullgildra félagsmanna, að viðlögðum dagsektum til stefnanda, eigi minni en kr. 1000.00 fyrir hvern dag, sem liður frá þeim degi, er dómurinn tiltekur, unz félagið fullnægir umræddri skyldu sinni.
2. Að Verkamannafélagið Dagsbrún verði dæmt til að sæta refsingu fyrir að hafa ólöglega synjað stefnanda um innngöngu í nefnt félag.
3. Að stefndi verði dæmdur til þess að greiða stefnanda málskostnað eftir mati dómsins.

Í stefnu gerði stefnandi og kröfu til þess, að stefndi yrði dæmdur bótaskyldur fyrir það tjón, sem stefnandi hefði beðið af ólögmati synjun stefnda um félagsréttindi í Verkamannafélaginu Dagsbrún, en við munnlegan flutning málsins lagði hann þá kröfu til hliðar, en áskildi sér rétt til þess að fylgja henni fram síðar.

Stefndi hefur krafizt sýknu að svo stöddu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Stefnandi máls þessa, sem fæddur er árið 1913, hefur átt heimilisfesti í Reykjavík frá því á árinu 1938. Hefur hann að eigin sögn stundað verkamannavinnu síðan árið 1952, er hann réðist til Glersteypunnar h.f., en þar kveðst hann hafa starfað frá þeim tíma. Hinn 2. þ. m. kom starfsmaður Dagsbrúnar, Guðmundur J. Guðmundsson, þangað sem stefnandi var við störf sín í verksmiðju Glersteypunnar h.f. og tjáði honum ásamt öðrum verkamönnum, er þar unnu og ekki voru fullgildir félagsmenn í Dagsbrún, að þeir yrðu að leggja niður störf sín að lokinni þeirri vinnuvöku, er þá stóð yfir, þar sem þeir væru ekki í Dagsbrún. Ekki er vitað, hvenær stefnandi varð við þessum tilmælum, og hætti þar vinnu, en það mun hafa verið skömmu síðar. Stefnandi kveðst hafa óskað eftir því við nefndan Guðmund, að gerast félagsmaður í Dagsbrún, en Guðmundur þá látið í það skína, að óvist væri, hvort stefnandi fengi full félagsréttindi fyrst um sinn. Stefnandi segir hins vegar, að Guð-

mundur hafi tjáð stefnanda, að hann yrði að snúa sér til skrifstofu Dagsbrúnar um það. Hinn 3. þ. m. fór stefnandi á skrifstofu Dagsbrúnar ásamt fleiri félögum sínum. Undirritaði hann þá og afhenti beiðni um inntöku í félagið. Hinn 7. þ. m. lét hann starfsfélaga sinn endurnýja munnlega inntökubeiðni sína og bjóða fram inntökugjald gegn því að fá félagsskírteini, svo sem gert er ráð fyrir í samþykktum Dagsbrúnar. Formaður Dagsbrúnar varð fyrir svörum. Kannaðist hann við það, að inntökubeiðni stefnanda hefði borizt félaginu, en kvaðst hvorki mundi taka við inntökugjaldi né láta honum í té félagsskírteini fyrr en trúnaðarráðsfundur hefði fjallað um umsóknina, en samkvæmt samþykktum félagsins skal leggja allar umsóknir um inngöngu í félagið fyrir trúnaðarráð félagsins. Kvaðst formaðurinn ekki vita, hvenær næsti fundur þess mundi verða haldinn, en bjóst við að það yrði bráðlega. Næsta dag, 8. þ. m., höfðaði stefnandi mál þetta og gerði þær kröfur, sem áður greinir, og var mál þetta þingfest 9. s. m. Þann dag hélt trúnaðarráð Dagsbrúnar fund. Kom umsókn stefnanda um inntöku í Dagsbrún til álita ásamt hartnær 60 öðrum samskonar umsóknum. Samkvæmt skýrslu stefnda voru rúmlega 40 þeirra samþykktar, en ákvörðun um hinar frestað. Var umsókn stefnanda meðal þeirra síðarnefndu. Eftir að mál þetta var höfðað, eða 15. þ. m., krafðist Glersteypan h.f. þess, að Dagsbrún veitti stefnanda inngöngu í félagið og skírskotaði í því efni til 1. gr. kjarasamnings þess, sem nú gildir milli Dagsbrúnar og Vinnuveitendasambands Íslands, en Glersteypan h.f. er einnig aðili að honum. Er svo um samið í tilvitnuðu ákvæði, að vilji vinnuveitandi taka til sín í vinnu mann, sem ekki er félagi í Dagsbrún, þá skuli Dagsbrún skyld til þess að veita þeim manni inngöngu, ef hann sækir um það og það kemur ekki í bága við samþykktir Dagsbrúnar. Þessu bréfi svaraði fyrirsvarsmaður Dagsbrúnar næsta dag, 16. þ. m. Kveður hann inntökubeiðni stefnanda til athugunar og væntanlega gengið frá henni á næsta trúnaðarráðsfundi.

Málssókn stefnanda er á því byggð, að honum hafi af Dagsbrúnar hálfu verið neitað um það, að mega halda áfram

vinnu sinni hjá Glersteypunni h.f., en Dagsbrún hafi verið skylt að láta honum þegar í stað í té félagsskírteini, er veitti honum full vinnuréttindi til jafns við fullgilda félagsmenn, enda þótt trúnaðarráðsfundur hefði ekki staðfest inntöku hans. Þá var því og haldið fram af stefnanda, við munnlegan flutning málsins, að stefnda hefði a.m.k. verið skylt að taka fyrir og samþykkja inntökubeiðni hans á trúnaðarráðsfundinum 9. þ. m., ekki sízt fyrir þá sök, að hann fékk ekki strax félagsskírteini, svo sem hann hefði átt rétt til samkvæmt 4. gr. samþykktu félagsins. Staðhæfir stefnandi, að fyrirsvarsmenn Dagsbrúnar hafi með framangreindri framkomu sinni og viðbrögðum gagnvart inntökubeiðni hans, gefið sér fullkomið tilefni til þess að krefjast félagsréttinda í Dagsbrún með málssókn þessari. Telur hann, að félagið hafi með drætti þeim, sem orðið hafi á því, að inntökubeiðni hans yrði staðfest, felld á sig refsingu fyrir brot á 2. gr. laga nr. 80/1938, þar sem drættinum verði fullkomlega jafnað til þess, að sér hefði verið synjað um félagsréttindi.

Er munnlegur flutningur máls þessa fór fram 16. þ. m., var því ekki haldið fram af stefnda, að þá væru lengur fyrir hendi nokkrar efnisástæður því til hindrunar, að stefnandi ætti rétt til inngöngu í Verkamannafélagið Dagsbrún. Hins vegar kvað hann stefnanda, sem verið hefði félagsmaður og stjórnarnefndarmaður í Trausta, félagi sendiferðabilstjóra, ekki hafa fyrr en 15. þ. m. fært fram skilríki fyrir því, að hann væri skuldlaus við það félag og genginn úr því. Hélt stefndi því fram, að þá fyrst hefði Dagsbrún verið heimilt að veita honum félagsréttindi sökum þess, að svo væri boðið í d-lið 3. gr. samþykktu Dagsbrúnar, að réttur til inngöngu í félagið væri því skilyrði bundinn, að umsækjandi væri ekki félagi í, né stæði í óbættum sökum við önnur verklyðsfélög innan Alþýðusambands Íslands eða félög, sem ættu rétt til inngöngu í það. Væri málssókn stefnanda af þessum sökum með öllu ástæðulaus, enda hefði inntökubeiðni hans að öllu leyti sætt venjulegri meðferð og enginn óeðlilegur dráttur orðið á afgreiðslu hennar. Hún hafi verið tekin til umræðu á trúnaðarráðsfundinum 9. þ. m., en hins vegar hafi þá ekki unnizt tími til þess að afgreiða hana

frekar en ýmsar aðrar inntökubeiðnir, sem frestað hafi verið að taka ákvörðun um, enda hafi stefnandi þá ekki fullnægt inntökuskilyrðum. Hefur stefndi samkvæmt þessu krafizt sýknu að svo stöddu, þar sem málshöfðun þessi hafi verið ótímabær meðan stefnandi hefði ekki enn uppfyllt inntökuskilyrði samkvæmt nefndu ákvæði 3. gr. samþykktanna og inntökubeiðni hans ekki heldur af nefndum ástæðum getað fengið afgreiðslu í trúnaðarráði félagsins. Mótmælir stefndi því alveg, að nokkur lög hafi af hálfu stefnda verið brotin á stefnanda.

Stefnandi hefur mótmælt því, að félagsréttindi sín í Trausta, félagi sendibifreiðastjóra, hafi á nokkurn hátt verið því til fyrirstöðu, að hann gæti án tafar orðið félagsmaður í Dagsbrún, þar sem slíkt skilyrði mundi brjóta í bága við 2. gr. laga nr. 80/1938, enda hafi félagið Trausti ekki verið í Alþýðusambandi Íslands. Heldur hann því fram, að réttur sinn til inngöngu hafi frá upphafi verið tvímælalaus og sé hér aðeins um undanbrögð af hálfu Dagsbrúnar að ræða.

Svo sem að framan greinir, er því eigi haldið fram af stefnda, að stefnandi hafi ekki nú efnislegan rétt til inngöngu í Verkamannafélagið Dagsbrún. Er og ekkert í gögn-um málsins, sem bendi til þess gagnstæða. Eins og á stendur þarf ekki að taka afstöðu til þeirrar staðhæfingar stefnanda, að það skipti ekki að lögum máli um rétt hans til inngöngu í Dagsbrún, hvort hann var félagsmaður í öðru verk-lýðsfélagi innan Alþýðusambands Íslands eða félagi, sem rétt átti til inngöngu. Það verður ekki talin óeðlileg framkvæmd, er maður óskar inngöngu í verklyðsfélag, að fyrir liggi glögg gögn um félagslega afstöðu innsækjanda til annarra verklyðsfélaga. Slík gögn voru, að því er stefnanda snerti, ekki fyrir hendi fyrr en 15. þ. m. Var því afsakanlegt þótt það drægist til þess tíma, að stefnandi, sem var stjórnarnefndarmaður í öðru verklyðsfélagi, fengi félagsréttindi samkvæmt 4. gr. samþykktu Dagsbrúnar, en þar segir, að sá er verða vilji félagsmaður, skuli afhenda skriflega inntökubeiðni, greiða inntökugjald, og sé hann þá full-

gildur félagsmaður, að því tilskildu, að næsti trúnaðarráðs-fundur samþykki inntökubeiðni hans.

Þar sem efnislegur réttur stefnanda til inngöngu í Verkamannafélagið Dagsbrún er nú ekki vefengdur af hálfu stefnda, ber að taka til greina þá kröfu stefnanda, að téðu félagi sé skylt að veita honum inngöngu í félagið með fullum félagsréttindum, gegn greiðslu á tilskildu inntökugjaldi, en ekki þykir ástæða til þess að leggja við dagsektir til handa stefnda.

Eins og máli þessu er háttað, eru ekki efni til þess að dæma refsingu á hendur stefnda, og ber að sýkna hann af þeirri kröfu stefnanda.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefnda, Verkamannafélaginu Dagsbrún, er skylt að veita stefnanda, Jóhanni Sigurðssyni, inntöku í félagið með fullum félagsréttindum, gegn greiðslu tilskilins inntökugjalds.

Málskostnaður falli niður.

Laugardaginn 25. febrúar 1956.

Nr. 4/1956. **Pórður Jónsson** (Gústaf A. Sveinsson hrl.)

gegn

**Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamanna-
félagsins Dagsbrúnar** (Ragnar Ólafsson hrl.).

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
dómendur.**

Félagsréttindi. Verkamannafélagi dæmt skylt að veita verkamanni inngöngu í félagið.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 8. þ. m. af Þórði Jónssyni verkamanni, C-götu 6, Blesugróf, Reykjavík, gegn Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamannafélagsins Dagsbrúnar.

Dómkröfur stefnanda eru þessar:

1. Að Verkamannafélagið Dagsbrún verði dæmt til þess að veita honum inntöku í téð félag með öllum réttindum fullgildra félagsmanna, að viðlögðum dagsektum til stefnanda eigi minni en kr. 1000.00 fyrir hvern dag, sem liður frá þeim degi, er dómurinn tiltekur, unz félagið fullnægir umræddri skyldu sinni.
2. Að Verkamannafélagið Dagsbrún verði dæmt til að sæta refsingu fyrir að hafa ólöglega synjað stefnanda um innngöngu í nefnt félag.
3. Að stefndi verði dæmdur til þess að greiða stefnanda málskostnað eftir mati dómsins.

Í stefnu gerði stefnandi og kröfu til þess, að stefndi yrði dæmdur bótaskyldur fyrir það tjón, sem stefnandi hefði beðið af ólögmati synjun stefnda um félagsréttindi í Verkamannafélaginu Dagsbrún, en við munnlegan flutning málsins lagði hann þá kröfu til hliðar, en áskildi sér rétt til þess að fylgja henni fram síðar.

Stefndur hefur krafizt sýknu að svo stöddu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Stefnandi máls þessa, sem fæddur er árið 1927, hefur átt heimilisfesti í Reykjavík frá því í aprilmánuði f. á. Hefur hann stundað verkamannavinnu og verið aukafélagsmaður í Verkamannafélaginu Dagsbrún frá því í s.l. júnímánuði. Hinn 6. september s.l. réðist hann til Glersteypunnar h.f., en þá var hann félagsmaður í Verkamannafélagi Þingeyinga. Hinn 2. þ. m. kom starfsmaður Dagsbrúnar, Guðmundur J. Guðmundsson, þangað sem stefnandi var við störf sín í verksmiðju Glersteypunnar h.f. og tjáði honum ásamt öðrum verkamönnum, er þar unnu og ekki voru fullgildir félagsmenn í Dagsbrún, að þeir yrðu að leggja niður störf sín að lokinni þeirri vinnuvöku, er þá stóð yfir, þar sem þeir væru ekki í Dagsbrún. Ekki er vitað hvenær stefnandi varð við þessum tilmælum og hætti þar vinnu, en það mun hafa verið skömmu síðar. Stefnandi kveðst hafa óskað eftir því við nefndan Guðmund, að gerast félagsmaður í Dagsbrún, enda væri hann aukafélagsmaður í því félagi, en Guðmundur þá látið í það skína, að óvíst væri hvort stefnandi fengi full félagsréttindi fyrst um sinn. Stefndi segir hins vegar, að Guðmundur hafi tjáð stefnanda, að hann yrði að snúa sér til skrifstofu Dagsbrúnar um það. Hinn 3. þ. m. fór stefnandi á skrifstofu Dagsbrúnar ásamt fleiri félögum sínum. Undirritaði hann þar og afhenti beiðni um inntöku í félagið. Hinn 7. þ. m. fór hann aftur á skrifstofu félagsins. Endurnýjaði hann þá munnlega inntökubeiðni sína og bauðst til þess að greiða inntökugjald gegn því að fá félagsskirteini, svo sem gert er ráð fyrir í samþykktum Dagsbrúnar. Formaður Dagsbrúnar varð fyrir svörum. Kannaðist hann við það, að inntökubeiðni stefnanda hefði borizt félaginu, en kvaðst hvorki mundi taka við inntökugjaldi né láta honum í té félagsskirteini, fyrr en trúnaðarráðsfundur hefði fjallað um umsóknina, en samkvæmt samþykktum félagsins skal leggja allar umsóknir um inngöngu í félagið fyrir trúnaðarráð félagsins. Kvaðst formaðurinn ekki vita hvenær næsti fundur þess mundi verða haldinn, en bjóst við, að það yrði bráðlega. Næsta dag 8. þ. m. höfðaði stefnandi mál þetta og gerði þær kröfur, sem áður greinir, og var mál þetta þingfest 9. s. m.

Þann dag hélt trúnaðarráð Dagsbrúnar fund. Kom umsókn stefnanda um inntöku í Dagsbrún til álita ásamt hartnær 60 öðrum sams konar umsóknum. Samkvæmt skýrslu stefnda voru rúmlega 40 þeirra samþykktar en ákvörðun um hinar frestað. Var umsókn stefnanda meðal þeirra síðarnefndu. Eftir að mál þetta var höfðað, eða 15. þ. m., krafðist Glersteypan h.f. þess, að Dagsbrún veitti stefnanda inngöngu í félagið og skirskotaði í því efni til 1. gr. kjarasamnings þess, sem nú gildir milli Dagsbrúnar og Vinnuveitendasambands Íslands, en Glersteypan h.f. er einnig aðili að honum. Er svo um samið í tilvitnuðu ákvæði, að vilji vinnuveitandi taka til sín í vinnu mann, sem ekki er félagi í Dagsbrún, þá skuli Dagsbrún skyld til þess að veita þeim manni inngöngu, ef hann sækir um það og umsóknin kemur ekki í bága við samþykktir Dagsbrúnar. Þessu bréfi svaraði fyrirsvarsmaður Dagsbrúnar næsta dag 16. þ. m. Kveður hann inntökubeiðni stefnanda til athugunar og væntanlega gengið frá henni á næsta trúnaðarráðsfundi.

Málssókn stefnanda er á því byggð, að honum hafi af Dagsbrúnar hálfu verið neitað um það að mega halda áfram vinnu sinni hjá Glersteypunni h.f., en Dagsbrún hafi verið skylt að láta honum þegar í stað í té félagsskirteini, er veitti honum full vinnuréttindi til jafns við fullgilda félagsmenn, enda þótt trúnaðarráðsfundur hefði ekki staðfest inntöku hans. Þá var því og haldið fram af stefnanda við munnlegan flutning málsins, að stefnda hefði a. m. k. verið skylt að taka fyrir og samþykkja inntökubeiðni hans á trúnaðarráðsfundinum 9. þ. m., ekki sízt fyrir þá sök, að hann fékk ekki strax félagsskirteini, svo sem hann hefði átt rétt til samkvæmt 4. gr. samþykkta félagsins. Staðhæfir stefnandi, að fyrirsvarsmenn Dagsbrúnar hafi með framangreindri framkomu sinni og viðbrögðum gagnvart inntökubeiðni hans, gefið sér fullt tilefni til þess að krefjast félagsréttinda í Dagsbrún með málssókn þessari. Telur hann, að félagið hafi með drætti þeim, sem orðið hafi á því, að inntökubeiðni hans yrði staðfest fellt á sig refsingu fyrir brot á 2. gr. laga nr. 80/1938, þar sem drættinum verði fullkomlega jafnað til þess, að sér hefði verið synjað um félagsréttindi.

Er munnlegur flutningur máls þessa fór fram 17. þ. m., var því ekki haldið fram af stefnda, að þá væru lengur fyrir hendi nokkrar efnisástæður því til hindrunar, að stefnandi ætti rétt til inngöngu í Verkamannafélagið Dagsbrún. Hins vegar kvað hann stefnanda, sem verið hefði félagsmaður í Verkalýðsfélagi Þingeyinga, ekki hafa fyrr en 15. þ. m. fært fram skilríki fyrir því, að hann væri skuldlaus við það félag og genginn úr því. Hélt stefndi því fram, að þá fyrst hefði Dagsbrún verið heimilt að veita honum félagsréttindi sökum þess, að svo væri boðið í d-lið 3. gr. samþykktu Dagsbrúnar, að réttur til inngöngu í félagið væri því skilyrði bundinn, að umsækjandi væri ekki félagi í, né stæði í óbættum sökum við önnur verklýðsfélög innan Alþýðusambands Íslands. Væri málssókn stefnanda af þessum sökum með öllu ástæðulaus, enda hefði inntökubeiðni hans að öllu leyti sætt venjulegri meðferð og enginn óeðlilegur dráttur orðið á afgreiðslu hennar. Hún hafi verið tekin til umræðu á trúnaðarráðsfundinum 9. þ. m., en hins vegar hafi þá ekki unnizt tími til þess að afgreiða hana frekar en ýmsar aðrar inntökubeiðnir, sem frestað hafi verið að taka ákvörðun um, enda hafi stefnandi þá ekki fullnægt inntökuskilyrðum. Hefur stefndi samkvæmt þessu krafizt syкну að svo stöddu, þar sem málshöfðun þessi hafi verið ótimabær meðan stefnandi hefði ekki enn uppfyllt inntökuskilyrði samkv. nefndu ákvæði 3. gr. samþykktanna og inntökubeiðni hans ekki heldur af nefndum ástæðum getað fengið afgreiðslu í trúnaðarráði félagsins. Mótmælið stefndi því alveg, að nokkur lög hafi af hálfu stefnda verið brotin á stefnanda.

Stefnandi hefur mótmælt því, að félagsréttindi sín í Verkalýðsfélagi Þingeyinga hafi á nokkurn hátt verið því til fyrirstöðu, að hann gæti án tafar orðið félagsmaður í Dagsbrún, þar sem slíkt skilyrði mundi brjóta í bág við 2. gr. laga nr. 80/1938. Heldur hann því fram, að réttur sinn til inngöngu hafi frá upphafi verið tvímælalaus og sé hér aðeins um undanbrögð af hálfu Dagsbrúnar að ræða.

Svo sem að framan greinir, er því eigi haldið fram af stefnda, að stefnandi hafi ekki nú efnislegan rétt til inngöngu í Verkamannafélagið Dagsbrún. Er og ekkert í gögnum máls-

ins, sem bendi til þess gagnstæða. Eins og á stendur þarf ekki að taka afstöðu til þeirrar staðhæfingar stefnanda, að það skipti ekki að lögum máli um rétt hans til inngöngu í Dagsbrún, hvort hann var félagsmaður í öðru verklýðsfélagi innan Alþýðusambands Íslands. Það verður ekki talin óeðlileg framkvæmd, er maður óskar inngöngu í verklýðsfélag að fyrir liggi glögg gögn um félagslega afstöðu umsækjanda til annarra verklýðsfélaga. Slík gögn voru að því er stefnanda snerti ekki fyrir hendi fyrr en 15. þ. m. Var því afsakanlegt þótt það drægist til þess tíma, að stefnandi, sem var aukameðlimur í Dagsbrún, fengi félagsréttindi samkvæmt 4. gr. samþykktu Dagsbrúnar, en þar segir, að sá er verða vilji félagmaður skuli afhenda skriflega inntökubeiðni, greiða inntökugjald, og sé hann þá fullgildur félagsmaður, að því tilskildu að næsti trúnaðarráðsfundur samþykki inntökubeiðni hans.

Þar sem efnislegur réttur stefnanda til inngöngu í Verkamannafélagið Dagsbrún er nú ekki véfengdur af hálfu stefnda ber að taka til greina þá kröfu stefnanda, að téðu félagi sé skylt að veita honum inngöngu í félagið með fullum félagsréttindum gegn greiðslu á tilskildu inntökugjaldi, en ekki þykir ástæða til þess að leggja við dagsektir til handa stefnanda.

Eins og máli þessu er háttað eru ekki efni til þess, að dæma refsingu á hendur stefnda, og ber að sýkna hann af þeirri kröfu stefnanda.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefnda, Verkamannafélaginu Dagsbrún, er skylt að veita stefnanda, Þórði Jónssyni, inntöku í félagið með fullum félagsréttindum gegn greiðslu tilskilins inntökugjalds.

Málskostnaður falli niður.

Laugardaginn 25. febrúar 1956.

Nr. 5/1956. **Haraldur Sigurðsson** (Gústaf A. Sveinsson hrl.)
 gegn
**Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamanna-
 félagsins Dagsbrúnar** (Ragnar Ólafsson hrl.).

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
 dómendur.**

Félagsréttindi: Verkamannafélagi dæmt skylt að veita verkamanni inngöngu í félagið.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 8. þ. m. af Haraldi Sigurðssyni verkamanni, Kleppsvegi 98, Reykjavík gegn Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkamannafélagsins Dagsbrúnar.

Dómkröfur stefnanda eru þessar:

1. Að Verkamannafélagið Dagsbrún verði dæmt til þess að veita honum inntöku í téð félag með öllum réttindum fullgildra félagsmanna, að viðlögðum dagsektum til stefnanda, eigi minni en kr. 1000.00 fyrir hvern dag, sem liður frá þeim degi, er dómurinn tiltekur, unz félagið fullnægir umræddri skyldu sinni.
2. Að Verkamannafélagið Dagsbrún verði dæmt til að sæta refsingu fyrir að hafa ólöglega synjað stefnanda um inngöngu í nefnt félag.
3. Að stefndi verði dæmdur til þess að greiða stefnanda málskostnað eftir mati dómsins.

Í stefnu gerði stefnandi og kröfu til þess, að stefndi yrði dæmdur bótaskyldur fyrir það tjón, sem stefnandi hefði beðið af ólögmætri synjun stefnda um félagsréttindi í Verkamannafélaginu Dagsbrún, en við munnlegan flutning málsins lagði hann þá kröfu til hliðar, en áskildi sér rétt til þess að fylgja henni fram síðar.

Stefndur hefur krafizt sýknu að svo stöddu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Stefnandi máls þessa fluttist til Reykjavíkur árið 1953 og hefur átt þar heimilisfesti síðan. Hann mun hafa stundað verkamannavinnu í Reykjavík s.l. sex mánuði og réðist til Glersteypunnar h.f. fyrir rúmum mánuði. Hinn 2. þ. m. kom starfsmaður Dagsbrúnar, Guðmundur J. Guðmundsson, þangað sem stefnandi var við störf sín í verksmiðju Glersteypunnar h.f. og tjáði honum ásamt öðrum verkamönnum, er þar unnu og ekki voru fullgildir félagsmenn í Dagsbrún, að þeir yrðu að leggja niður störf sín að lokinni þeirri vinnuvöku, er þá stóð yfir, þar sem þeir væru ekki í Dagsbrún. Ekki er vitað, hvenær stefnandi varð við þessum tilmælum og hætti þar vinnu, en það mun hafa verið skömmu eftir nefndan dag. Stefnandi kveðst hafa óskað eftir því við nefndari Guðmund, að gerast félagsmaður í Dagsbrún, en hann hafi þá tjáð sér, að litlar líkur væru fyrir því, að stefnandi fengi inngöngu að sinni. Hins vegar er því haldið fram af hálfu stefnda, að Guðmundur hafi tjáð stefnanda, að hann yrði að snúa sér til skrifstofu Dagsbrúnar um það. Hinn 3. þ. m. fór stefnandi á skrifstofu Dagsbrúnar. Undirritaði hann þar og afhenti beiðni um inntöku í félagið. Hinn 7. þ. m. fór hann aftur á skrifstofu félagsins. Endurnýjaði hann þá munnlega inntökubeiðni sína og bauðst til þess að greiða inntökugjald gegn því að fá félagsskirteini, svo sem gert er ráð fyrir í samþykktum Dagsbrúnar. Formaður Dagsbrúnar varð fyrir svörum. Kannaðist hann við, að inntökubeiðni stefnanda hefði borizt félaginu, en kvaðst hvorki mundi taka við inntökugjaldi né láta honum í té félagsskirteini fyrr en trúnaðarráðsfundur hefði fjallað um umsóknina, en samkvæmt samþykktum félagsins skal leggja allar umsóknir um inngöngu í félagið fyrir trúnaðarráð félagsins. Kvaðst formaðurinn ekki vita, hvenær næsti fundur þess mundi verða haldinn, en bjóst við að það yrði bráðlega. Næsta dag 8. þ. m. höfðaði stefnandi mál þetta og gerði þær dómkröfur, sem áður greinir, og var mál þetta þingfest 9. s. m. Þann dag hélt trúnaðarráð Dagsbrúnar fund. Kom umsókn stefnanda um inntöku í Dagsbrún til álita ásamt hartnær 60 öðrum sams konar umsóknum. Samkvæmt skýrslu stefnda voru rúmlega 40 þeirra samþykktar en ákvörðun um hinar frestað. Var um-

sókn stefnanda meðal þeirra síðarnefndu. Eftir að mál þetta var höfðað, eða 15. þ. m., krafðist Glersteypan h.f. þess, að Dagsbrún veitti stefnanda inngöngu í félagið og skírskotaði í því efni til 1. gr. kjarasamnings þess, sem nú gildir milli Dagsbrúnar og Vinnuveitendasambands Íslands, en Glersteypan h.f. er einnig aðili að honum. Er svo um samið í tilvitnuðu ákvæði, að vilji vinnuveitandi taka í vinnu mann, sem ekki er félagsmaður í Dagsbrún, þá skuli Dagsbrún skyld til þess að veita þeim manni inngöngu, ef hann sækir um það og umsóknin kemur ekki í bága við samþykktir Dagsbrúnar. Þessu bréfi svaraði fyrirvarsmaður Dagsbrúnar næsta dag 16. þ. m. Kveður hann inntökubeiðni stefnanda til athugunar og væntanlega gengið frá henni á næsta trúnaðarráðsfundi.

Málssókn stefnanda er á því byggð, að honum hafi af Dagsbrúnar hálfu verið neitað um það, að mega halda áfram vinnu sinni hjá Glersteypunni h.f., en Dagsbrún hafi verið skylt að láta honum þegar í stað í té félagsskirteini, er veitti honum full vinnuréttindi til jafns við fullgilda félagsmenn, enda þótt trúnaðarráðsfundur hefði ekki staðfest inntöku hans. Þá var því og haldið fram af stefnanda við munnlegan flutning málsins, að stefnda hefði a.m.k. verið skylt að taka fyrir og samþykkja inntökubeiðni hans á trúnaðarráðsfundinum 9. þ. m., ekki sízt þar sem hann hefði ekki strax fengið félagsskirteini, svo sem hann hefði átt rétt til samkvæmt 4. gr. samþykktu félagsins. Staðhæfir stefnandi, að fyrirvarsmenn Dagsbrúnar hafi með framangreindri framkomu sinni og viðbrögðum gagnvart inntökubeiðni hans, gefið sér fullt tilefni til þess að krefjast félagsréttinda í Dagsbrún með málssókn þessari. Telur hann, að félagið hafi með drætti þeim, sem orðið hafi á því, að inntökubeiðni hans yrði staðfest, fellt á sig refsingu fyrir brot á 2. gr. laga nr. 80/1938, þar sem drættinum verði fullkomlega jafnað til þess, að sér hefði verið synjað um félagsréttindi.

Stefndi hefur ekki af sinni hálfu borið fram nein atriði er valdið gætu vafa um rétt stefnanda til inngöngu í Verkamannafélagið Dagsbrún, enda er því ekki haldið fram af

félagsins hálfu, að stefnandi eigi ekki rétt til inngöngu í félagið. Hins vegar telur stefndi málssókn þessa með öllu ástæðulausa. Mótmælir hann því, að Guðmundur J. Guðmundsson hafi haft nokkrar hótanir í frammí við stefnanda. Kveður hann, að inntökubeiðni stefnanda hafi að öllu leyti sætt venjulegri meðferð og enginn óeðlilegur dráttur orðið á afgreiðslu hennar. Hún hafi verið tekin til umræðu á trúnaðarráðsfundinum 9. þ. m., en hins vegar hafi ekki þá unnizt tími til þess að afgreiða hana frekar en ýmsar aðrar inntökubeiðnir, sem frestað hafi verið að taka ákvörðun um. Hefur stefndi krafizt sýknu að svo stöddu, þar sem málshöfðun stefnanda hafi verið ótímabær meðan inntökubeiðni hans hefði ekki enn af eðlilegum ástæðum fengið afgreiðslu í trúnaðarráði félagsins, og því engin lög á honum brotin af hálfu félagsins.

Svo sem að framan greinir, hefur því ekki verið haldið fram af stefnda, að stefnandi eigi ekki í raun og veru rétt til inngöngu í Verkamannafélagið Dagsbrún og ekkert það komið fram í gögnum málsins, sem til þess bendi, að stefnandi eigi ekki slíkan rétt. Það var því eðlilegast, að þeir forráðamenn Dagsbrúnar, sem fjölluðu um inntökubeiðni hans, hefðu látið gilda um stefnanda ákvæði 4. gr. samþykktu félagsins, en þar segir, að sá, er verða vilji félagsmaður, skuli afhenda skriflega inntökubeiðni — eins og stefnandi gerði — greiða inntökugjald og leysa skirteini, og sé hann þá fullgildur félagsmaður að því tilskildu, að næsti trúnaðarráðsfundur samþykki inntökubeiðni hans. Stefnandi hefði þá samkvæmt þessu ákvæði strax þann 7. þ. m., er inntökugjaldið var boðið fram, átt að fá vinnuréttindi hjá Glersteypunni h.f. til jafns við aðra félagsmenn meðan trúnaðarráð félagsins hafði ekki enn fjallað um málssókn hans. Ætla má af því, sem rakið var um samskipti stefnanda við fyrirsvarsmenn Dagsbrúnar, að hann hafi mátt gera ráð fyrir því, að hann fengi ekki viðstöðulausa inngöngu í félagið, enda styður þetta afgreiðsla sú, sem inntökubeiðni hans fékk á trúnaðarráðsfundinum 9. þ. m. Málssókn stefnanda var þannig ekki ástæðulaus og ber samkvæmt því að taka til greina þá kröfu hans, að Verka-

mannafélaginu Dagsbrún verði dæmt skylt að veita honum inngöngu í félagið með fullum félagsréttindum, gegn greiðslu á tilskildu inntökugjaldi, en ekki þykir ástæða til þess að leggja við dagsektir til handa stefnanda.

Eins og máli þessu er háttað, eru ekki efni til þess að dæma refsingu á hendur stefnda og ber að sýkna hann af þeirri kröfu stefnanda.

Samkvæmt þessum úrslitum þykir rétt, að stefndi greiði stefnanda kr. 800.00 í málskostnað.

Dómsorð:

Stefnda, Verkamannafélaginu Dagsbrún, er skylt að veita stefnanda, Haraldi Sigurðssyni, inntöku í félagið með fullum félagsréttindum gegn greiðslu tilskilins inntökugjalds.

Stefndi, Alþýðusamband Íslands f. h. Verkamannafélagsins Dagsbrúnar, greiði stefnanda kr. 800.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Þriðjudaginn 27. marz 1956.

Nr. 1/1956. **Alþýðusamband Íslands f. h. Sjómannafélags
Reykjavíkur vegna skipverja á b/v Þorsteini
Ingólfssyni** (Egill Sigurgeirsson hrl.)

gegn

**Félagi ísl. botnvörpuskipaeigenda
f. h. Bæjarútgerðar Reykjavíkur**
(Valgarð Briem hdl.).

**Varadómari Benedikt Sigurjóns-
son í stað Ísleifs Árnasonar.**

Fiskveiðar. Útgerð skips ekki talin ábyrg fyrir því gagn-
vart hásetum, að meginhluti afla úr veiðiför varð að fara
í vinnslu vegna skemmda.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 10.
janúar þ. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Sjómannafé-
lags Reykjavíkur vegna skipverja á b/v Þorsteini Ingólfs-
syni gegn Félagi ísl. botnvörpuskipaeigenda f. h. Bæjar-
útgerðar Reykjavíkur.

Málavextir eru þessir:

Botnvörpuskipið Þorsteinn Ingólfsson, eign Bæjarútgerð-
ar Reykjavíkur, fór á karfaveiðar 4. október f. á. Var afl-
inn ísaður, enda skyldi hann seldur ferskur innanlands.
Veiðiför þessi tók svo skamman tíma, að skipið kom aftur
af veiðum til Reykjavíkur eftir 7 daga útivist, eða hinn 11.
október. Var þá samdægurs landað um það bil 20 tonnum
af karfa, sem var á þilfari skipsins. Hins vegar komst skipið
ekki að til löndunar með annan afla sinn fyrr en 18. s. m.
Var ástæðan til þessa dráttar sú, að svo mikið veiddist af
karfa um þessar mundir, að móttakendur hans í landi, þ. e.
frystihúsin, munu ekki hafa talið sig geta tekið á móti öllu
því magni, sem að þeim barst, en sjálf átti Bæjarútgerð
Reykjavíkur ekkert frystihús. Þegar farið var að skipa karf-
anum upp, kom í ljós, að mestur hluti hans var ónothæfur
til frystingar og neyzlu og fóru 283,450 kg af honum í mjöl-
vinnslu.

Í 3. gr. kjarasamnings þess, er þá var í gildi milli máls-aðilja, segir svo um aflaverðlaun á ísfiskveiðum, þegar land-að er innanlands:

„Þegar skip fiskar í þeim tilgangi að selja fiskinn nýj-an eða ísaðan innanlands, skal greiða skipverjum 17% af heildarsöluverði aflans miðað við eftirfarandi verð:

Neyzluhæfur þorskur og langa:

Slægður með haus	kr. 1,00 pr. kg
Neyzluhæfur karfi, óslægður	— 1,00 — —
Neyzluhæfur ufsi, slægður með haus ...	— 0,65 — —

Annar fiskur samkvæmt almennu gangverði á hverjum tíma.“

Ágreiningur aðilja í þessu máli snýst um það, hvaða verð skipverjar hafi átt að fá fyrir aflann úr b/v Þorsteini Ingólfsyni í umrætt skipti.

Af hálfu stefnanda er því haldið fram, að miða beri við það, að fiskurinn hefði allur verið neyzluhæf vara. Hefur hann í samræmi við það gert þær dómkröfur, að stefnda verði dæmt að haga reikningsskilum við skipverja á v/b Þorsteini Ingólfsyni í framangreindri veiðiför svo, að þeir fái kr. 1.00 fyrir hvert kg af því aflamagni, 283.450 kg sem í mjölvinnslu fór. Þá krefst hann og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi hefur krafizt sýknu af kröfum stefnanda og máls-kostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Stefnandi styður dómkröfur sínar þeim rökum, að þegar b/v Þorsteinn Ingólfsson kom af veiðum hinn 11. október eftir 7 daga veiðiför, hafi allur afli skipsins verið neyzlu-hæf vara og skipverjar þá átt að fá kr. 1,00 fyrir hvert kg hans samkvæmt áðurnefndri 3. gr. Nú hafi hin langa bið, sem á því varð, að karfanum væri skipað upp, leitt til þess, að setja varð aflann í mjölvinnslu. Skipverjar hafi hins vegar engu um það ráðið, hvenær uppskipun færi fram og eigi þeir því ekki að hera halla af þeim drætti. Þá telur stefnandi og, að vanísun eða misísun aflans kunni að hafa valdið því, að skemmdir hafi orðið meiri en ástæða var til, enda þótt þessi dráttur yrði á uppskipuninni.

Stefndi hefur eindregið mótmælt því, að miða eigi verð

til skipverja við ástand aflans, er skipið kom til hafnar, enda verði ekki um það vitað fyrr en við uppskipun, hvernig aflinn reynist. Verði af þeim sökum óhjákvæmilegt að miða verðið við gæði fisksins við uppskipun. Þá mótmælir hann því, að Bæjarútgerðin hafi á nokkurn hátt átt sök á drætti þeim, er varð á uppskipun og engu um hann ráðið. Hún eigi ekki frystihús, en drátturinn hafi af því einu stafað, hve mikill afli barst að um þessar mundir. Enn neitar hann því, að ísun karfans um borð í skipinu hafi verið með þeim hætti, að útgerðinni verði út af fyrir sig gefin sök á því. Hafi þannig engin ábyrgð fallið á stefnda vegna þess, hversu fór um gæði karfans í Þorsteini Ingólfssyni úr umræddri veiðiför, heldur sé hér um atvik að ræða, sem báðir verði að þola tjón af, skipverjar og útgerðin.

Samkvæmt 3. gr. framangreinds kjarasamnings skal því aðeins greiða skipverjum kr. 1.00 fyrir hvert kg af karfa, að hann sé neytluhæf vara. Ella skal hann greiðast almennu gangverði. Telja verður, að með nefndu samningsákvæði sé miðað við ástand fisksins við uppskipun, enda verður ekki fyrr en þá gengið úr skugga um gæði hans og magn. Nú reyndist meginhluti karfans ekki neytluhæf vara, er honum var skipað upp, og var stefndu því rétt, að leggja söluverð þess hluta farmsins til grundvallar reikningsskilum við skipverja, enda verður hvorki talið að sá dráttur, sem varð á uppskipun, né umbúnaður aflans í skipinu geti varðað stefnda viðurlögum vegna ákvæða í kjarasamningi þeim, er þá var í gildi. Hins vegar á Félagsdómur ekki dóm um það, hvort stefnandi kynni að geta, vegna nefndra at-riða, kafið stefnda um bætur fyrir hinum almennu dóm-stólum samkvæmt reglum um skaðabótaskyldu almennt.

Samkvæmt þessari niðurstöðu ber að sýkna stefnda af kröfum stefnanda og dæma honum málskostnað úr hendi stefnda, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 900.00.

Dómsorð:

Stefndi, Félag ísl. botnvörpuskipaeigenda f. h. Bæjar-útgerðar Reykjavíkur, skal vera sýkn af kröfum stefnanda, Alþýðusambands Íslands f. h. Sjómannafélags

Reykjavíkur vegna skipverja á b/v Þorsteini Ingólfs-syni, í máli þessu.

Stefnandi greiði stefnda kr. 900.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Mánudaginn 23. apríl 1956.

Nr. 6/1956. **Alþýðusamband Íslands f. h. Sjómannafélags Reykjavíkur** (Egill Sigurgeirsson hrl.)

gegn

Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Skipa-útgerðar ríkisins (Barði Friðriksson hdl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Siglingar: Ágreiningur um kaup vegna helgi- og tyllidaga.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 29. febrúar þ. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Sjómannafélags Reykjavíkur gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Skipaútgerðar ríkisins.

Stefnandi gerir þær kröfur, að dæmt verði, að hátíðis- og helgidagar þjóðkirkjunnar (aðrir en sunnudagar) og umsamdir tyllidagar samkv. 13. gr. og 2. gr. farmannasamnings, dags. 11. júní 1955, skuli ekki teljast með í þeim fjórum frídögum, sem um getur í upphafi nefndrar 13. gr., þótt þessa daga beri upp á sunnudag. Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Í upphafi 13. gr. farmannasamnings, dags. 11. júní 1955, milli aðilja máls þessa segir svo:

„Hásetar skulu fá fri annan hvorn dag, meðan skip liggur í Reykjavíkurhöfn eða annarri heimahöfn og enn fremur í Hafnarfirði, ef sjóvökum er lokið þar, þó ekki yfir 4 daga samtals á mann á mánuði, þar með taldir sunnudagar, en hins vegar ekki aðrir hátíðis- né helgidagar þjóðkirkjunnar né umsamdir tyllidagar.“

Samkvæmt 2. gr. sama samnings teljast 1. maí, 17. júní og sumardagurinn fyrsti til helgidaga.

Þá segir enn í nefndri 13. gr.:

„Nú er ekki unnt að veita þessa frídaga að fullu á árinu eða áður en skipverji fer úr skiprúmi, og skal þá við árslok eða brottför greiða þá daga, sem á vantar með $\frac{1}{30}$ af mánaðarkaupi.“

Á síðastliðnu ári stóð svo á, að jóladag bar upp á sunnudag og þá að sjálfsögðu einnig s.l. nýársdag.

Stefnandi heldur því nú fram, að þar sem svo stóð á, hafi skipverjar átt að fá sérstaka þóknun samkvæmt ákvæðum 13. gr. nefnds samnings, er þeir þannig misstu af þeirri greiðslu fyrir nefnda hátíðisdaga, sem þeir ella hefðu getað fengið, ef þá hefði borið upp á aðra daga vikunnar. Hefur hann þeirri skoðun sinni til stuðnings m. a. haldið því fram, að samhljóða farmannasamningar hafi undanfarin ár verið framkvæmdir með þeim hætti, að hásetar hafi fengið sérstaka greiðslu fyrir Páskadaga og Hvítasunnudaga og sýni þetta glögglega hvernig skilja beri umdeild samningsákvæði.

Stefndi hefur mótmælt þessum skilningi stefnanda og telur hann, að engin greiðsla eigi að koma fyrir þá hátíðis- og tyllidaga, sem ber upp á sunnudag. Hefur hann neitað því, að auka kaupgreiðslur hafi verið inntar af hendi til háseta, er umdeilda hátíðis- og tyllidaga bar upp á sunnudag, enda hafi það aldrei verið tilætlunin.

Framangreind ákvæði 13. gr. farmannasamningsins frá 11. júlí 1955 þykja ekki verða skýrð á þann veg, að þau feli í sér skyldu fyrir stefnda til þess að greiða hásetum sérstaka hátíða- eða tyllidagabóknun þótt slíka daga bæri upp á sunnudag. Það er heldur ekki vitað, að slík regla tíðkist hér á landi í samskiptum launþega og vinnuveitenda. Hefði því verið ástæða til þess, að það hefði komið skýrt fram í samnings-

gerð aðilja, ef tilætlun þeirra hefði verið að fara inn á nýja braut í þessum efnum. Af því sem fram hefur komið um viðræður aðilja, er samningur var gerður, er ljóst, að þá hefur greint á um þetta atriði, er samið var, og bendir ekkert til þess, að stefndi hafi við þá samningsgerð fallið á sjónarmið stefnanda um þessa umdeildu fridagagreiðslu. Og að því er varðar framkvæmd þessa atriðis áður en núgildandi samningur var gerður, þá hafa ekki verið færðar sönnur á, að samningsákvæðinu um kaup fyrir hátíðis- og tyllidaga svo sem Páska, Hvítasunnu og 1. maí, hafi verið beitt á þá lund, sem stefnandi heldur fram.

Samkvæmt þessu ber að sýkna stefnda af kröfum stefnanda.

Rétt þykir, að stefnandi greiði stefnda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 900.00.

Dómsorð:

Stefndi, Vinnuveitendasamband Íslands f. h. Skipa-útgerðar ríkisins, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Alþýðusambands Íslands f. h. Sjómannafélags Reykjavíkur í máli þessu.

Stefnandi greiði stefnda kr. 900.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Sératkvæði Helga Hannessonar.

Mál þetta er risið út af ágreiningi um það, hvernig skilja beri 13. gr. og 2. gr. farmannasamnings þess, er Sjómannafélag Reykjavíkur og Vinnuveitendasamband Íslands o. fl. gerðu með sér þann 11. júní 1955, en í upphafi 13. gr. samnings þessa segir svo:

„Hásetar skulu fá frí annan hvern dag, meðan skip liggur í Reykjavíkurhöfn, eða annari heimahöfn og ennfremur í Hafnarfirði, ef sjóvökum er lokið þar, þó ekki yfir 4 daga samtals á mann á mánuði, þar með taldir sunnudagar, en hinsvegar ekki aðrir hátíðis- og helgidagar þjóðkirkjunnar né umsamdir tyllidagar.“

Ég lít svo á, að orðalag 13. gr. „en hins vegar ekki aðrir hátíðis- og helgidagar þjóðkirkjunnar né umsamdir tyllidagar“ verði á engan veg réttlégar skýrt en þann, að daga eins og jóladaga og aðra stórhátíðadaga svo og umsamda tyllilega beri ekki að fella inn í

4-daga friið og skipti í því sambandi engu máli, hvaða daga vikunnar hátíðis- og tyllidaga þessa ber upp á.

Undir rekstri málsins hefur stefnandi haldið því ákveðið fram, að samhljóða farmannasamningur og hér er deilt um skilning á, hafi verið framkvæmdar með þeim hætti, að hásetar hafi t. d. fengið sérstaka greiðslu fyrir páskadag og hvítasunnudag, enda þótt þeir stórhátíðisdagar séu ávallt á sunnudegi, og hefur stefndi ekki getað fært sönnur á að slík framkvæmd hafi ekki átt sér stað.

Af framansögðu er ég með öllu ósammála skýringu meirihluta dómsins á nefndri 13. gr. farmannasamningsins og tel, að taka beri kröfur stefnanda máls þessa til greina í öllum atriðum.

Dómsorð mitt verður því á þessa leið:

Því dæmist rétt vera:

Stefnda, Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Skipaútgerðar ríkisins, ber að framkvæma farmannasamninginn frá 11. júní 1955 samkvæmt 13. gr. og 2. gr. hans á þann veg, að hátíðis- og helgidagar Þjóðkirkjunnar (aðrir en einhliða sunnudagar) og umsamdir tyllidagar, skulu ekki teljast með þeim fjórum frídögum, sem um getur í áðurnefndri 13. gr., þó að daga þessa beri upp á sunnudag.

Stefndi, Vinnuveitendasamband Íslands f. h. Skipaútgerðar ríkisins, greiði stefnanda, Alþýðusambandi Íslands f. h. Sjómannafélags Reykjavíkur, kr. 900.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Fimmtudaginn 17. maí 1956.

Nr. 1/1955. **Vörubifreiðastjórafélag Borgarfjarðarsýslu**
(Agnar Gústafsson hdl.)

gegn

**Alþýðusambandi Íslands f. h. Landssambands
ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra og Sjálfs-
eignarbifreiðastjórafélagsins Þjóts á Akra-
nesi til réttargæzlu** (Egill Sigurgeirsson hrl.)

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
dómendur.**

Stéttarfélag. Félagsdómi er rétt að dæma um það, hvort stéttarfélag á rétt til inngöngu í samband stéttarfélaga, en inntökukröfu var hrundið vegna þess, að innsækjandi fullnægði ekki inntökuskilyrðum.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 24. janúar f. á. af Vörubifreiðastjórafélagi Borgarfjarðarsýslu gegn Alþýðusambandi Íslands f. h. Landssambands ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra og til réttargæzlu Sjálfseignarvörubilstjórafélaginu Þjóti á Akranesi.

Stefnandi gerir þessar dómkröfur:

1. að dæmt verði, að Vörubifreiðastjórafélag Borgarfjarðarsýslu sé stéttarfélag og þar með lögformlegur samningsaðili um kaup og kjör félagsmanna sinna.
2. að dæmt verði, að Vörubifreiðastjórafélag Borgarfjarðarsýslu eigi rétt til inngöngu í Landssamband ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra.

Loks krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins, en á hendur réttargæzlustefnda eru engar kröfur gerðar.

Stefndi krefst þess aðallega, að málinu verði vísað frá dómi, en til vara krefst hann algerrar sýknu af kröfum stefnanda, og málskostnaðar krefst hann, hvort sem málinu yrði vísað frá eða hann sýknaður.

Þegar stefndi bar fram frávisunarkröfu sína, var málið

flutt munnlega um það atriði, en að þeim málflutningi loknum ákvað dómurinn, að málið yrði flutt munnlega, einnig að efni til, áður en tekin væri afstaða til frávisunarkröfunnar.

Málsatvik eru þessi:

Hinn 10. apríl 1952 var Verkalýðs- og bifreiðastjóraráfélagið Skjöldur í Suður-Borgarfirði stofnað. Í félag þetta gengu þá ýmsir menn í sveitum Borgarfjarðarsýslu sunnan Skarðsheiðar. Félag þetta gekk síðan í Alþýðusamband Íslands og nutu félagsmenn þess eftir það þess forgangsréttar til vinnu, sem Alþýðusambandið náði samningum um fyrir félagsmenn innan sinna vébanda. Þannig nutu vörubifreiðaeigendur innan Skjaldar forgangsréttar til bifreiðaaaksturs í vegavinnu samkvæmt þágildandi samningi Alþýðusambandsins og Vegamálastjórnarinnar.

Hinn 11. og 12. apríl 1953 var að tilhlutan Alþýðusambands Íslands haldin bifreiðastjóraráðstefna í Reykjavík. Til ráðstefnu þessarar voru boðaðir fulltrúar frá öllum vörubílstjóraráfélögum innan sambandsins og vörubílstjóradeildum sambandsfélaga. Á þessari ráðstefnu var m. a. fulltrúi frá Verkalýðs- og bifreiðastjóraráfélaginu Skildi.

Ráðstefnan samþykkti að stofna Landsamband ísl. vörubifreiðastjóra. Skyldi sambandið vera í Alþýðusambandi Íslands. Voru því næst samþykkt lög fyrir Landsamband ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra og kosin bráðabirgðastjórn. Í sambandið gengu þegar 9 vörubílstjóraráfélög og félagsdeildir.

Samkvæmt fundargerð ráðstefnunnar verður ekki séð, að þar hafi verið tekin afstaða til réttarstöðu vörubifreiðaeiganda í verklyðsfélögum eins og Skildi, þar sem vörubílstjórar mynduðu ekki sérstaka deild innan verklyðsfélags.

Í lögum þeim, sem Landsamband ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra voru sett við stofnun þess, voru tekin upp ákvæði um það, hverjir ættu rétt til upptöku í sambandið, og segir svo í 2. gr. þeirra:

„Rétt til upptöku í sambandið hafa öll sjálfseignarvörubifreiðastjórásamtök, sem nú eru til í landinu, og félög, sem kunna að verða stofnuð síðar. Stefnt skal að

því, að þar sem því verður við komið, sé um sýslufélög að ræða.“

Þá er svo mælt í 4. gr. laganna:

„Rétt til inngöngu í sambandið hefur hvert það félag sjálfseignarvörubifreiðarstjóra, sem setur það skilyrði fyrir veru manna í félögunum, að þeir eigi eina vöruf lutningabifreið og hafi að aðalatvinnu að aka henni sjálfir. Ekki má taka í sambandið meira en eitt félag á hverju félagssvæði.“

Að lokinni nefndri ráðstefnu og stofnun Landssambandsins, ritaði Alþýðusamband Íslands Verkalýðs- og bifreiðastjórafélaginu Skildi. Er bréf þetta dags. 25. apríl 1953. Segir þar m. a., að nú sé nauðsynlegt „að allir sjálfseignarbifreiðastjórar, sem til þess hafa rétt, gangi í sambandið (þ. e. Landssambandið) hvort heldur er um að ræða einstök félög, deildir eða einstaklinga innan verkalýðsfélaganna“. Þurfi því „að vinna að stofnun slíkra félaga og það jafnvel áður eða um leið og bifreiðastjórnir fara úr verkalýðsfélögunum, til þess að þeir hafi að einhverju að hverfa um leið og þeir skilja við það félag, sem þeir hafa verið í“. Þá er ennfremur að því vikið í bréfi þessu og sérstaklega skirskotað til framangreindrar 2. gr. laga sambandsins, að stefna þurfi að því, að um sýslufélög verði að ræða og á það bent, að heppilegra muni „að bilstjórar á Akranesi og úr nágrenni Borgarfjarðarsýslu (svo) helguðu sér svæðið sunnan Skarðsheiðar“

Afleiðing þessa bréfs varð sú, að hinn 6. maí 1953 komu vörubifreiðarstjórar úr ýmsum hreppum Borgarfjarðarsýslu saman á fund á Grímarstöðum í Borgarfirði. Stofnuðu þeir á fundi þessum Vörubifreiðastjórafélag Borgarfjarðarsýslu og skyldi starfssvæði þess verða allir hreppar Borgarfjarðarsýslu. Þessi fundur hafnaði hins vegar þeirri stefnu að vera í vörubifreiðastjórafélagi með bifreiðastjórum á Akranesi, en þeir virðast, er þessi fundur var haldinn, þá þegar hafa boðað til stofnfundar vörubilstjórafélags, er næði yfir Akranes og Borgarfjarðarsýslu. Og 4 dögum síðar, hinn 10. maí 1953, var Vörubilstjórafélagið Þjótur stofnað á Akranesi. Var starfssvæði þess ákveðið Akranes og Borgarfjarðarsýsla,

en ekki munu aðrir en vörubifreiðastjórar á Akranesi hafa staðið að stofnun þess.

Stofnendur Vörubifreiðastjórafélags Borgarfjarðarsýslu voru 15 talsins, og allir búsettir í Borgarfjarðarsýslu. Settu þeir félaginu samþykktir og var svo ákveðið í 3. gr. þeirra, að rétt til inngöngu í félagið ættu þeir sjálfseignarvörubifreiðastjórar á félagssvæðinu, sem ættu eina vörubifreið, „enda hafi þeir að aðalatvinnu að aka henni sjálfir“. Daginn eftir, hinn 7. maí, sótti svo félagið um inngöngu í Landssambandið, en á fundi miðstjórnar sambandsins, sem haldinn var 8. júní s. á., ákvað hún að vísa inntökubeiðninni frá „þar sem margir af meðlimum félagsins geta ekki samkvæmt lögum sambandsins talizt að hafa að aðalatvinnu akstur vörubíla“. Hins vegar benti miðstjórnin á það, að vörubílstjórafélagið Þjótur á Akranesi hefði verið tekið í sambandið og væri öllum sjálfseignarvörubifreiðastjórum í sýslunni (þ. e. Borgarfjarðarsýslu), sem uppfylltu inntökuskilyrði samkvæmt lögum Landssambandsins, frjáls inn-ganga í það félag.

Stjórn Vörubifreiðastjórafélags Borgarfjarðarsýslu vildi ekki sætta sig við þessi málalok og veitti félagsfundur, sem haldinn var 21. júní 1953, stjórn félagsins heimild til þess að beita þeim ráðum, er tiltæk væru, til þess að ná félagsréttindum félaginu til handa í Landssambandi ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra. Kom inntökubeiðni félagsins enn til álita á svonefndum framhaldsstofnfundi Landssambandsins, sem haldinn var 13. og 14. marz 1954, en var þá vísað til væntanlegrar stjórnar til athugunar. Þessi framhaldsfundur fól stjórn sambandsins „að gera frekari tillögur um, hverjir geta talizt atvinnubílstjórar og hafa réttindi til aksturs og að gerast eða vera félagar innan L.Í.S.V. og leggja þær fyrir næsta landssambandsþing“. Eigi verður séð, að neinar slíkar tillögur hafi komið fram, og þar sem Vörubílstjórafélag Borgarfjarðarsýslu fékk eigi inngöngu í sambandið, höfðaði það mál þetta til viðurkenningar á þeim félagsréttindum, er það taldi sig eiga kröfu til.

Stefnandi, Vörubifreiðastjórafélag Borgarfjarðarsýslu, byggir dómkröfur sínar á því, að félagið sé löglega stofn-

að sem stéttarfélag sjálfseignarvörubifreiðastjóra. Það hafi sett sér samþykktir, sem mæli svo fyrir, að félagið láti kaup og kjör félagsmanna til sín taka og starfssvæði þess sé eigi minna, en nefnd lög mæli fyrir um. Félagið sé þannig lögformlegur samningsaðili um kaup og kjör félagsmanna sinna samkvæmt 5. gr. laga nr. 80/1938. Og þar sem félagið fullnægi með samþykktum sínum inntökuskilyrðum Landsambands ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra, þá sé sambandinu samkvæmt ákvæðum 2. gr. sömu laga skylt að veita því inngöngu, en stefnandi telur að nefnd 2. gr. eigi jafnt við um samband verklýðsfélaga sem verklýðsfélag.

Stefndi byggir frávísunarkröfu sína í fyrsta lagi á því, að stefnandi geti ekki fyrir Félagsdómi sótt stefnda til viðurkenningar á því, að Vörubifreiðastjórafélag Borgarfjarðarsýslu sé stéttarfélag, þar sem sá dómstóll geti ekki samkvæmt 44. gr. laga nr. 80/1938 lagt dóm á slíka kröfu í máli milli tveggja stéttarféлага svo að bindandi sé almennt. Í öðru lagi styður hann frávísunarkröfuna þeim rökum, að jafnvel þótt svo yrði talið, að stefnandi væri stéttarfélag í merkingu nefndra laga þá bæri samt að vísa kröfu hans um inngöngu í Landssamband ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra frá dómi, þar sem 2. gr. laga nr. 80/1938 eigi ekki við um sambönd stéttarféлага og eigi verði heldur af öðrum ákvæðum sömu laga dregin sú ályktun, að samböndum verklýðsfélaga sé skylt að veita stéttarfélögum inngöngu í samtök sín. Synjun Landssambands ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra, sé því ekki brot á nefndum lögum og verði ágreiningur um það, hvort stefnandi eigi rétt til inngöngu í nefnt samband eigi borinn undir Félagsdóm, sem samkv. 44. gr. nefndra laga, geti aðeins dæmt um afstöðu einstakra verklýðsfélaga gagnvart inntökubeiðni verkamanna.

Stefnandi hefur mótmælt frávísunarkröfu stefnda. Telur hann að 2. gr. laga nr. 80/1938 eigi jafnt við um sambönd verklýðsfélaga sem verklýðsfélög. Mál til viðurkenningar á rétti sínum til inngöngu í Landssambandið sé því réttilega höfðað fyrir Félagsdómi, þar sem synjun stefnda sé brot á ákvæðum 2. gr. laganna. Í því sambandi hljóti einnig að koma til álita, hvort Vörubifreiðastjórafélag Borgarfjarðar-

sýslu sé stéttarfélag í merkingu nefndra laga og sé sér því jafnframt rétt að krefjast dómsviðurkenningar á því hér fyrir dómi.

Í 2. gr. laga nr. 80/1938 er lögfest sú höfuðregla, að stéttarfélag skuli vera opin öllu verkafólki í hlutaðeigandi starfsgrein. Hins vegar geymir grein þessi engin bein ákvæði um rétt stéttarfélaga til inngöngu í sambönd stéttarfélaga. Verður því að athuga, hvort önnur ákvæði laganna eða almenn laga-rök leiði til þess, að sama eigi að gilda um stéttarfélagasambönd og verklýðsfélög að þessu leyti.

Samkvæmt 1. gr. nefndra laga er mönnum rétt að stofna stéttarfélagasambönd og í 3. gr. sömu laga er gert ráð fyrir því, að stéttarfélagasambönd geti gert samninga, sem séu bindandi fyrir einstaka félagsmenn þeirra stéttarfélaga, er í sambandinu eru. Í framkvæmdinni er það og svo, að samband, eins og t. d. Landssamband ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra gerir samninga um kaup og kjör vegna félagsmanna þeirra stéttarfélaga, sem í sambandinu eru og hefur fengið í slíka samninga ákvæði um forgangsrétt þeim til handa til vinnu hjá slíkum vinnuveitenda sem Vegagerð ríkisins er, og taka þeir samningar til allrar þeirrar vinnu, sem Vegagerðin lætur framkvæma. Þessi forgangsréttaraðstaða Landssambands ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra leiðir til þess, að telja verður sambandið að þessu leyti hliðstætt einstökum stéttarfélagum, en forgangsréttarákvæði þau, sem stéttarfélag ávallt leggja kapp á að fá inn í kjarasamninga sína við atvinnurekendur, eru einmitt mikilvægasta ástæðan fyrir því, að talið er nauðsynlegt að tryggja verkamönnum og verkakönunum í hverri starfsgrein inngöngu í stéttarfélag þeirrar starfsgreinar, svo sem gert er með ákvæðum 2. gr. laga nr. 80/1938. Þegar þetta er virt verður að telja, að laga-rök leiði til þess, að nefnd grein eigi beint við um framan-greind lögskipti Landssambands ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra og stefnanda. Og þar sem ekki verður annað séð, en að Vörubifreiðastjórafélag Borgarfjarðarsýslu geti út af fyrir sig talizt stéttarfélag svo sem nánar verður vikið að síðar, var stefnanda rétt samkvæmt 1. mgr. 44. gr. nefndra laga að bera undir Félagsdóm, hvort synjun Landssambandsins um

að veita honum inngöngu í samtök sín fái samrýmst ákvæðum 2. gr. laganna. Verður frávisunarkrafa stefnda því ekki tekin til greina.

Kröfu sína um sýknu byggir stefndi fyrst og fremst á því, að stefnandi geti ekki, svo sem áður var rakið, beint gegn sér kröfu um dómsviðurkenningu á því, að hann sé stéttarfélag. Slikri kröfu verði aðeins beint gegn væntanlegum viðsemjanda stéttarfélags um kaup og kjör, þ. e. atvinnurekanda. En þótt ekki yrði á þá skoðun fallizt, þá telur stefndi, að sýkna beri hann vegna þess, að Vörubílstjóraráfélag Borgarfjarðarsýslu sé ekki í raun og veru stéttarfélag sjálfseignarvörubifreiðastjóra, þar sem aðeins einn af félagsmönnum þess verði nú talinn hafa bifreiðaaakstur að aðalatvinnu, en þeir muni hins vegar hafa verið tveir, er svo stóð á um, þegar félagið var stofnað. Að minnsta kosti hljóti þessi staðreynd að leiða til þess, að stefnda sé ekki skylt að veita stefnanda inngöngu, þar sem það sé eitt af inntökuskilyrðum sambandsins, að félagsmenn í félagi því, er inn sækir, eigi eina vörubifreið og hafi að aðalatvinnu að aka henni sjálfir. Telur stefndi að ekki skipti hér máli, þótt samþykktir stefnanda mæli svo fyrir, að inntaka í félagið sé bundið slíku skilyrði, þar sem svo sé ástatt, eins og rakið var, að aðeins einn félagsmanna fullnægi nú því skilyrði. Loks hefur stefndi borið það fram sér til sýknu, að samkvæmt lögum Landssambandsins megi ekki taka í sambandið nema eitt félag á hverju félagssvæði. Nú hafi sjálfseignarvörubifreiðastjóraráfélagið Þjótur þegar verið tekið í sambandið, en félagssvæði þess sé einmitt Akranes og Borgarfjarðarsýsla. Sé því af þessum sökum ekki heimilt að taka í sambandið annað félag úr Borgarfjarðarsýslu.

Samkvæmt gögnum máls þessa stofnuðu 15 vörubifreiðastjórar búsettir í Borgarfjarðarsýslu Vörubílstjóraráfélag Borgarfjarðarsýslu. Ekki verður talið fullsannað, að hver og einn þeirra hafi átt eina vöruflutningabifreið og viðurkennt er, að aðeins 4 þeirra í hæsta lagi hafi, er félagið var stofnað og sótti um inngöngu í Landssambandið, haft að aðalatvinnu að aka vörubifreið sinni. Hafa þeir, sem félagið stofnuðu, þannig lang fæstir fullnægt þessu inntökuskilyrði félagssamþykkt-

anna. Stendur við hið sama í þessu efni enn í dag, og er ekki gegn mótmælum stefnda sannað, að fleiri en einn félagsmanna uppfylli nú nefnt inntökuskilyrði.

Stefnandi hefur viljað halda því fram, að þetta atriði skipti ekki máli, enda hafi þeir bifreiðarstjórar, sem stóðu að stofnun Vörubifreiðastjórafélags Borgarfjarðarsýslu, áður verið í Verkalýðs- og bílstjórafélaginu Skildi, sem viðurkennt hafi verið sem fullgilt stéttarfélag og tekið í Alþýðusamband Íslands með fullum réttindum. Telur stefnandi óeðlilegt og ósanngjarnt, að þeir bílstjórar, sem áður voru í Skildi, skuli nú vegna stofnunar Landssambands ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra sviptir þeim réttindum, sem þeir áður höfðu haft, og það því fremur sem Vörubílstjórafélag Borgarfjarðarsýslu hafi beinlínis verið stofnað fyrir ábendingu og áeggjan Alþýðusambands Íslands, sem jafnframt hafi beitt sér fyrir stofnun Landssambandsins.

Samkvæmt samþykktum stefnanda og öðru því, sem fram hefur komið um Vörubílstjórafélag Borgarfjarðarsýslu verður ekki annað séð en að stefnandi sé að lögum stéttarfélag, en það getur hann að sjálfsögðu vel verið, hvað sem rétti hans til inngöngu í Landssambandið líður. En það sem máli skiptir og úrslitum ræður, er meta skal rétt hans til inngöngu í félagsskap stefnda er hins vegar það, hvort stefnandi fullnægir þeim inntökuskilyrðum, sem sett eru í lögum Landssambands ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra.

Ef lítið er á samþykktir Vörubifreiðastjórafélags Borgarfjarðarsýslu, þá fullnægja þær eftir bókstaf sínum því skilyrði 4. gr. laga Landssambandsins, að réttur til inngöngu í félagið og til að vera í því sé bundinn því skilyrði, að félagsmaður eigi eina bifreið og hafi að aðalatvinnu að aka henni sjálfur. En þar sem ekki er sannað að fleiri en tveir stofnenda félagsins hafi fullnægt síðara skilyrðinu, hvorki er félagið var stofnað né síðar, verður þegar af þeirri ástæðu ekki talið að Landssambandi ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra sé skylt að veita stefnanda inngöngu í sambandið. Getur það ekki komið stefnanda að haldi, þótt félagsmenn hans væru áður félagar í Skildi, enda höfðu þeir hvorki verið sérstök deild innan þess félags né stofnað Vörubifreiðastjórafélag

Borgarfjarðarsýslu áður en Landssambandið var stofnað, sbr. 2. gr. samþykkt þess.

Samkvæmt þessu verður tekin til greina krafa stefnanda, að Vörubifreiðastjórastjórnarfélag Borgarfjarðarsýslu sé stéttarfélag, en að öðru leyti ber að sýkna stefnda af kröfum hans.

Eftir atvikum þykir rétt að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Frávísunarkrafa stefnda er ekki tekin til greina.

Vörubifreiðastjórastjórnarfélag Borgarfjarðar er stéttarfélag samkvæmt lögum nr. 80/1938.

Að öðru leyti skal stefndi, Alþýðusamband Íslands f. h. Landssambands ísl. sjálfseignarvörubifreiðastjóra, vera sýkn af kröfum stefnanda, Vörubifreiðastjórastjórnarfélags Borgarfjarðarsýslu, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Fimmtudaginn 28. júní 1956.

Nr. 6/1955. **Alþýðusamband Íslands f. h. Sjómannafélags Akureyrar vegna Ragnars Árnasonar**

(Jón Þorsteinsson hdl.)

gegn

Félagi ísl. botnvörpuskipaeigenda f. h. Útgerðarfélags Akureyringa h.f.

(Kristinn Gunnarsson hdl.).

Dóminn skipaðu hinir reglulegu dómendur.

Fiskveiðar: Deilt um skilning á ákvæðum kjarasamnings um siglingarleyfi háseta, þegar togarar sigla til útlanda með afla sinn.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu dags. 27. september f. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Sjómannafélags Akureyrar vegna Ragnars Árnasonar gegn Félagi ísl.

botnvörpuskipaeigenda vegna Útgerðarfélags Akureyringa h.f. Eru dómkröfur stefnanda þær, að dæmt verði, að Ragnar Arnasyni, sem var skipverji á b/v Kaldbak E.A. 1, beri réttur til kaups og fæðispeninga samkvæmt 14. gr. og öðrum ákvæðum í kjarasamningi milli málsaðilja, dags. 20. september 1954, fyrir tímabilið frá 30. október til 15. nóvember 1954 að báðum dögum meðtöldum. Þá krefst hann og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi hefur krafizt sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Botnvörpuskipið Kaldbakur E.A. 1, sem er eign Útgerðarfélags Akureyringa h.f., stundaði í septembermánuði 1954 ísfiskveiðar og seldi afla sinn á erlendum markaði. Síðari hluta mánaðarins kom skipið úr söluferð frá Þýzkalandi. Hafði öll skipshöfnin farið utan með skipinu í söluferð þessa og fór skipið beint á veiðar, er það kom frá útlöndum í þetta sinn. Kaldbakur hóf veiðar af nýju 27. september án viðkomu hér á landi og var á veiðum til 10. október. Þann dag var haldið beint til Þýzkalands án viðkomu í innlendri höfn og fór öll áhöfnin því einnig utan í þetta sinn. Ástæðan til þess, að skipið fór í þetta sinn til útlanda beint af veiðum, er talin hafa verið sú, að það hafi þurft að vera komið til Þýzkalands með afla sinn til sölu á tilteknum degi. Í Þýzkalandi kom í ljós bilun á skrúfuöxli skipsins og olli sú bilun þriggja eða fjögurra vikna töf erlendis. Hinn 21. október gerði skipstjóri þá ráðstöfun, að hann sendi 15 menn af áhöfninni heim til Íslands með b/v Goðanesi frá Neskaupstað. Komu skipverjar þessir til Akureyrar, heimahafnar skipsins, hinn 27. október. Kaup fengu þeir greitt til 29. október að þeim degi meðtöldum, og var kaupgreiðslan miðuð við ákvæði kjarasamnings, sem gekk í gildi 20. september það ár, enda verður að telja, að leysa beri ágreining þann, sem um ræðir í þessu máli í samræmi við ákvæði þessa samnings. Kaldbakur kom síðan til Akureyrar að lokinni viðgerð og fóru skipverjar þeir, er áður voru komnir heim, þá aftur í skipsrúm sín. Var Ragnar Arnason einn þeirra og tók hann þannig aftur til starfa 14. nóvember.

Agreiningsefni máls þessa er það, að stefnandi telur, að Útgerðarfélagi Akureyringa h.f. beri að greiða skipverjum þeim, er heim voru sendir, kaup og fæðispeninga dagana 30. október til 14. nóvember 1954. Er sú krafa hans studd þeim rökum, að samkvæmt kjarasamningnum frá 20. september 1954, einkum 14. gr. hans, sé útgerðarmanni skips skylt að veita tveimur þriðju hlutum háseta leyfi frá störfum, ef siglt er til útlanda með aflann til sölu þar, og skuli þeir halda kaup og fæðispeningum þar til skipið kemur aftur frá útlöndum, þó ekki lengur en 18 daga. Nú hafi ekki neinum skipverjum verið veitt siglingaleyfi í umræddri för og eigi því þeir sjómenn, sem rétt áttu til siglingaleyfis í þetta sinn samkvæmt þeim reglum, sem um leyfi gilda, kröfu til kaups jafnlangan tíma og ferð skipsins tók, þó ekki lengur en 18 daga, en Ragnar Árnason var eins og áður er sagt einn þeirra.

Stefndi hefur mótmælt kröfum stefnanda og rökstuðningi hans. Heldur hann því fram að skylda útgerðar til þess að veita siglingaleyfi, ef skip siglir með afla sinn til sölu á erlendum markaði, sé því skilyrði bundin, að skipið komi til innlendrar hafnar, er það hættir veiðum, en áður en það siglir til útlanda. Hins vegar beri útgerðarmanni engin skylda til þess að koma til hafnar til þess eins að geta veitt siglingaleyfi. Nú hafi Kaldbakur farið beint af miðum í söluferð sína til Þýzkalands og eigi því hvorki Ragnar Árnason, né aðrir skipverjar, sem fengið mundu hafa siglingaleyfi í þetta sinn, ef skylda og skilyrði hefðu verið fyrir hendi til þess að veita slíkt leyfi, nokkrar kröfur á hendur útgerð skipsins út af siglingaleyfum í sambandi við greinda för þess, enda hafi þeir þegar eftir komu sína fengið kaup miðað við 29. okt., en greiðslu fyrir lengri tíma hafi þeir ekki átt rétt til.

Í 13. gr. kjarasamnings þess, sem gildi milli aðilja máls þessa um kaup og kjör á botnvörpungum frá 5. marz 1952 til 20. september 1954, segir svo um siglingaleyfi:

„Nú siglir skip með afla til sölu á erlendum markaði og fer þá um siglingaleyfi samkvæmt ákvæðum greinar þessarar.

Ef skip kemur í heimahöfn af veiðum loknum skal tveimur þriðju háseta veitt leyfi frá störfum þar til skipið kemur aftur frá útlöndum. Nú kemur skip að loknum veiðum í aðra innlenda höfn og skulu siglingaleyfi þá veitt með sama hætti, ef tveir þriðju hlutar háseta, sem hlut eiga að máli, óska þess

Skipstjóri skal gæta þess, að leyfinu sé réttilega skipt á skipverja og fyllsta jafnaðar gætt í því efni, enda sé við það miðað sem meginreglu, að hver þeirra háseta, sem á veiðum voru, fái leyfi í tveimur af hverjum þremur söluferðum, sem hér skipta máli

Nú er ákveðið, að skip skuli að söluferð lokinni hefja veiðar á erlendum miðum eða fyrir austurlandi og er þá eigi skylt að veita siglingaleyfi, áður en sigling til útlanda hefst, þó í höfn sé komið“

Það er ágreiningslaust með málsaðiljum, að þessi samningsákvæði hafi verið skilin og framkvæmd svo, að skylda til þess að veita siglingaleyfi væri því skilyrði bundin, að skipið kæmi til innlendrar hafnar, heimahafnar eða annarrar áður en það sigldi með aflann, en þyrfti ekki að koma til hafnar til þess að geta veitt siglingaleyfi.

Hinn 20. september 1954 var gerður nýr kjarasamningur. Í þeim samningi eru samsvarandi ákvæði um siglingaleyfi fólgin í 14. gr. hans og hljóða þau svo:

„Nú siglir skip með afla til sölu á erlendum markaði, og fer þá um siglingaleyfi samkvæmt ákvæðum greinar þessarar.

Ef skip kemur í heimahöfn að veiðum loknum, skal tveimur þriðju háseta að bátsmanni og bræðslumanni meðtöldum veitt leyfi frá störfum, þar til skipið kemur aftur frá útlöndum. Halda skipverjar, er leyfis njóta, óskertu kaupi sínu og fæðispeningum kr. 18,00 á dag þenna tíma, þó ekki lengur en 18 daga.

Nú kemur skip að loknum veiðum í aðra innlenda höfn og skulu siglingaleyfi þá veitt með sama hætti. Sér útgerðarmaður þá skipverjum, sem leyfi hefur verið veitt, á sinn kostnað fyrir flutningi til heimahafnar skipsins, þ. á. m. fæði og gistingu. Sama gildir um flutning háseta frá heima-

höfn, ef næsta veiðiför er hafin í annari innlendri höfn. Að öðru leyti fer um kjör háseta samkvæmt 2. mgr. meðan þeir eru í leyfi.

Skipstjóri skal gæta þess, að leyfum sé réttilega skipt á skipverja enda sé við það miðað, að hver þeirra háseta, sem á veiðum voru, fái leyfi í tveimur af hverjum þremur söluferðum. Kyndarar fá siglingaleyfi til skiptis svo og mat-sveinar.

Nú er ákveðið að skip skuli, að söluferð lokinni, hefja veiðar á erlendum miðum og er þá ekki skylt að veita siglingaleyfi áður en sigling til útlanda hefst. Sé þetta ákveðið skal skylt að tilkynna skipsverjum það með hæfilegum fyrirvara áður en farið er úr heimahöfn“

Stefnandi heldur því nú fram, að sú breyting hafi orðið á efni framangreindra samningsákvæða, að útgerðarmanni skips sé skylt að fara til innlendrar hafnar, er veiðum lýkur, áður en siglt er til útlanda með aflann til sölu og veita þeim skipverjum siglingaleyfi, sem til þess eiga rétt í það sinn.

Þessu hefur stefndi eins og að framan er greint hins vegar eindregið neitað.

Þeir Tryggvi Helgason Akureyri og Pétur Óskarsson Hafnarfirði, sem önnuðust samningagerð af hálfu sjómanna í september 1954, hafa komið fyrir dóm og gefið skýrslu um það, sem aðiljum fór í milli við samningsgerðina. Sömuleiðis hafa þeir Hafsteinn Bergþórsson Reykjavík, Ásberg Sigurðsson Ísafirði og Loftur Bjarnason Hafnarfirði, sem fóru með samninga af hálfu útgerðarmanna, gefið skýrslur fyrir dómi um það, hvað á góma bar við samningsgerð um siglingaleyfin. En hvorttveggja er, að skýrslur nefndra manna benda til þess, að þessu atriði hafi ekki verið mikill gaumur gefinn og þar að auki kveðast fulltrúar sjómanna og útgerðarmanna hafa skilið nefnt ákvæði sitt á hvorn veg. Veitir vætti þessara fulltrúa aðilja því ekki neina vísbendingu um það, hvernig skilja beri umdeilt samningsákvæði.

Þegar litið er til orðalagsbreytinga þeirra, sem gerðar voru á framangreindum samningsákvæðum við samningsgerðina í september 1954, þá verður ekki talið, að þær feli út af fyrir sig í sér þá efnisbreytingu frá ákvæðum samn-

ingsins frá 1952, að með þeim hafi útgerðarmönnum verið sköpuð skylda umfram það, sem áður var, til þess að veita sjómönnum undantekningarlaust siglingaleyfi, þ. e. að koma ætíð til innlendrar hafnar að lokinni veiði í skip. Er og orðalag upphafsákvæða 2. og 3. mgr. 14. gr. núgildandi samnings: „Ef skip kemur í heimahöfn“ „Nú kemur skip að loknum veiðum í aðra innlenda höfn“ þannig, að koma hefði þurft skýlaust fram í öðrum ákvæðum hans, ef skilja átti þessi ákvæði á annan hátt, en samkvæmt samningum frá 1952. Slík ákvæði, telur dómurinn, að ekki séu fyrir hendi.

Samkvæmt þessu verður ekki talið, að stefnda hafi borið samningsleg skylda til þess að greiða Ragnari Árnasyni kaup og fæðispeninga 30. okt.—15. nóv. 1954 vegna nefndrar sölufærðar b/v Kaldbaks. Ber því að sýkna stefnda af kröfum stefnanda, en eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, Félag ísl. botnvörpuskipaeigenda vegna Útgerðarfélags Akureyringa h.f., á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Alþýðusambands Íslands f. h. Sjómannafélags Akureyrar vegna Ragnars Árnasonar, í máli þessu. Málskostnaður falli niður.

Sératkvæði Helga Hannessonar.

Ég skil 14. gr. samnings milli Sjómannafélags Reykjavíkur, Akureyrar o. fl. annars vegar og Félags íslenzkra botnvörpuskipaeigenda hins vegar frá 20. september 1954, á þá leið, að með henni sé verið að tryggja vissum hluta skipshafna togaranna dvöl heima, meðan skip siglir, með óskertu kaupi og fæðispeninga í allt að 18 daga.

Tel ég að siglingaleyfi þau, sem um er rætt í þessu sambandi, sé útgerðarmönnum skylt að láta skipverjum í té.

Í samræmi við þessa skoðun mína tel ég, að taka beri kröfu stefnanda til greina, nema hvað ég tel eftir ástæðum rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð mitt verður því þannig:

Því dæmist rétt vera:

Ákvæði 14. gr. kjarasamnings, dags. 20. sept. 1954, milli Sjómannafélags Reykjavíkur, Akureyrar o. fl. annars vegar og Fé-

lags íslenzkra botnvörpuskipaeigenda hins vegar er rétt framkvæmt þannig, að Ragnar Árnason fái kaup og fæðispeninga fyrir tímabilið 30. október til 15. nóvember 1954.

Málskostnaður fellur niður.

Fimmtudaginn 31. janúar 1957.

Nr. 7/1956. **Alþýðusamband Íslands f. h. Verkalýðsfélagsins Jökuls í Ólafsvík** (Jón Þorsteinsson hdl.)
 gegn
Landssambandi ísl. útvegsmanna vegna Útvegsmannafélags Ólafsvíkur f. h. Víglundar Jónssonar (Hafsteinn Baldvinsson c. jur.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Fiskveiðar: Það talið brot á kjarasamningi, að skipstjóri fór í róður fyrir umsaminn tíma. Kröfu um hlutarmissi skipstjóra vísað frá dómi, en útgerðarmanni gert að greiða féviti til verkalýðsfélagsins.

Dómur.

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 15. marz f. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkalýðsfélagsins Jökuls í Ólafsvík gegn Landssambandi ísl. útvegsmanna vegna Útvegsmannafélags Ólafsvíkur f. h. Víglundar Jónssonar útvegsmanns.

Stefnandi hefur gert þessar dómkröfur:

1) að dæmt verði, að stefndi hafi brotið 14. gr. kjarasamnings aðilja, dags. 5. jan. 1953 með breytingum 1. jan. 1955, með því að láta bát sinn, Fróða S.H. 5, leggja upp í róður kl. 14.30 sunnudaginn 4. marz 1956.

2) að dæmt verði, að skipta beri samkvæmt hlutaskiptareglum, öllu andvirði aflans úr nefndum róðri milli skipverja Fróða einna, að skipstjóra undanskildum.

3) að stefndi verði dæmdur til þess að greiða allt að kr. 1000.00 í sekt til Vinnudeilusjóðs Verkalýðsfélagsins Jökuls.

Loks krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst aðallega sýknu af öllum kröfum stefnanda. Til vara krefst hann þess, að hann verði sýknaður af 2. kröfulið stefnanda, um skiptingu andvirðis afla, og til þrautavara, að hann verði sýknaður af 3. kröfulið, sektargreiðslu í vinnudeilusjóð.

Þá hefur stefndi í greinargerð, samkvæmt heimild í 53. gr. laga nr. 80/1938, sett fram þá kröfu, að dæmt verði, að skilja beri 14. gr. framangreinds kjarasamnings svo, að sömu reglur skuli gilda um róðra 1. maí og róðra á sunnudögum.

Loks krefst stefndi málskostnaðar úr hendi stefnanda eftir mati dómsins.

Stefnandi krefst sýknu af gagnkröfum stefnda og málskostnaðar eftir mati dómsins.

Atvik málsins og málavextir eru þessir:

Aðalsökin.

Í 14. gr. kjarasamnings þess, sem í gildi er frá 1. jan. 1955 milli Verkalýðsfélagsins Jökuls í Ólafsvík og Útvegsman nafélags Ólafsvíkur segir svo:

„Ekki skal róa á sunnudögum og fyrsta maí. Þegar sunnudagafrí eru, skal ekki lagt upp í róður frá kl. 18.00 á laugardögum og til sama tíma á sunnudögum. Frystihúsaeigendur skulu sjá um, að bjóð séu ekki afhent á laugardögum. Einnig er bátum óheimilt að róa með fleiri bjóð á föstudagskvöldi en aðra daga vikunnar. Hafi hins vegar verið farið frá línu á sjó, vegna veðurs, vélarbilunar eða annarra óviðráðanlegra orsaka, skal það ekki átalíð, þótt hún sé sótt á sunnudegi. Þá er skipstjóra ekki leyfilegt að kalla skipshöfn til vinnu á sunnudögum nema til þess að bjarga skipi frá skemmdum eða til þess að taka bjóð að kvöldi.

Brjótí skipstjóri þetta ákvæði og fari í róður á bönnuðu tímabili, skal skipta öllu verðmæti róðursins milli skipverja einungis, að skipstjóra fráskildum.“

Sunnudaginn 4. marz f. á. fór m/b Fróði S.H. 5, sem gerður var út frá Ólafsvík og er eign Víglundar Jónssonar

útgerðarmanns þar, í róður kl. 14.30. Kom báturinn að venju að landi næsta dag og lagði upp afla sinn, sem var alls 10320 kg. Um það bil, er Fróði fór í þennan róður, var þess strax krafizt af hálfu formanns verkalýðsfélagsins, að eigandi bátsins léti formanninum í té yfirlýsingu um það, að afli þessa róðurs ætti að skiptast milli hásetanna einna, þar sem farið væri í róður á ólöglegum tíma. En eigandinn, Viglundur, sem skýrt hefur frá þessu hér fyrir dómi, kveðst hafa neitað þeirri kröfu, þar sem alsíða hafi verið í Ólafsvík, að róa fyrir kl. 1800 á sunnudögum, og hafi sá háttur verið á vitorði forráðamanna verkalýðsfélagsins. Viglundur segir, að formaður verkalýðsfélagsins hafi talað við sig um þetta, áður en Fróði fór í róðurinn nefndan dag. Hins vegar hefur ekki neitt komið fram um það, að formaður bátsins hafi verið aðvaraður um það, áður en hann réri í þetta sinn, að þessi róðrarför hans kynni að valda honum og eiganda bátsins missi venjulegs aflahlutar þeirra. Næsta dag, 5. marz f. á., kvartar formaður verkalýðsfélagsins bréflaga yfir því við Útvegsmannafélag Ólafsvíkur, að kjarasamningur félaganna hafi verið brotinn með umræddum róðri Fróða og kveðst munu halda rétti verkalýðsfélagsins fram til dóms og laga. Jafnframt segir í bréfi þessu, að þess sé vænt, að útvegsmannafélagið sjái um, að kjarasamningurinn verði framvegis ekki brotinn.

Stefnandi byggir kröfur sínar í aðalsök á því, að samkvæmt 14. gr. kjarasamningsins hafi m/b Fróða verið með öllu óheimilt að fara í róður á þeim tíma, sem hann gerði hinn 4. marz f. á., þar sem róðrar meggi ekki á sunnudögum hefjast fyrr en kl. 1800. Og þar sem engar þær ástæður, sem um ræðir í 14. gr. samningsins, hafi verið fyrir hendi, beri samkvæmt ákvæðum síðustu málsg. sömu greinar að skipta öllum afla úr þessum róðri milli hásetanna einna. Þá telur stefnandi einnig, að dæma beri stefnda til þess að greiða féviti til Vinnudeilusjóðs Verkalýðsfélagsins Jökuls, þar sem hann hafi með nefndum róðri brotið framangreindan kjarasamning, en samkvæmt 18. gr. hans varði brot á honum allt að kr. 1000.00 í sekt til nefnds sjóðs.

Stefndi byggir sýknukröfur sínar fyrst og fremst á því,

að hafnarskilyrði í Ólafsvík séu með þeim hætti, að það sé mjög háð sjávarföllum og veðri, hversu fari um báta þá, er þar liggja við bryggjur og þurfi formenn af þeim sökum að haga róðrum sínum nokkuð eftir því, hvernig veðurfari og sjávarföllum sé háttað hverju sinni. Kveður hann að illa hafi staðið á flóði umræddan sunnudag og nokkur kvika verið í sjó. Það hafi því verið hætta á að m/b Fróði yrði fyrir hnjaski, ef hann þyrfti að liggja utan á bátum við bryggju. Og þar sem skipverjar hafi af þessum sökum þurft að vera bundnir við bátinn hvort sem var, hafi formaðurinn tekið þann kost að fara í róður á þeim tíma sem hann gerði, enda sé það alsiða í Ólafsvík að fara í róður fyrir kl. 1800 á sunnudögum, ekki sízt, ef illa stendur á sjó, og hafi aldrei verið að því fundið af verkalýðsfélagsins hálfu.

Stefnandi hefur mótmælt þessum staðhæfingum stefnda. Heldur hann því fram, að hvorki veður né sjávarföll hafi knúið formann m/b Fróða til þess að fara í róður 3½ klst. fyrir umsaminn tíma margnefndan dag. Jafnframt hefur hann mótmælt því, að ákvæði 14. gr. kjarasamningsins um róðrartímann hafi yfirleitt verið sniðgengin.

Samkvæmt þeim gögnum, sem fram hafa komið í málinu um hafnarskilyrði í Ólafsvík, veðurfar þar og sjávarföll hinn 4. marz f. á., verður ekki séð, að formanni m/b Fróða hafi vegna veðurs eða hafnarskilyrða eða af öryggisástæðum verið nauðsynlegt að leggja af stað í róður kl. 14.30 þann dag. Má í því sambandi benda á, að því hefur ekki verið haldið fram í málinu, að aðrir bátar í Ólafsvík, sem ekki fóru í róður þenna dag fyrr en um kl. 1800, hafi orðið fyrir hnjaski, þótt þeir leggðu ekki upp fyrr en á umsömdum tíma. Þá verður ekki heldur talið, að róðrartími m/b Fróða í þetta sinn verði réttlættur með því, að það sé venja í Ólafsvík, að haga róðrartíma á sunnudögum eftir sjávarföllum, án tillits til ákvæða kjarasamningsins. Gögn málsins benda að visu til þess, að oft sé róið um kl. 17 á sunnudögum, en þótt svo væri, getur það ekki út af fyrir sig réttlætt róður fyrr á deginum, enda hefur ekki verið bent á neitt dæmi þess, að bátar hafi farið jafn snemma í róður og m/b Fróði fór oftnefndan sunnudag. Og þar sem því er eigi haldið

fram, að fyrir hendi hafi verið þau skilyrði 14. gr. kjarasamningsins, sem heimila róður á sunnudegi, en tímamörk þau, sem nefnd grein setur að öðru leyti, fortakslaus, verður að telja, að stefndi, sem vissi um það áform formanns síns að fara í róður á þessum tíma, hafi með því að láta þá háttsemi formannsins afskiptalaus gerzt brotlegur við ákvæði nefndrar greinar og ber því að taka 1. lið krafna stefnanda til greina.

Af þessari niðurstöðu leiðir, að dæma verður stefnda, samkvæmt kröfu stefnanda, til þess að greiða sekt til Vinnudeilusjóðs Verkalýðsfélagsins Jökuls, en 18. gr. framangreinds samnings lætur svo mælt, að brot á honum varði sektum til nefnds sjóðs. Pykir sekt stefnda fyrir framangreint brot hans á ákvæðum 14. gr. kjarasamningsins um róðrartíma, hæfilega ákveðin kr. 500.00.

Þá kemur til athugunar 2. kröfuliður stefnanda. Stefndi heldur því fram, að jafnvel þótt róðrartími m/b Fróða oft nefndan dag yrði talinn brot á ákvæðum 14. gr. kjarasamningsins, þá komi samt sem áður ekki til álita að beita ákvæði sömu greinar um skiptingu alls aflans milli skipverjanna einna, að skipstjóra undanskildum. Byggir hann þá staðhæfingu sína á því, að þessu ákvæði, um skiptingu aflans, megi aðeins beita, ef svo stendur á, að bátur nær róðri umfram aðra báta vegna þess, að hann hafi t.d. farið í róður á laugardegi og svo náð því að fara aftur í róður á sunnudegi. Bendir stefndi í því sambandi á það ákvæði 14. gr., að frystihúsaeigendur skuli sjá um, að bjóð séu ekki afhent á laugardögum. Nú sé ljóst, að m/b Fróði hafi ekki unnið róður, þótt hann færi fyrr á sjó nefndan sunnudag en samningurinn kveður á um, og verði því viðurlögum þeim, sem 14. gr. leggur við því að fara í róður á bönnuðum tíma, eigi beitt gagnvart m/b Fróða vegna róðurs þess, sem um er deilt í málinu.

Stefnandi hefur eindregið mótmælt þessum skilningi stefnda á ákvæðum 14. gr. og kveður hann engu máli skipta, hvort bátur vinnur róður umfram aðra báta, ef hann hefur farið í róður á þeim tíma, sem samningurinn bannar.

Þessi kröfuliður stefnanda felur m. a. í sér það, að skip-

stjórinn á m/b Fróða, Tryggvi Jónsson, verði sviptur venju-
legum aflahlut sínum, sbr. 3. gr. og 6. gr. kjarasamnings-
ins, úr þessum róðri og honum skipt milli hinna skipverj-
anna. Nefndum Tryggva hefur hins vegar ekki verið stefnt
til þess að þola dóm um þetta og gæta hagsmuna sinna.
Það verður ekki talið, að nefndur kjarasamningur feli í sér
umboð til útgerðarmanns til hagsmunagæzlu fyrir skip-
stjóra sína að þessu leyti. Af þessum sökum verður ekki
í þessu máli dæmt um réttmæti nefndra viðurlaga á hend-
ur skipstjóra m/b Fróða, og ber því, eins og kröfum þessa
liðs er háttað, að visa honum í heild sjálfkrafa frá dómi.

Gagnsökin. Stefndi hefur í greinargerð sinni lýst því, að
ágreiningur sé með aðiljum um það, hvernig skilja beri
ákvæði 14. gr. kjarasamningsins um róðra 1. maí. Heldur
stefndi því fram, að skilja beri nefnt ákvæði svo, að sama
regla skuli gilda 1. maí og á sunnudögum, þannig, að heimilt
sé að fara í róður 1. maí eftir kl. 1800.

Stefnandi hefur mótmælt þessum skilningi stefnda. Telur
hann, að bannið við róðri 1. maí sé skilyrðislaust, og eigi
tímamörkin um sunnudagaróðrana ekki við um þann dag.

Ákvæðinu um það, að ekki skuli róa 1. maí, var skotið
inn í kjarasamning aðilja við samningsgerð 1. janúar 1955.
Hefur ekki komið fram í þessu máli að nokkuð hafi verið
um það rætt, hvort sunnudagaregla 14. gr., sem áður stóð
í samningum aðilja, skyldi einnig gilda um 1. maí. Gegn
mótmælum forráðamanna verklýðsfélagsins er ekki sann-
að, að sú hafi verið ætlun aðilja. Og þar sem orðalag samn-
ingsins bendir frekar til þess skilnings, að bann við róðr-
um 1. maí sé fortakslaust, en alkunnugt, að verklýðsfélög
leggja áherzlu á það, að sá dagur sé hvíldar- og hátíðisdagur
félagsmanna þeirra, þykir bera að fallast á skilning stefn-
anda og verður þessi gagnkrafa stefnda samkvæmt því ekki
tekin til greina.

Rétt þykir, að stefndi greiði stefnanda málskostnað, sem
þykir hæfilega ákveðinn kr. 1500.00.

Dómsorð:

1. Kröfu stefnanda um að öllum afla m/b Fróða úr

róðri þeim, sem hófst 4. marz 1956, skuli skipt milli skipverja, að skipstjóra fráteknunum, vísast frá dómi.

2. Stefnandi á að vera sýkn af gagnkröfu stefnda um að heimilt sé að róa eftir kl. 1800 hinn 1. maí.
3. Það var brot á 14. gr. framangreinds kjarasamnings aðilja, að m/b Fróði fór í róður kl. 1430 hinn 4. marz 1956, og skal stefndi greiða kr. 500.00 í Vinnudeilusjóð Verkalýðsfélagsins Jökuls.

Stefndi, Landssamband ísl. útvegsmanna f. h. Útvegsmannafélags Ólafsvíkur vegna Viglundar Jónssonar, greiði stefnanda, Alpýðusambandi Íslands f. h. Verkalýðsfélagsins Jökuls, kr. 1500.00 í málskostnað.

Dómi þessum skal fullnægja innan 15 daga frá birtingu hans, að viðlagðri aðför að lögum.

Fimmtudaginn 7. febrúar 1957.

Nr. 9/1956. **Alpýðusamband Íslands vegna Landssambands vörubifreiðastjóra f. h. Vörubílstjórafélagsins Vals á Akureyri**

(Jón Þorsteinsson hdl.)

gegn

Vinnumálasambandi samvinnufélaganna vegna Kaupfélags Eyfirðinga

(Guðmundur Ásmundsson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Bifreiðastjórar. Frávísunarkrafa, sem byggð var á því, að kjarasamningur milli vörubílstjórafélags og atvinnurekanda væri ekki kjarasamningur í merkingu laga nr. 80/1938, ekki tekin til greina.

Úrskurður:

Mál þetta er höfðað hér fyrir dómi með stefnu dags. 7. júní f. á. af Alpýðusambandi Íslands vegna Landssambands

vörubifreiðastjóra f. h. Vörubílstjórafélagsins Vals á Akureyri gegn Vinnumálasambandi samvinnufélaganna vegna Kaupfélags Eyfirðinga. Eru dómkröfur stefnanda þær, að dæmt verði, að stefndi hafi gerzt brotlegur við 6. gr. kaup- og kjarasamninga málsaðilja, dags. 13. september 1954 og 10. júní 1955, og sé skaðabótaskyldur gagnvart Vörubílstjórafélaginu Val vegna félagsmanna þess félags. Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi hefur aðallega krafizt þess, að málinu verði vísað frá Félagsdómi, en til vara hefur hann krafizt sýknu. Þá hefur hann gert kröfu til málskostnaðar úr hendi stefnanda eftir mati dómsins.

Málið hefur verið flutt munnlega, sérstaklega að því er frávisunarkröfuna varðar, og kemur hún ein til álita, að þessu sinni.

Málavextir eru þeir, að hinn 13. september 1954 var gerður samningur milli aðilja máls þessa um kaup og kjör vörubílaeigenda á Akureyri. Samkvæmt 6. gr. þess samnings skuldbatt stefndi sig til þess, að „láta fullgilda meðlimi Vals hafa forgangsrétt til bifreiðaleigu og allra flutninga með vörubifreiðum á félagssvæði Vals“ Þessi samningur var síðan framlengdur með samningi, dags. 10. júní 1955, og eru ofangreind ákvæði tekin orðrétt upp í 6. gr. hans.

Stefndi byggir kröfu sína um vísun málsins frá Félagsdómi á því, að Vörubílstjórafélagið Valur sé ekki stéttarfélag í skilningi laga nr. 80/1938 um stéttarfélög og vinnudeilur, og framangreindir samningar hans við stefnanda (Val) því ekki þess konar vinnusamningar, sem 2. mgr. 44. gr. nefndra laga taki til. Hafi og við undirritun þeirra beggja verið gerður sá fyrirvari af hálfu vinnuveitenda, þar á meðal stefnda, að samningsgerðin fæli ekki í sér viðurkenningu á því, að Valur væri stéttarfélag í merkingu nefndra laga.

Framangreindar staðhæfingar sínar styður stefndi þeim rökum, að samkvæmt l. nr. 80/1938 og skýringum Félagsdóms á þeim, séu stéttarfélög í merkingu nefndra laga félagskapur fólks, sem sé í þjónustu annarra og þiggi laun

fyrir vinnu sína. Þessi skýring eigi hins vegar ekki við um félagsmenn Vörubílstjórafélagsins Vals, því það verði hvorki sagt um þá, að þeir séu í þjónustu annarra í starfi sínu né heldur, að þeir taki laun fyrir vinnu sína. Hér sé þvert á móti um að ræða menn, sem eigi dýrt tæki, vörubifreið, og reki þá starfsemi, að selja not þessa tækis. Aðaltekjur þeirra séu afraksturinn af því fjármagni, sem í tækinu sé fólgið, en vinnan eða launin fyrir hana algert aukaatriði. Af þessu leiði, að félagsmenn Vals verði síður en svo taldir andstæða atvinnurekenda, heldur séu þeir þvert á móti hliðstæðir þeim um starfsaðstöðu. Þá bendir stefndi einnig á það, að á Norðurlöndum séu sjálfseignarvörubifreiðarstjórar yfirleitt taldir sér í flokki, sem atvinnurekendur, er ekki geti verið aðiljar að verklýðssamtökum. Í samræmi við þessa skoðun sína telur stefndi, að samningar Vals við hann séu ekki vinnusamningar í skilningi framangreindra laga, nr. 80/1938, jafnvel þótt þeir fjalli um kaup og kjör, þar sem ákvæði laganna eigi aðeins við um vinnusamninga, sem stéttarfélög eru aðiljar að. Þetta hafi það í för með sér, að þeir samningar málsaðilja, sem um ræðir í þessu máli, séu aðeins almennir viðskiptasamningar. Eigi Félagsdómur því ekki að skera úr ágreiningi um skilning á þeim, heldur hinir almennu dómstólar og beri því að vísa máli þessu frá Félagsdómi.

Stefnandi hefur ekki neitað því, að stefndi hafi undirritað framangreinda kjarasamninga með þeim fyrirvara, sem að framan getur. Hins vegar telur hann, að sá fyrirvari hafi verið algerlega þýðingarlaus, þar sem enginn vafi leiki á því, að félagsmenn Vals séu launþegar samkvæmt lögum nr. 80/1938, er stofnað geti stéttarfélag með réttindum og skyldum samkvæmt þeim lögum. Kveður hann, að það hafi frá öndverður verið ríkjandi skoðun hér á landi, að sjálfseignarvörubifreiðastjórar ættu samstöðu með verkafólki í hagsmunabaráttu þess, enda hefðu þeir frá upphafi ýmist verið í verkalyðsfélögum landsins eða stofnað sínar eigin félagsdeildir innan stéttarfélaganna og síðar stéttarfélög. Komi viðurkenning á lögmæti þessa fram í ýmsum dómum Félagsdóms í málum, sem þar hafi verið rekin, milli

samtaka sjálfseignarvörubifreiðastjóra annars vegar og atvinnurekenda hins vegar. Það verði því ekki á nokkurn hátt véfengt, að Valur sé stéttarfélag í merkingu laga nr. 80/1938 og framangreindir samningar þess við stefnda vinnusamningar í skilningi sömu laga, er Félagsdómur eigi að fjalla um samkvæmt 2. mgr. 44. gr. laganna.

Þegar notkun vörubifreiða hófst hér á landi, varð þróunin strax sú, að þeir sjálfseignarvörubifreiðastjórar, sem óku bifreið sinni sjálfir, gerðust beinir félagsmenn í verkalýðsfélögum og lutu reglum þeirra og samningum við atvinnurekendur. Var sá háttur kominn á þegar lög nr. 80/1938 voru sett. Þá er sjálfseignarvörubifreiðastjórum fjölgaði, mynduðu þeir fyrst sérstakar deildir innan verkalýðsfélaganna og stóðu að öllu leyti við hlið verkamanna og annarra launþega í hagsmunabaráttunni við atvinnurekendur. Síðar gerðust þessar deildir sjálfstæð félög sjálfseignarvörubifreiðastjóra og mynduðu sérstakt landssamband. Það samband gekk strax í Alþýðusamband Íslands, og standa sjálfseignarvörubifreiðastjórar þannig ennþá í svipuðu sambandi við verkalýðshreyfinguna og áður var, meðan þeir voru beinir félagsmenn í verkalýðsfélögunum. Það mun hafa verið reglan, að þeir sjálfseignarvörubifreiðastjórar, sem í verkalýðsfélögunum voru eða í sérstökum deildum innan þeirra, ættu aðeins eina vörubifreið og ækju henni sjálfir.

Eftir að sá háttur var upp tekinn, að stofnaðar voru sérstakar deildir sjálfseignarvörubifreiðastjóra innan verkalýðsfélaganna, og síðar sjálfstæð félög, sömdu deildirnar eða félögin við atvinnurekendur um kaup og kjör félagsmanna sinna. Hefur ágreiningur um skilning á slíkum samningum eða gildi þeirra nokkrum sinnum verið borinn undir Félagsdóm til úrlausnar og með þau mál farið samkvæmt ákvæðum laga nr. 80/1938, án þess að atvinnurekendur hreyfðu nokkrum athugasemdum við þá málsmeðferð, eða áfrýjuðu dómum Félagsdóms í þeim málum til Hæstaréttar til frávisunar frá Félagsdómi samkvæmt 67. gr. nefndra laga.

Samkvæmt samþykktum Vörubílstjórafélagsins Vals er tilgangur félagsins að efla samvinnu og hag sjálfseignarvörubifreiðastjóra á félagssvæði þess, Akureyri, með því

m. a., að gera samninga við atvinnurekendur um kaup og kjör. Rétt til inngöngu í félagið og að vera félagsmaður í því hafa allir sjálfseignarvörubifreiðastjórar á félagssvæðinu, sem eiga **aðeins** eina vörubifreið, enda hafi þeir að aðalatvinnu að aka henni sjálfir. Enginn getur sagt sig úr félaginu eftir að tillaga um vinnustöðvun hefur komið fram á félagsfundi eða í trúnaðarmannaráði, þar til vinnustöðvuninni hefur verið aflýst, ef hún kom til framkvæmda. Enginn getur sagt sig úr félaginu til þess að taka upp vinnu, sem félagsmenn í félögum innan Landssambands vörubifreiðastjóra eða Alþýðusambands Íslands hafa lagt niður vegna deilu. Trúnaðarmannaráð félagsins hefur vald til þess, að taka ákvörðun um vinnustöðvun. Félagið er í Landsambandi vörubifreiðastjóra, sem er í Alþýðusambandi Íslands.

Af þessum ákvæðum samþykktu Vals er ljóst, að félagið er opið öllum sjálfseignarvörubifreiðastjórum á félagssvæðinu og að félagsmenn þess vinna sjálfir í þeirri starfsgrein, sem félagið er stofnað til hagsbóta fyrir. Félagsmenn Vals stunda að vísu vinnu sína, bifreiðaakstur, með tiltölulega dýru tæki. En á það ber að líta, að starfsorka þeirra sjálfra er bundin stjórn þess tækis, bifreiðarinnar, og starfslaun þeirra að öllu leyti falin í því endurgjaldi, sem þeir fá fyrir þá þjónustu, sem þeir að jafnaði láta persónulega í té með bifreið sinni. Jafnframt er ljóst, að þeir hljóta um fjölmargt að vera háðir fyrirmælum þess, sem kaupir þjónustu þeirra, þótt það fari að sjálfsögðu nokkuð eftir atvikum hverju sinni, hversu sambandið milli bifreiðarstjórans og vinnuveitandans er náð.

Þegar virt eru öll þessi atriði og jafnframt litið til framangreindrar þróunar um stéttarlega afstöðu sjálfseignarvörubifreiðastjóra hér á landi, sem og þeirra dóma, sem dæmdir hafa verið af Félagsdómi í málefnum sjálfseignarvörubifreiðastjórafélaga, þá verður að telja að framangreindir samningar Vörubilstjórafélagsins Vals við stefnda séu vinnusamnar milli stéttarfélaga og atvinnurekenda í merkingu laga nr. 80/1938. Er mál þetta því réttilega lagt fyrir Félagsdóm

samkvæmt 2. mgr. 44. gr. sömu laga, og verður frávísunar-
krafa stefnda samkvæmt þessu ekki tekin til greina.

Kveðið verður á um málskostnað, er mál þetta verður
dæmt að efni til.

Því úrskurðast:

Krafa stefnda um vísun máls þessa frá Félagsdómi
verður ekki tekin til greina.¹⁾

Þriðjudaginn 26. marz 1957.

Nr. 12/1956. **Stéttarfélag verkfræðinga f. h. Jóhanns Jak-
obssonar** (Sveinbjörn Jónsson hrl.)

gegn

**Rannsóknarráði ríkisins f. h. Atvinnudeild-
ar Háskólans** (Egill Sigurgeirsson hrl.).

**Varadómari Ragnar Jónsson í
stað Gunnl. E. Briem.**

Verkfræðingar. Deildarstjóri iðnaðardeildar Atvinnudeildar
háskólans eigi talinn hafa samningslegan rétt til yfirverk-
fræðingslauna samkvæmt gildandi kjarasamningi.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu dags.
13. september f. á. af Stéttarfélagi verkfræðinga f. h. Jó-
hanns Jakobssonar deildarstjóra iðnaðardeildar Atvinnu-
deildar Háskólans gegn Rannsóknarráði ríkisins vegna At-
vinnudeildar Háskólans. Gerir stefnandi þær dómkröfur, að
dæmt verði, að staða Jóhanns Jakobssonar við iðnaðardeild
Atvinnudeildar Háskólans skuli, að því er launakjör snertir,
talin svara til yfirverkfræðingsstöðu samkvæmt 2. gr. kjara-
samnings, dags. 28. júlí 1955, milli stefnanda og ríkissjóðs,
og að greiða beri honum laun samkvæmt því. Þá krefst stefu-

1) Þessi úrskurður var staðfestur í Hæstarétti 8. marz 1957.
Hrd. XXVIII, bls. 185.

andi og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans, eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Í aprilmánuði 1954 sendi Stéttarfélag verkfræðinga ríkisstjórninni og borgarstjóranum í Reykjavík drög að kjarasamningi fyrir verkfræðinga og fór þess á leit við nefnda aðilja, að þeir gengju til samninga um kaup og kjör verkfræðinga. Upp úr þessu hófust svo viðræður milli nefndra aðilja, er enduðu með því, að hinn 25. ágúst sama ár gerði Stéttarfélag verkfræðinga fyrsta kjarasamning sinn. Var hann gerður við Reykjavíkurbæ. Síðar á árinu gerði félagið kjarasamning við samtök vinnuveitenda og hinn 24. nóvember þetta sama ár var undirritaður kjarasamningur milli félagsins og ríkisstjórnarinnar. Samkvæmt 2. gr. þess samnings, er greint á milli 1) verkfræðinga, sem ekki fara með verkstjórn yfir öðrum verkfræðingum, 2) deildarverkfræðinga og 3) yfirverkfræðinga. Fór fjárhæð launa eftir því, í hvaða flokki verkfræðingurinn var.

Stefnandi kveður, að það hafi eigi borið á góma milli samningsaðilja, er framangreindir samningar voru gerðir, hvaða skilning bar að leggja í greiningu verkfræðinga í lægri eða hærri stöður, og hefur stefndi ekki haldið öðru fram varðandi kjarasamning þann, sem gerður var við ríkissjóð 24. nóvember 1954.

Hinn 28. júlí 1955 var gerður nýr samningur milli stefnanda og ríkissjóðs um kaup og kjör verkfræðinganna. Í 2. gr. hans segir m. a. svo:

„Almennur verkfræðingur, ráðinn samkvæmt samningi þessum, skal eigi hafa lægri grunnlaun á mánuði en hér segir, og miðast þau við starfsaldur hans. 1. starfsár kr. 2825.00 o. s. frv.

Yfirmenn skulu eigi hafa lægri grunnlaun á mánuði en hér segir:

Deildarverkfræðingur kr. 3830.00

Yfirverkfræðingur — 4030.00

.....“

Það er ágreiningslaust með aðiljum máls þessa, að ekki

hafi heldur við samningsgerð þessa verið rætt um það, í hvaða launaflokki einstakir verkfræðingar, er þá unnu í þjónustu ríkisins, skyldu falla, né heldur, hvernig skilgreina bæri deildar- eða yfirverkfræðingsheitið.

Þegar framangreindir kjarasamningar frá 24. nóvember 1954 og 28. júlí 1955, voru gerðir, starfrækti ríkissjóður Atvinnudeild Háskólans. Samkvæmt reglugerð frá 22. febrúar 1950 greinist atvinnudeildin í þrjár sérdeildir: fiskideild, búnaðardeild og iðnaðardeild, er hver um sig fara með þau rannsóknarefni, sem nánar er kveðið á um í reglugerðinni. Í 10. gr. reglugerðarinnar segir, að hverri deild skuli stjórnað af deildarstjóra. Samkvæmt því ákvæði hafði Jóhann Jakobsson efnafræðingur verði skipaður deildarstjóri iðnaðardeildar hinn 1. júlí 1954, en áður hafði hann starfað sem sérfræðingur við deildina frá því í desembermánuði 1945. Voru honum í samræmi við skipun hans greidd laun úr ríkissjóði samkvæmt launalögum frá 1. júlí 1945, þar til hann hinn 1. apríl 1956 tók laun samkvæmt kjarasamningum frá 28. júlí 1955, svo sem nú verður vikið að.

Með bréfi dags. 27. desember 1955 sagði Jóhann upp starfa sinum sem sérfræðingur og deildarstjóri iðnaðardeildar Atvinnudeildar Háskólans og skyldi sú uppsögn koma til framkvæmda 1. apríl 1956. Ástæður Jóhanns fyrir uppsögn þessari voru launakjör hans, og kveðst hann hafa látið þess getið í uppsögn sinni, að hann væri fús til þess að gefa kost á sér til áframhaldandi starfa, ef hann fengi laun sem yfirverkfræðingur samkvæmt kjarasamningi Stéttarfélags verkfræðinga. Ekki varð úr því, að Jóhann Jakobsson hætti störfum við iðnaðardeild Atvinnudeildar Háskólans, því hinn 13. apríl 1956 réði Rannsóknarráð ríkisins hann á ný til starfa sem deildarstjóra iðnaðardeildar. Samkvæmt 3. gr. ráðningarsamningsins skyldu föst grunnlaun hans vera kr. 3830.00 á mánuði, þ. e. deildarverkfræðingslaun samkvæmt ákvæðum kjarasamningsins. Jafnframt skyldi hann fá fasta yfirvinnugreiðslu kr. 996.67 á mánuði (grunnlaun) og eftirvinna skyldi greiddast með kr. 46.00 á klst. (grunnlaun).

Þegar undirrita skyldi ráðningarsamninginn, lýsti Jóhann því yfir, að hann teldi, að sér bæri yfirverkfræðingslaun.

Rannsóknarráð hélt hins vegar fast við, að honum bæri aðeins deildarverkfræðingslaun. Varð endirinn sá, að Jóhann ritaði undir ráðningarsamninginn með fyrirvara, um þetta atriði, en hélt hins vegar áfram fyrri starfa sínum sem deildarstjóri iðnaðardeildar. Höfðaði Stéttarfélag verkfræðinga síðan mál þetta til viðurkenningar á rétti Jóhanns til yfirverkfræðingslauna samkvæmt kjarasamningi félagsins, svo sem að framan greinir.

Stefnandi styður dómkröfur sínar þeim rökum, að samkvæmt reglugerð fyrir Atvinnudeild Háskólans felist það í stöðu deildarstjóra, að hann sé tæknilegur yfirmaður þeirra sérfræðinga, sem við hverja deild starfi og beri ábyrgð á starfsemi deildar sinnar gagnvart Rannsóknarráði ríkisins. Verkefni iðnaðardeildar séu svo mörg, að hún skiptist raunverulega í sjálfstæðar undirdeildir. Ábyrgð deildarstjórans sé því margþætt og starf hans svo yfirgripsmikið, að því verði að öllu leyti jafnað til starfs þeirra verkfræðinga, sem taki laun sem yfirverkfræðingar samkvæmt áður nefndum kjarasamningi frá 28. júlí 1955, enda sé þess krafizt í áður nefndri reglugerð, að deildarstjórinn sé sérfræðingur. Þá bendir stefnandi á það, að hjá ríkinu, Reykjavíkurbæ og öðrum aðiljum, beri ýmsir menn starfsheitið yfirverkfræðingur og taki laun samkvæmt því, og gegni þeir menn þó hvorki vandasamari né ábyrgðarmeiri störfum en deildarstjóri iðnaðardeildar. Enn bendir stefnandi á það, að Jóhann Jakobsson hafi um skeið fengið eftirvinnukaup, sem miðað hafi verið við eftirvinnukaup yfirverkfræðinga, enda sé deildarstjórum Atvinnudeildar Háskólans samkvæmt launalögum ríkisins ætluð sömu laun og yfirverkfræðingum.

Af hálfu stefnda er því haldið fram, að kjarasamning málsaðilja beri ekki að skilja á þann veg, að deildarstjórar iðnaðardeildar Atvinnudeildar Háskólans eigi að fá laun yfirverkfræðings. Telur hann, að það sé aðeins á valdi forráðamanna Atvinnudeildarinnar að kveða á um það, hvaða starfsstöðu starfsmenn hennar hafi. Jóhann Jakobsson sé samkvæmt ráðningarsamningi sínum ráðinn sem deildarstjóri iðnaðardeildar og honum því skylt samkvæmt sama

samningi að vinna öll þau störf, er honum séu falin innan starfssviðs þeirrar deildar. Verði þessari starfsaðstöðu hans ekki gegn vilja stefnda jafnað til yfirverkfræðingsstöðu samkvæmt kjarasamningnum frá 28. júlí 1955, enda séu laun hans í ráðningarsamningnum berum orðum ákveðin þau sömu sem deildarverkfræðingum ber eftir ákvæðum kjarasamningsins og skipti hér engu fyrirvari Jóhanns við undirritun ráðningarsamningsins.

Ráðningarsamningur Jóhanns Jakobssonar, sem undirritaður var 13. apríl 1956, er byggður á kjarasamningi þeim, sem gerður var milli stefnanda máls þessa og ríkissjóðs hinn 28. júlí 1955. Fer því um kaup og kjör Jóhanns eftir siðarnefndum samningi, sbr. 7. gr. laga nr. 80/1938, og skiptir í því sambandi ekki máli, hvort reglugerð um Atvinnudeild Háskólans gerir ráð fyrir því, að þar starfi yfirverkfræðingur eða ekki. Kemur þá til álita hvaða skuldbindingar stefndi hafi tekið á sig með nefndum kjarasamningi.

Svo sem áður var greint, er það upp komið í máli þessu, að ekki hafi borið á góma, þegar framangreindir kjarasamningar voru gerðir, hinn 24. nóvember 1954 og 28. júlí 1955, hvaða stöðu verkfræðingar, sem ráðnir væru til starfa samkvæmt samningunum ættu að hafa, til þess að þeim bæru laun yfirverkfræðings eða deildarverkfræðings. Þá virðist ekki heldur hafa verið um það rætt, í hvaða launaflokk þær verkfræðingastöður, sem þá voru fyrir hendi hjá ríkisstofnunum, skyldu falla. Af orðalagi samninganna verður ekki heldur neitt ráðið annað en það, að ætla má, að deildar- og yfirverkfræðingar muni að jafnaði fara með stjórn yfir öðrum verkfræðingum.

Þegar litið er til þess, hvert sé starfssvið þeirra yfirverkfræðinga og deildarverkfræðinga, sem laun taka samkvæmt kjarasamningi Stéttarfélags verkfræðinga, þá hafa eftirtalðar upplýsingar komið fram í málinu:

Hjá Reykjavíkurbæ er einn verkfræðingur á yfirverkfræðingslaunum samkvæmt kjarasamningnum. Hann mun nú vera staðgengill bæjarverkfræðings og hans hægri hönd. Hjá raforkumálastjóra fær einn yfirverkfræðingur laun eftir kjarasamningi. Er starfssvið þess verkfræðings það, að hafa

umsjón með öllum rannsóknum á jarðhita og hagnýtingu hans hér á landi. Hjá Landssmiðjunni starfar yfirverkfræðingur, er laun tekur eftir kjarasamningi. Stýrir hann teiknistofu og fær til úrlausnar öll tæknileg verkefni Landssmiðjunnar. Ennfremur undirbýr hann alla nýsmiði með útreikningum, teikningum og tæknilegum leiðbeiningum. Auk þess er talið, að hann hafi með höndum mörg önnur atriði í rekstri Landssmiðjunnar. Þá er talið, að einn yfirverkfræðingur starfi hjá Almenna byggingarfélaginu h.f., en ekki liggja fyrir upplýsingar um starfssvið hans, og ekki heldur um starfsaðstöðu yfirverkfræðings eða yfirverkfræðinga, sem talið er að starfað hafi um skeið hjá Íslenzkum aðalverktökum s.f.

Þegar stefnandi hófst handa um það, að ná kjarasamningum við atvinnurekendur og opinbera aðilja, var heitið deildarverkfræðingur ekki til í lögum um laun opinberra starfsmanna. Hins vegar gerði launasamþykkt Reykjavíkur ráð fyrir deildarverkfræðingum og samkvæmt gögnum málsins starfa nú eigi færri en 4 deildarverkfræðingar hjá Reykjavíkurbæ. Fara þeir hver um sig með stjórn þeirrar deildar, sem þeim er falin, og hafa með höndum stjórn yfir 3 eða fleiri verkfræðingum og fjöldamörgum starfsmönnum, svo sem í gatnagerðardeild, hitaveitudeild og mælingadeild. Er hver þessara deilda út af fyrir sig umfangsmikið fyrirtæki. Þá starfa tveir deildarverkfræðingar hjá raforkumálastjórn. Fer annar með undirbúning og umsjón með línubyggingum, en hinn hefur á hendi stjórn birgðadeildar rafmagnsveitna ríkisins. Hann sér einnig um flutninga, bíla, verkstæði og margt fleira og gerir fjárhags- og afgreiðsluáætlun fyrir deild sína. Hjá Sápugerðinni Frigg starfar deildarverkfræðingur. Stjórnar hann rannsóknarstofu og sér um daglega tæknistjórn og hefur eftirlit með framleiðslu verksmiðjunnar. Ekki sést, að hann fari með stjórn annarra verkfræðinga eða efnafræðinga. Loks er talið, að deildarverkfræðingar hafi starfað hjá Íslenzkum aðalverktökum s.f., en ekki hafa komið fram neinar upplýsingar um það, hvornig stöðu þeirra hafi verið háttað.

Svo sem áður greinir, fer Jóhann Jakobsson með stjórn

iðnaðardeildar, en hún er ein af þremur deildum Atvinnudeildar Háskólans. Iðnaðardeild hefur með höndum ýmis rannsóknarefni samkv. reglugerð fyrir Atvinnudeild Háskólans frá 22. febrúar 1950, og starfa nú við hana einn verkfræðingur, 3 efnaverkfræðingar, einn efnafræðingur, einn jarðfræðingur og 2 gerlafræðingar auk ófaglærðs starfsfólks. Deildarstjóri sér um dagleg störf og rekstur deildarinnar og gerir fjárhags- og starfsáætlanir fyrir deild sína. Er sýnt, að starfi hans fylgir allmikil ábyrgð.

Upplýsingar þær, sem að framan greinir um störf og starfssvið yfirverkfræðinga og deildarverkfræðinga, sem laun taka samkvæmt kjarasamningum stefnanda, þykja ekki hafa leitt í ljós, að skapast hafi svo fastar reglur um það, hvernig greina skuli milli yfirverkfræðinga og deildarverkfræðinga, að stefnda hafi átt að vera það ljóst, þegar hann gerði kjarasamninginn 28. júlí 1955, að starf deildarstjóra iðnaðardeildar Atvinnudeildar Háskólans hlyti að falla í flokk yfirverkfræðinga og launast samkvæmt hæsta launaflokki kjarasamningsins. Eins og málum var háttað í viðskiptum málsaðilja, er fastir starfsmenn ríkisins voru að flytjast af launalögum yfir á hærri kaupákvæði kjarasamnings, var eðlilegt, að samið yrði sérstaklega um launaflokk sérhvers starfs eða samstæðra starfa og það því fremur, sem það hlýtur að vera á valdi atvinnurekenda eða forráðamanns stofnunar að ákveða skipulag starfseminnar og starfsaðstöðu starfsmanna sinna, að svo miklu leyti sem hann hefur eigi gengið undir ákveðnar skuldbindingar um þau efni, eða er bundinn af ákvæðum laga eða reglugerða.

Þegar virt eru öll þau atriði, er rakin hafa verið, verður ekki talið, að stefndi hafi, er hann hinn 13. apríl f. á. undirritaði ráðningarsamninginn við Jóhann Jakobsson, verið bundinn skyldu um að greiða deildarstjóra iðnaðardeildar Atvinnudeildar háskólans yfirverkfræðingslaun samkvæmt þágildandi kjarasamningi aðilja, þótt ráðningarsamningurinn væri bundinn ákvæðum kjarasamningsins. Braut ráðningarsamningurinn, eins og hann var úr garði gerður, því ekki í bág við ákvæði kjarasamningsins.

Samkvæmt þessari niðurstöðu ber að sýkna stefnda af

kröfum stefnanda, en eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, Rannsóknarráð ríkisins f. h. Atvinnnudeildar Háskólans, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Stéttarfélags verkfræðinga vegna Jóhanns Jakobssonar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Fimmtudaginn 4. apríl 1957.

Nr. 11/1956. **Rafn Jensson** (Sigurgeir Sigurjónsson hrl.)
gegn

Vinnuveitendasambandi Íslands f. h.

Íslenzkra aðalverktaka s.f.

(Björgvin Sigurðsson hdl.).

**Dóminn skipuðu hinir reglulegu
dómendur.**

Verkfræðingar. Aukagreiðsla til verkfræðings hvorki talin hafa verið dagpeningar né hluti grunnlauna, og var atvinnurekandanum því eigi talið skylt að greiða vísitöluuppbót á greiðslu þessa.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi af Rafni Jenssyni verkfræðing, Köldukinn 7, Hafnarfirði, með stefnu dags. 28. júní f. á. gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Íslenzkra Aðalverktaka s.f., en stéttarfélag stefnanda, Stéttarfélag verkfræðinga, hafði hinn 26. s. m. neitað að fara með mál þetta fyrir hann.

Málavextir eru þessir:

Hinn 16. marz 1955 réðist stefnandi í þjónustu stefnda til verkfræðistarfa. Þegar sú ráðning fór fram, var í gildi

milli stefnda og Stéttarfélags verkfræðinga kjarasamningur, dags. 15. september 1954.

Í 8. gr. þess samnings segir svo:

„Þurfi verkfræðingur að ferðast á vegum vinnuveitenda, skal greiða honum dagpeninga, sem nánar eru ákveðnir í ráðningarsamningi. Þar skal og kveða á um slysatryggingu verkfræðinga á vinnustað og á ferðalögum.“

Enginn skriflegur ráðningarsamningur var gerður milli stefnanda og stefnda, en ágreiningslaust er, að stefndi átti að fá og fékk kaup samkvæmt framangreindum kjarasamningi. Þá fékk stefnandi og kr. 2500.00 á mánuði auk hinna föstu launa. Heldur hann því fram, að þessi fjárhæð hafi verið dagpeningar samkvæmt 8. gr. kjarasamningsins. Hins vegar kveður stefndi, eins og síðar verður rakið nánar, að hér hafi aðeins verið um að ræða fasta greiðslu, eins konar „staðaruppbót“, sem ekki hafi byggst á ákvæðum kjarasamningsins.

Hinn 29. júní 1955 voru gerðir nýir kjarasamningar milli stefnda og Stéttarfélags verkfræðinga, er skyldu gilda frá 1. maí s. á. Við þá samningsgerð var ákvæðum 8. gr. hins eldri kjarasamnings frá 15. september 1954 breytt, og urðu þau svohljóðandi, samkvæmt 9. gr. þess samnings, er nú var gerður:

„Þurfi verkfræðingur að ferðast á vegum vinnuveitenda, skal greiða honum dagpeninga að grunnupphæð 100.00 kr. Vinnuveitandi tryggir verkfræðinginn gegn hverskonar slysum í starfi.“

Eftir að síðastnefndur kjarasamningur gekk í gildi, gerði stefnandi kröfu til þess, að hann fengi vísitöluppbót á „dagpeningana“ kr. 2500.00, en á þeirri greiðslu varð ekki nein breyting, þótt nýr kjarasamningur gengi í gildi, og ekki var þá heldur gerður skriflegur ráðningarsamningur við stefnda. Kveður hann, að ástæðan til þess hafi verið krafan um vísitöluppbót á „dagpeningana“, sem stefndi hafi stöðugt neitað að greiða.

Þegar ekki náðist samkomulag um þetta, höfðaði stefnandi mál þetta, svo sem að framan greinir, en hann var í þjónustu stefnda til 18. ágúst f. á.

Dómkröfur stefnanda í máli þessu eru þær, að dæmt verði, að stefnda sé skylt að greiða stefnanda vísitöluuppbót á dagpeninga að grunnupphæð kr. 100.00 frá 16. marz 1955 eða til vara frá 1. maí s. á. til 18. ágúst 1956, samkvæmt 8. gr. framangreinds kjarasamnings frá 15. sept. 1954 og síðari gildandi kjarasamningum.

Þá krefst stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Stefnandi byggir dómkröfur sínar fyrst og fremst á því, að fjárhæð sú, kr. 100.00 á dag, eða alls kr. 2500.00 á mánuði, sem hann fékk, svo sem að framan greinir, hafi verið dagpeningar, samkvæmt ákvæðum framangreindra kjarasamninga, sem greiða hafi átt með vísitöluálagi frá upphafi ráðningartímans eða a. m. k. frá 1. maí 1955 í samræmi við ákvæði þess kjarasamnings, er þá gekk í gildi. Þá telur stefnandi, að jafnvel þótt svo yrði litið á, að ákvæðin um dagpeninga ættu hér eigi beint við, þá bæri stefnda eigi að síður að greiða vísitöluuppbótina samkvæmt ákvæðum 2. gr. kjarasamningsins frá 29. júní 1955, en þar sé svo um samið, að greiða skuli verðlagsuppbót á allt grunnkaup.

Stefndi hefur eindregið neitað því, að kaupuppbót sú, kr. 2500.00 á mánuði, sem stefnandi fékk, hafi verið dagpeningar í merkingu 8. eða 9. gr. framangreindra kjarasamninga. Kveður hann, að ákvæðin um dagpeninga eigi aðeins við um þau tilvik, þegar verkfræðingur þarf að ferðast í erindum vinnuveitandans utan þess staðar, sem verkfræðingurinn er ráðinn til vinnu á. Þessu hafi ekki verið til að dreifa hér, þar sem heimili Íslenzkra Aðalverktaka s.f. hafi verið á Keflavíkurflugvelli og vinnan farið þar fram. Heldur stefnandi því fram, að umrædd greiðsla hafi verið einskonar staðaruppbót, fastákveðin fjárhæð, sem innt hafi verið af hendi samkvæmt sérstöku samkomulagi, en umfram skyldu, ef miðað er við ákvæði kjarasamningsins og utan ákvæða hans. Eigi stefnandi af þeim sökum engan samningslegan rétt til dýrtíðarálags á hana, enda þótt skylt sé að greiða

dýrtíðaruppbót á þau laun, sem kjarasamningurinn kveður á um.

Framkvæmdastjóri Stéttarfélags verkfræðinga hefur hér fyrir dómi lýst því yfir, að félagsstjórnin hafi litið svo á, að þar sem fastur vinnustaður stefnanda var á Keflavíkurflugvelli, hafi ekki verið um nein þau ferðalög að ræða, sem framangreind ákvæði (8. og 9. gr.) kjarasamninganna taki til, og hann því ekki átt rétt til neinna dagpeninga samkvæmt þeim ákvæðum. Stefnandi hefur ekki hnekkst því, að aðiljar þeir, er kjarasamningana gerðu, hafi gengið út frá þessari merkingu, er þeir sömdu, og þar sem hún kemur heim við eðlilegan skilning á umræddum ákvæðum, verður ekki talið, að stefnandi geti byggt rétt til vísitöluálags þess, er hann gerir kröfu til, á ákvæðum kjarasamningsins um dagpeninga.

Af hálfu stefnanda hefur ekki heldur verið sýnt fram á, að oftnefnd greiðsla kr. 2500.00 hafi verið innt af hendi sem grunnlaun samkvæmt ákvæðum kjarasamninganna frá 15. september 1954 og 29. júní 1955. Getur hann því ekki heldur byggt kröfu um greiðslu vísitöluppbótar á ákvæðum 2. gr. síðarnefnds samnings.

Samkvæmt þessu ber að sýkna stefnda af kröfum stefnanda.

Rétt þykir, að stefnandi greiði stefnda kr. 1500.00 í málskostnað.

Dómsorð:

Stefndi, Vinnuveitendasamband Íslands f. h. Íslenzkra Aðalverktaka s.f., skal vera sýkn af kröfum stefnanda, Rafns Jenssonar, í máli þessu.

Stefnandi greiði stefnda kr. 1500.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Fimmtudaginn 11. apríl 1957.

Nr. 8/1956. **Alþýðusamband Íslands f. h. Verkamanna-
félags Raufarhafnar**
gegn
Hafsilfri h.f.

Úrskurður um öflun gagna.

Úrskurður:¹⁾

Áður en dómur verður lagður á mál þetta, þykir rétt, samkvæmt 56. gr. laga nr. 80/1938, að aðiljar hlutizt til um að aflað verði eftirtalinna gagna:

1. Kjarasamnings þess, sem gerður var á Raufarhöfn árið 1950 milli Verkamannafélags Raufarhafnar og atvinnu- rekenda þar.
2. Skýrslna þeirra manna, sem fóru með samningsgerð á Raufarhöfn árið 1950 af hálfu samningsaðilja, um það, a) hvort þágildandi kjarasamningar Verkamannafélags- ins Þróttar á Siglufirði hafi verið fyrir hendi við samn- ingsgerðina, b) hvort til umræðu hafi komið skýringar þær á skipavinnu-taxtanum, sem eru í Siglufjarðarkjara- samningunum 1949, sbr. rjsh. 11, eða c) hvort um það hafi verið rétt, er Raufarhafnarsamningurinn var gerð- ur 1950, hvernig skilja bæri ákvæði hans um skipavinn- una.

Rétt er, að aðiljar afli annarra þeirra skýrslna, sem fram- haldsgagnasöfnunin kann að veita ástæðu til.

Því úrskurðast:

Aflað skal framangreindra upplýsinga.

1) Mál þetta féll síðar niður.

Þriðjudaginn 30. apríl 1957.

Nr. 9/1956. **Alþýðusamband Íslands f. h. Landssambands
vörubifreiðastjóra vegna Vörubílstjórafélags-
ins Vals** (Jón Þorsteinsson hdl.)
gegn
**Vinumálasambandi samvinnufélaganna f. h.
Kaupfélags Eyfirðinga**
(Guðmundur Ásmundsson hrl.).

Vörubifreiðar. Vinnuveitandi talinn hafa gerzt brotlegur við forgangsréttarákvæði kjarasamnings um flutninga með vörubifreiðum.

Dómur:

Mál þetta er höfðað af Alþýðusambandi Íslands f. h. Landsambands vörubifreiðastjóra f. h. Vörubílstjórafélagsins Vals á Akureyri gegn Vinumálasambandi samvinnufélaganna f. h. Kaupfélags Eyfirðinga með stefnu dags. 7. júní f. á. Eru dómkröfur stefnanda þær, að dæmt verði, að stefndi hafi brotið 6. gr. kjarasamninga aðilja, dags. 13. sept. 1954 og 10. júní 1955, með því að annast flutninga með vörubifreiðum sínum á félagssvæði Vals og út af því, bæði fyrir samningsaðilja Vals og aðra. Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Hinn 13. september 1954 var gerður kjarasamningur milli Vörubílstjórafélagsins Vals á Akureyri annars vegar og ýmissa vinnuveitenda hins vegar og var Kaupfélag Eyfirðinga einn þeirra.

Í 6. gr. samnings þessa segir svo:

„Vinnuveitendur þeir, sem að samningnum standa, skuldbinda sig til að láta fullgilda meðlimi Vals hafa forgangsrétt til bifreiðaleigu og allra flutninga með vörubifreiðum handa nefndum vinnuveitendum á félagssvæði

Vals og öllum akstri út af því svæði, en það er lögsagnar-
umdæmi Akureyrar. Vinnuveitendur hafa ávallt frjálst
val um það, hvaða meðlimi Vals þeir taka til vinnu, sbr.
þó 4. málsg. þessarar greinar. Vinnuveitendum skal þó
heimilt að nota eigin bifreiðar í eigin þjónustu, þar sem
vinnuveitandinn á bæði bifreiðina og vöruna, sem flutt
er, og reiknar sér ekkert sérstakt gjald fyrir flutninginn.

Ennfremur skal heildverzlunum og öðrum þeim, sem
það hafa að atvinnu, að kaupa vörur eða selja, svo og við-
gerðarverkstæðum, verksmiðjum og útgerðarmönnum,
vera heimilt að aka á eigin bifreiðum vörum, sem heyra
beint undir atvinnurekstur þeirra, og byggingameistur-
um að nota vikabila við atvinnurekstur sinn til flutninga
á hlassþunga, allt að einu tonni.“

Þegar þessi samningur var gerður var á Akureyri starf-
rækt vörubifreiðastöð, sem nefndist Bifreiðastöðin Bifröst.
Var það hlutafélag, sem átti og rak stöðina, og mun Kaup-
félag Eyfirðinga hafa verið stærsti hluthafinn, enda voru
aðalviðskipti stöðvarinnar, sem talin er hafa haft um það
bil 8 bíla, við kaupfélagið. Framangreint forgangsréttar-
ákvæði, sem kom til framkvæmda hinn 1. marz 1955, leiddi
til þess, að skipulagi Bifrastar var breytt. Keypti KEA all-
ar bifreiðar bifreiðastöðvarinnar og notaði þær til sinna
þarfa í samræmi við ákvæði 2. mgr. 6. gr. framannefnds
samnings. Hins vegar var afgreiðsla bifreiðanna á sama
stað og áður. Mun nafni hennar ekki hafa verið breytt, né
það á nokkurn hátt gefið til kynna, að hún væri aðeins
til nota fyrir stefnda, enda varð sú raunin á, að ýmsir þeir
aðiljar, sem þurftu á akstri að halda, leituðu til hennar og
fengu bifreiðar á leigu til vöruflutninga um lögsagnarum-
dæmi Akureyrar og út af því. Virðist slík leiga bæði hafa
átt sér stað meðan í gildi var kjarasamningurinn frá 13.
september 1954 og einnig eftir að aðiljar höfðu framlengt
þann samning með kjarasamningi, dags. 10. júní 1955, sem
enn er í gildi, en 6. gr. samnings þess er orði til orðs sam-
hljóða þeim ákvæðum hins eldra samnings, sem að framan
eru greind.

Vörubílstjórafélagið Valur, sem fengið hafði framangreint

forgangsréttarákvæði inn í kjarasamninga sína ásamt skuldbindingu vinnuveitenda um takmörkun á almennum rétti þeirra til að nota eigin vörubifreiðar, taldi sér ekki skylt að hlíta því, að KEA leigði öðrum vörubifreiðar sínar og keppti þannig við félagsmenn Vals um vöruflutninga. Ritaði félagið því stefnda hinn 13. maí 1955 bréf þess efnis, að honum væri algerlega óheimilt að nota vörubifreiðir sínar „fyrir aðra aðilja en eigin fyrirtæki“. Stefndi mótmælti hins vegar með bréfi, dags. 26. s. m., að hann hefði með notkun bifreiða sinna gerzt brotlegur við ákvæði gildandi kjarasamnings. Vörubílstjórufélagið taldi þetta ekki fullnægjandi svar, og hinn 25. júlí 1955 kvartaði það enn yfir því við KEA, að brotin séu ákvæði 6. gr. kjarasamnings þess, sem gerður var 10. júní s. á., þar sem KEA hafi „flutt vörur fyrir ýmsa aðilja, sem meðlimir Vals eiga skilyrðislausan rétt til þess að flytja samkvæmt samningunum“. Ekki sést að KEA hafi svarað þessari kvörtun og í októbermánuði sama árs samþykkir stjórn Vals, að gera ráðstafanir til þess, að fá úr því skorið, hvort stefnda sé rétt að nota vörubifreiðar sínar í þjónustu annarra. Fékk Landsamband vörubifreiðarstjóra nú málið í sínar hendur og með bréfi, dags. 18. febr. 1956, krefst það þess, að stefndi láti af samningsbrotum þeim, sem hann hafi haft í frammi. Þessu bréfi svarar KEA hinn 3. marz s. á. á þá lund, að það „flytji yfirleitt ekki fyrir aðra en KEA og fyrirtæki þess“, en vill hins vegar ekki viðurkenna, „að það séu nein samningsbrot frá vorri hendi, þótt bílar, sem vér eigum, flytji vörur annarra“. Og þegar þannig var sýnt, að aðiljar gátu ekki orðið á eitt sáttir um þetta deiluefni, kom ágreinigur þeirra hér fyrir dóm, eins og að framan er rakið.

Stefnandi styður dómkröfur sínar þeim rökum, að ljóst sé af ákvæðum 6. gr. oftnefndra samninga, að stefnda sé aðeins heimilt að nota eigin bifreiðar til flutninga í eigin þágu, en ekki til leiguflutninga fyrir aðra aðilja. Þetta hafi hann þó gert í mörgum tilfellum, bæði fyrir og eftir 10. júní 1955, og hafi hann með því gerzt brotlegur við báða hina framangreindu kjarasamninga sína við stefnanda.

Stefndi hefur ekki mótmælt því, að vörubifreiðar hans

hafi nokkrum sinnum, bæði fyrir og eftir 10. júní 1955, annazt flutninga fyrir aðra en hann sjálfan. En hann heldur því fram, að þeir flutningar hafi verið fullkomlega heimilir og séu vítalausir. Byggir hann þá staðhæfingu sína á því, að samkvæmt meginreglum íslenzkra laga sé hverjum og einum frjálst að hagnýta sér eign sína með hverjum þeim hætti, sem löglegt sé, meðan hann hafi ekki takmarkað þann rétt sinn með gildum löggerningi. Nú sé heimild sín til notkunar eigin bifreiða að vísu nokkuð takmörkuð með ákvæðum 6. gr. nefndra kjarasamninga, en hins vegar sé sér ekki með nefndu samningsákvæði bannað að leigja þær til aksturs gegn endurgjaldi eða lána þær endurgjaldslaut, en það hefði þurft að koma skýrt fram, ef hefta hefði átt skýlausan rétt hans til slíkra nota.

Skýra verður 6. gr. framangreindra kjarasamninga á þá lund, að stefndi hafi með ákvæðum hennar gengið undir þær takmarkanir á almennum rétti sínum til notkunar eigin bifreiða, að honum hafi ekki verið heimilt að leigja þær til vöruflutninga á félagssvæði Vals eða út af því. Og þar sem ágreiningslaust er, að stefndi hafi látið þess háttar þjónustu í té á gildistíma þeirra kjarasamninga, sem hér ræðir um, þykir hann hafa brotið ákvæði 6. gr. þeirra beggja.

Samkvæmt þessari niðurstöðu, ber að taka dómkröfur stefnanda til greina og dæma stefnda til þess að greiða honum málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 2000.00. Er þá tekið tillit til þess, að mál þetta var einnig flutt munnlega að því er varðaði formhlið þess, sbr. úrskurð Félagsdóms 7. febrúar þ. á.

Dómsorð:

Stefndi, Kaupfélag Eyfirðinga, hefur gerzt brotlegt við ákvæði 6. gr. framangreindra kjarasamninga.

Stefndi, Vinnumálasamband samvinnufélaganna f. h. Kaupfélags Eyfirðinga, greiði stefnanda, Alþýðusambandi Íslands f. h. Landssambands vörubifreiðastjóra vegna Vörubilstjórufélagsins Vals, kr. 2000.00 í málskostnað innan fimmtán daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 20. desember 1957.

Nr. 1/1957. **Meistarafélag prentsmyndasmiða og
Prentmyndasmiðafélag Íslands**

(Ragnar Jónsson hrl.)

gegn

Rafmyndum h/f

(Benedikt Sigurjónsson hrl.).

**Dómarar samkv. 3. mgr. 39. gr.
laga nr. 80/1938, sbr. l. nr.
70/1954, Eggert Þorsteinsson og
Björn Sveinbjörnsson í stað Ein-
ars B. Guðmundssonar og Ragn-
ars Ólafssonar.**

Úrskurður um öflun gagna.

Úrskurður.

Áður en mál þetta verður dæmt, þykir með vísun til 56. gr. laga nr. 80/1938 rétt, að málsaðiljar afli álots tveggja dómkvaddra sérfróðra manna um eftirtalin atriði:

1. Hvort hægt sé, með eða án breytinga, að gera myndamót úr málmi með Klichegrafvél þeirri, eign Rafmynda h.f., sem um ræðir í máli þessu. Og sé það hægt, að láta þá jafnframt í té álit á því, hvort hægt mundi að umbæta slíkt málmmyndamót eftir að Klichegrafvélin hefur skilað því fullunnu frá sér.

2. Hvort hægt sé, að umbæta plastmyndamót þau, sem vélin framleiðir, eftir að hún hefur skilað þeim fullbúnum frá sinni hendi og hreinsun sú, sem lýst er í vottorði Geirs Herbertssonar, rjsh. 5, hefur verið framkvæmd.

Loks skal afla álotsgerðar þessara sömu manna um það, hvort gæði myndamóta þeirra (í plast eða málmi), sem nefnd myndavél framleiðir, muni að einhverju leyti geta verið undir því komin, hvort það er maður með sveins eða meistaraprófi í prentljósmynda- eða prentmyndasmiði, sem stýrir myndamótaframleiðslu Klichegrafvélarinnar, eða það er ófaglærður maður í nefndum iðnaðargreinum, sem framkvæmir verkið.

Þá er rétt, að aðiljar afli annarra þeirra gagna, sem nefnd framhaldsgagnasöfnun kann að gefa tilefni til.

Því úrskurðast:

Rétt er að aflað sé framangreindra gagna.

Miðvikudaginn 24. september 1958.

Nr. 1/1957. Meistarafélag prentmyndasmiða og
Prentmyndasmiðafélag Íslands

(Ragnar Jónsson hrl.)

gegn

Rafmyndum h/f

(Benedikt Sigurjónsson hrl.).

Dómarar samkv. 3. mgr. 39. gr.
laga nr. 80/1938, sbr. l. nr.
70/1954, Eggert Þorsteinsson og
Björn Sveinbjörnsson í stað Ein-
ars B. Guðmundssonar og Ragn-
ars Ólafssonar.

Prentmyndasmiði. Starfræksla Klichégrafvélar ekki talin falla undir iðngreinina prentmyndasmiði.

Dómur.

Mál þetta, sem dómtekið var 24. þ. m., hafa Meistarafélag Prentmyndasmiða og Prentmyndasmiðafélag Íslands, bæði hér í bæ, höfðaði fyrir Félagsdómi með stefnu útgefinni 20. júní 1957 gegn h/f Rafmyndum, hér í bænum.

Málsatvik eru þau, að á árinu 1954 keypti stefndi svo-nefnda Klichégrafvél af gerðinni K-150 til gerðar prent-myndamóta. Hefur stefndi starfrækt vél þessa síðan og fram-leitt prentmyndamót, aðallega til afnota fyrir dagblaðið Tímann, en einnig nokkuð fyrir aðra aðilja. Er vélin hefur verið í notkun hafa starfað við hana prentari eða stúlka, ekki alltaf hin sama, og stundum jafnvel einhver ihlaupa-maður.

Stefnendur telja, að starfræksla nefndrar Klichégrafvélar K-150 falli undir iðngreinina prentmyndasmiði og beri því stefnda samkvæmt ákvæðum iðnlöggjafarinnar að láta fagmenn í þeirri iðngrein framkvæma starfræksluna. Hafa stefnendur af þessu tilefni höfðað mál þetta og gert þær dómkröfur,

- a ð viðurkennt verði, að starfræksla Klichégrafvélarinnar K-150 falli undir iðngreinina prentmyndasmiði,
- a ð stefndi verði dæmdur til að greiða þeim málskostnað eftir mati dómsins.

Halda stefnendur því fram, að framleiðsla prentmyndamóta með nefndri vél sé prentmyndasmiði, enda þótt þetta sérstaka tæki sé notað við framleiðsluna. Þá leggja þeir áherzlu á, að tilgangur iðnlöggjafarinnar sé ekki eingöngu sá, að vernda rétt þeirra, sem iðnréttindi hafa, heldur engu síður hinn, að vernda neytendur gegn því, að boðin sé fram og þeir verði að sætta sig við, að þeim sé látin í té léleg vinna. Loks bera stefnendur það fram, að faglærður prentmyndasmiður hafi aðstöðu til að ná betri árangri í gerð prentmyndamóta með vélinni en maður ófaglærður á því sviði, svo og að prentmyndasmiður mundi geta umbætt myndamót, sem vélin hefur skilað frá sér sem fullunnum.

Stefndi hefur krafizt sýknu af kröfum stefnenda og málskostnaðar úr hendi þeirra eftir mati dómsins.

Sýknukröfuna reisir stefndi á því, að meðferð umræddrar vélar sé svo einföld, að hver maður með venjulegu verksviti og skynjun geti lært að stjórna henni og gera með henni myndamót með því einu að lesa stuttan leiðarvísir, er vélinni hafi fylgt, eða láta sýna sér meðferð vélarinnar í nokkrar mínútur. Þarna þurfi því ekkert sérnám til. Þá hafi þekking og einstaklingseinkenni þess, sem stjórnar vélinni, engin áhrif á gerð og gæði myndamótanna, sem vélin skili frá sér. Önnur verk, sem leysa þurfi af hendi eftir að myndamótin komi frá vélinni, svo sem hreinsun myndamótanna og klipping þeirra, séu svo einföld, að ekkert sérnám þurfi til að inna þau af hendi. Telur stefndi, að af þessu sé ljóst, að gerð prentmyndamóta í Klichégrafvél hans K-150 falli ekki undir iðngreinina prentmyndasmiði.

Prentari sá, sem meðal annarra hefur unnið við umrædda vél hjá stefnda, hefur lýst í stórum dráttum fyrir dómi gerð vélarinnar, útbúnaði og meðferð hennar við notkun. Hann kveður vélina ganga fyrir rafmagni og fyrir rafmagnsstraum til hennar sé opnað með venjulegum rofa. Þá séu 4 hnappar á vélinni stilltir eftir mæli, þannig að allir hnapparnir séu við töluna 60 á mælinum. Síðan sé ljósmynd sú, er myndamót eigi að gera eftir, látin í ramma ofan á vélinni og tveir hnappar stilltir á mæli, annar eftir dekksta fleti myndarinnar, en hinn eftir ljósasta fleti hennar. Þá sé plata látin yfir ljósmyndina og síðan plastpynna, er grafa eigi myndamótið á, og þetta allt spennt fast. Þessu næst sé nál látin í „haus“ ofan á vélinni ekki ósvipað og þegar nál er látin í grammófón. „Hausinn“ sé nú látinn síga ofan á plastpynnuna og vélin sett af stað með því að snúa rofa. Fari þá „borð“ með rammanum, er haldi plastplötunni, af stað og hreyfist fram og aftur í sífellu, en „hausinn“ með nálinni hreyfist þvert á „borðið“, skref fyrir skref, unz „hausinn“ hafi farið yfir alla plastplötuna. Þá stöðvist vélin sjálfkrafa og myndamótið sé tilbúið frá hennar hendi. Síðan sé myndamótið tekið úr vélinni, hreinsað upp úr því plastsvarf með benzíni eða öðrum hreinsivökva, og loks skorið til í rétta stærð og límt á undirlag úr tré eða málm. Fram hefur komið, að vélin getur aðeins framleitt 4 stærðir prentmyndamóta.

Stefnendur hafa ekki véfengt, að framangreind verklýsing sé rétt og hún kemur heim við það, sem dómendur hafa séð við athugun vélarinnar í starfi.

Að beiðni lögmanna aðila og að tilhlutan dómsins voru á bæjarþingi Reykjavíkur 31. janúar s.l. tveir hæfir og óvillhallir menn dómkvaddir til þess að segja álit sitt um eftirgreind atriði:

„1. hvort hægt sé með eða án breytinga, að gera myndamót úr málm með Klichégrafvél þeirri, eign Rafmynda h/f, sem um ræðir í máli þessu. Og sé það hægt, að láta jafnframt í té álit á því, hvort hægt mundi að umbæta slíkt málmmyndamót, eftir að Klichégrafvélin hefur skilað því fullunnu frá sér.

2. Hvort hægt sé að umbæta plastmyndamót þau, sem vél-in framleiðir, eftir að hún hefur skilað þeim fullunnum frá sinni hendi og hreinsun sú, sem lýst er í vottorði Geirs Herbertssonar, dskj. 5, hefur farið fram.
3. Loks skal afla álitsgerðar þessara sömu manna um það, hvort gæði myndamóta þeirra (í plast eða málm), sem nefnd vél framleiðir, muni að einhverju leyti geta verið undir því komin, hvort það er maður með sveins- eða meistaraþróf í prentljósmynda- eða prentmyndasmíði, sem stýrir myndamótaframleiðslu Klichégrafvélarinnar, eða það er maður ófaglærður í nefndum iðngreinum, sem framkvæmir verkið.“

Í álitsgerð, dags. 7. maí s.l., lýsa hinir dómkvöddu menn áliti sínu á framangreindum atriðum á þessa leið:

„Um 1. Með vél þeirri, Klichégrafgerð K-150, sem er í eign Rafmynda h/f, er með breytingum á vélinni hægt að framleiða myndamót úr málm. Það mun vera hægt að umbæta slík málmmyndamót, eftir að vélin hefur skilað þeim fullunnum frá sér, með því að nota sýrur til ætingar (ætse) eftir á.

Um 2. Ekki er hægt að umbæta plastmyndamót þau, sem vélin framleiðir, eftir að hún hefur skilað þeim fullbúnum frá sinni hendi og hreinsun þeirra hefur farið fram.

Um 3. Að okkar áliti virðist það ekki hafa áhrif á framleiðslu vélarinnar, hvort henni er stjórnað af faglærðum manni í ljósmynda- eða prentmyndasmíði, þegar um plastmyndamót er að ræða.

Ef um málmmyndamót væri hins vegar að ræða og sýruætingu á þeim, mundi faglærður maður í prentmyndasmíði nauðsynlegur til slíkrar vinnu.“

Hinir dómkvöddu menn hafa báðir komið fyrir dóm og staðfest þar álitsgerð sína og gefið á henni nánari skýringar.

Því áliti, er kemur fram í 2. tölulið og fyrri hluta 3. töluliðs álitsgerðar hinna dómkvöddu manna, hefur ekki verið hnekkt, og verður það því lagt til grundvallar við úrlausn málsins.

Það er fram komið, að allt til þessa hefur umrædd vél eingöngu verið útbúin og notuð til að framleiða myndamót

úr plasti. Hins vegar kemur fram í álitni hinna dómkvöddu manna, að með breytingum á vélinni væri hægt að framleiða í henni myndamót úr málm, er faglærður maður í prentmyndasmiði gæti umbætt, eftir að vélin hefði skilað myndamótunum fullnum frá sér.

Þegar öll framangreind atriði eru virt, sérstaklega, að eigi er unnt að umbæta plastmyndamót þau, er vélin framleiðir, eftir að hún hefur skilað þeim fullbúnum frá sér, að þegar um slík myndamót er að ræða, hefur það ekki áhrif á gæði myndamótanna, hvort vélinni er stjórnað af manni faglærðum í prentmyndasmiði eða ekki, og jafnframt hafðar í huga hinar öru framfarir í tækni, sem eðlilegt er að hafi frjálsræði til að þróast, þá verður ekki talið, að starfræksla umræddrar Klichégrafvélar, K-150, eins og vélin er nú útbúin til framleiðslu prentmyndamóta úr plasti eingöngu, falli undir iðngreinina prentmyndasmiði.

Ber því að sýkna stefnda af kröfum stefnenda í málinu, en eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, Rafmyndir h/f, skal vera sýkn af kröfum stefnenda, Meistarafélags prentmyndasmiða og Prentmyndasmiðafélags Íslands, í máli þessu.

Málskostnaður falli niður.

Fimmtudaginn 5. marz 1959.

Nr. 1/1959. **Bandalag starfsmanna ríkis og bæja f. h. Starfsmannafélags Reykjavíkurbæjar vegna Strætisvagnstjóra bæjarins**

(Egill Sigurgeirsson hrl.)

gegn

Borgarstjóranum í Reykjavík f. h. Reykjavíkurbæjar (Tómás Jónsson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Frávisun máls.

Dómur:

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu dags. 5. febrúar s.l. af Bandalagi starfsmanna ríkis og bæja f. h. Starfsmannafélags Reykjavíkur vegna strætisvagnstjóra bæjarins gegn borgarstjóra Reykjavíkur f. h. bæjarins.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að dæmt verði, að strætisvagnastjórar Reykjavíkur eigi rétt til hækkunar á launum sínum frá 1. janúar 1956. Þá krefst hann og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi, sem krefst sýknu af kröfum stefnanda, hefur í greinargerð sinni í málinu hreyft því, að vafasamt sé, að mál þetta beri að réttu lagi undir Félagsdóm, nema ef vera kynni, að leggja mætti hér dóm á það samkvæmt 3. tölul. 44. gr. laga nr. 80/1938, og hefur hann samþykkt, að Félagsdómur dæmi málið eftir heimild þeirrar greinar, ef tilskilið samþykki dómenda sé fyrir hendi.

Samkvæmt ákvörðun dómsins hefur málið að sinni aðeins verið flutt að því er varðar það atriði, hvort Félagsdómur skuli fjalla um málefni það, sem hér er krafizt dóms um.

Tildrög málsins eru þessi:

Hinn 7. desember 1954 var að undangengnum samningum við borgarstjóran í Reykjavík gerð svohljóðandi fundarsamþykkt í Strætisvagnstjóradeild Bifreiðastjórafélagsins Hreyfils.

„Fundur í Strætisvagnstjóradeild Bifreiðastjórafélagsins Hreyfils, haldinn 7. desember 1954, samþykkir að taka tilboði borgarstjórans í Reykjavík, hr. Gunnars Thoroddsen, um að vagnstjórar og næturvaktmenn hjá Strætisvögnum Reykjavíkur gerist fastráðnir starfsmenn Reykjavíkurbæjar með þeim skilmálum, sem felast í bréfum borgarstjóra, dags. 30. nóvember og 7. desember 1954, og sem lesin hafa verið og skýrð fyrir fundinum.“

Í tilvitnuðu bréfi stefnda, dags. 7. desember 1954, segir svo í 4. lið:

„Fari svo, að starfshópur í 10. launaflokki, er á vöktum vinnur, fái kjarabætur umfram það, sem vagnstjórum er ætlað, skv. bréfi, dags. 30. nóvember s.l., mun ég beita mér fyrir því, að vagnstjórar fái bætur í sömu eða sambærilegum hlutföllum.“

Á fundi bæjarráðs Reykjavíkur 10. desember 1954 voru framangreind bréf borgarstjórans lögð fram og samþykkt þau tilboð, sem í þeim fólust, en Strætisvagnadeild Hreyfils hafði 7. s. m., svo sem greint var, fyrir sitt leyti samþykkt tilboð borgarstjóra. Nefnda fundargerð samþykkti bæjarstjórn Reykjavíkur 16. desember s. á. Gerðust strætisvagnstjórarinnir því næst fastir starfsmenn stefnda og tóku laun samkvæmt 10. launaflokki í samþykktum og reglugerðum um laun og kjör fastra starfsmanna Reykjavíkurbæjar.

Lögreglumenn Reykjavíkurbæjar taka laun samkvæmt gjaldskrá 10. launafl. Í samþykkt um laun þeirra, sem sett var 15. nóvember 1956, en gilda skyldi frá 1. janúar s. á., er svo ákveðið: „Fastráðnir lögreglumenn skulu fá greidda áhættuþóknun, er nemi 6% af launum skv. 2. gr. Er þóknun þessi greidd vegna þeirrar sérstöku áhættu, sem skýrslur sýna, að samfara er starfi lögreglumanna“. Þennan sama dag var gerð eftirfarandi ályktun á fundi bæjarstjórnar Reykjavíkur: „Bæjarstjórnin ályktar að greiða 6% áhættuþóknun á kaup, skv. 2. gr. launasamþykktar, hjá þeim starfsmannahópum, sem að dómi tveggja manna, er Hæstiréttur verður beðinn að tilnefna, vinna störf, sem jafnmikil áhætta er samfara og starfi lögreglumanna.“

Samkvæmt mati þannig nefndra matsmanna greiddi

Reykjavíkurbær m. a. slökkviliðsmönnum áhættubókun, en hins vegar hefur strætisvagnastjórunum verið synjað um samskonar kjarabætur. Er það krafa þeirra í máli þessu, að Reykjavíkurbær verði á grundvelli framangreindra gagna dæmdur til að greiða þeim sömu uppbót á launin og aðrir starfsmenn í hliðstæðum launaflokkum hafa fengið.

Það verður eigi talið, að þær samþykktir eða reglugerðir um laun og kjör fastra starfsmanna Reykjavíkurbæjar, sem settar eru með einhliða ákvörðun bæjarstjórnarinnar, og strætisvagnastjórar taka nú laun samkvæmt, séu kjarasamningar í merkingu 6. gr. laga nr. 80/1938. Eigi verður heldur talið, að bréf þau, er að framan er lýst, og sem fóru milli borgarstjórans í Reykjavík og strætisvagnadeildar Bifreiðastjórafélagsins Hreyfils í nóvember og desember 1954, er samið var um það, að strætisvagnastjórararnir gerðust fastir starfsmenn Reykjavíkurbæjar og tækju framvegis laun eftir launareglugerðum bæjarins, séu kjarasamningar í merkingu 6. gr. nefndra laga. Ber því eigi undir Félagsdóm, sbr. 2. lið 44. gr. sömu laga að skera úr ágreiningi um skuldbindingar þær, sem í nefndum gögnum felast. Og þar sem dómendur eru á einu máli um það, að ekki sé ástæða til þess að beita hér heimild 3. liðar sömu greinar, ber að visa máli þessu sjálfkrafa frá Félagsdómi.

Málskostnaðar hefur eigi verið krafizt af hálfu stefnda.

Dómsorð:

Máli þessu er visað frá Félagsdómi.

Mánudaginn 11. maí 1959.

Nr. 3/1959. **Vinnuveitendasamband Íslands f. h. H.f. Eimskipafélags Íslands**

(Björgvin Sigurðsson hdl.)

gegn

Alþýðusambandi Íslands vegna Landssambands vörubifreiðastjóra f. h. Vörubílstjórafélagsins Þróttar í Reykjavík

(Egill Sigurgeirsson hrl.).

**Varadómari Gústaf A. Sveinsson
í stað Einars B. Guðmundssonar.**

Vinnumiðlun. Vinnuveitandi eigi talinn bundinn við ákvörðun verklýðsfélags um vinnumiðlun, þar sem hann átti samkvæmt kjarasamningi frjálst val um það, hvaða félagsmenn hann tók í vinnu.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu dags. 23. marz þ. á., af Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. H.f. Eimskipafélags Íslands gegn Alþýðusambandi Íslands vegna Landssambands vörubifreiðastjóra f. h. Vörubílstjórafélagsins Þróttar í Reykjavík. Gerir stefnandi þær dómkröfur, að samþykkt, er gerð var á fundi í Vörubílstjórafélaginu Þrótti hinn 15. febr. s.l. sé dæmd ógild gagnvart sér, bæði að því er snertir hlaspunga bifreiða, sem skráðar eru fyrir meiri hlaspunga en 6—7 tonn, og einnig það atriði, að félagsmönnum Þróttar sé aðeins leyfilegt að fara eina ferð á dag, þegar ekið er með vörur til Keflavíkurflugvallar. Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þessir:

Hinn 24. apríl 1949 var undirritaður kjarasamningur milli Vinnuveitendasambands Íslands og Vörubílstjórafélagsins Þróttar í Reykjavík. Þessi kjarasamningur hefur síðan verið

framlengdur í nokkur skipti og var síðasta framlenging hans undirrituð hinn 25. október 1958. Gildir sá samningur, er þá var gerður, til 15. október n.k. Nokkrar breytingar munu hafa orðið á kjarasamningum nefndra samningsaðilja síðastliðin 10 ár, en eftirfarandi ákvæði í 3. gr. núgildandi samnings hefur staðið óbreytt síðan 1949:

„Meðlimir Vinnuveitendasambandsins hafa ávallt frjálst val um það, hvaða meðlimi „Þróttar“ þeir taka til vinnu.“

Samkvæmt öðrum ákvæðum þessarar sömu greinar hafa fullgildir félagsmenn Þróttar forgangsrétt til bifreiðaleigu hjá félagsmönnum Vinnuveitendasambandsins og til allra flutninga með bifreiðum á félagssvæði Þróttar og öllum akstri út af því svæði, en það er lögsagnarumdæmi Reykjavíkur, Kópavogshreppur (svo) og Seltjarnarneshreppur.

Á framhaldsaðalfundi Vörubílstjórafélagsins Þróttar hinn 15. febrúar s.l. var gerð svohljóðandi fundarsamþykkt:

„Framhaldsaðalfundur Vörubílstjórafélagsins Þróttar, haldinn sunnudaginn 15. febrúar 1959, samþykkir að frá og með þriðjudeginum 17. þessa mánaðar skuli hámarksbungi á vörum, sem ekið er til Keflavíkurflugvallar af meðlimum Þróttar, vera 6 til 7 tonn og aðeins farin ein ferð á dag, nema þegar ekið er úr skipum Eimskipafélagsins.

Undantekning frá þessum hámarkshlassþunga er leyfileg, sé um að ræða eitt stykki, sem vegur meiri þyngd.“

H.f. Eimskipafélag Íslands, sem er meðlimur í Vinnuveitendasambandi Íslands og þannig aðili að framangreindum kjarasamningi, sér um uppskipun og flutning á vörum til varnarliðsins á Keflavíkurflugvelli, sem fluttar eru til landsins um Reykjavík, þótt vörurnar komi ekki með eigin skipum félagsins. Snerti þessi samþykkt Þróttar því þá flutninga, enda mun formaður og framkvæmdastjóri Þróttar þegar hinn 16. febr. s.l. hafa skýrt skrifstofustjóra H.f. Eimskipafélags Íslands, Ingólfi Ásmundssyni, frá fundarsamþykktinni og að félagsmönnum Þróttar væri óheimilt að fara nema eina ferð á dag til Keflavíkur með vörur fyrir Eimskipafélagið, ef þær væru úr öðrum en þess eigin skipum. Vegna ákvæða 3. gr. gildandi kjarasamnings töldu

forráðamenn Eimskipafélagsins sér ekki skylt að hlita nefndri fundarsamþykkt Þróttar og sinntu ekki þessari tilkynningu. Mun formaður Þróttar því hinn 23. febrúar s.l. hafa itrekað kröfu félagsins vegna flutninga til Keflavíkur, er fara áttu fram þann dag.

Hinn 4. marz þ. á. mótmælti stefnandi bréflega framangreindri fundarsamþykkt og kvaðst mundu hafa hana að engu, þar sem hún færi í bága við þann rétt, sem félagsmönnum hans væri tryggður með framangreindu ákvæði 3. gr. í gildandi kjarasamningi, er gæfi vinnuveitendum frjálst val um það, hvaða meðlimi Þróttar þeir tækju til vinnu. Eigi verður séð, að stjórn Þróttar hafi svarað bréfi þessu, en hinn 12. sama mánaðar ritar hún a. m. k. einum félagsmanna sinna, Lárusi Bjarnasyni, bréf. Segir þar, að hann hafi brotið samþykktina frá 15. febrúar „með því að aka tvær ferðir fyrir Eimskipafélagið til Keflavíkurflugvallar, án þess þó að um væri að ræða vörur úr skipum Eimskipafélagsins sjálfs“. „Vegna þessa,“ segir enn í bréfi þessu, „hefur stjórn og trúnaðarmannaráð Þróttar ákveðið að áminna þig alvarlega um að endurtaka ekki brot á ofanefndri samþykkt, að viðlögðu því, að þú verður beittur ákvæðum 34. gr. félagslaganna“, en samkvæmt henni getur brot á samþykktum eða lögum Þróttar varðað brottrekstri úr félaginu eða sviptingu vinnuréttinda um takmarkaðan tíma, eftir eðli brotsins. Lárus Bjarnason mun ekki hafa sinnt þessari aðvörðun, en annazt flutninga til Keflavíkurflugvallar fyrir Eimskipafélagið án tillits til ákvæða oftnefndrar samþykktar um ferðafjölda og hlasspunga, en bifreið hans, R 1744, er samkvæmt skoðunarvottorði skráð fyrir 7800 kg hlasspunga. Þessir flutningar Lárusar leiddu til þess, að stjórn Þróttar tilkynnti honum hinn 25. marz, að hún hefði daginn áður samþykkt, að svipta hann vinnuréttindum í eina viku frá og með 28. sama mán., þar sem hann hefði ekki sinnt aðvörðun félagsins frá 12. marz og brotið gegn ákvæðum fundarsamþykktarinnar frá 15. febr. bæði um hlasspunga og ferðafjölda. Væri því samningsaðiljum Þróttar óheimilt að taka hann í vinnu, enda mundi þeim verða tilkynnt vinnusviptingin.

Stefnandi byggir dómkröfur sínar á því, að samkvæmt fyrrgreindu ákvæði 3. gr. kjarasamnings síns við Vörubílstjórafélagið Þrótt, hafi hann frjálst val um það, hvaða félagsmenn Þróttar hann taki til vinnu. Þessi réttur sinn sé hins vegar skertur með samþykktinni frá 15. febrúar og eftirfarandi framkvæmd hennar, sem leitt hafi til þess, að H.f. Eimskipafélag Íslands hafi eigi getað fengið til aksturs þá félagsmenn Þróttar, sem félagið óskaði og höfðu þá bíla, sem það taldi hagkvæmasta til þeirra flutninga, sem framkvæma átti. Eigi hann (stefnandi) því lögvarða kröfu til þess, að dæmd séu ógild gagnvart sér þau ákvæði samþykktarinnar, sem takmarka rétt hans samkvæmt kjarasamningnum. Skipti þar eigi máli þótt samþykktin kunni annars að hafa gilt gagnvart félagsmönnum Þróttar, að svo miklu leyti, sem hún brjóti eigi í bága við gerða samninga.

Stefndi, sem hefur hreyft því, að vísa eigi máli þessu sjálfkrafa frá Félagsdómi, án þess þó að setja fram kröfu um frávísun, byggir sýknukröfu sína fyrst og fremst á því, að hér sé um að ræða innri málefni stefnda sem stéttarfélags, þar sem félagið sé með samþykktinni frá 15. febr. að skipa málum sínum og eigi stefnandi enga aðild að því. Hann verði almennt, þrátt fyrir ákvæði 3. gr. kjarasamnings aðilja að hlíta því, að fá aðeins fullgilda félagsmenn Þróttar til vinnu. Margvíslegar ástæður geti hins vegar valdið því, að réttindi félagsmanna til vinnu séu að meira eða minna leyti takmörkuð, t. d. vinnumiðlun, en við slíka ráðstöfun af hálfu stéttarfélags takmarkist réttur vinnuveitanda sjálfkrafa, að því er varðar val þeirra félagsmanna, er taka má til vinnu. En líta verði svo á, að þeir félagsmenn séu ekki á vinnumarkaðinum, sem ekki eigi á hverjum tíma að hljóta vinnu samkvæmt reglum vinnumiðlunarinnar. Þá mótmælir stefndi því sérstaklega, að hann sé bundinn nokkrum samningum við stefnda um ferðafjölda eða hlaspunga bifreiða, og sé umrædd samþykkt því í alla staði gild gagnvart stefnanda sem öðrum.

Samkvæmt kröfum og greinargerð stefnanda, fjallar mál þetta um það, hvort tiltekna athafnir og ráðstafanir forráðamanna Vörubílstjórafélagsins Þróttar brjóti í bág við

kjarasamning málsaðilja frá 25. október 1958, og er það því réttilega höfðað hér fyrir dómi samkvæmt 2. mgr. 44. gr. laga nr. 80/1938.

Samkvæmt 3. gr. laga nr. 80/1938 ráða stéttarfélög sjálf málefnum sínum og geta þannig sett félagsmönnum starfsreglur og gefið þeim fyrirmæli um ýmsa félagslega hegðun, enda séu slíkar reglur og fyrirmæli sett með þeim hætti, sem lög félags eða samþykktir mæla fyrir um. Þessi heimild veitir stéttarfélagi þó að sjálfsögðu eigi heimild til þess að breyta með einhliða ákvörðun samningum, sem það hefur gert við aðra aðilja, og stéttarfélag getur þá eigi heldur gefið félagsmönnum fyrirmæli um þess konar háttsemi í starfi, sem er andstæð skuldbindingum, er félagið hefur á sig tekið gagnvart viðsemjendum sínum, enda eru félagsmenn samkvæmt ákvæðum 3. gr. nefndra laga bundnir við lögmæta samninga félags síns. Af þessu leiðir, að framangreind fundarsamþykkt Þróttar hinn 15. febr. s.l. gat því aðeins komið til framkvæmda gagnvart stefnanda, að hún hvorki felldi niður né takmarkaði þann rétt hans til frjáls vals, er hann réði vörubilstjóra í þjónustu sína, sem honum er veittur í 3. gr. kjarasamningsins frá 25. október 1958. Skiptir það eigi máli í þessu sambandi, þótt Þróttur með nefndri samþykkt stefndi að vinnumiðlun, sem jafna átti kjör félagsmanna og veita þeim jafnari aðstöðu til tekjuöflunar.

Svo sem fram kemur af oftnefndu ákvæði 3. gr. nefnds kjarasamnings, er orðalag hans um valfrelsi vinnuveitenda mjög fortakslaust og verða eigi fundin önnur ákvæði í honum, sem draga úr eða takmarka þetta samningsákvæði. Sé hins vegar litið til fundarsamþykktarinnar frá 5. febr. s.l. er ljóst, að hún setur hömlur við því, að vinnuveitendur getið notið þjónustu sama vörubilstjóra venjulegan eða eðlilegan vinnudag, þar sem fram er komið, að ferð fram og aftur til Keflavíkurflugvallar í þeim flutningum, sem hér er um að ræða, þarf eigi að taka meira en 4 tíma. Jafnframt valda ákvæði samþykktarinnar því, að vinnuveitendum er meinað að nýta til fulls vörubíla, sem skráðir eru fyrir meira en 7 tonna hlasspunga, en alls munu fjórar slíkar bifreiðar vera í eign félagsmanna Þróttar. Þessi atriði

bæði þykja vera þess efnis, að þau brjóti í bág við þann viðtæka rétt, sem telja verður að felist í oftnefndu ákvæði 3. gr. framangreinds kjarasamnings aðilja, til handa vinnuveitendum til þess að velja þá vörubílstjóra, sem þeir óska að fá í þjónustu sína með þá stærð bifreiða, sem fyrir hendi er. Og þar sem sýnt er, að oftnefnd fundarsamþykkt frá 15. febrúar s.l. og framkvæmd hennar af hálfu Vörubílstjórafélagsins Þróttar hefur leitt til þess, að H.f. Eimskipafélag Íslands hefur ekki á venjulegum eða eðlilegum vinnutíma vörubílstjóra getað fengið til vöruflutninga til Keflavíkurflugvallar þá félagsmenn Þróttar, sem það kaus að fá til þessa starfa, né heldur getað notað til fulls löglegt burðarmagn þeirra bifreiða, er fyrir hendi voru, hefur vörubílstjórafélagið Þróttur með oftnefndri samþykkt og framkvæmd hennar brotið ákvæði 3. gr. umrædds kjarasamnings.

Samkvæmt þessari niðurstöðu, ber að taka dómkröfur stefnanda að öllu leyti til greina.

Rétt þykir, að stefndi greiði stefnanda kr. 1000.00 í málskostnað.

Dómsorð:

Fundarsamþykkt Vörubílstjórafélagsins Þróttar hinn 15. febrúar 1959 er ógild gagnvart stefnanda, Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. H.f. Eimskipafélags Íslands, bæði að því er tekur til hámarkshlassþunga á vörum, sem ekið er til Keflavíkurflugvallar og einnig þess ákvæðis hennar, að félagsmenn Þróttar megi aðeins fara eina ferð á dag í flutningum til nefnds staðar.

Stefndi, Alþýðusamband Íslands vegna Landssambands vörubifreiðastjóra f. h. Vörubílstjórafélagsins Þróttar, greiði stefnanda kr. 1000.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Sératkvæði Ragnars Ólafssonar.

Ákvæði 3. gr. núgildandi kjarasamnings milli Vörubílstjórafélagsins Þróttar í Reykjavík og Vinnuveitendasambands Íslands, um að meðlimir Vinnuveitendasambandsins hafi ávallt frjálst val um það,

hvaða meðlimi Þróttar þeir taki til vinnu, útilokar ekki né takmarkar rétt Vörubílstjórafélagsins Þróttar, til þess að setja reglur um atvinnu meðlima sinna, ef meðlimir Vinnuveitendasambandsins geta innan þess ramma, sem þær reglur setja, valið til starfa þann eða þá meðlimi Vörubílstjórafélagsins Þróttar, sem þeir óska. Þessa at-
riðis er gætt í samþykkt framhaldsaðalfundar Vörubílstjórafélagsins Þróttar frá 15. febrúar s.l., sem mál þetta er risið út af, og brýtur hún því ekki í bága við ákvæði 3. gr. fyrrgreinds kjarasamnings. Ekki hefur því verið haldið fram, að samþykktin brjóti í bága við önnur ákvæði samningsins né heldur, að Vörubílstjórafélagið Þróttur hafi ekki heimild til, samkvæmt landslögum eða félagslögum sínum, að samþykkja að meðlimir þess skuli í starfi sínu fara eftir þeim reglum, sem settar eru í samþykktinni. Ber því að sýkna stefnda af öllum kröfum stefnanda í þessu máli. Rétt þykir, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, Alþýðusamband Íslands vegna Landssambands vörubílfreiðastjóra f. h. Vörubílstjórafélagsins Þróttar, skal vera sýkn af öllum kröfum stefnanda, Vinnuveitendasambands Íslands f. h. H.f. Eimskipafélags Íslands, í þessu máli.

Málskostnaður fellur niður.

Föstudaginn 22. janúar 1960.

Nr. 6/1959. **Stéttarfélag verkfræðinga
vegna Einars Pálssonar**

(Benedikt Sigurjónsson hrl.).

gegn

Borgarstjóranum í Reykjavík f. h.

Reykjavíkurbæjar (Tómas Jónsson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Verkfræðingar: Ákvæði kjarasamnings um tiltekið hlutfall milli launa almennra verkfræðinga og yfirverkfræðinga eigi talið útiloka, að fyrirmæli laga nr. 33/1958 gætu raskað því hlutfalli.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu dags. 6. nóvember f. á. af Stéttarfélagi verkfræðinga vegna Einars Pálssonar yfirverkfræðings í Reykjavík gegn borgarstjóranum í Reykjavík f. h. Reykjavíkurbæjar. Gerir stefnandi þær dómkröfur, að stefnda verði dæmt skylt að greiða Einari Pálssyni yfirverkfræðingi 20% hærri laun en almennum verkfræðingi á sama starfsaldri. Þá krefst stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Tildrög málsins og málavextir eru þessir:

Hinn 15. júní 1957 gerði Stéttarfélag verkfræðinga kjarasamning við ýmsa vinnuveitendur og gerðist Reykjavíkurbær aðili að honum hinn 11. júlí s. á.

Í 2. gr. samnings þessa, sem kveður á um fjárhæð launa, segir m. a. svo:

„Almennur verkfræðingur, ráðinn samkvæmt samningi þessum, skal eigi hafa lægri grunnlaun á mánuði en hér segir og miðast þau við starfsaldur hans.

1. starfsár	kr.	2975.00
2.—3.	—	— 3230.60
4.—5.	—	— 3460.00

6.—7.	starfsár	kr.	3660.00
8.—9.	—	—	3725.00
10.	—	—	3790.00

Föst laun deildarverkfræðinga skulu vera 10% og föst laun yfirverkfræðinga 20% hærri en laun almennra verkfræðinga á sama starfsaldri.

Á allt grunnkaup greiðist verðlagsuppbót eftir kaupgjalds-visitölu, að viðbættum 10 stigum. Greiðsla verðlagsuppbótar skal þó fara eftir þeim lagafyrirmælum, sem gilda um það efni á hverjum tíma“.

Með lögum nr. 33 frá 29. maí 1958 var gerð sú almenna breyting á launum launþega, bæði opinberra starfsmanna og þeirra, sem laun tóku eftir kjarasamningum, að launin hækkuðu um 7 eða 5 af hundraði eftir því, hvert grunnkaupið var. Frá þessari reglu var þó gerð sú undantekning, að grunnlaun hærri en kr. 4390.00, skyldu eigi hækka samkvæmt nefndum ákvæðum laganna. Hafði þetta síðast nefnda ákvæði þær afleiðingar, að þeir opinberir starfsmenn, sem höfðu hærri grunnlaun á mánuði en kr. 4390.00, fengu eigi neina hækkun.

Þegar þessi lagaákvæði gengu í gildi, hafði Einar Pálsson yfirverkfræðingur hjá Reykjavíkurbæ vegna starfsaldurs síns náð hámarkslaunum samkvæmt 2. gr. áðurnefnds kjarasamnings, kr. 3790.00 á mánuði, og fékk hann þannig alls í grunnlaun, að meðtöldu 20% yfirverkfræðingsálagi, kr. 4548.00. Stefndi taldi, að þessi launafjárhæð Einars firrti hann rétti til launahækkunar samkvæmt ákvæðum laga nr. 33/1958, þótt aðrir verkfræðingar fengju launahækkun, og þótt laun Einars yrðu af þeim sökum ekki 20% hærri en almenn verkfræðingslaun, svo sem um var samið í kjarasamningi þeim, er áður var getið.

Stéttarfélag verkfræðinga, stefnandi máls þessa, leit hins vegar svo á, að lög nr. 33/1958 skertu ekki á neinn hátt rétt yfirverkfræðingsins samkvæmt ákvæðum nefnds kjarasamnings og ætti Einar því rétt til þeirrar launahækkunar, að hann fengi 20% hærri kaup en almennir verkfræðingar, hvað sem liði fjárhæð mánaðarkaups hans. Hélt stefnandi

því fram, að enda þótt nefnd lög fyrirskipuðu launahækkun að vissu marki, þá létu þau samt afskiptalaust þótt samið hefði verið um frekari hækkun, svo sem gert hefði verið í kjarasamningi aðilja með því ákvæði, að yfirverkfræðingar hefðu ávallt 20% hærri laun en almennir verkfræðingar. Hefðu lögin því ekki á neinn hátt haggð umræddu samningsákvæði, enda væri óheimilt að breyta slíkum samningi með lögum.

Með ákvæðum 52. gr. laga nr. 33/1958 varð almenn breyting á grunnkaupi opinberra starfsmanna bæði að því er kaupfjárhæð varðaði og hlutfall milli launaflokka. Kom það síðarnefnda fram í því, að þeir, sem tóku lægst laun, fengu 7% launahækkun, aðrir 5% og loks fengu þeir, sem höfðu yfir kr. 4390.00 á mánuði, enga hækkun. Á sama hátt gripu ákvæði laganna inn í samninga um kaup og kjör, þar sem atvinnurekendur og aðrir, sem um launagreiðslur höfðu samið, urðu að greiða hærri kaup en tilskilið var í samningnum, auk þess sem ákvæði laganna leiddu til þess, að hlutföll milli launaflokka gátu orðið önnur, en áður var samið um við launþega.

Eigi verður talið, að löggjafanum hafi almennt verið óheimilt að breyta samningum með þeim hætti, sem hér var gert, og kemur þá til álita, hvort umdeilt ákvæði kjarasamnings aðilja máls þessa hafi verið með þeim hætti, að haldast skyldi óbreytt það hlutfall milli launa almennra verkfræðinga og yfirverkfræðinga, sem um var samið.

Enda þótt laun deildar- og yfirverkfræðinga séu í kjarasamningi málsaðilja ákveðin tilteknum hundradshluta hærri en laun almennra verkfræðinga, virðist hér fyrst og fremst um hagkvæmisatriði í samningsgerð að ræða, og verður eigi talið, að það veiti félagsmönnum stefnanda örugglega rikari rétt til þess, að umsamið launahlutfall haldist, heldur en verið hefði, þótt laun deildar- og yfirverkfræðinga hefðu verið ákveðin með tiltekinni fjárhæð. Þá verður eigi heldur lítið svo á, að stefnandi hafi með þessari tilhögun samningsákvæða fyrirfram samið félagsmenn sína undan þeirri takmörkun á hækkun launa, sem 3. mgr. 52. gr. laga nr. 33/1958 mælir fyrir um, að því er varðar þá launþega, sem hafa hærri grunnlaun

en kr. 4390.00 á mánuði. Af þessu leiðir, að ekki verður talið, að umrædd ákvæði kjarasamnings aðilja valdi því, að stefnda sé þrátt fyrir síðastnefnd ákvæði laga nr. 33/1958 skylt að greiða þeim yfirverkfræðingum, sem hafa hærri grunnlaun á mánuði en kr. 4390.00, þá launahækkun, að áfram-haldist það hlutfall milli launa almennra verkfræðinga og yfirverkfræðinga, sem kjarasamningurinn gerir ráð fyrir. Verða félagsmenn stefnanda því, þangað til önnur skipan er gerð á þessum launagreiðslum, að sætta sig, svo sem aðrir launþegar, við þá röskun á hlutfalli milli launaflokka, sem lögin hafa í för með sér.

Samkvæmt því, sem nú hefur verið sagt, ber að sýkna stefnda af kröfum stefnanda í máli þessu.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, borgarstjórinn í Reykjavík f. h. bæjarins, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Stéttarfélags verkfræðinga vegna Einars Pálssonar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Fimmtudaginn 25. febrúar 1960.

Nr. 2/1959. **Alþýðusamband Íslands f. h. Verkakvanna-
félags Keflavíkur og Njarðvíkur**
(Jón Þorsteinsson hdl.)

gegn

**Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Vinnu-
veitendafélags Suðurnesja vegna Karvels Ög-
mundssonar** (Barði Friðriksson hdl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Vinnulaun við fiskvinnu. Dæmt, að konur, sem köstuðu fiski á bíl, ættu rétt til karlmannskaups.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu dags. 10. marz f. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Verkakvannafélags Keflavíkur og Njarðvíkur gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Vinnuveitendafélags Suðurnesja vegna Karvels Ögmundssonar. Gerir stefnandi þær dómkröfur, að dæmt verði, að greiða skuli karlmannakaup samkvæmt 1. mgr. 5. gr. kjarasamnings milli Vinnuveitendafélags Suðurnesja og Verkakvannafélags Keflavíkur og Njarðvíkur, sem í gildi gekk 1. sept. 1955, fyrir að kasta fiski á bíl, þar á meðal vöskuðum fiski og óþurrkuðum saltfiski. Þá krefst stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málavextir eru þeir, að í júlímánuði og hinn 1. ágúst 1958 unnu félagskonur úr Verkakvannafélagi Keflavíkur og Njarðvíkur í fiskvinnu hjá Karvel Ögmundssyni útgerðarmanni í Ytri Njarðvík og voru þær meðal annars látnar kasta vöskuðum fiski á bíl. Var hér um að ræða fisk, sem hafði verið vaskaður nokkrum dögum áður, og síðan staðið óhreyfður í stafla, en var nú tekinn beint úr staflanum og kastað á bíl, er flutti hann í þurrkhús. Fyrir þessa vinnu greiddi Karvel konunum almennt verkakvanna kaup.

Trúnaðarmaður stefnanda á vinnustað, Hulda Elíasdóttir, sem var ein þeirra kvenna, sem unnu þessa vinnu, bar þá strax fram mótmæli gegn fjárhæð kaupsins. Taldi hún, að greiða bæri karlmannskaup fyrir þessa vinnu samkvæmt 1. mgr. 5. gr. áðurnefnds kjarasamnings, en þetta ákvæði hans hljóðar svo:

„Lágmarkskaup fyrir fullgildar verkakonur í almennri dagvinnu skal vera kr. 7.83 pr. klst. Fyrir flökun á bol-fiski, uppskipun og umstöflun á óverkuðum saltfiski, fyrir að kasta fiski á bíl, hengja á fiskhjalla, hreistrun, uppþvott, blóðhreinsun og spyrdingu á fiski til herzlu, fyrir að laga ofan á tunnum, áþökkun og allan frágang á saltaðri síld eftir 2. september og til 1. maí, vinnu í frystiklefum, hreingerningar á bátum og húsum og viðurkennda karlmannsvinnu, greiðist með kr. 10.17 pr. klst. Einnig greiðist með karlmannskaupi vinna við að sauma utan um óverkaðan saltfisk“

Á þenna skilning vildi stefndi Karvel ekki fallast og hélt því eindregið fram, að eigi skyldi greiða nema almennt verkakvennakaup fyrir þessa vinnu. Og þegar ekki náðist samkomulag um þenna ágreining, skutu aðiljar málinu til Félagsdóms, svo sem að framan greinir.

Stefndi byggir sýknukröfu sína fyrst og fremst á því, að með orðunum „fyrir að kasta fiski á bíl“ sé aðeins átt við fisk til skreiðarverkunar og muni orðið „spyrtum“ hafa fallið niður úr málsgreininni, fyrir vangá. Hafi það alls ekki verið ætlunin, að greitt skyldi karlmannskaup fyrir að kasta vöskuðum eða óvöskuðum saltfiski á bíla, enda hafi það aldrei verið gert þau þrjú ár, sem samningurinn hafði gilt, þegar umdeild vinna fór fram. Heldur hann því fram til vara, að stefndi hafi með aðgerðarleysi um svo langan tíma firrt sig rétti til þess að krefjast nú karlmannskaups fyrir vinnu þá, sem um er deilt.

Af hálfu stefnanda er því eindregið mótmælt, að skilja beri umdeilt ákvæði 5. gr. kjarasamningsins með þeirri takmörkun, sem stefndi heldur fram, heldur hafi það frá upphafi átt að gilda eftir orðum sínum skilorðslaust um allan fisk, og verið alla tíð framkvæmt með þeim hætti.

Hafi verkakvennafélagið hvorki með aðgerðarleysi né á annan hátt á það fallið, að vinna við að kasta fiski á bíl væri greidd með lægra kaupi en greitt væri fyrir karlmannsvinnu, enda hefði það aldrei komið til mála.

Fyrstu kjarasamningar milli aðilja máls þessa munu hafa verið gerðir í ágústmánuði 1953, og var þá strax tekið í 5. gr. þess samnings ákvæði um karlmannskaup fyrir tiltekna vinnu og vinnu, sem venja væri að karlmenn ynnu einir. Á árinu 1954 voru tvívegis gerðar breytingar á þessu ákvæði og fleiri verk talin upp, sem greiða skyldi með karlmannskaupi. Ákvæði það, sem um er deilt í máli þessu, kom inn í samninga aðilja við samningsgerð 11. marz 1955, en áður stóð í samningnum: „Ennfremur fyrir að kasta spyrtum fiski á bíla og hengja í þurrkhjalla.“ Aðiljum ber ekki saman um það, hvort þetta ákvæði hafi verið rætt við samningsgerðina 11. marz 1955, og verður ekki byggt á skýrslum þeirra um það, en fram er komið, að fulltrúar þeirra vinnuveitenda, er að samningnum stóðu, hafi séð um vélritun á eintaki því, sem undirskrifað var, með því orðalagi, sem svo var látið standa óbreytt, að því er varðar þau orð, er um er deilt í þessu máli, þegar samningar voru gerðir á ný sumarið 1955, þ. e. þeir sem í gildi gengu 1. sept. 1955.

Af hálfu stefnda hefur ekki gegn mótmælum stefnanda verið sýnt fram á, að tíðkast hafi, að greiða vinnu þá, er varð tilefni þessa máls, með almennu kvennakaupi og verður eigi á það fallið, að stefnandi hafi með aðgerðarleysi firrt sig rétti til þess að krefjast hærri kaups félagskonum sínum til handa. Og þar sem orðalag 1. mgr. 5. gr. framangreinds samnings, sem gildi tók 1. september 1955, er alveg skýlaust, telur dómurinn að taka beri til greina þá kröfu, að stefnda sé skylt að greiða konum þeim, er að því unnu daga þá í júlí og ágúst 1958, sem á dómskj. 3 greinir, að kasta vöskuðum fiski á bíl hjá stefnda Karvel Ögmundssyni, karlmannskaup fyrir þá vinnu samkvæmt ákvæðum 1. mgr. 5. gr. nefnds samnings.

Eftir atvikum þykir mega láta málskostnað niður falla.

Dómsorð:

Stefnda, Karvel Ögmundssyni, er skylt að greiða með karlmannskaupi samkvæmt 1. mgr. 5. gr. framangreinds kjarasamnings fyrir vinnu þá, að kasta vöskuðum fiski á bíl, sem konur unnu hjá honum áðurgreinda daga í júlí og ágúst 1958.

Málskostnaður fellur niður.

Mánudaginn 4. apríl 1960.

Nr. 5/1959. **Farmanna og fiskimannasamband Íslands
f. h. Vélstjórafélags Íslands**
(Jón Þorsteinsson hdl.)

gegn

**Vinnuveitendasambandi Íslands vegna
Skipaútgerðar ríkisins**
(Björgvin Sigurðsson hdl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Vélstjórar. Dæmt um það, hvort vélstjórar eigi rétt til ýmis-
konar aukagreiðslna, sem starfi þeirra fylgir, ef þeir eru
frá vinnu vegna veikinda.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu dags.
18. júní f. á. af Farmanna og fiskimannasambandi Íslands
f. h. Vélstjórafélags Íslands gegn Vinnuveitendasambandi
Íslands vegna Skipaútgerðar ríkisins.

Dómkröfur stefnanda eru þessar: ...

Að dæmt verði, að taki vélstjórar og aðstoðarvélstjórar
laun í veikindaforföllum samkvæmt a-lið 2. gr. kaup- og
kjarasamnings aðilja frá 1. ágúst 1957, skuli þeim auk mán-
aðarkausps samkvæmt a-d-lið 1. gr. samningsins greitt eftir-
talið kaup:

- 1) Oliuþóknun, þ. e. 10% kaupauki samkvæmt e-lið 1. gr. samningsins, er vélstjórar og aðstoðarvélstjórar starfa á oliuflutningaskipum.
- 2) Kæliþóknun, þ. e. 10% kaupauki samkvæmt f-lið 1. gr. samningsins, er vélstjórar og aðstoðarvélstjórar starfa á kælskipum og kældar vörur eru fluttar meðan veikindaforföll, sem laun ber að greiða fyrir, standa yfir.
- 3) Mótörvélaþóknun, þ. e. 4% kaupauki samkvæmt g-lið 1. gr. samningsins, er vélstjórar og aðstoðarvélstjórar starfa á mótorskipum.
- 4) Vaktauppbót, þ. e. kr. 400.00 og kr. 800.00 á mánuði í grunnlaun skv. f- og g-lið 4. gr. samningsins, er vélstjórar ganga 10 klst. og 12 klst. vaktir.

Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af öllum kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins.

Málsatvik eru þessi:

Í 1. gr. kjarasamnings, dags. 1. ágúst 1957, milli Vélstjórafélags Íslands og ýmissa útgerðarfyrirtækja, þar á meðal Skipaútgerðar ríkisins, er kveðið á um það, hvert skuli vera hámarks mánaðarkaup vélstjóra á skipum útgerðarfélaganna þeirra, sem að samningnum stóðu, og er ekki ágreiningur um a—d-lið þessarar greinar, en í e—g-lið greinarinnar segir svo:

- e) Á oliuflutningaskipum greiðist 10% til viðbótar við framangreint kaup.
- f) Vélstjórum og aðstoðarvélstjórum á kælskipum greiðist aukapóknun, er nemur 10% af laununum. Miðast þóknunin við þann tíma, er skipið byrjar að ferma kældar vörur hér við land, og þar til afferming er lokið í erlendra höfn. Eigi skal greiða kælitilleggið af minni farmi en 15.000 teningsfetum. Séu farnar tvær eða fleiri ferðir, hver eftir aðra, með kældar vörur, greiðist áður nefnd aukapóknun óslitið, þar til þeim ferðum er lokið.
- g) Vélstjórum og aðstoðarvélstjórum á mótorskipum

greiðist mótörvélaþóknun, er nemur 4% af launum (almennum mánaðarlaunum og verðlagsuppbót).

Þá segir svo í f- og g-lið 4. gr. sama samnings:

- f) Á skipum með þrjá vélstjóra gengur 1. vélstjóri á 4 klst. vakt á sólarhring, en 2. og 3. vélstjóri 10 klst. hvor, meðan sjóvökur standa yfir. Fyrir þetta starf fær hver vélstjóri, auk fastakaups, kr. 400.00 á mánuði auk verðlagsuppbótar
- g) Á skipum, sem hafa aðeins 2 vélstjóra eða 2 vélstjóra og einn aðstoðarvélstjóra, ganga 1. og 2. vélstjóri 12 klst. vaktir hvor. Vegna þessa vinnutíma fá vélstjórnarnir í fyrra tilvikinu kr. 800.00 hvor á mánuði auk verðlagsuppbótar, en þar sem eru 2 vélstjórnar og einn aðstoðarvélstjóri, fær hver þeirra kr. 400.00 auk verðlagsuppbótar. Að öðru leyti gildir um starf vélstjórnanna það sem að framan er greint um 2. og 3. vélstjóra á skipum, sem hafa þrjá vélstjóra.

Samkvæmt a-lið 2. gr. nefnds kjarasamnings ber vélstjóra, ef hann veikist eftir að hann hefur starfað eitt ár hjá félagi sínu, allt að þriggja mánaða laun, auk þess, sem tekið er fram í sjólögum.

Nú hefur komið upp ágreiningur milli aðilja máls þessa um það, hvað skuli teljast til launa í þessu sambandi. Heldur stefnandi því fram, að veikist vélstjóri og verði frá vinnu vegna veikinda, skuli hann auk venjulegs mánaðarkaups samkvæmt a—d-lið 1. gr. kjarasamningsins einnig fá og halda uppbótum þeim eða álagi á mánaðarlaunin, sem um ræðir í framangreindum e-, f- og g-liðum 1. gr. og f- og g-lið 4. gr. oftnefnds samnings, þar sem hér sé um fastar greiðslur að ræða, er séu aðeins hluti af hinu venjulega mánaðarkaupi. Eigi vélstjóri, er veikist, því einnig rétt til þessara greiðslna samkvæmt ákvæðum 2. gr. samningsins, og skipti það eigi máli né takmarki rétt vélstjórnans að þessu leyti, þótt þær séu ákveðnar með sérákvæðum, enda sé það almenn regla, að kaup fyrir veikindadaga, umsamið eða lögboðið, sé fullt kaup.

Þessum skilningi hefur stefndi mótmælt. Telur hann, að

greiðslur þær, sem um er deilt, séu ýmist endurgjald fyrir aukastörf, sérstaka áhættu í starfi eða fyrir vinnu, sem unnin sé umfram hinn almenna vinnutíma, og eigi því ekki að greiðast í veikindum eða fylgja hinum föstu mánaðarlaunum þegar svo stendur á, enda hafi það ekki verið gert þann tíma, sem liðinn sé frá því, að þessi ákvæði voru tekin upp í kjarasamninga aðilja, að undanteknum fáeinum tilfellum, sem ekki geti skapað neitt fordæmi um greiðsluskyldu almennt. Hér sé líka um lágmarkssamninga að ræða, sem hindri ekki, að einstökum launþegum sé greitt umfram lágmarksskyldu.

Verða nú kröfur stefnanda teknar til athugunar og hver liður dómkrafna hans athugaður sérstaklega.

Olíupóknunin:

Talið er, að ákvæði um að greiða vélstjórum á olíuflutningaskipum álag á kaup sitt, hafi verið tekið upp í kjarasamninga árið 1950. Er svo að sjá, að Skipaútgerð ríkisins hafi greitt þetta álag í veikindum vélstjóra til 12. september 1958, en þann dag ákváðu útgerðarstjórar þeirra fyrirtækja, sem standa að núgildandi kjarasamningi við vélstjórafélagið, að greiða ekki í veikindaforföllum vélstjóra þær aukagreiðslur, sem um er deilt í málinu. Til þess tíma mun hinsvegar ekki að öllu leyti hafa verið samstaða þeirra í milli um greiðslur að þessu leyti.

Samband ísl. samvinnufélaga, sem hefur haft olíuflutningaskip í förum frá því á árinu 1954 og verið beinn aðili að kjarasamningum vinnuveitenda við vélstjórafélagið frá því á sama ári, virðist hins vegar ekki hafa greitt olíuupp-bótina í veikindaforföllum vélstjóra. Um önnur útgerðarfélag mun ekki að ræða í þessu sambandi.

Svo sem að framan er greint, ber veikum vélstjórum, auk þess sem tekið er fram í sjólögum, „allt að þriggja mánaða launum“. Er spurningin því sú, hvort olíupóknunin sé laun samkvæmt a-lið 2. gr. kjarasamningsins. Ákvæðið um þessa þóknun hljóðar svo: „Á olíuflutningaskipum greiðist 10% til viðbótar við framangreint kaup“. Samkvæmt þessu ákvæði er hér um að ræða fast álag, tiltekinn hundraðshluta á mánaðarkaupið, og án nokkurrar sérstakrar skil-

greiningar. Verður eigi litið öðruvísi á þessa greiðslu en sem fastan og óaðskiljanlegan hluta mánaðarkaupans á oliuflutningaskipum. Er hún því laun í merkingu 2. gr. a-liðar og eiga vélstjórar stefnda því rétt til hennar í veikindaförföllum. Haggar mismunandi framkvæmd útgerðarfélaganna ekki þeirri niðurstöðu. Ber því að taka þenna kröfulið stefnanda til greina.

Kælipóknunin.

Ákvæði um aukapóknun til vélstjóra á kæliskipum er talið hafa verið í kjarasamningum vélstjóra síðan árið 1930 og hefur H/f Eimskipafélag Íslands, sem allan þenna tíma hefur verið aðili að vélstjórasamningnum, aldrei greitt þetta gjald í veikindaförföllum. Sama máli virðist gegna um h/f Jökla, sem hefur verið samningsaðili frá því á árinu 1950. Samband ísl. samvinnufélaga greiddi kælipóknun á einu skipa sinna, Jökulfellinu, þar til í sept. 1958 og sýnist Sambandið hafa greitt hana sem fasta viðbót við kaupið án þeirrar sundurgreiningar, sem ákvæði f-liðar 1. gr. kjarasamnings gerir ráð fyrir.

Þar sem það er ýmsum skilyrðum háð, hvenær greiða skuli kælipóknun, verður henni ekki jafnað til oliupóknunarinnar, enda hefur H/f Eimskipafélag Íslands, sem verið hefur samningsaðili óslitið í 30 ár, aldrei greitt hana. Stefndi í máli þessu, Skipaútgerð ríkisins, hefur hins vegar eigi nein kæliskip í förum, og ber því þegar af þeirri ástæðu að sýkna hann að svo stöddu af þessum kröfulið stefnanda.

Mótorvélapóknunin.

Hér er um að ræða 4% álag á mánaðarkaupið, eins og það er á hverjum tíma, en ákvæði þetta var tekið upp í vélstjórasamningana, sem gerðir voru hinn 1. ágúst 1957. Skipaútgerð ríkisins greiddi þetta álag, ef um fjarveru vegna veikinda var að ræða, til 12. september 1958. Sama máli sýnist hafa gegnt um Eimskipafélag Reykjavíkur h/f og Samband ísl. samvinnufélaga. Hins vegar hefur H/f Eimskipafélag Íslands eigi greitt þessa póknun í veikindaförföllum.

Það er upp komið í málinu, að skip þeirra útgerðarfélaga, sem að umdeildum kjarasamningi standa, eru öll, að einu

undanskildu, „mótorskip“. Er mótórvélaþóknunin, sem er tiltekinn hundraðshluti af laununum (almennum mánaðarlaunum og verðlagsuppbót), almenn greiðsla til vélstjóranna og eigi bundin neinum sérstökum störfum. Ber því með vísun til þess, er að framan greinir um olíuþóknunina, að taka þenna kröfulið stefnanda til greina.

Vaktauppbótin:

Þetta ákvæði á upptök sín í gerðardómi, sem settur var á laggirnar árið 1953 til þess að skera úr ágreiningi milli farmanna og útgerðarfélaganna um kaup og kjör og hefur verið í kjarasamningum þessara aðilja frá þeim tíma. Svo virðist sem Skipaútgerðin hafi yfirleitt greitt þessa uppbót í veikindaforföllum, þ. e. a. s. til 12. september 1958. Samband ísl. samvinnufélaga segist ekki hafa greitt hana. Sama virðist eiga við um h.f. Jökla, Eimskipafélag Reykjavíkur h.f. mun hins vegar hafa greitt hana, en segir að veikindaforföll hjá sér hafi verið mjög lítil á undanförunum árum. H.f. Eimskipafélag Íslands mun eigi síðastliðin ár hafa haft skip í förum, er þetta ákvæði eigi við um.

Eigi verður talið, að framkvæmd þessa samningsatriðis hafi verið með þeim hætti, að hún verði lögð til grundvallar við skýringu á þessu ákvæði og ekki verður heldur byggt á orðræðum við samningsgerð, kröfum í því sambandi né heldur tómlæti. Verður því að skýra umdeilt ákvæði út frá orðum þess sjálfs.

Samkvæmt ákvæðum f- og g-liðar 4. gr. kjarasamningsins, fá þeir vélstjórar, er þar ræðir um, fasta þóknun á mánuði kr. 400.00 eða kr. 800.00 auk verðlagsuppbótar. Fylgir sú þóknun stöðu þeirra og starfi á þeim skipum, sem hafa færri en 4 vélstjóra. Er þóknun þessi laun fyrir fast og venjulegt starf þeirra og eigi háð neinum óvissum tilvikum. Verður því að líta á þessa svokölluðu vaktauppbót sem hluta af venjulegum mánaðarlaunum þeirra, og er hún því laun í merkingu a-liðar 2. gr. kjarasamnings málsaðilja, sem vélstjórar eiga rétt til í veikindaforföllum, þegar skilyrði til launa í veikindum eru fyrir hendi. Ber því að taka til greina þenna kröfulið stefnanda.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Stefndi, Skipaútgærð ríkisins, á að svo stöddu að vera sýkn af kröfum stefnanda, Vélstjórafélags Íslands, um greiðslu kælivélaþóknunar, sem um ræðir í 2. lið dómkrafna stefnanda.

Stefnda er skylt að greiða vélstjórum og aðstoðarvélstjórum, sem taka laun í veikindaforföllum samkvæmt a-lið 2. gr. framangreinds kjarasamnings, olíuþóknun samkvæmt e-lið og mótórvélaþóknun samkvæmt g-lið 1. gr. og vaktauppbót samkvæmt f. og g-lið 4. gr. sama samnings.

Málskostnaður fellur niður.

Sératkvæði Einars B. Guðmundssonar hrl.

Í 1. gr. kjarasamnings Vélstjórafélags Íslands frá 1. ágúst 1957 eru ákvæði um lágmarkskaup vélstjóra, og í 2. gr. samningsins er að finna svohljóðandi ákvæði:

„Veikist vélstjóri eftir að hann hefur starfað 1 ár hjá félaginu, ber honum, auk þess sem tekið er fram í sjólögum, allt að þriggja mánaða launum.“

Mun í hinu tilvitnaða ákvæði vera átt við Sjómannalög nr. 41/1930, væntanlega 32. gr. laganna.

Aðra skýrgreiningu á hugtakinu „laun“ er ekki að finna í 2. gr. kjarasamningsins. Hefur og ekki verið upplýst, hvað fyrir aðiljum vakti með samningsákvæðinu og framkvæmd ákvæðisins sker ekki úr um skilning þess. Þykir varhugavert að skýra margnefnt ákvæði 2. gr. rýmra en öruggt má telja, að samizt hafi með aðiljum. Samkvæmt því þykir mega fallast á þá skoðun stefnda, að vélstjórum beri að greiða laun samkv. a—d-lið 1. gr., er þeir verða frá störfum vegna veikinda. Leiðir þessi niðurstaða til sýknu, en rétt þykir, að málskostnaður falli niður.

Fimmtudaginn 10. nóvember 1960.

Nr. 2/1960. **Farmanna- og fiskimannasamband Íslands f. h. Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Öldunnar** (Bárður Jakobsson hdl.)

gegn

Landssambandi ísl. útvegsmanna vegna Guðmundar Jónssonar.

(Guðmundur Ásmundsson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Tryggingar: Ákvæði kjarasamnings um skyldu útgerðarmanna til ábyrgðartryggingar talið fullnægt með því, að útgerðarmaður keypti tryggingu gegn þeirri einkaréttar-ábyrgð, er á atvinnurekandanum hvíldi vegna útgerðar.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu dags. 27. maí þ. á. af Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands f. h. Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Öldunnar gegn Landssambandi ísl. útvegsmanna f. h. Guðmundar Jónssonar.

Í stefnu gerði stefnandi þær dómkröfur, að stefnda yrði dæmt að greiða kr. 600.000.00, bætur vegna Björns Antoniussonar, sem fórst með m/b Rafnkeli hinn 6. janúar 1960, ásamt vöxtum frá birtingu stefnu til greiðsludags.

Jafnframt krafðist hann þess, að dæmt yrði, að skilja bæri ákvæði 17. gr. kjarasamnings frá 31. desember 1957 milli málsaðilja á þá lund, að útgerðarmanni sé skylt að tryggja skipstjóra, stýrimann og vélstjóra fyrir hverskonar slysförum og dauða af hvaða orsökum, sem slys hefur orðið, fyrir þá fjárhæð lögsta, sem nefnd grein mæli fyrir um, þ. e. kr. 250.000.00.

Þá krafðist stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Þegar stefndi tók til andsvara, gerði hann þær dómkröfur í greinargerð sinni I) að fyrri lið stefnukröfunnar yrði vísað frá dómi, en II) að stefndi yrði sýknaður af

siðari lið stefnukröfunnar varðandi skýringu á 17. gr. framangreinds kjarasamnings. Loks krafðist stefndi málskostnaðar úr hendi stefnanda eftir mati dómsins.

Í flutningi málsins óskuðu aðilar þess, að sakarefni yrði skipt samkvæmt heimild 71. gr. einkamálalaganna, nr. 85/1936, og málið nú aðeins flutt að því er varðar siðari lið dómkrafna stefnanda, og hefur dómurinn samþykkt þá málsmeðferð og var málið því aðeins flutt munnlega að því er varðar ágreining um skilning á nefndri 17. gr.

Málavextir eru þessir:

Hinn 31. desember 1957 undirrituðu aðilar máls þessa kjarasamning, og er 17. gr. hans svohljóðandi:

„Útgerðarmaður skuldbindur sig til þss að taka ábyrgðartryggingu fyrir skipstjóra, stýrimenn og vélstjóra innan FFSÍ, sem eru í þjónustu hans, samkvæmt hinum almennu skilmálum fyrir ábyrgðartryggingar, og skulu þessar tryggingar miðaðar við lágmarksgreiðslu að upphæð kr. 250.000.00 — tvö hundruð og fimmtíu þúsund krónur, til þess manns, sem fyrir tjóninu verður eða til aðstandenda hans, ef um dauðaslys er að ræða.“

Einn félagsmanna stefnda, Guðmundur Jónsson, Rafnkelsstöðum, keypti samkvæmt ákvæðum nefndrar greinar, að því er hann taldi, ábyrgðartryggingu hjá Trygging h.f. í Reykjavík vegna skips síns m/b Rafnkels GK 510. Er ábyrgðarskírteinið gefið út 2. nóvember 1958, og tryggir váttryggingartaka „gegn þeirri einkaréttarábyrgð er hvílir á tryggingartaka“, „sem vinnuveitanda fyrir útgerð“, og er tryggingin ekki yfir krónur 400.000.00 fyrir hvern einstakan mann, sem verður fyrir meiðslum eða líftjóni.

Samkvæmt 1. gr. váttryggingarskilmálanna er váttryggingartaki tryggður „gegn þeirri skaðabótaskyldu, sem fellur á tryggðan samkvæmt íslenskum lögum eða réttarvenju“.

Hinn 6. janúar 1960 varð það slys, að m/b Rafnkell fórst í róðri ásamt allri áhöfn. Meðal þeirra sem fórust var Björn Antoníusson, en hann var stýrimaður á bátnum og félagsmaður Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Öldunnar. Ekkert er um það vitað, með hvaða hætti m/b Rafnkell fórst, og þegar váttryggingarfélagið var kafið um greiðslu váttrygg-

ingarfjár vegna fráfalls Björn sál., neitaði það greiðsluskyldu sinni á þeim grundvelli, að tryggingin næði ekki til slyss eins og þessa, þar sem ekki væri sýnilegt, að um nokkra skaðabótaskyldu væri að ræða af hálfu eiganda skipsins, er váttrygginguna keypti.

Stéttarfélag Björns heitins tók þá upp málið og krafðist bóta úr hendi eiganda m/b Rafnkels og byggði þá kröfu sína á því, að ákvæði 17. gr. framangreinds kjarasamnings hefðu lagt honum þá skyldu á herðar, að tryggja þá starfsmenn sína, er kjarasamingurinn tók til, gegn öllum slysum — hvort heldur á sjó eða landi, enda væru ákvæði þess efnis í öðrum kjarasamningum, sem Farmanna- og fiskimannasambandið stæði að, og bæri að skilja ákvæði 17. gr. kjarasamnings málsaðilja á þá lund. Eigandi m/b Rafnkels hefði því vanrækt skyldu sína samkvæmt nefndu samningsákvæði og yrði að svara til saka fyrir það brot á samningnum.

Stefndi hefur eindregið mótmælt þessum skilningi stefnanda og neitar því, að eigandi m/b Rafnkels hafi á nokkurn hátt vanrækt samningsskyldur sínar samkvæmt 17. gr. samningsins. Hann hafi keypt þá ábyrgðartryggingu, sem þetta samningsákvæði mæli fyrir um, og sé með öllu óheimilt að leiða ríkari tryggingarskyldu af ákvæðum 17. gr. en þá, sem stefndi hafi keypt með framangreindri tryggingu.

Telja verður, að orðalag ákvæðis þess, sem um er deilt þ. e. 17. gr. kjarasamningsins, bendi eigi til viðtækari tryggingarskyldu af hálfu eiganda m/b Rafnkels, en þeirrar tryggingar, sem hann keypti og að framan er lýst, og hafa eigi komið fram í málinu önnur gögn, er bendi til hins gagnstæða. Er það og upp komið, að í samningsuppkasti, sem stefnandi sendi stefnda í byrjun nóvember árið 1957 við samningaumleitunir þær, sem leiddu til samningsins 31. des. s. á., hafði stefnandi sett í uppkastið svohljóðandi ákvæði, um skyldu útgerðarmanns til þess að tryggja starfsmenn sína.

„Útgerðarmaður vátbyggir skipstjóra, stýrimenn og vélstjóra, sem eru í þjónustu þeirra, fyrir öllum slysum, sem

þá kann að henda, hvort þau verða um borð eða í landi fyrir kr. 200.000.00 miðað við dauða eða fulla örorku“

Stefndi kveður, að þetta ákvæði hafi hann ekki fallizt á, heldur hafi verið samið um þessi mál með þeim hætti sem í 17. gr. kjarasamningsins greinir og vátryggingarskyldan takmörkuð við þá ábyrgðartryggingu, sem keypt var. En hartnær ári síðar hafi svo þetta ákvæði samningsuppkastsins verið tekið upp í kjarasamninga við aðra aðilja og geti það á engan hátt orðið lagt til grundvallar skyldu stefnda samkvæmt oftnefndri 17. gr.

Telja verður að þetta atriði styðji þá staðhæfingu stefnda, að eigi hafi við samningsgerðina hinn 31. desember 1957 verið samið um viðtækari tryggingu en þá, sem stefndi keypti. Ber því að þessu athuguðu og með vísun til þess sem áður var sagt um orðalag margnefndrar 17. gr., að taka sýknukröfu stefnda til greina.

Samkvæmt þessum úrslitum þykir rétt, að dæma stefnanda til þess að greiða stefnda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 2000.00.

Dómsorð:

Stefndi, Landssamband íslenzkra útvegsmanna vegna Guðmundar Jónssonar, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Farmanna- og fiskimannasambands Íslands f. h. Skipstjóra- og stýrimannafélagsins Öldunnar, í máli þessu.

Stefnandi greiði stefnda kr. 2000.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Fimmtudaginn 29. desember 1960.

Nr. 1/1960. **Alþýðusamband Íslands f. h. Flugvirkjafélags Íslands** (Árni Guðjónsson hrl.)
 gegn

Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Flugfélags Íslands h.f. (Einar Árnason hdl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómendur.

Flugvélstjórar. Dæmt, að flugfélagi hafi samkvæmt kjarasamningi verið skylt að greiða 3% af launum flugvélstjóra í sjúkrasjóð flugvirkja.

Dómur.

Mál þetta er höfðað fyrir Félagsdómi með stefnu 28. marz þ. á. af Alþýðusambandi Íslands f. h. Flugvirkjafélags Íslands gegn Vinnuveitendasambandi Íslands f. h. Flugfélags Íslands h.f.

Stefnandi gerir þær dómkröfur í málinu, að viðurkenndur verði sá skilningur hans á þriðju málsgrein 8. gr. kjarasamnings, dags. 11. febrúar 1957, milli aðilja máls þessa, að stefnda, Flugfélagi Íslands h.f., sé frá 11. febrúar 1957 skylt að greiða í Sjúkrasjóð Flugvirkjafélags Íslands 3% af greiddu kaupi þeirra flugvélstjóra, sem hjá félaginu vinna. Þá krefst stefnandi og málskostnaðar úr hendi stefnda eftir mati dómsins.

Stefndi krefst sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar úr hendi hans eftir mati dómsins. En fari svo, að dómkröfur stefnanda verði teknar til greina, áskilur stefndi sér rétt til skuldajafnaðar í sérstöku máli á þeim fjárhæðum, sem hann hafi greitt flugvélstjórum í veikindaforföllum þeirra á nefndu tímabili.

Málavextir eru þessir:

Með kjarasamningi, sem gerður var 11. febrúar 1957 milli Flugvirkjafélags Íslands og Flugfélags Íslands h.f., varð sú breyting á störfum og kjörum flugvirkja, að þeir sem gerðust flugvélstjórar, gegndu nú ekki lengur jöfnum höndum störfum á verkstæði félagsins á jörðu niðri og í

flugvélum, svo sem áður hafði verið. Voru störf flugvélstjóranna eftir gildistöku nefnds samnings bundin við vél-gæzlu í flugvélum á ferðum þeirra með þeirri undantekningu þó, að samkvæmt 25. gr. kjarasamningsins, er flugvélstjórum skylt að vinna allt að einum mánuði við flugvirkjastörf á jörðu, ef flugfélagið æskir þess. Jafnframt nefndri breytingu á störfum breyttust kaupgreiðslur í það horf, að flugvélstjórar fengu kaup sitt greitt mánaðarlega í stað þess, að flugvirkjar fá kaup sitt greitt vikulega.

Samkvæmt 3. mgr. 8. gr. áðurgreinds kjarasamnings, greiðir vinnuveitandi „3% álag á greitt kaup og rennur sú upphæð í sjúkrasjóð Flugvirkjafélags Íslands“, eins og í samningsákvæði þessu segir. Þetta ákvæði hefur nú orðið aðiljum samningsins ágreiningsefni. Er það skoðun stefnanda máls þessa, að stefnda sé skylt að greiða 3% af kaupi allra félagsmanna Flugvirkjafélags Íslands, sem í hans þjónustu vinna, hvort sem þeir starfa sem flugvirkjar á verkstæðum eða gegna störfum sem flugvélstjórar. Byggir hann þá skoðun sína á því, að hér sé um að ræða almennt ákvæði í kjarasamningnum, sem eigi takmarkist við flugvirkjana sérstaklega, enda hafi annað aldrei komið til tals.

Stefndi heldur því hins vegar fram, að 1.—19. gr. kjarasamningsins frá 1957 eigi aðeins við um flugvirkjana, en hins vegar séu þau ákvæði, sem að flugvélstjórum lúta, eingöngu í 20.—26. gr. hans. Eigi ákvæði 3. mgr. 8. gr. því ekki við þá. Þeir hafi með umræddum kjarasamningi orðið mánaðarkaupsmenn, og þar með fallið undir ákvæði laga um fasta starfsmenn og fengið veikindadaga samkvæmt því. Stefnda hafi því ekki borið skylda til þess að greiða þar að auki 3% af kaupi þeirra í sjúkrasjóð stefnanda, þar sem hann með greiðslu veikindadaga til flugvélstjóranna hafi leyst sjúkrasjóðinn undan þeirri skyldu og hlutverki að bera kostnað af veikindum þeirra.

Þegar litið er í heild á kjarasamning þann, er um ræðir í máli þessu og fyrirsögn hans „um kaup og kjör flugvirkja og vélstjóra“, virðist það að einhverju leyti hafa vakað fyrir samningsaðiljum að greina í sundur ákvæðin um flugvirkjana annars vegar og vélstjórana hins vegar, þar sem störf

þeirra urðu, eins og raun gefur vitni, sitt með hvorum hætti. Í framkvæmdinni hefur þetta líka verið svo, að það eru fyrst og fremst flugvirkjar, sem um er fjallað í 1.—19. gr., en flugvélstjórar í 20.—26. gr. samningsins. Hins vegar hefur þessi skipting þó eigi orðið svo greinileg, að byggja megi alfarið á henni. Má þar benda á ákvæði 10. gr. og 11. gr., sem geyma ákvæði þess efnis, að fyrirmæli í þessum greinum taki ekki til vélstjóra eða gildi ekki þegar flugvirkjar starfa sem vélstjórar. Þá má benda á það, að innskotsákvæði milli 19. og 20. gr., sem er eins konar kaflafyrirsögn, segir aðeins: „Eftirfarandi ákvæði þessa samnings gilda um kjör flugvirkja er þeir gegna vélstjórastörfum á flugvélum“, en setur engan veginn loku fyrir það, að áðurtalin ákvæði geti einnig gilt um vélstjóra. Loks sýnist ekki vera ágreiningur um það, að ákvæði 27. gr. um lifeyrissjóð gildi jafnt um flugvirkja og vélstjóra, en þar segir m. a.: „Leggja flugvirkjar fram 4% — fjóra hundr- aðshluta — af fastaskaupi, en flugfélögin 6% — sex hundr- aðshluta“. Hér virðist orðið flugvirki notað almennt um félagsmenn Flugvirkjafélagsins, hvort sem þeir starfa sem flugvirkjar eða vélstjórar í flugvélum.

Að því athuguðu, sem nú hefur verið rakið, verður dómurinn að telja, að ákvæði 3. mgr. 8. gr. oftnefnds kjarasamnings geti bæði átt við um greitt kaup flugvirkja og flugvélstjóra, enda verður eigi séð, að önnur ákvæði kjarasamningsins útiloki þá niðurstöðu. Þá hefur eigi heldur verið sýnt fram á það, að aðiljar hafi orðið ásáttir um aðra túlkun á þessu samningsákvæði og ekkert hefur fram komið, sem bendi til þess, að fyrirsvarsmenn Flugvirkjafélagsins hafi við samningsgerð gefið stefnda ástæðu til að ætla, að hann yrði undanþeginn greiðslu á umdeildum 3% af kaupi flugvélstjóranna.

Samkvæmt þessu ber að taka dómkröfur stefnanda til greina og viðurkenna rétt hans til umrædds gjalds frá þeim tíma, er kjarasamningurinn tók gildi, 11. febrúar 1957.

Rétt þykir, að stefndi greiði stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 1500.00.

Dómsorð:

Stefnda, Flugfélagi Íslands h.f., er skylt frá 11. febrúar 1957, að greiða í Sjúkrasjóð Flugvirkjafélags Íslands 3% af greiddu kaupi þeirra flugvélstjóra, sem starfað hafa hjá stefnda frá nefndum degi og eru félagsmenn stefnanda, Flugvirkjafélags Íslands.

Stefndi, Vinnuveitendasamband Íslands f. h. Flugfélags Íslands h.f., greiði stefnanda, Alþýðusambandi Íslands f. h. Flugvirkjafélags Íslands, kr. 1.500.00 í málskostnað innan 15 daga frá birtingu dóms þessa, að viðlagðri aðför að lögum.

